

RENDÉSZETI ALAP- ÉS SZAKVIZSGA BIZOTTSÁG

**RENDÉSZETI
SZAKVIZSGA
TANANYAG**

RENDŐRSÉGI IGAZGATÁS

Szerző: dr. Biró Attila r. alezredes
Dobák István c. r. alezredes
Ferenc Róbert r. ezredes
Tóth Attila r. alezredes
dr. Andrik Szilárd c. r. alezredes
dr. Bogdán Tamás Imre r. alezredes
dr. Fekete Csaba r. dandártábornok
dr. Toldi-Tóth Gábor r. ezredes
dr. Ménkú Szilvia r. alezredes
Lasztóczy Péter r. alezredes
dr. Tímár Tünde ny. r. alezredes
dr. Soós Istvánné r. ezredes
dr. Molnár Tamás c. r. alezredes
dr. Zsigmond Csaba c. r. alezredes
dr. Ambrus Zoltán r. alezredes
dr. Molnár István Jenő r. alezredes
dr. Kardos Sándor István c. r. alezredes

Szakmai lektor: dr. Török Zoltán r. dandártábornok
dr. Tőreki Sándor r. vezérőrnagy

Pedagógiai lektor: Bányik Anita

Szerkesztő: Koós Eszter

Készült: 2018. november

TARTALOMJEGYZÉK

I.....	10
KÖZTERÜLETI RENDŐRI TEVÉKENYSÉG	10
1. A közterületi szolgálat általánosan.....	10
A közterületi szolgálat.....	10
A szolgálati fellépés módja	10
2. A rendőrségnél alkalmazott szolgálati időrendszerek	11
A hivatali szolgálati időrendszer	12
Rugalmas szolgálati időrendszer	12
Vezényléses szolgálati időrendszer	12
Váltásos szolgálati időrendszerek	13
Az I. számú váltásos szolgálati időrendszer	13
A II. számú váltásos szolgálati időrendszer	13
Kombinált szolgálati időrendszer	13
Folyamatos szolgálati időrendszer	14
A szolgálati időrendszerek egyéb szabályai	14
3. A szolgálati formák	14
A rendőrség szolgálati formái	14
Járőrszolgálat célja, tervezése és irányítása	16
A járőrszolgálat	16
A járőrszolgálat tervezése	17
A szolgálati okmányok.....	19
A szolgálatparancsnok jogkörei, kötelességei:.....	19
A járőrök és az örök eligazítása, beszámoltatása	21
A járőrszolgálattal kapcsolatos egyéb parancsnoki feladatok.....	21
Körzeti megbízotti szolgálat célja, alapvető feladatai.....	23
A körzeti megbízotti szolgálati forma.....	23
A körzeti megbízott alapvető feladata.....	24
Körzeti megbízott rendészeti feladatai	25
Körzeti megbízott bünyügyi feladatai	25
A közterületi szolgálat során alkalmazott őrszolgálatok	26
4. Egyes rendőri intézkedések és dokumentálásuk	26
Igazoltatás.....	26
Fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása	27
Felvilágosítás kérés	27
Elfogás és előállítás	28
Elővezetés.....	29
Biztonsági intézkedés	29
Kiemelt biztonsági intézkedés.....	30
Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő helyen.....	31
Személy- és létesítménybiztosítási intézkedés	32
Egyéb intézkedésekkel összefüggő rendőri tevékenységek:	33
Terület lezárása:	33
Eljárás diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező személyekkel vagy közjogi tisztséget betöltő személlyel szemben	33

5. Hozzá tartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás jogintézménye a közterületi állomány vonatkozásában	36
A hozzá tartozók közötti erőszak	36
A helyszínen történő elsődleges rendőri intézkedés, valamint az ideiglenes Megelőző Távoltartás és a Távoltartás alapvető elhatárolása	36
Az ideiglenes megelőző távoltartás	40
6. A kényszerítő eszközök alkalmazása	40
A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei és közös elvei szabályai.....	40
Testi kényszer.....	41
Bilincs.....	42
Vegyí eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása	42
Szolgálati kutya alkalmazása	43
Útzár, megállításra kényszerítés.....	43
Lőfegyverhasználat	44
A lőfegyverhasználat minősítése.....	45
A lőfegyverhasználat esetei.....	45
Lőfegyver használata tömegben lévő személlyel szemben.....	46
A lőfegyverhasználat és a lőfegyverhasználatnak nem minősülő lövés vizsgálata .	46
7. A parancsnoki munka jelentősége a közterületi rendőri tevékenység szervezésében....	47
II.	48
A RENDŐRI CSAPATSZOLGÁLATI TEVÉKENYSÉG	48
1. Csapatszolgálati alapfogalmak	49
Csapatszolgálat.....	49
Csapatszolgálati feladat.....	49
Csapaterő.....	49
Csapattevékenység	49
A taktikai eljárások.....	49
2. Jelentős rendőri létszámot /csapaterőt/ igénylő rendőri feladatok	50
A gyülekezési jogról szóló törvény rendelkezései	50
A gyűlések szervezése és megtartása	50
A 75/2008 AB határozatból fakadó rendőri intézkedések.....	52
A bejelentés vétele, megvizsgálása, a gyülekezési jogról szóló törvény (Gytv.) hatálya alá tartozó gyűlések bejelentésével kapcsolatos rendőri teendők.....	53
A gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá nem tartozó rendezvények bejelentésével kapcsolatos rendőri teendők	55
3. Sportrendezvényekre vonatkozó különös szabályok.....	55
4. A zenés, táncos rendezvényekre vonatkozó szabályok	58
5. A biztosítási terv elkészítése, tartalmi követelményei	61
A rendezvény biztosításának végrehajtása	62
A rendezvénybiztosítási törzs.....	62
Törzs.....	62
A Törzs feladatai	63
A rendbiztos	63
A rendezvény biztosítását végrehajtó szolgálati csoportosítás.....	64
A biztosítás végrehajtásának szabályai	65
A rendezvény megzavarására irányuló jogellenes cselekmények.....	66
Intézkedés jogsértés (veszélyhelyzet) esetén	67
Jogsértés esetén teendő rendőri intézkedések	68
A rendőri intézkedések dokumentálása.....	68

A dokumentációs csoportok fajtái.....	69
Jelentési kötelezettség a rendezvény biztosításának végrehajtása után.....	70
6. Parancsnoki, vezetői munka a csapatszolgálati feladat tükrében.....	70
III.....	72
HATÁRBIZTONSÁGI, HATÁRRENDESZETI RENDSZER.....	72
1. Határrendészet fő összetevői.....	72
Beutazás és tartózkodás szabályai.....	72
Okmánybiztonság.....	75
Nemzetközi feladatok.....	76
2. A határrendészeti rendszer.....	77
A határrendészeti rendszer elemei:.....	78
A központi szerv felépítése, feladata a határrendészeti igazgatás területén.....	78
A területi szervek felépítése, feladatai a határrendészeti igazgatás területén.....	79
A helyi szervek felépítése, feladatai a határrendészeti igazgatás területén.....	80
A határellenőrzés ideiglenes visszaállítása a belső határokon.....	81
Együttműködő szervek a határrendészeti igazgatás területén.....	82
A határrendészet külföldi elemei:.....	82
Parancsnoki tevékenység fő elemei határrendészet területén:.....	83
Felhasznált irodalom:.....	84
IV.....	85
A SZEMÉLYI SZABADSÁG KORLÁTOZÁS SZABÁLYAI.....	85
1. Személyi szabadság korlátozásáról általában.....	85
2. Személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedések.....	85
Elfogás.....	85
Előállítás.....	85
Az elfogás és előállítás végrehajtásának közös szabályai.....	86
Elővezetés.....	86
Intézkedés a tanítási napon a tanítási órától vagy az iskola által szervezett foglalkozástól engedély nélkül távolmaradó, vagy onnan engedély nélkül távozó 14. életévét be nem töltött tanulóval szemben.....	87
Idegenrendészeti intézkedés.....	87
Biztonsági intézkedés.....	87
Közbiztonsági őrizet.....	88
Járványügyi intézkedések tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben.....	88
Személy- és létesítménybiztosítási intézkedés.....	88
3. A rendőrségi fogvatartás szabályairól.....	88
A rendőrségi fogvatartással összefüggő általános szabályok.....	88
A rendőrségi fogvatartással összefüggő speciális szabályok.....	89
Előállító egység, előállító helyiség.....	89
A fogda.....	91
Fogda fogalma.....	91
A fogdaszolgálat személyzete.....	92
A szolgálat átadásával és átvételével kapcsolatos feladatok.....	93
Fogvatartott.....	95
A fogvatartott jogai.....	95
A fogvatartott kötelezettségei, a fogdában betartandó magatartási szabályok.....	98
A fegyelmi felelősséggel kapcsolatos szabályok.....	98
Befogadás.....	99
A befogadás részletes szabályai.....	99
A befogadást végző rendőr feladatai.....	102

A fogvatartottak kísérése, fogdán kívüli őrzése, szállítása	103
A rendkívüli események	105
Rendkívüli esemény fogalma	105
Fogolyszökés, a fogvatartás helyének engedély nélküli elhagyása.....	105
Rendkívüli események megelőzése.....	105
Rendkívüli eseményekkel kapcsolatos jelentések rendje, parancsnoki kivizsgálás.....	106
A szabálysértési elzárás rendőrségi fogdán történő végrehajtásának különleges szabályai	108
Örözt szállítás	109
Befogadás	110
Az örözt szállítás belső rendje	111
Az őrizetes jogainak érvényesülése.....	112
Az őrizetes kapcsolattartással összefüggő joga.....	112
V.	114
KÖZLEKEDÉSENDEZETI ISMERETEK.....	114
1. A közlekedésrendészeti feladatot ellátó szervek, azok főbb feladata	114
2. Közlekedésrendészeti és az ideiglenes közlekedésrendészeti intézkedések	115
3. A közúti forgalom ellenőrzése	117
Közúti sebesség- és forgalomtechnikai eszközök alkalmazása.....	118
Az ittasság és a vezetési képességre hátrányos szer befolyásának ellenőrzése.....	120
Az ittasság ellenőrzésének eszközei, alkalmazásuk feltételei	120
Vér- és vizeletvétel.....	121
A vezetési képességre hátrányos szer befolyásának ellenőrzése.....	122
A vér- és vizeletminták rendőrségi ügyeleteken történő tárolásának, nyilvántartásának és továbbításának rendje	123
4. Közigazgatási bírságolás a közúti közlekedés körében.....	124
Az objektív felelősség körébe tartozó szabályszegések és a bírságolással kapcsolatos speciális szabályok (A Kkt. 21. §-ába ütköző szabályszegések).....	125
A Kkt. 20. §-ába ütköző szabályszegések és a bírságolással kapcsolatos speciális szabályok	126
A „k” pontba ütköző szabályszegések	126
A Kkt. 20. § 1) bek. k) pontra vonatkozó eljárás	126
A Kkt. 20. § (1) bekezdés „a-j”, „l-o” pontjaiba ütköző szabályszegések (közúti áru- és személyszállítással kapcsolatos szabályok megszegése)	127
A használati arányos útdíjjal kapcsolatos szabályok ellenőrzése.....	128
A nehéz tehergépkocsik hétvégi korlátozása	128
5. A közlekedési balesetek és a közlekedési bűncselekmények esetén követendő eljárások	129
Fogalmak (közlekedési baleset, könnyű, súlyos, halálos baleset, tömegszerencsétlenség, halálos tömegszerencsétlenség)	129
A balesetek miatti eljárások rendje	130
A rendőrség állományát érintő balesetekre vonatkozó eljárások rendje	132
A balesetekkel összefüggő vezetői feladatok	132
6. A megkülönböztető jelzés használatának főbb szabályai	133
Közlekedés megkülönböztető jelzéssel	133
A megkülönböztető jelzés alkalmazásának engedélyezése, dokumentálása.....	133
VI.	135
IGAZGATÁSENDEZETI ISMERETEK.....	135
1. A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályozása	135

Alapvető fogalmak, az engedélyek és igazolványok fajtái, hatályosságuk, a bejelentéshez kötött tevékenységek	135
Az engedélyek és igazolványok kiadásának feltételei, a bejelentés szabályai.....	135
A nyilvántartás adattartalma, a rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és az alkalmazható szankciók	136
2. A fegyverengedélyügyi szakterület szabályozása	137
A törvény hatálya, az engedélyhez kötött tevékenységek, és az engedélyek hatályossága	137
Az engedélyek kiadásának feltételei, a fegyverek tartására vonatkozó fontosabb szabályok	138
A fegyvernyilvántartás adattartalma, a rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és az alkalmazható szankciók.....	140
3. A pirotechnikai tevékenység szabályozása	141
Alapvető fogalmak, az engedélyhez, illetve a bejelentéshez kötött tevékenységek, az engedély vagy bejelentés nélkül végezhető tevékenységek	141
Az engedélyek kiadásának feltételei, a bejelentés szabályai.....	142
A rendőrségi nyilvántartás, a rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, szankciók, a felügyeleti bírság	144
Az év végéhez kapcsolódó eltérő szabályozás	144
4. Az atomenergia felhasználásával kapcsolatos tevékenység szabályozása	145
Alapvető rendelkezések, az engedélyhez kötött tevékenységek	145
Az engedélyek kiadásának feltételei, hatályosságuk.....	145
A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, az engedély visszavonása	146
5. A robbanóanyaggal kapcsolatos tevékenység szabályozása	146
Alapvető fogalmak, az engedélyhez kötött tevékenységek.....	146
Az engedélyek kiadásának feltételei, hatályosságuk.....	147
A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme	147
6. A kábítószer-rendészeti tevékenység szabályozása	147
Alapvető fogalmak	147
A kábítószer-rendészet feladatai	147
A kábítószer-rendészet ellenőrzési kötelezettsége	148
7. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek szolgálati igazolvánnyal és jelvénnel történő ellátásának szabályozása	148
A szolgálati igazolványok és jelvények kiadásának feltételei.....	148
Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek nyilvántartásának adattartalma ...	149
A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége, a szolgálati igazolvány és jelvény visszavonása	149
8. A szabálysértési eljárással összefüggő legfontosabb rendelkezések.....	149
A szabálysértési eljárás megindulása és a szabálysértési feljelentés tartalma	150
A parancsnok ellenőrzési tevékenysége	150
VII.	152
KRIMINÁLTAKTIKA	152
1. A bűnözésről általában	152
2. A krimináltaktika fogalma, feladata és tárgya	152
3. A kriminalisztikában alkalmazott módszerek	153
4. A kriminalisztikai alapkérdések	154
5. Az adat, az információ és a bizonyíték a nyomozásban.....	155
6. Az adatok elemzése és értékelése.....	155
7. A nyomozás tervezésének és szervezésének kérdései.....	156
A verziók szerepe a nyomozásban	156

Az adatgyűjtés és forrásai	157
A helyszíni szemle	157
A szemlebizottság tagjai, feladataik a helyszínen	159
A helyszíni szemle jegyzőkönyv	160
8. A kihallgatás.....	161
9. A bűnügyi munkát segítő nyilvántartások.....	162
10. Igazságügyi szakértői vélemények szerepe a bizonyításban	163
VIII.	164
A RENDŐRSÉG MEGELŐZÉSI FELADATAI.....	164
1. A bűnmegelőzés	165
A Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács és a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia	165
Az NBS-ben szereplő prioritások.....	167
Településbiztonság	167
Gyermek és ifjúságvédelem	168
A bűncselekmények áldozatainak segítése, az áldozattá válás megelőzése.....	169
Bűnismétlés megelőzése	169
Horizontális intézkedések	170
A rendőrség bűnmegelőzési feladatai.....	171
Történeti visszatekintés	171
A rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége általánosságban	172
A rendőrség bűnmegelőzési tevékenységének áttekintése az NBS első három, a rendőrségre vonatkozó prioritásának mentén.....	173
Néhány fontosabb áldozatvédelmi szolgáltatás.....	179
A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia által nem érintett, de a bűnmegelőzés témakörébe tartozó feladatok	181
A rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége a családon belüli erőszak vonatkozásában	181
A kábítószerrel kapcsolatos megelőzési feladatok	183
A rendőrség rendészeti és bűnügyi szolgálati ágainak bűnmegelőzéssel kapcsolatos feladatai	184
2. Baleset-megelőzés	186
Baleset-megelőzési Bizottságok.....	187
„Az iskola rendőre” program	188
3. Jó gyakorlatok és együttműködés	188
IX.....	191
AZ ORSZÁGGYŰLÉSI ŐRSÉG SPECIÁLIS FELADATAI	191
1. Történelmi előzmények.....	191
2. Az Országgyűlési Őrség szervezete	192
A testület felépítése	192
A testület irányítása	192
A testület gazdálkodása	192
3. Az Országgyűlési Őrség feladata, működése	193
Jogsabályi háttér	193
Feladat és hatáskör	193
Intézkedési jogok és kötelezettségek.....	193
Személyazonosság megállapítása.....	194
Elfogás.....	194
Közlekedésrendészeti Intézkedés	194
Intézkedés az Országház és az Országgyűlési Irodaház üléstermében	194
Jogellenes információszerzés elleni védelem.....	194

Jogorvoslat	194
4. Az állomány	194
Felvételi követelmények	195
A testület arculata	195
Az egyenruha.....	195
A rendfokozat.....	195
A szolgálati igazolvány és jelvény	195

I.

KÖZTERÜLETI RENDŐRI TEVÉKENYSÉG

1. A közterületi szolgálat általánosan

A közterületi szolgálat

A közterület jogi (elsősorban közigazgatási jogi) fogalom. Minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterületet jelent, amelyet – rendeltetésének megfelelően – bárki használhat (tehát közhasználatú), és amely ekként van bejegyezve az ingatlan-nyilvántartásba.

A rendőrség a rendőrségi törvény felhatalmazása alapján ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat.

A közterületi rendőri szolgálat tág értelemben a közterületen lévő valamennyi szolgálatban lévő rendőrt jelenti. Szűkebb értelemben a közterületre vezényelt azon rendőröket jelenti, akik számára a közterületek rendjének fenntartása került meghatározásra feladatként.

A szolgálati fellépés módja

A közterületi szolgálat ellátása során kiemelt jelentőségű, hogy a szolgálatot ellátó állomány fellépése szabályszerű legyen.

Az intézkedést a rendőr – a neve, azonosító száma, valamint az intézkedés tényének és céljának szóbeli közlését követően – a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelegéssel kezdi meg. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét mutatja fel.

A rendőri intézkedés eredményességének veszélyeztetésére figyelemmel az előző bekezdésben meghatározottak intézkedés megkezdését megelőző közlése akkor mellőzhető, ha az ott meghatározott információk előzetes közlése, valamint a szolgálati igazolvány és az azonosító jelvény felmutatása az intézkedés megtételét lehetetlenné teszi, vagy annak eredményességét aránytalan mértékben veszélyezteti (bűncselekmény megszakítása, verekedők szétválasztása stb.).

Az útlevélezési fülkében útlevélezési szolgálatot teljesítő rendőr a meghatározott tisztelegést nem hajtja végre.

Ha az intézkedés alá vont a rendőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő rendőr „A törvény nevében!” felszólítással figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel.

A rendőri intézkedés során úgy kell eljárni, hogy a rendőr megelőzze megtámadását, lefegyverzését, továbbá akadályozza meg, hogy a figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel. A rendőri

intézkedés eredményes befejezését szükség esetén segítség igénybevételével is biztosítani kell.

A rendőr a 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (a továbbiakban: Rtv.) V. Fejezetében foglalt intézkedését, vagy az Rtv. VI. Fejezetében foglalt kényszerítő eszköz alkalmazását követően, az Rtv. IX. Fejezetében meghatározott panasz lehetőségéről szóló tájékoztató keretében felhívja az intézkedés alá vont személy figyelmét a panasz előterjesztésének határidejére is.

2. A rendőrségnél alkalmazott szolgálati időrendszerek

A közterületi szolgálat megszervezésénél kiemelt jelentősége van a megfelelő szolgálati időrendszer kiválasztásának.

A hivatásos állomány tagja szolgálati beosztásától függően a rendvédelmi szerv szervezeti egységének jogszabályban meghatározott feladatait:

- 1) hivatali,
- 2) rugalmas,
- 3) vezényléses,
- 4) váltásos,
- 5) kombinált vagy
- 6) folyamatos

szolgálati időrendszerben teljesíti.

A hivatásos állomány tagjának szolgálatteljesítési időrendszerét az állományilletékes parancsnok határozza meg.

A folyamatos és váltásos szolgálatteljesítési időrendszerben dolgozóknál, ahol a szolgálatteljesítést naponta azonos helyen két fő egymás utáni beosztásával rendelik el, az eligazítás, váltás, valamint a szolgálati felszerelések felvétele és leadása érdekében a szolgálatteljesítési idő legfeljebb 30 perccel meghosszabbítható.

A pihenőnapokat és tervezett szabadság napjait a szolgálati előljáró a szolgálati időrendszernek megfelelően, legalább 4 hetes időszakra előre tervezi.

A szolgálatteljesítési időbeosztást – ide nem értve a túlszolgálat elrendelését – a szolgálati előljáró a szolgálatba lépést megelőzően legalább egy héttel közli a hivatásos állomány tagjával.

A közölt szolgálatteljesítési időbeosztástól – a túlszolgálat elrendelésének kivételével – csak akkor lehet eltérni, ha azt rendkívüli eset szükségessé teszi, továbbá a hivatásos állomány tagjának erre irányuló, indokolt kérelme esetén, ha az a szolgálati érdekekkel összeegyeztethető.

Fentiek szerinti közölt szolgálatteljesítési időbeosztástól történő eltérést legalább 24 órával a szolgálat tervezett megkezdését megelőzően kell közölni a hivatásos állomány tagjával.

A szolgálatteljesítési idő heti 40 óra. A részben vagy egészben készenléti jellegű szolgálati beosztásban ennél hosszabb, de heti 48 órát meg nem haladó szolgálatteljesítési idő állapítható meg.

A szolgálatteljesítési idő – a heti szolgálatteljesítési idő figyelembevételével – több heti, de legfeljebb 4 havi, vagy 16 heti keretben is meghatározható.

A hivatali szolgálati időrendszer

Hivatali szolgálati időrendszer azokban a szolgálati beosztásokban alkalmazható, ahol a szolgálati feladatok csak a nappali időszak meghatározott részében igénylik a szolgálat ellátását. A hivatali szolgálati időrendszerben a hivatásos állomány tagja a hét munkanapjain, hétfőtől csütörtökig 7.30 órától 16.00 óráig, vagy 8.00 órától 16.30 óráig, pénteki munkanapon 7.30 órától 13.30 óráig, vagy 8.00 órától 14.00 óráig teljesíti a heti szolgálatteljesítési idejét.

A szolgálatkezdés és a szolgálat befejezésének időpontját az állományilletékes parancsnok szolgálati érdekből, vagy kérelemre – a heti 40 órás szolgálatteljesítési idő figyelembevételével –, ettől eltérő időpontban is megállapíthatja.

Rugalmas szolgálati időrendszer

Rugalmas szolgálati időrendszer azokban a szolgálati beosztásokban alkalmazható, ahol a szolgálati beosztással járó feladatok nem kötődnek kizárólag a hivatali szolgálati időrendszerben meghatározott időszakhoz, illetve amelyeknél a napi szolgálatteljesítés időtartama előre nem meghatározható és hullámzó jellegű.

A hivatásos állomány tagja naptári hetenként vasárnap kivételével a hét bármely 5 napján teljesít szolgálatot, amennyiben a napi szolgálatteljesítési időt – a heti 40 órás szolgálatteljesítési idő figyelembevételével – úgy állapítják meg, hogy a napi szolgálatteljesítési idő nem lehet 5 óránál rövidebb és 12 óránál hosszabb. Szolgálatteljesítési nap lehet vasárnap kivételével a hét bármely 5 napja. A szolgálatteljesítési időt havi, legfeljebb kettő havi keretben kell meghatározni, amelynek meg kell egyeznie az adott időszak munkanapjai számának és a napi 8 órás munkaidőnek a szorzatával.

A napi szolgálatteljesítési időben meg kell határozni azt az 5 órás időszakot, amelyet a hivatásos állomány tagja a szolgálatteljesítési napon szolgálatban köteles tölteni, a fennmaradó időtartamot a hivatásos állomány tagja az általa, vagy a szolgálatszervezést végző szolgálati előjáró által meghatározott időpontban tölti szolgálatban.

A heti pihenőnapokat úgy kell kiadni, hogy 4 naptári hetenként 2 alkalommal a vasárnaphoz szombati, vagy hétfői nap kapcsolódjon.

Vezényléses szolgálati időrendszer

Vezényléses szolgálati időrendszer azokban a szolgálati beosztásokban alkalmazható, amelyeket olyan feladatokra rendszeresítettek, ahol a szolgálatteljesítési feladat ellátása időszakonként eltérő létszámot igényelhet, továbbá ahol a szolgálati feladatok rendes szolgálatteljesítés keretében történő ellátása előreláthatóan a hét bármely napján, annak bármely időpontjában szükségessé válhat.

A vezényléses szolgálati időrendszer a hét bármely napján teljesíthető, egyenlőtlenül beosztható, amelyben a napi szolgálatteljesítési idő – a heti 40 órás szolgálatteljesítési idő figyelembevételével – legalább 4 óra és legfeljebb 12 óra időtartamban határozható meg.

A napi szolgálat teljesíthető két részre osztva is. A részdőszakok között legalább 4 óra időtartamnak kell eltelnie, amely a napi szolgálatteljesítési időbe nem számít bele.

A heti pihenőnapoknak 4 naptári hetenként 2 alkalommal vasárnapra kell esniük úgy, hogy hozzájuk szombati, vagy hétfői nap kapcsolódjon.

Váltásos szolgálati időrendszerek

A váltásos szolgálati időrendszer a folyamatos szolgálatteljesítést igénylő, folyamatos beavatkozási, vagy intézkedési feladatok ellátására rendszeresített, továbbá a részben, vagy egészben készenléti jellegű szolgálati beosztásokban alkalmazható.

Az I. számú váltásos szolgálati időrendszer

Az I. számú váltásos szolgálati időrendszert azokban a folyamatos munkavégzést igénylő beosztásokban lehet alkalmazni, ahol a munkaterhelés egyenletes. A váltás működtetéséhez legalább 6 fő szükséges. Az I. számú váltásos szolgálati időrendszer váltásonként 12 óra szolgálat 24 óra szabadidő, 12 óra szolgálat 48 óra szabadidő, vagy váltásonként 12 óra szolgálat 12 óra szabadidő, 12 óra szolgálat 48 óra szabadidő. A szolgálatteljesítési időt időkeretben kell megállapítani.

A heti pihenőnapoknak 4 naptári hetenként két alkalommal vasárnapra kell esniük úgy, hogy hozzájuk szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

A II. számú váltásos szolgálati időrendszer

A II. számú váltásos szolgálati időrendszer részben vagy egészben készenléti jellegű (például ügyeleti-, őrszolgálat) szolgálatokban alkalmazható akkor, ha – halaszthatatlan intézkedést igénylő esetet kivéve – az állomány tagja legalább 4 órát az erre alkalmas helységben, a ruházat könnyítése mellett, pihenéssel tölthet. A váltás működtetéséhez legalább 6 fő szükséges. A szolgálatteljesítési időt időkeretben kell megállapítani.

A II. számú váltásos szolgálati időrendszer váltásonként 24 óra szolgálat 72 óra szabadidő.

A heti pihenőnapoknak 4 naptári hetenként 2 alkalommal vasárnapra kell esniük úgy, hogy hozzájuk szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

Kombinált szolgálati időrendszer

A kombinált szolgálati időrendszer a váltásos, vezényléses, és a hivatali szolgálati időrendszer kombinációjának függvényében alakul. A szolgálati időrendszer váltását a szolgálatteljesítési napot követő szabadidő letelte után lehet végrehajtani. A szolgálatteljesítési időt időkeretben kell megállapítani.

A kombinált időrendszerben az egyes szolgálati időrendszer váltásakor a meghatározott munkaidőkeretnek való megfelelés a váltásos szolgálati időrendszerben a váltásonként előírt szolgálati idő csökkentésével, ezáltal a két szolgálat között előírt szabadidő növelésével is biztosítható.

A heti pihenőnapoknak 4 naptári hetenként 2 alkalommal vasárnapra kell esniük, hogy hozzájuk szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

Folyamatos szolgálati időrendszer

Folyamatos szolgálati időrendszer azokban a szolgálati beosztásokban alkalmazható, ahol a megszakítás nélküli működést igénylő feladatok ellátása fokozott figyelmet igényel és a munkaterhelés viszonylag állandó, egyenletes.

A szolgálati időrendszerek egyéb szabályai

Az alkalmazandó szolgálati időrendszert a kinevezésről szóló dokumentumban és a munkaköri leírásban rögzíteni kell.

A szolgálati időrendszerben alkalmazott időkeretet – a Hszt. szabályaira figyelemmel – az állományilletékes parancsnok határozza meg. A szolgálatteljesítési időbeosztást és a pihenőnapokat a szolgálatszervezést végző szolgálati előjáró határozza meg. A szolgálatteljesítési időbeosztást, a pihenőnapokat és a szabadságot hiteles állapotban, az állomány által is követhetően rögzített módon kell nyilvántartani.

A szolgálattervezetet készítő parancsnok közvetlen szolgálati előjárója köteles rendszeresen – havonta legalább egy alkalommal – dokumentált módon ellenőrizni a szolgálatteljesítési idővel kapcsolatos rendelkezések betartását.

3. A szolgálati formák

A rendőrség szolgálati formái

A rendőrök a szolgálati feladataikat külön végrehajtási rendelkezések alapján, különböző szolgálati formákban, a szakmai szabályzatokban meghatározott módon hajtják végre, amely előírásokat az adott feladat végrehajtására kijelölt rendőr, szolgálati beosztásától függetlenül köteles betartani. A szolgálati előjáró az alárendelt rendőr részére elrendelheti a feladat meghatározott szolgálati formában történő végrehajtását.

1) Ügyeleti szolgálati forma

A rendőrségi feladatok végrehajtásának, a szervezet működésének, valamint irányításának és vezetésének, továbbá a rendőri munka folyamatosságának biztosítása, az együttműködő szervekkel való kapcsolat állandó fenntartása, a rendkívüli eseményekkel összefüggő halaszthatatlan intézkedések megtétele, az intézkedésre jogosult és köteles szervek, személyek értesítése, illetve a vezetők tájékoztatása érdekében állandó vagy ideiglenes jelleggel ügyeletet kell biztosítani.

A Nemzeti Védelmi Szolgálatnál fenti feladatok ellátására vezető-ügyeletet kell biztosítani.

Az ügyeletet ellátó személy (vezető-ügyeletes is) a hivatali munkaidőn kívül a szerv vezetőjének jogkörét a részére meghatározott mértékben gyakorolja.

Az ügyeletest, valamint a vezető-ügyeletest a feladatának teljesítésétől elvonni, más feladatra igénybe venni nem lehet.

2) Körzeti megbízotti szolgálati forma

A körzeti megbízott az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vezetője által meghatározott körzetben teljesít szolgálatot, tevékenységét önállóan szervezi.

/lásd részletesen a **Körzeti megbízotti szolgálat célja, alapvető feladatai** pontban/

3) Járőr szolgálati forma

A járőrözés a közterületek és nyilvános helyek, a határterület és jogszabályban meghatározott esetekben a határterületen kívüli területek rendőri vagy határrendészeti ellenőrzésének, továbbá a határőrizetnek egyik formája.

A járőrözés során egy vagy több rendőr előre meghatározott körzetben, területen vagy útvonalon, valamint menetvonalon bűnügyi, közrendvédelmi, határrendészeti, közlekedési, továbbá vízi rendészeti feladatot lát el, ellenőrzi a jogszabályok betartását, végzi a jogellenes cselekmények megelőzését, felderítését, megszakítását és az elkövetők elfogását.

/lásd részletesen **A járőrszolgálat** pontban/

4) Útlevelezési szolgálati forma

Útlevelezési szolgálati formát alkalmaz az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a határforgalom ellenőrzés végrehajtására, amelynek során az útlevelezési a Schengeni határ-ellenőrzési kódexben, valamint a Határőrök gyakorlati kézikönyvében (Schengeni kézikönyv) meghatározottakat hajtja végre.

5) Őrszolgálati formák

Az őrszolgálat az a szolgálati forma, amelynek során a rendőr a kijelölt őrhelyén, mozgási körzetében állandó vagy ideiglenes jelleggel személyt, meghatározott területet, létesítményt vagy értéket véd, őriz, közbiztonsági szempontból ellenőriz vagy protokolláris feladatot lát el.

Az őrszolgálat formája lehet:

- mozgóőr,
- objektumőr,
- fogdaőr,
- kísérő őr,
- rendkívüli őr,
- díszőr szolgálat.

6) Személyvédelmi szolgálati forma

A személyvédelmi szolgálat célja a személybiztosítás, a lakásbiztosítás, a programhely-biztosítás, az útvonal-biztosítás, a védett személy biztonságos közúti szállítása, valamint a védett személlyel kapcsolatos nyílt és operatív biztosítás ellátása.

7) Pénzkísérő szolgálati forma

Ha a Magyar Nemzeti Bank és más pénzintézetek nagy összegű pénz- és értékszállításait a rendőrség kíséri, a pénzkíséret végrehajtása során a pénzkísérő járőrsoport vezetője folyamatos rádióösszeköttetést tart a területileg illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság tevékenységirányítási központjával.

8) Vonatkísérő szolgálati forma

A személyszállító vonatok, valamint a pályaudvarok és vasútállomások rendőri ellenőrzése a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata. Azt a vonatot, amelynek rendőri ellenőrzése közbiztonsági szempontból különösen indokolt, a rendőr-főkapitányság intézkedése alapján közrendvédelmi állománnyal a megye (főváros) területén kísérni kell. A vonatkísérési feladatok végrehajtása mellett, azzal összhangban meg kell szervezni a pályaudvarok és vasútállomások rendőri ellenőrzését.

9) Védelmi ellenőrzési és felügyeleti szolgálati forma

A védelmi ellenőrzési és felügyeleti feladatra beosztott rendőr nemzetközi repülőtéren felügyeli az utasok és kézipoggyászaik, a nem utas személyek és személyes tárgyaik, a szigorított védelmi területre (SRA) belépő járművek, valamint a feladott poggyász, áru és postai küldemény, a légi fuvarozói postaküldemény és légi fuvarozói anyag a fedélzeti ellátmány és a repülőtéri készletek védelmi ellenőrzését.

10) Készenléti szolgálati forma

Készenlétet az országos rendőrfőkapitány, a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes, a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes, a Terrorelhárítási Központ főigazgatója, a Nemzeti Védelmi Szolgálat főigazgatója, a Készenléti Rendőrség (a továbbiakban: KR) parancsnoka, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság (a továbbiakban: RRI) igazgatója, a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ igazgatója, a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ igazgatója, Nemzetközi Oktatási Központ igazgatója, a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, a rendőrkapitány és a határrendészeti kirendeltség vezetője rendelhet el az irányítása alatt álló szerv, szervezeti egység vagy szervezeti elem vonatkozásában.

11) Felügyeleti szolgálati forma

Felügyeleti szolgálatot olyan, nagyobb számú közönséget vonzó rendezvényeken, kulturális és egyéb létesítményekben lehet szervezni, ahol a közrend, közbiztonság fenntartása érdekében az ilyen szolgálat ellátása szükséges.

A felügyeleti szolgálatra beosztottak feladata, hogy a közrendet, közbiztonságot veszélyeztető cselekményeket megelőzzék, megszakítsák, a szükséges rendőri intézkedéseket megtegyék, továbbá a rendfenntartás érdekében segítséget nyújtsanak a rendezőknek.

Járőrszolgálat célja, tervezése és irányítása

A járőrszolgálat

A járőrszolgálati forma:

A járőrözés a közterületek és nyilvános helyek, a határterület és – jogszabályban meghatározott esetekben – a határterületen kívüli területek rendőri vagy határrendészeti ellenőrzésének, továbbá a határőrizetnek az egyik formája. A járőrözés során egy vagy több rendőr előre meghatározott körzetben, területen vagy útvonalon, valamint menetvonalon bűnügyi, közrendvédelmi, határrendészeti, közlekedési, továbbá vízi rendészeti feladatot lát el, ellenőrzi a jogszabályok betartását, végzi a jogellenes cselekmények megelőzését, felderítését, megszakítását és az elkövetők elfogását.

Attól függően, hogy a járőr feladatai között a bűnügyi, a közrendvédelmi, a határrendészeti vagy a közlekedést segítő, irányító és ellenőrző feladatok vannak túlsúlyban, a járőr szolgálati forma

- 1) bűnügyi,
- 2) közrendvédelmi,
- 3) határrendészeti, valamint
- 4) közlekedési forgalomellenőrző járőr szolgálati forma lehet.

A járőrszolgálat a közterületeken és nyilvános helyeken a rendőri jelenlét megteremtésének és a törvénytisztelő lakossággal történő együttműködésnek egyik formája. Célja a közterületeken és nyilvános helyeken a közbiztonsági szempontból indokolt rendőri jelenlét és ezen keresztül a közrend biztosítása.

A **bűnügyi járőr alapvető feladata** a bűnmegelőzési és bűnüldözési tevékenység végrehajtása, rendezvények biztosítása, illetve a közterületi rendőri jelenlét megerősítése.

A közrendvédelmi járőr alapvető feladata a közterületeken és nyilvános helyeken a rendőri jelenlét megteremtése és ezzel a közrend biztosítása, a lakosság szubjektív közbiztonságérzetének megteremtése, az irányadó jogi keretek között a lakossággal történő együttműködés, kapcsolattartás és párbeszéd.

A határrendészeti járőr alapvető feladata:

- a határőrizeti tevékenysége keretében az államhatár őrzete és az államhatár rendjének fenntartása,
- az illegális migráció kezelésével összefüggő határőrizeti, valamint a határrend fenntartásával kapcsolatos feladatok végrehajtása,
- a mélységi ellenőrzési tevékenysége keretében az ország schengeni külső határon lévő határterületén kívül a hatékony idegenrendészeti szűrőtevékenység biztosítása.

A közlekedési forgalomellenőrző járőrszolgálatot ellátó rendőr:

- 1) végrehajtja a közlekedésrendészeti intézkedéseket, különös figyelemmel a közúti forgalomban részt vevő járművek és járművezetők ellenőrzésére, valamint a szabályszegő magatartást tanúsító személyek rendőri intézkedés alá vonására,
- 2) ellátja a részére meghatározott feladatokat az ideiglenes közlekedésrendészeti intézkedések végrehajtása során,
- 3) biztosítja a forgalom zavartalanságát, ennek érdekében a forgalmat segíti és irányítja,
- 4) eljár a közlekedési balesetek helyszínén a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól szóló ORFK utasításban meghatározott esetben,
- 5) közreműködik a Magyarország érdekei szempontjából különösen fontos személyek védelmének, a kijelölt létesítmények őrzésének rendőrségi feladatairól szóló ORFK utasítás szerinti útvonal-ellenőrzés és utazásbiztosítás végrehajtásában,
- 6) részt vesz a több ország részvételével összehangoltan szervezett közúti ellenőrzések végrehajtásában.

A járőrszolgálat tervezése

A közterületi jelenlét biztosítása érdekében, a szolgálat tervezése a járőr- és őrszolgálattal érintett osztály vezetőjének és az őrsparancsnoknak a feladata. A tervezés során az illetékességi területe bűnügyi, közbiztonsági és határbiztonsági helyzetének elemzése,

értékelése, az előjáró utasításai, a lakosság közbiztonságérzetét befolyásoló tényezők, illetve az önkormányzat közbiztonságra vonatkozó elvárásai, a különböző megkeresések, lakossági jelzések, a közterületi szolgálatot teljesítők beszámoltatása során ismertté vált információk, valamint a rendelkezésre álló erők és eszközök számbavétele alapján kialakítja döntését a feladatok elosztására, a szolgálatellátás módjára, az ehhez szükséges létszám és technikai eszközök igénybevételére vonatkozóan.

A meghozott döntések végrehajtása érdekében a szolgálat szervezése a járőr- és őrszolgálattal érintett osztály vezetője vagy az alosztályvezető, az őrparancsnok vagy az őrparancsnok-helyettes döntése, a rendelkezésre álló létszám és technikai eszközök feladatok szerinti elosztásáról, a járőrök, őrök részére a feladatok meghatározásáról, tevékenységük összehangolásáról.

A járőr- és őrszolgálatok tervezéséhez és szervezéséhez szükséges feltételek biztosításáért a rendőri szerv vezetője, a tervező, szervező munka szabályszerű végrehajtásáért a rendőri szerv azon szolgálati ágának vezetője a felelős, akinek a járőr- vagy őrszolgálat formáját meghatározó feladat a hatáskörébe tartozik.

A járőrszolgálat szervezése során a szükséges mértékben egyeztetni kell:

- 1) a rendőri szervben belül lévő szolgálati ágakkal,
- 2) az illetékességi területtel határos rendőri szervekkel,
- 3) az illetékességi területen feladatot ellátó más szervekkel,
- 4) az illetékességi területen működő polgár egyesületekkel és az egyes rendészeti feladatot ellátó személyek munkáltatóival, és
- 5) ha nemzetközi szerződés ezt lehetővé teszi, a közös határmenti járőrszolgálattal, a határrendészeti járőrszolgálattal kapcsolatban a szomszédos ország illetékes szervével.

A járőrszolgálat tervezésében kiemelt szerepe van az elemző-értékelő munkának, melynek során a rendőri szerv illetékességi területe bűnügyi, közbiztonsági és határbiztonsági helyzetét figyelembe véve kell szolgálatot szervezni. Az elemzés-értékelés során figyelembe kell venni különösen:

- 1) a lakosság szubjektív közbiztonságérzetét leginkább befolyásoló tényezőket,
- 2) az ismertté vált bűncselekményeket, különös tekintettel a közterületen és a nyilvános helyeken elkövetett bűncselekményekre, ezek jellegére, elkövetési módjára, területi elhelyezkedésére, elkövetési idejére,
- 3) az ismertté vált bűnelkövetőkre vonatkozó adatokat, a nyomozások tapasztalatait,
- 4) a szabálysértésekről rendelkezésre álló adatokat, különösen az elzárással sújtható szabálysértéseket, a közrend elleni, a kiemelt közúti közlekedési; a tulajdon elleni, illetve a területre jellemző szabálysértéseket,
- 5) a közlekedési balesetek alakulását, azok helyét, idejét, a baleseti okokat, az okozókat, a sérülések súlyossági fokát,
- 6) az ismertté vált és az illegális migrációhoz köthető jogellenes cselekményeket, különös tekintettel ezek jellegére, elkövetési módjára, területi elhelyezkedésére, elkövetési idejére,
- 7) az illetékességi területen található veszélyeztetett objektumok, területek elhelyezkedését, ide értve a nagy forgalmú szórakozóhelyeket, köztéri parkokat, nagyobb játszótereket, tanintézeteket, bevásárlóközpontokat, pénzügyintézeteket, üzemanyagtöltő állomásokat is,
- 8) a rendezvények biztosítása és a kiemelkedő egyéb események tapasztalatait,

- 9) a bűnügyi és egyéb megkereséseket, panaszokat, közérdekű bejelentéseket, ezek teljesülését,
- 10) a jogsértések megelőzésére tett jelzéseket, javaslatokat, a rendészeti, vagyonvédelmi ellenőrzéseket,
- 11) a lakosság összetételét, a közbiztonság javítására irányuló tájékoztatási tevékenységet,
- 12) az önkormányzatok bűnügyi és közbiztonsági helyzetre vonatkozó igényeit,
- 13) a közbiztonság érdekében tett önkormányzati és lakossági kezdeményezéseket és a járási közbiztonsági egyeztető fórumok és konzultációs értekezletek tapasztalatait,
- 14) a rendvédelmi szervekkel, a polgárőr egyesületekkel és az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek munkáltatóival való együttműködést,
- 15) a rendőri szerv létszámviszonyait, a szolgálatba vezényelhető állomány képzettségi, fegyelmi, egészségügyi és pszichikai helyzetét, az anyagi-technikai biztosítottság fokát, az anyagi eszközök állapotát, alkalmazhatóságát, valamint
- 16) a rendőri intézkedések, a fokozott ellenőrzések tapasztalatait.

A szolgálati okmányok

A szolgálati okmányok a járőr- és őrszolgálatok tervezésére, szervezésére, ellenőrzésére, az események és intézkedések nyilvántartására szolgálnak.

A rendőri szervnél az alábbi szolgálati okmányokat (vagy hitelesített informatikai rendszereket) kell alkalmazni:

- 1) a rendőri szerv illetékességi területének leírása,
- 2) járőrköri leírás(ok),
- 3) járőr útirányterv(ek) (alkalmazása esetén),
- 4) őrtasítás(ok) (alkalmazása esetén),
- 5) bűnügyi és baleseti ponttérkép (a határrendészeti kirendeltségeket kivéve),
- 6) szolgálattervezet,
- 7) eligazító lap,
- 8) beszámoltató lap, valamint
- 9) ellenőrzési napló.

A Robotzsaru rendszer egységes és kötelező használatáról, jogosultsági rendjéről, az adatvédelem, valamint a rendszerfejlesztés előírásairól szóló ORFK utasításban meghatározott szolgálati okmányokat a Robotzsaru rendszerben, az erre a célra létrehozott felületen elektronikusan kell elkészíteni és vezetni.

A szolgálatparancsnok jogkörei, kötelezései:

Az RRI szolgálatparancsnoka kivételével **a szolgálatparancsnok jogosult:**

- a) a Tevékenység-irányítási Központ (a továbbiakban: TIK) ügyeletese felé történő jelentéstételi kötelezettség teljesítése vagy a határrendészeti kirendeltség ügyeletésének tájékoztatása mellett
 - aa) az alárendelt állomány részére utasítást adni,
 - ab) a rendőri intézkedés végrehajtását, a járőrköri területek, a járőrútirányok, a mozgóőr mozgási körzetek, az őrhelyek elhagyását elrendelni vagy engedélyezni,
 - ac) az alárendelt állományt összevonni, átcsoportosítani;
- b) az alárendelt állomány erejét - az adott (kialakult) helyzetre megfelelően reagálva - szükség szerint saját elhatározásából módosítani;

- c) a szolgálatteljesítés módját, az alárendelt állomány szolgálati öltözetét, felszerelését, fegyverzetét a vonatkozó jogszabályoknak, a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek és a szolgálati előjárói utasításoknak megfelelően meghatározni;
- d) a szolgálati gépjárművekbe szerelt eszköz használatával a kép-, valamint a kép- és hangfelvétel készítésére utasítást adni;
- e) megkülönböztető jelzés használatát engedélyezni;
- f) az alárendelt állomány részére a munkaközi szünet kivételének helyét és idejét a szolgálati feladatok függvényében meghatározni;
- g) az alárendelt állomány helyszíni váltása esetén a váltás helyére történő ki- és bevonulás módját meghatározni;
- h) jelentéseket, feljelentéseket, jegyzőkönyveket, határozatokat, egyéb iratokat az alárendelt állománytól bekérni;
- i) elismerésre vagy fegyelmi felelősségre vonásra javaslatot tenni;
- j) a szomszédos rendőri szervekkel, együttműködő, társ- és más szervekkel, a polgárőr egyesületekkel, valamint az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyekkel kapcsolatot tartani, tőlük tájékoztatást kérni;
- k) rendkívüli őröt kijelölni, eligazítani, feladatát meghatározni, ideiglenes őrutasítást elkészíteni, átadni.

A szolgálatparancsnok köteles:

- a) a személyi szabadságában korlátozott személy előállítása vagy biztonsági intézkedés keretében a helyszínről történő elszállítása érdekében, amennyiben az az alárendelt állománnyal nem hajtható végre - szükség esetén más rendőri szerv állományából a TIK ügyeletesen keresztül - megerősítő erőről gondoskodni;
- b) a körzeti megbízottakat informálni a bűnügyi, a közbiztonsági, a határbiztonsági szempontból releváns információkról és a szolgálat ideje alatt figyelemmel kísérni a tevékenységüket;
- c) a személyi szabadságot korlátozó intézkedés esetén, ha a járőrkörzetben, járőrútvonalon vagy mozgóőr mozgási körzetében a folyamatos rendőri jelenlét fenntartása szükséges, a váltásra soron kívül intézkedni;
- d) a személyi szabadság korlátozásával járó intézkedést, a kényszerítő eszköz alkalmazását kivizsgálni;
- e) az RRI esetén az utasoktól a rendőr által elvett tárgyakról a lefoglaló határozatot a helyszínen elkészíteni;
- f) a szolgálati lőfegyvereket, lőszereket a fegyverszobából kiadni, visszavételezni, az ezzel kapcsolatos nyilvántartásokat az előírásoknak megfelelően vezetni;
- g) a dokumentációs, a technikai, a híradástechnikai eszközöket és a védőfelszereléseket, valamint a helyszíni bírságtömböket, a szolgálati okmányokat - így különösen a járőr útiránytervet, a járőrkörzet-leírást, a mozgóőri őrutasítást, a rendkívüli őri őrutasítást - kiadni, visszavételezni, az ezzel kapcsolatos nyilvántartásokat vezetni;
- h) a helyszíni bírságtömböket kezelni, eligazítás és beszámoltatás során azokat ellenőrizni;
- i) a biológiai minták tárolására kialakított egységdobozokat kezelni, nyilvántartani;
- j) a központi nyilvántartások szolgáltatásaihoz adatkapcsolatot biztosító eszközöket kezelni, nyilvántartani;
- k) a fegyveres biztonsági őrökkel kapcsolatos őrparancsnoki feladatokat ellátni.

A járőrök és az örök eligazítása, beszámoltatása

Eligazítás

A szolgálatparancsnok az eligazítás során köteles:

- a) ismertetni az illetékességi terület - ezen belül hangsúlyozottan a járőrközvet (járőrútirány) bűnügyi, közbiztonsági és határbiztonsági helyzetét;
- b) meghatározni az alárendelt állomány szolgálatára vonatkozó világos, érthető célokat, elvárásokat, meggyőződni arról, hogy azokat az érintett megértette;
- c) a járőr részére a Járőr- és Őrszolgálati Szabályzat 1. melléklete szerinti, külön utasításra viselhető felszerelési tárgyak körét meghatározni;
- d) ismertetni a feladatok ellátását elősegítő feltételeket, információkat;
- e) átadni a szolgálat ellátásához szükséges okmányokat, eszközöket;
- f) segítséget nyújtani a feladat ellátását szolgáló munkamódszerek kiválasztásában;
- g) kérdéseket intézni az eligazításon részt vevők felé a szolgálatellátással összefüggő jogszabályokra és közjogi szervezetszabályozó eszközökre vonatkozó, továbbá intézkedéstaktikai, intézkedésbiztonsági ismereteinek felmérése céljából;
- h) ismertetni a korrupciós jellegű cselekmények felismerését, illetve felfedését elősegítő külön eljárási rendet;
- i) a szolgálati gépjárművekbe szerelt kép-, valamint a kép- és hangrögzítéshez szükséges hordozható háttértárolót az alárendelt állomány részére dokumentált módon átadni.

Beszámoltatás

A szolgálatparancsnok a beszámoltatás során köteles:

- a) meggyőződni az alárendelt állomány részére meghatározott feladatok teljesítéséről, a tett intézkedések jog- és szakszerűségéről, szükségességéről, arányosságáról;
- b) felhívni a rendőr figyelmét a következő szolgálatba lépésének időpontjára, illetve az azzal összefüggésben meghatározott öltözetre, felszerelésre;
- c) az elkészített írásos jelentéseket, feljelentéseket áttekinteni, azok elsődleges parancsnoki revízióját végrehajtani a Robotzsaru rendszer megfelelő alkalmazásának használatával, valamint a beszámoltatott által készített írásos feljelentések, jelentések és egyéb dokumentumok tartalmával összevetve;
- d) a nyilvántartásokból történő lekérdezéseket záradékolni;
- e) az általa és a TIK ügyeletes által engedélyezett megkülönböztető jelzés alkalmazása esetén ennek tényét utólag a gépjármű-menetlevél tömbbe bejegyezni;
- f) hiányosság, ellentmondás feltárása esetén utasítani a beszámoltatottat a hiányosságok pótlására és az ellentmondások tisztázására;
- g) az intézkedések során rögzített kép-, valamint a kép- és hangfelvétel adott jelentéshez történő csatolását ellenőrizni;
- h) a szolgálati gépjárművekbe szerelt kép-, valamint a kép és hangrögzítéshez szükséges hordozható háttértárolót az alárendelt állománytól dokumentált módon átvenni.

A járőrszolgálatkal kapcsolatos egyéb parancsnoki feladatok

A járőrszolgálat során parancsnokként kijelölt rendőr feladatai:

A járőr állomány – annak erejétől függően – a járőrszolgálat teljesítése során parancsnokként kijelölt rendőrből és járőrtárs(ak)ból áll.

A járőr a szolgálatparancsnok alárendeltje, feladatát az ügyeleti szolgálat közvetlen irányítása mellett látja el.

A járőrszolgálat teljesítése során parancsnokként kijelölt rendőr felelős:

- 1) a járőrkörzetben, járőrútirányon meghatározott feladatok teljesítéséért,
- 2) a járőrtárs(ak) tevékenységének összehangolásáért, vezetéséért,
- 3) a rendőri intézkedések fogantatásának, a kényszerítő eszközök alkalmazásának jogszerűségéért, szakszerűségéért, szükségességéért és arányosságáért,
- 4) az intézkedések végrehajtására való felkészülésért,
- 5) az intézkedésbiztonsággal összefüggő követelmények és az intézkedéstaktikai előírások megtartásáért,
- 6) a részére kiadott szolgálati okmányok szabályos vezetéséért, a jelentések, a büntető- és szabálysértési feljelentések elkészítéséért,
- 7) a szolgálati feladatokkal összefüggő útmutatók és segédletek megismeréséért és alkalmazásáért,
- 8) az anyagi, technikai és informatikai eszközök működőképességének fenntartásáért, azok rendeltetésszerű használatáért és megóvásáért,
- 9) a folyamatos hírosszeköttetés fenntartásáért,
- 10) a hírosszeköttetésre vonatkozó alkalmazási szabályok megtartásáért,
- 11) a munkavédelmi előírások betartásáért,
- 12) a járőrtárs(ak) vonatkozó szabályoknak megfelelő, egységes alaki megjelenéséért, valamint a járőrsoport vagy a megerősített járőrsoport különválása esetén - külön utasítás hiányában - az új, további parancsnok(ok) kijelöléséért.

A járőrszolgálat teljesítése során parancsnokként kijelölt rendőr jogosult:

- 1) járőrtárs, járőrtársak részére a szolgálattal összefüggő utasítást adni,
- 2) a törvényi feltételek fennállása esetén önállóan, illetve a részére adott előjárói utasítás szerint intézkedést kezdeményezni,
- 3) az ügyeleti szolgálat, a szolgálatparancsnok részére bármikor jelentést tenni, tőlük a szolgálatteljesítés érdekében információt, adatot, illetve utasítást kérni,
- 4) a szolgálatparancsnoktól - indokolt esetben - ruházati könnyítésre engedélyt kérni,
- 5) a járőrkörzet vagy járőrútirány elhagyására önállóan utasítást adni, ha az ügyeleti szolgálat vagy a szolgálatparancsnok értesítésére nincs mód, és állampolgári felkérés, illetőleg saját észlelés alapján rendőri intézkedés válik szükségessé,
- 6) megkülönböztető jelzés használatára - a külön szabályozott engedélyezési körben - utasítást adni,
- 7) a fogantatott intézkedések során az intézkedéssel kapcsolatos döntéseket meghozni, valamint
- 8) szükség esetén meghatározni az alkalmazandó kényszerítő eszközök körét.

A szolgálat tervezése, ellenőrzése és az egyéb parancsnoki feladatok

A járőr- és őrszolgálattal érintett osztály vezetője vagy az őrsparancsnok által kijelölt személy rögzíti a szolgálati időbeosztást.

A szolgálattervezetet a Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszerben (a továbbiakban: Robotzsaru rendszer) az erre kialakított felületen elektronikus formában, az állományparancsban meghatározott szolgálati időrendszer alapján, az aktuális feladatok figyelembevételével kell elkészíteni.

A járőrök és az őrk ellenőrzését a szolgálatot tervező parancsnok két hétre előre tervezi. A szolgálatot tervező parancsnok a járőr- és őrszolgálattal összefüggő ellenőrzési tevékenységét havonta legalább három alkalommal hajtja végre úgy, hogy abból legalább egy éjszakára, illetőleg egy hétvégére essen.

A szolgálatellátás ellenőrzésére a szolgálatot tervező parancsnok olyan módon intézkedik, hogy minden szolgálatot teljesítő rendőr havonta legalább kétszer alkalommal – amelyből egynek éjszakára kell esnie – ellenőrzés alá kerüljön. Az ellenőrzések végrehajtására elsősorban a járőr- és őrszolgálatot ellátó állomány szolgálati előjáróit kell kijelölni.

A rendőrkapitányságok és a határrendészeti kirendeltségek járőr- és őrszolgálatokkal érintett osztályvezetőinek és őrparancsnokainak feladata illetékességi területükön a szolgálatellátás helyi feladatainak meghatározása, a járőrökre, őrökre vonatkozó magatartási, biztonsági rendszabályok előírása.

A járőr- és őrszolgálatokkal érintett osztály vezetője a tevékenysége során:

- 1) rendszeresen gyűjti a szolgálatellátásra vonatkozó adatokat, elemzi, értékeli a bűnügyi, közbiztonsági, határbiztonsági helyzetet, a rendőri intézkedések alakulását, az állampolgárok és az önkormányzatok közbiztonsági helyzettel összefüggő észrevételeit,
- 2) kialakítja a rendőrkapitányság, határrendészeti kirendeltség járőrkörzeteit, mozgór körzeteit, járőrútirány terveit, kidolgozza az őrutasításokat,
- 3) figyelemmel kíséri és havonta legalább egy alkalommal ellenőrzi a szolgálattervezetet,
- 4) figyelemmel kíséri a szolgálatirányítás végrehajtását,
- 5) szakmai irányítást és felügyeletet gyakorol az osztályvezető jogállású őrparancsnokok rendészeti munkája felett,
- 6) közvetlenül irányítja az alárendelt őrparancsnokok és alosztályvezetők munkáját, valamint
- 7) hetente egy alkalommal beszámoltatja az alárendelt őrparancsnokokat, alosztályvezetőket a végzett munkáról, amelynek keretében koordinálja a következő hét szolgálati feladatait, és negyedévente munkaértekezleten értékeli az irányításuk alá tartozó állomány szolgálati tevékenységét.

Az őrparancsnokok, alosztályvezetők feladata a napi járőr- és őrszolgálatok tervezése, szervezése, a szolgálat tervezetének és az ellenőrzés tervének elkészítése. Részt vesznek a szolgálatirányítás feladatainak végrehajtásában, végzik a jelentések, feljelentések revízióját, gondoskodnak a szolgálati okmányok vezetésének szabályosságáról. Alárendeltjeik munkáját úgy szervezik, hogy a folyamatos parancsnoki jelenlét és ellenőrzés, valamint az eligazítás és beszámoltatás mindenkor biztosított legyen.

Körzeti megbízotti szolgálat célja, alapvető feladatai

A körzeti megbízotti szolgálati forma

A körzeti megbízott az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vezetője által meghatározott körzetben teljesít szolgálatot, tevékenységét önállóan szervezi.

A körzeti megbízott alapvető feladata az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a lakosság kapcsolatának kialakítása és fenntartása, bűnmegelőzési és bűnüldözési tevékenység ellátása, valamint rendészeti feladatok ellátása.

A körzeti megbízotti szolgálatot úgy kell szervezni, hogy a körzeti megbízotti működési körzetek lefedjék az érintett megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság illetékességi területén lévő valamennyi települést, Budapest valamennyi kerületét, valamint a Margitszigetet. A közbiztonsági helyzet és a helyi sajátosságok figyelembevételével körzeti megbízotti szolgálat szervezhető a vízi rendészeti rendőrkapitányságok, valamint a vasúti rendőrőrsök illetékességi területén is.

A körzeti megbízotti szolgálat a Rendőrség közrendvédelmi szolgálati ágának egyik szolgálati formája, amelynek alapvető célja a körzeti megbízotti működési körzetben található településeken

- a rendőrség állandó, közvetlen kapcsolatának kialakítása és fenntartása az állampolgárokkal, a települési önkormányzatokkal, a helyi lakossági, civil és gazdálkodó szervezetekkel,
- a rendőri jelenlét biztosítása,
- a rendőrség hatáskörébe tartozó – jogszabályban, valamint közjogi szervezetszabályozó eszközben meghatározott – helyi bűnmegelőzési, bűnüldözési és rendészeti feladatok folyamatos ellátása.

A körzeti megbízott szolgálat a személyes felelősség elvén, magas fokú szakértelmen és helytálláson alapul. A körzeti megbízottal szembeni elvárás a példamutató emberi magatartás, a rendezett magánélet, továbbá az állampolgároknak a rendőrség iránti bizalom erősítése, és annak megőrzésének, elősegítésének képessége. Továbbá, hogy önállóan képes legyen a szakmai munkavégzésre, a közösségi kapcsolattartásra és a hatékony kommunikációra.

A rendőri feladatok összehangolása, a szolgálat ellátásának hatékonysága érdekében az egymással határos körzeti megbízotti működési körzetekben szolgálatot teljesítő körzeti megbízottak 4–10 fős szolgálati csoportokba szervezhetők (a továbbiakban: körzeti megbízotti csoport). A maximális létszámot úgy kell meghatározni, hogy ezen utasításban meghatározott feladatok végrehajthatóak legyenek. A körzeti megbízotti csoportok tevékenységét úgy kell szervezni, hogy az egyes körzeti megbízotti csoportba beosztott körzeti megbízott távolléte esetén is a körzeti megbízotti csoport körzeti megbízotti működési körzetében a folyamatos rendőri lefedettség – akár több körzeti megbízott közös szolgálatellátásával – biztosított legyen.

A körzeti megbízott alapvető feladata

A körzeti megbízott

- 1) elősegíti a lakossággal történő kapcsolattartást, valamint az ügyei(k) intézését,
- 2) köteles megismerni a körzeti megbízotti működési körzetében valamennyi szolgálat ellátása szempontjából releváns információt,
- 3) az életre, testi épségre, egészségre, környezetre, természetire veszélyt jelentő körülmény észlelése vagy tudomására jutása esetén – a szolgálati út betartásával – a hatáskörrel rendelkező szervnél, személynél intézkedést kezdeményez, valamint írásban észrevételt tesz a bűncselekményeket kiváltó körülményekről,
- 4) köteles a részére szignált megkeresések teljesítésére és az általa végrehajtott nyomozati cselekmények végrehajtására,
- 5) meghívás esetén egyenruhában vesz részt minden olyan rendezvényen (falugyűlés, képviselő-testületi ülés, lakossági fórum), amely a lakossághoz, az önkormányzathoz fűződő törvényes kapcsolatát erősítheti, azonban ha a meghívást nem szolgálati úton kapta, azt köteles előzetesen – engedélyezés céljából – jelenteni a közrendvédelmi szakterületért felelős vezető felé.

Körzeti megbízott rendészeti feladatai

A körzeti megbízott alapvető feladatai mellett ellát közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, speciális közlekedésrendészeti, határrendészeti, valamint igazgatásrendészeti feladatot is.

Ezen feladatok ellátása során

- 1) a körzeti megbízotti működési körzetében rendszeresen ellenőrzi a körzetleírásban szereplő bűnügyi és rendészeti szempontból releváns területeket, helyeket,
- 2) figyelemmel kíséri a kulturális, sport- és egyéb rendezvényeket, felügyeleti szolgálat ellátásával biztosítja azokat, jelentősebb rendezvények esetén részt vesz a biztosítási feladatokban,
- 3) különös figyelmet köteles fordítani az adott településen lakó vagy rendszeresen ott tartózkodó, multikulturális környezetben élő közösségekre, valamint a kulturális eltérésekből fakadó feszültségek hatékony és rugalmas kezelése érdekében törekednie kell az olyan személyekkel való kapcsolatfelvételre és segítségük igénybevételére, akik a multikulturális környezetben élő közösség vagy annak döntő többsége általi elfogadottságuk, valamint életvitelük, ismertségük, ismereteik és tapasztalataik alapján alkalmasak lehetnek a közösség képviselőit,
- 4) kiemelt közlekedésbiztonsági feladata a közlekedésre vonatkozó szabályok betartatása, a közlekedők ellenőrzése és tájékoztatása,
- 5) a körzeti megbízotti működési körzetének jellegétől függően ellát speciális közlekedésrendészeti feladatokat is a vasútbiztonsági szabályok betartatása, a vízi rendészeti feladatok végrehajtása körében,
- 6) ismernie kell a külföldiek magyarországi tartózkodásával kapcsolatos legfontosabb – a lakosságot is közvetlenül érintő – szabályokat, közreműködik a külföldiek ellenőrzésében, felderíti a tartózkodásra jogosító engedéllyel nem rendelkező – különösen az engedély nélküli munkavállalást és jövedelemszerző tevékenységet folytató – külföldieket,
- 7) ellátja a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos közjogi szervezetszabályozó eszköz rendelkezései alapján rá háruló feladatait,
- 8) részt vehet a szabálysértési előkészítő eljárásban.

Körzeti megbízott bűnügyi feladatai

A bűnügyi szolgálati ág tagjai és a körzeti megbízott információátadással, illetve a közös munkában való részvétellel segítik egymás munkáját.

A körzeti megbízott intézkedik a bűncselekményeket kiváltó okok és körülmények felderítésére, azok megszüntetésére, a nyugodt és kiegyensúlyozott közösségi viszonyok fenntartására.

A körzeti megbízott a körzeti megbízotti működési körzetében elkövetett bűncselekmény felderítése és bizonyítása érdekében a bűnügyi szolgálati ág felügyelete és szakirányítása mellett:

- 1) a nyomozó hatóság tagjaként – a kapitányságvezető kijelölése alapján – önállóan nyomozati tevékenységet végezhet a rendőrkapitányság hatáskörébe tartozó olyan bűncselekmények esetében, amelyekre a Büntető Törvénykönyv (a továbbiakban: Btk.) három évet meg nem haladó szabadságvesztés büntetés kiszabását rendeli, és a bűncselekménnyel okozott kár értéke nem haladja meg a Btk. szerinti kisebb érték összegét,

- 2) a három évet meg nem haladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények esetében bűnügyi megkereséseket teljesíthet,
- 3) a hatáskörébe nem tartozó bűncselekmények esetén – a kapitányságvezető utasítására – halaszthatatlan nyomozati cselekményeket foganatosíthat, adatgyűjtést végezhet,
- 4) információvásárlással segíti a bűncselekmény elkövetőinek felderítését.

A körzeti megbízott körözési-, bűnmegelőzési és a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat is ellát.

A közterületi szolgálat során alkalmazott őrszolgálatok

A **mozgóőr** a számára kijelölt mozgási körzetben, egy adott ponthoz meghatározott időközönként rendszeresen visszatérve látja el szolgálatát. Mozgási körzetét a közbiztonsági viszonyok és a feladat jellege szerint a szolgálati előljáró jelöli ki.

A **kísérő őr** feladata a felügyeletére bízott fogvatartott személy meghatározott helyre történő kísérése.

A kísért személy figyelmét fel kell hívni a kísérés alatt tanúsítandó magatartásra, figyelmeztetni kell, hogy szökés, támadás vagy a kísérő őrnek való ellenszegülés esetén kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor. Ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, a kísért személyt meg kell bilincselni. Ha a kísérő őr a kísérés biztonságát veszélyeztető körülményt észlel, haladéktalanul a legközelebbi általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervhez fordul.

A **rendkívüli őr** külön utasításra végez a szolgálati előljáró által meghatározott biztosítási, őrzési feladatot. Az utasítást rendkívüli őri őrutasításban, írásban kell meghatározni. Halaszthatatlan esetben az utasítást szóban is meg lehet határozni, azonban azt haladéktalanul írásba kell foglalni.

4. Egyes rendőri intézkedések és dokumentálásuk

Igazoltatás

Az igazoltatás célhoz kötöttsége

A rendőr igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

Az igazoltatás – mint minden rendőri intézkedés – célhoz kötött. A célhoz kötöttség alapelvéből következik, hogy az igazoltatás nem cél, hanem eszköz. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy igazoltatni és az igazoltatás során személyes adatokat rögzíteni csak akkor lehet, ha az érintett személyazonosságának megállapításához további rendőri intézkedéshez vagy eljárás megindításához adatokra van szükség.

Az igazoltatás során a rendőr elkéri az igazoltatott személyazonosító igazolványát vagy egyéb, a személyazonosságot hitelt érdemlően igazoló okmányát. Ha az okmány valóságos vagy az igazoltatott személyazonossága kétséges, a rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel, felszólítja az igazoltatott személyt adatainak bemondására, a bemondott adatokat az

okmánnyal összehasonlítja. Az intézkedés során minden esetben ellenőrizni kell az igazoltatott személy és a bemutatott okmány adatait a Schengeni Információs Rendszerben (SIS), a körözési nyilvántartási rendszerben, valamint – szükség szerint – a személyi adat- és lakcím-nyilvántartásban vagy az okmány-nyilvántartásban.

Az igazoltatás során meg kell állapítani az igazoltatott személyazonosságát, és – akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják – az igazoltató lapon rögzíteni kell az igazoltatottnak a meghatározott személyazonosító adatait, az igazolványának sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát.

Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén, az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható, ha a személyazonosítás megállapítása más módon nem biztosítható, a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatottól ujjnyomat vehető, az igazoltatottól fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők.

Fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása

A rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítása, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

A rendőrség a fentiekben említett cél elérése érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat.

A rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

A rendőrség a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgyat szükség esetén az elvárható gondossággal eltávolíthatja, megsemmisítheti.

Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. A ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon.

Felvilágosítás kérés

A rendőr a feladatának ellátása során bárkihez kérdést intézhet, felvilágosítást kérhet, ha alaposan feltehető, hogy a megkérdezett olyan közlést tehet, amely a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges. A felvilágosítás kérésének idejére a kérdezett személy feltartóztatható. Akitől a rendőr felvilágosítást kér – ha jogszabály másként nem rendelkezik – az általa ismert tényekkel, adatokkal kapcsolatos válaszadást nem tagadhatja meg.

Elfogás és előállítás

Az elfogás estei:

A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt,

- 1) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek,
- 2) aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki,
- 3) akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását rendelték el, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el,
- 4) aki az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, ideiglenes kiadatási letartóztatás, kiadatási letartóztatás, ideiglenes átadási letartóztatás, átadási letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, a lakhelyelhagyási tilalom, a házi őrizet, valamint a távoltartás szabályait megszegte, illetőleg, aki az ideiglenes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta,
- 5) akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik,
- 6) aki az ország területén jogellenesen tartózkodik,
- 7) akinek a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 38. § (5) bekezdése alapján büntetés-végrehajtási őrizetbe vétele szükséges.

Az előállítás esetei:

A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt,

- 1) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja,
- 2) aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható,
- 3) akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétele vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérétele, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges,
- 4) aki a szülői felügyelet vagy a gyámság, valamint a nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban történő elhelyezésének hatálya alól engedély nélkül kivonja magát, és azt a gyermeket, akinek a felkutatását és előállítását gyermek átadására irányuló bírósági végrehajtás során rendelték el,
- 5) aki a pártfogó felügyelet – külön törvényben meghatározott és a rendőrség hatáskörébe tartozó – szabályait megszegi,
- 6) aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani,
- 7) akivel szemben ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésének van helye,
- 8) akit a Schengeni Információs Rendszerben elhelyezett figyelmeztető jelzés alapján védelem alá kell helyezni.

A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani. Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról igazolást kell neki kiállítani.

Elővezetés

A rendőr az elővezetést elrendelő határozatban megjelölt személyt, az abban megjelölt helyre kíséri, vagy oda útba indítja. A büntetőeljárás során elrendelt elővezetésre a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezései irányadók. Ha az elővezetés másként nem teljesíthető, az elővezetett személyt a rendőrségen a szükséges ideig – legfeljebb 12 óra időtartamra – vissza lehet tartani. A visszatartás időtartamának számítására az előállításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Az elővezetés elrendelésének törvényességéért az elrendelő a felelős. Elővezetést jogszabályban erre felhatalmazott hatóságok határozata vagy végzése alapján lehet fogatosítani.

El kell állni az elővezetéstől, ha azt a pénzbüntetést, pénzbírságot helyettesítő szabadságvesztés büntetés, elzárás végrehajtása céljából rendelték el, és az elővezetendő hitelt érdemlően igazolja a pénzbüntetés vagy pénzbírság kifizetését. El kell állni az elővezetéstől akkor is, ha elővezetés közben a kiszabott bírságot a postahivatalnál befizeti, ebben az esetben azonban az elővezetéssel kapcsolatban felmerült költségek megtérítését kezdeményezni kell. Ha a rendőrnek tudomására jut, hogy az elővezetendő személy a Magyar Honvédség tényleges katonai állományú tagja vagy rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja, az elővezetést nem hajthatja végre, azonban erről jelentést ír, és az elővezetendő személy szolgálati előljáróját az elővezetés fogatosítása érdekében megkeresi.

Ha az elővezetés bármely okból nem hajtható végre, ezt a körülményt a rendőr haladéktalanul jelenti szolgálati előljárójának, aki erről, valamint a végrehajtást akadályozó okról soron kívül tájékoztatja az elrendelőt.

Biztonsági intézkedés

A rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében, továbbá az államhatár védelme érdekében:

- 1) megteszi a veszélyhelyzet elhárításához, megszüntetéséhez haladéktalanul szükséges, a feladatkörébe tartozó intézkedéseket,
- 2) intézkedik az önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő személy orvosi vizsgálatára, és közreműködik az egészségügyi intézetbe történő szállíttatásában,
- 3) intézkedik az öngyilkosság lehetőség szerinti megakadályozására,
- 4) közterületen vagy nyilvános helyen — ha az élet vagy a testi épség védelme megkívánja — intézkedik a magatehetetlen, önkívületben lévő, illetve erősen ittas vagy bódult személynek a lakására vagy kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe kíséréséről, illetőleg szállíttatásáról,
- 5) területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

A rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetve az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet észlelése esetén, a helyszínen:

- 1) tájékozódik, azonnali elsődleges jelentést tesz, az esemény jellegétől függően a veszély elhárításában közreműködni kötelezetteket riasztja,
- 2) gondoskodik az életmentésről és az elsősegélynyújtásról,
- 3) intézkedik a vagyonmentésre és a további károk megelőzésére,

- 4) jelentést tesz, szükség esetén újabb erőket és eszközöket igényel, valamint javaslatot tesz további intézkedések megtételére,
- 5) intézkedik a bűncselekmények megelőzésére és a veszélyhelyzettel összefüggő bűncselekmények felderítésére,
- 6) tájékoztatást ad a szolgálati előjáró utasítása szerint, valamint
- 7) intézkedik a közrendet zavaró cselekmények megszüntetésére, az illetéktelenek távoltartására, a közúti forgalom esetleges elterelésére, szükség esetén a személyek elszállítására, az állatok elterelésére.

Biztonsági intézkedés keretében terület lezárására kell intézkedni:

- 1) természeti vagy ipari katasztrófa, valamint annak veszélye esetén,
- 2) tüzeset, műszaki mentés helyszínén,
- 3) bűncselekmény, közlekedési és egyéb baleset esetén,
- 4) súlyos fertőző betegség, talált sugárzó anyag, robbanóanyag, robbantással történő fenyegetés esetén, valamint
- 5) terrortámadás veszélye vagy terrorcselekmény esetén.

Kiemelt biztonsági intézkedés

Kiemelt biztonsági intézkedés végrehajtását

- 1) az országos rendőrfőkapitány,
- 2) a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes, a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes, valamint a műveleti országos rendőrfőkapitány-helyettes,
- 3) illetékességi területén a rendőrfőkapitány, továbbá
- 4) a hatáskörük szerint ellátott speciális feladatok végrehajtása során a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság igazgatója, a Készenléti Rendőrség parancsnoka vagy a Terrorelhárítási Központ főigazgatója rendelheti el.

Ha a kiemelt biztonsági intézkedést nem az országos rendőrfőkapitány vagy a Terrorelhárítási Központ főigazgatója rendeli el, az elrendelő az elrendelésről haladéktalanul jelentést tesz az országos rendőrfőkapitánynak.

A kiemelt biztonsági intézkedés elrendeléséről, illetve meghosszabbításáról az országos rendőrfőkapitány – az általa történt elrendelésről, illetve meghosszabbításról a Terrorelhárítási Központ főigazgatója – haladéktalanul jelentést tesz a rendészetért felelős miniszternek.

A kiemelt biztonsági intézkedés meghosszabbításáról az elrendelő személy, vagy – a Terrorelhárítási Központ főigazgatója által elrendelt kiemelt biztonsági intézkedés kivételével – az országos rendőrfőkapitány dönt.

A kiemelt biztonsági intézkedés elrendeléséről, meghosszabbításáról, illetve fenntartásáról és az azzal érintett településről vagy településrészéről a döntést hozó személy az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, illetve – a Terrorelhárítási Központ főigazgatójának részéről történt döntéshozatal esetén – a Terrorelhárítási Központ internetes honlapján haladéktalanul közleményben tájékoztatja az érintett terület lakosságát.

Az előbbieken meghatározott közleményben foglalt adatokról az ott megjelölt személy a kiemelt biztonsági intézkedéssel érintett település jegyzőjét haladéktalanul tájékoztatja.

Magyarország területén olyan terrorcselekmény elkövetése vagy előkészülete esetén, amely alkalmas a közrend és a nemzetgazdaság, vagy a létfontosságú rendszerelem

működésének súlyos megzavarására, és a lakosság élet- és vagyonbiztonságát közvetlenül és súlyosan veszélyezteti, a rendőrség a terrorcselekmény megelőzése, félbeszakítása, következményeinek elhárítása, és az elkövetők elfogása érdekében külön-külön és együttesen is alkalmazhatja a **következő intézkedéseket a terrorcselekmény hatásterületén:**

- 1) az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja,
- 2) az oda belépők vagy az ott tartózkodók ruházatát átvizsgálhatja,
- 3) épületeket, építményeket, járműveket és csomagokat átvizsgálhat,
- 4) a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, megtilthatja ilyen anyagok vagy eszközök hatásterületre való bevitelét,
- 5) őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgyat szükség esetén az elvárható gondossággal eltávolíthatja, megsemmisítheti,
- 6) a közforgalom számára nyitva álló létesítmény működésére, vagy bármely rendezvény biztonságára vonatkozó feltételek megtartását ellenőrizheti, a létesítmény üzemeltetőjét a közforgalom számára nyitva álló létesítmény működésének felfüggesztésére, a rendezvény szervezőjét a rendezvény félbeszakítására kötelezheti,
- 7) a hatásterület egészét vagy annak meghatározott részét – ideértve a hatásterületen lévő épületet is – lezárhatja, az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti,
- 8) a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti,
- 9) a tömegközlekedést korlátozhatja, szüneteltetheti, valamint
- 10) járművet elszállíthat, vagy egyéb módon eltávolíthat.

E rendelet alkalmazásában a terrorcselekmény hatásterülete az a település vagy a település pontosan meghatározott és körbehatárolt területe, főváros esetében a kerület vagy annak pontosan meghatározott és körbehatárolt területe, ahol

- a bekövetkezett terrorcselekmény miatt személyek élet- és vagyonbiztonsága sérelmet szenvedett,
- a terrorcselekmény az előkészületre vonatkozó közvetlen, konkrét és a nemzetbiztonsági szolgálatok vagy a terrorizmust elhárító szerv által megerősített információk alapján bekövetkezhetne.

A rendőrség a kiemelt biztonsági intézkedést legfeljebb 72 óra időtartamra rendelheti el, ami szükség esetén további 72 órával meghosszabbítható.

Az országos rendőrfőkapitány a fentiek szerinti meghosszabbított időtartam lejártát követően is dönthet a kiemelt biztonsági intézkedés fenntartásáról, ha azt újabb közvetlen, konkrét és ellenőrzött információk indokolják.

A kiemelt biztonsági intézkedés fenntartásáról hozott döntésről, illetve annak indokairól a miniszter haladéktalanul beszámol az Országgyűlés feladat- és hatáskörrel rendelkező bizottságának. A beszámolóban ismertetni kell a döntés alapjául szolgáló, konkrét információkat.

Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő helyen

A rendőr magánlakásba bebocsátás, vagy hatósági határozat nélkül nem léphet be, illetve nem hatolhat be, kivéve

- 1) segélyhívás esetén vagy öngyilkosság megakadályozása céljából,
- 2) bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, megszakítása, vagy a bűncselekmény elkövetőjének vagy gyanúsítottjának elfogása és előállítása céljából,

- 3) közveszély, továbbá az életet vagy testi épséget fenyegető közvetlen veszély elhárítása, illetőleg az ilyen veszélyben lévők kimentése érdekében,
- 4) rendkívüli vagy tisztázatlan okból bekövetkezett halálesettel kapcsolatos intézkedés megtételére,
- 5) végrehajtási eljárás lefolytatása, illetve az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről szóló törvényben meghatározott szakértői vizsgálat biztonságos és eredményes végrehajtásának biztosítása céljából, ha az abban való közreműködés – jogszabály alapján – a rendőrség számára kötelező,
- 6) az elővezetés végrehajtása érdekében,
- 7) a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott, a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz telepítése, ellenőrzése, karbantartása, valamint eltávolítása céljából,
- 8) a szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítása céljából,
- 9) személy- és létesítménybiztosítási intézkedés végrehajtására,
- 10) ha az előállítás a törvényben meghatározott egyéb okból szükséges,
- 11) a Bv. tv.-ben meghatározott, az elítélt mozgását nyomon követő elektronikus távfelügyeleti eszköz telepítése, ellenőrzése, karbantartása, valamint eltávolítása céljából.

A végrehajtási eljárásban a rendőr kirendelésének törvényességéért a végrehajtást elrendelő szerv vezetője a felelős.

Személy- és létesítménybiztosítási intézkedés

A rendőrség, valamint a rendőr a védett személy biztonsága érdekében a meghatározottakon túlmenően

- 1) útvonalat, közterületet a forgalom elől elzárhat, a forgalmat korlátozhatja,
- 2) nyilvános és közforgalmú intézmények működését korlátozhatja,
- 3) magánlakásba - külön írásos utasítás birtokában - ellenőrzés, a helyszín megfigyelése és biztosítása céljából beléphet, és ott tartózkodhat,
- 4) területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

A védett személyeket – a nemzetközi jogi kötelezettségek és a viszonyossági gyakorlat figyelembevételével – a Kormány rendeletben jelöli ki. A Kormány rendeletében ki nem jelölt személy ideiglenes védelmét a miniszter rendeli el. Az ideiglenes védelem tartama a 12 hónapot nem haladhatja meg.

A rendőrség a védett középületek és az abban tartózkodók biztonsága érdekében meghatározottakon túl a be- és kilépésre az ott elhelyezett szerv vezetőjével egyetértésben szabályokat állapíthat meg. A rendőrség a védett személy vagy létesítmény biztonsága érdekében technikai ellenőrzést alkalmazhat, elrendelheti a jogszerűen birtokban tartott veszélyes tárgyak kötelezőletébe helyezését.

Ideiglenes védelemben részesíthető az a személy, akit közéleti tevékenysége miatt személye vagy közvetlen környezete ellen irányuló erőszakos bűncselekménnyel fenyegettek meg, illetve egyéb alapos okból védelme szükséges.

Személyvédelmi feladatok

A személyvédelem során a Terrorelhárítási Központ vagy a Készenléti Rendőrség sajátos védelmi eszközökkel és módszerekkel gondoskodik Magyarország érdekei szempontjából – a

védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló kormányrendeletben meghatározott – különösen fontos személyek (a továbbiakban: védett személyek) életének, testi épségének biztonságáról.

A személyvédelmi feladatokat a Terrorelhárítási Központ vagy a Készenléti Rendőrség más szervekkel együttműködve végzi, melynek során gondoskodik a védett személyek ellen irányuló erőszakos cselekmények felderítéséről, megelőzéséről, megszakításáról. A biztonság érdekében a Terrorelhárítási Központ vagy a Készenléti Rendőrség jogosult a védett személy lakó-, tartózkodási- vagy munkahelyén, az általa látogatott helyeken, és azok közvetlen környezetében az adott területre egyébként érvényes közlekedési, tartózkodási szabályokat szigorítani, ideiglenesen személyi és technikai ellenőrzési rendszabályokat bevezetni.

A megelőző védelmi feladat végrehajtása keretében, folyamatosan gyűjti és értékeli a védett személyek, valamint tartózkodási helyük veszélyeztetettségére vonatkozó információkat. A védett személyeket a Kormány rendeletben jelöli ki.

Létesítményvédelmi feladatok

A rendőrség végzi az ipari vagy természeti katasztrófa által veszélyeztetett területek kiürítésének biztosítását, a külön rendelkezésekben meghatározott épületek, létesítmények őrzését és védelmét. A rendőrség a védett középületek be- és kilépésre az ott elhelyezett szerv vezetőjével egyetértésben szabályokat állapíthat meg. Továbbá a létesítmény biztonsága érdekében technikai ellenőrzést alkalmazhat, elrendelheti a jogszerűen birtokban tartott veszélyes tárgyak kötelező letétbe helyezését.

Egyéb intézkedésekkel összefüggő rendőri tevékenységek:

Terület lezárása:

Terület lezárására kell intézkedni természeti vagy ipari katasztrófa, illetve annak veszélye, bűncselekmény, közlekedési és egyéb baleset, súlyos fertőző betegség, talált robbanóanyag, robbantással történő fenyegetés, terrortámadás veszélye vagy terrorcselekmény esetén.

Védett személy utazásának során, rendezvények biztosításakor, illetve védett létesítmények és épületek környezetében a területet ideiglenesen le lehet zárni. A rendőr köteles megakadályozni a lezárt területre illetéktelenek belépését, az illetékteleneket távozásra szólítja fel. A terület lezárásával összefüggő intézkedések betartása kikényszeríthető. A terület lezárását az elrendelés indokának megszűnésekor fel kell oldani.

Eljárás diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező személyekkel vagy közjogi tisztséget betöltő személlyel szemben

Ha a rendőr az igazoltatás során észleli, hogy az igazoltatott diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező, nem magyar állampolgárságú személy, vagy közjogi tisztséget betöltő személy, akkor rögzíti a tényállást, és a továbbiakban a mentességet élvező személlyel szemben a mentességet megállapító jogszabályban meghatározottak szerint jár el.

A diplomáciai, illetve konzuli képviselő helyiségei sérthetetlenek, ezekbe a helyiségekbe hivatalos eljárása során a rendőr nem léphet be, kivéve, ha ezt a képviselő vezetője kezdeményezi, vagy hozzájárul. A hozzájárulás megszerzését a szolgálati út betartásával kell kezdeményezni. A mentességet élvező személynek a magánlakását ugyanaz a sérthetetlenség és védelem illeti meg, mint a képviselő helyiségeit. A diplomáciai, illetve konzuli képviselő helyiségei, azok berendezései és az ott levő egyéb vagyontárgyak, valamint a képviselő közlekedési eszközei mentesek a kutatás, az igénybevétel, a lefoglalás vagy a végrehajtás alól.

A diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező, nem magyar állampolgárságú személy, illetve a közjogi tisztséget betöltő személy által elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés gyanúja esetén a rendőr, foganatosítja a szükséges helyszíni intézkedést, feljelentést tesz, és végzi a szükséges büntető- vagy szabálysértési eljárási cselekményeket.

A diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező, nem magyar állampolgárságú személlyel szembeni intézkedésről, a szolgálati út betartása mellett munkanapokon, illetve munkaidőben a Külügyminisztérium Protokoll Főosztályát, vagy munkaszüneti napon, hétvégén, illetve munkaidőn túl a Külügyminisztérium Ügyeletét soron kívül értesíteni kell.

A diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező, nem magyar állampolgárságú személyek által kezdeményezett rendőrségi eljárások során a döntés előtt be kell szerezni a Külügyminisztérium állásfoglalását is.

A mentességet élvező személyekkel szembeni rendőri intézkedés alaki és tartalmi követelményei:

- 1) fokozott udvariasság,
- 2) határozottság,
- 3) lényegre törő intézkedés,
- 4) gyors intézkedés,
- 5) tanúk felkutatása,
- 6) tényállás részletes, pontos leírása.

Rendőri intézkedési tilalmak:

- 1) a helyszíni bírságolás,
- 2) figyelmeztetés,
- 3) kioktatás,
- 4) segítség és eszközök igénybevétele,
- 5) gépkocsi igénybe vétel,
- 6) kényszerítő eszköz alkalmazása,
- 7) személyi szabadságot korlátozó intézkedés, a személyazonosság megállapításán túli feltartóztatás.

Közjogi tisztség betöltésén alapuló mentesség

A törvényben meghatározott közjogi tisztséget betöltő személyek ellen, így különösen

- az országgyűlési képviselő, az európai parlamenti képviselő, az Országgyűlés háznapja, az Alkotmánybíróság tagja, az alapvető jogok biztosa és helyettese, az Állami Számvevőszék elnöke és alelnökei, a Költségvetési Tanács elnöke, a bíró és az ügyész ellen,
- az országgyűlési képviselő választásán jelöltként igazolt személy ellen – [az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 79. § (2) bekezdés] – csak a mentelmi jog felfüggesztése után, illetve az arra jogosult előzetes hozzájárulásával indítható büntetőeljárás.

A közjogi tisztséget betöltő valamennyi személyre az országgyűlési képviselőket megillető mentelmi jogra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A képviselő ellen csak az Országgyűlés előzetes hozzájárulásával lehet büntetőeljárást, valamint – a mentelmi jogról az adott ügyre vonatkozó önkéntes lemondás hiányában – szabálysértési eljárást indítani vagy folytatni, továbbá büntetőeljárás-jogi kényszerintézkedést alkalmazni.

Rendőri intézkedések esetén teendő feladatok

A bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetése esetén a személlyel szemben az alábbi intézkedések megtételére van lehetőség:

A képviselőt csak bűncselekmény elkövetésének tettenérésekor lehet őrizetbe venni, vagy vele szemben más büntetőeljárásjogi kényszerintézkedést alkalmazni.

A mentelmi jog az országgyűlési képviselőt korlátozott védelemben részesíti. A mentelmi jog védelme alatt álló képviselő ellen szabálysértési vagy büntetőeljárás megindítása, illetve folytatása, – a tettenérés esetén foganatosítandó őrizetbevétel kivételével – büntető eljárásjogi kényszerintézkedés alkalmazása kizárt, de minden más, a bűncselekmény megelőzését, leleplezését, bizonyítását szolgáló – nem a büntetőeljárásról, hanem a rendőrségről szóló törvényben szabályozott – intézkedés jogszerű, és az országgyűlési képviselő mentelmi joga által nem korlátozott.

A képviselő mentelmi jogáról a büntetőeljárás során nem mondhat le. E jogát mindenki köteles tiszteletben tartani.

A bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetése esetén a személlyel szemben az alábbi intézkedések megtételére van lehetőség:

- 1) bűncselekmény megszakítása,
- 2) a tettenérés esetén elfogás, előállítás,
- 3) igazoltatás (a személyazonosság és a mentelmi jog megállapítása),
- 4) jelentés az előjárónak,
- 5) helyszínbiztosítás,
- 6) jelentés, feljelentés elkészítése.

A képviselőt csak szabálysértés elkövetésének tettenérésekor lehet – ha a szabálysértési őrizet elrendelésének törvényben meghatározott feltételei fennállnak – szabálysértési őrizetbe venni, vagy vele szemben más szabálysértési kényszerintézkedést alkalmazni.

Szabálysértés elkövetésének tettenérésekor:

- 1) igazoltatható (személyazonosság, mentelmi jog tényének a megállapítása),
- 2) szabálysértési őrizetbe vehető (ha a törvényi feltételei fennállnak),
- 3) előállítható,
- 4) kényszerintézkedések alkalmazhatók (ruházatvizsgálás, lefoglalás),
- 5) feljelenthető.

Intézkedési tilalmak:

- nem helyszíni bírságot lehet szabni,
- nem figyelmeztethető.

A képviselő mentelmi jogáról a szabálysértési eljárás során lemondhat. E jogát mindenki köteles tiszteletben tartani.

5. Hozzá tartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás jogintézménye a közterületi állomány vonatkozásában

A hozzá tartozók közötti erőszak

Hozzá tartozók közötti erőszaknak minősül, ha

- a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető **tevékenység** (talán a legjellemzőbb),
 - a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető **mulasztás** (a továbbiakban együtt: hozzá tartozók közötti erőszak)
- valósul meg.

A helyszínen történő elsődleges rendőri intézkedés, valamint az ideiglenes Megelőző Távoltartás és a Távoltartás alapvető elhatárolása

A helyszínen történő elsődleges rendőri intézkedés

Ha a beérkezett segélyhívásból vagy bejelentésből kitűnően hozzá tartozók közötti erőszak miatti rendőri intézkedésre van szükség, a TIK – amennyiben szükséges, haladéktalanul – intézkedő rendőrt irányít a helyszínre. Amennyiben az utasítás hatálya alá tartozó cselekményre vonatkozó bejelentést közvetlenül a határrendészeti kirendeltségen teszik meg, azt a határrendészeti kirendeltség ügyelete az intézkedő rendőr helyszínre irányítását követően haladéktalanul jelenti a TIK-nek, amely intézkedik az illetékes rendőrkapitányság kiadmányozásra jogosult rendőrének a helyszínre küldésére. Amennyiben az utasítás hatálya alá tartozó cselekményre vonatkozó bejelentést közvetlenül KR vagy az RRI felé teszik meg, azt a KR vagy az RRI ügyelete haladéktalanul jelenti a TIK-nek.

A helyszínen az intézkedő rendőr:

- 1) intézkedik a jogellenes állapot megszakítása, a további jogsértések megelőzése és a törvényes rend helyreállítása érdekében;
- 2) az ideiglenes megelőző távoltartó határozat meghozatalának részletes szabályairól szóló 471/2017. (XII. 28.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Korm. rendelet) foglaltak szerint megállapítja, hogy
 - a rendelkezésre álló adatok alapján megalapozottan lehet-e következtetni a hozzá tartozók közötti erőszak elkövetésére,
 - indokolt-e az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelése,
 - indokolt-e szabálysértési vagy büntetőeljárás megindítása.
- 3) meggyőződik arról, hogy a bántalmazott biztonságban van-e, amennyiben nem, a bántalmazottat – kérésére – biztonsági intézkedés keretében, elkíséri az illetékességi területén lévő legközelebbi szállást nyújtó krízismenhelyre,
- 4) tájékoztatja az érintetteket a Hktv. 5. § (6) bekezdésében és a 11. §-ában foglaltakról, illetve a rendelkezésükre álló jogérvényesítési lehetőségekről, a segítő és információs szolgáltatásokról, illetve szervezetekről, menedékházak, anyaotthonok igénybevételeinek lehetőségeiről,

- 5) ha kiadmányozásra jogosult és annak feltételei fennállnak, meghozza az ideiglenes megelőző távoltartás elrendeléséről szóló határozatot, és annak a Hktv.-ben meghatározott feltételei fennállása esetén kiállítja a 2. melléklet szerinti védelmi tanúsítványt.

A rendőri intézkedést az elfogulatlanság és pártatlanság jellemezze, a rendőr tartózkodjon az önálló véleménynyilvánítástól, munkáját ugyanazzal az alapossággal és komolysággal végezze, mint más bűncselekmény esetén.

Amennyiben a megállapított tényállásból hozzátartozók közötti erőszak megvalósulására megalapozottan lehet következtetni, az intézkedő rendőr köteles mérlegelni, hogy a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 33. § (2) bekezdés g) pontja alapján hely van-e a bántalmazó előállításának. Amennyiben a bántalmazó előállítására nem kerül sor, úgy az intézkedő rendőr köteles a TIK-et és a szolgálatparancsnokot erről értesíteni.

Amennyiben a megállapított tényállásból hozzátartozók közötti erőszak megvalósulására megalapozottan lehet következtetni, azonban a bántalmazó előállítása nem indokolt, és az intézkedő rendőr az ideiglenes megelőző távoltartásról szóló határozat kiadmányozására nem jogosult, a TIK a szolgálatparancsnok egyidejű tájékoztatása mellett köteles a további intézkedések megtétele érdekében a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható ideiglenes megelőző távoltartásról szóló határozat kiadmányozására jogosult személy helyszínre irányításáról gondoskodni. Az intézkedő rendőr a kiadmányozásra jogosult személy utasítása alapján köteles az ideiglenes megelőző távoltartásról szóló határozat meghozataláig a helyszínen tartózkodni.

Az ideiglenes megelőző távoltartás elrendeléséről szóló döntés előkészítése során az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény rendelkezései alapján a kiadmányozásra jogosult rendőr a tényállás tisztázása érdekében bizonyítási eljárást folytat le, amelynek keretében

- 1) a bántalmazottat és a bántalmazót vagy ezek törvényes képviselőjét, valamint a helyszínen tartózkodó más személyeket a Korm. rendeletben meghatározottak szerint meghallgatja, és az előállított bántalmazót is az előállítás ideje alatt meghallgatja,
- 2) beszerzi az adatot arra vonatkozóan, hogy a bántalmazó a bántalmazott sérelmére korábban követett-e el erőszakos cselekményt, ha igen mikor, hány esetben,
- 3) tájékoztatja a bántalmazottat a feljelentés joghatásairól, továbbá az ideiglenes és megelőző távoltartásról,
- 4) a helyszínen – a Korm. rendeletben foglaltakra figyelemmel – adatgyűjtést, tanúkutatást végez,
- 5) a helyszínről, ha a lehetőségek adottak, videofelvételt vagy fénykép-dokumentációt készít.

Amennyiben olyan bűncselekmény gyanúja merül fel, amely magánindítványra büntetendő, az intézkedő rendőr tájékoztatja a bántalmazottat a magánindítvány előterjesztésének lehetőségéről, a magánindítvány joghatásairól, valamint a büntetőeljárás menetéről.

Az intézkedések végrehajtása során tartózkodni kell a személyes véleménynyilvánítástól.

A bántalmazó személyi szabadságát korlátozó kényszerintézkedés megszüntetéséről a bántalmazottat – amennyiben arról a hatóságnak tudomása van – a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés megszüntetését megelőző, lehető legkorábbi időpontban, rövid

úton értesíteni kell. Tájékoztatni kell továbbá arról is, hogy milyen lehetőségei vannak, amennyiben biztonságát veszélyben érzi. Az értesítésről feljegyzést kell készíteni, amely tartalmazza az értesítés időpontját (óra, perc), formáját (személyesen, telefonon), tartalmát.

Ha az előállítás ideje alatt ideiglenes megelőző távoltartás elrendeléséről határoztak, a bántalmazottat erről az előállítás megszüntetésével egy időben a határozatot kiadmányozó rövid úton értesíti azzal a kitéttel, hogy a távoltartott személyes dolgainak elvitelét biztosítani kell. A bántalmazottat tájékoztatni kell arról, hogy ezen időtartamra rendőri jelenlét biztosítását kérheti.

Ha a bántalmazással vagy erőszakkal érintett családban kiskorú személy is érintett, ennek tényéről a határozatot kiadmányozó az intézkedéstől számított 72 órán belül a bántalmazás helye szerint illetékes szolgáltatót, valamint a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság bűnmegelőzési feladatát ellátó szervezeti elemét írásban értesíti a megfelelő adatlap megküldésével.

Ha a rendőri intézkedés, illetőleg a büntetőeljárás, a szabálysértési vagy a közigazgatási hatósági eljárás során kiskorú veszélyeztetettsége állapítható meg, az eljáró rendőri szerv az adatlap megküldésével a veszélyeztetettség megállapítását követő 72 órán belül jelzést ad a bántalmazás helye szerint illetékes szolgáltatónak a Gyvt. (2017. évi XCV. törvény a gyermekek védelméről) 17. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján, a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság bűnmegelőzési feladatát ellátó szervezeti elemének.

Ha a hozzátartozók között erőszakkal kapcsolatos eljárás során megállapítható, hogy a kiskorú az eljárásban valótlan tényről állított, a Gyvt. 17. § (2) bekezdés *b*) pontjában foglaltak szerinti jelzés keretében a nyomozó hatóság vezetője az adatlap megküldésével haladéktalanul hatósági eljárást kezdeményez a gyámhatóságnál, és erről a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság bűnmegelőzési feladatát ellátó szervezeti elemét tájékoztatja.

A kiskorú súlyos veszélyeztetettsége esetén haladéktalanul, határozattal intézkedni kell a kiskorú ideiglenes hatályú elhelyezéséről.

A helyszínen intézkedő rendőr az intézkedésről részletes jelentést készít, amelyet a szolgálat befejezését követően átad a beszámoltató parancsnokának. A jelentésben ki kell térni a megtett rendőri, gyermek- és áldozatvédelmi intézkedésekre.

Amennyiben nem kerül sor ideiglenes megelőző távoltartó határozat meghozatalára, akkor az alábbiakban foglaltakra figyelemmel kell a jelentést elkészíteni, különös tekintettel a határozat meghozatalának mellőzését alátámasztó indokokra.

A helyszínen intézkedő rendőr jelentését felhasználva a kiadmányozásra jogosult rendőr összefoglaló jelentést készít, amelyben szerepeltetni kell különösen az alábbiakat:

- 1) az intézkedés alapjául szolgáló, hozzátartozók közötti erőszakkal kapcsolatos esemény részletes leírását,
- 2) a foganatosított rendőri intézkedések leírását, különös tekintettel az alkalmazott kényszerintézkedésekre,
- 3) a helyszín részletes leírását,
- 4) a helyszínen tartózkodók fizikai és érzelmi állapotának részletes leírását,
- 5) a bántalmazó, a bántalmazott és a tanúk által elmondottakat,
- 6) a végrehajtott gyermekvédelmi intézkedéseket,

- 7) az alkalmazott áldozatvédelmi intézkedéseket (pl. figyelemfelhívás, tájékoztatás, menedékhelyre kísérés),
- 8) ha a helyszínen video- vagy fényképfelvétel készült, azok mellékletként csatolására való utalást.

Be kell szerezni azokat a bizonyítékokat, amelyek elkerülhetővé teszik a tizennegyedik életévét be nem töltött személy (a továbbiakban: gyermekkori) kihallgatását.

A hozzátartozók közötti erőszak gyermekkori bántalmazottait a különleges meghallgató szoba alkalmazásával összefüggő oktatásban részesült rendőr (a továbbiakban: oktatásban részesült rendőr) hallgatja ki.

Gyermekkori tanúkenti kihallgatása során az alábbiakat kell figyelembe venni:

- ha elengedhetetlen a gyermekkori kihallgatása, azt a nyomozó hatóság olyan tagja végzi, aki lehetőleg azonos nemű a kihallgatandó személlyel,
- a kihallgatást hivatali időben, a gyermekkori életkori sajátosságainak figyelembevételével kell elvégezni,
- a kihallgatást kép- és hangfelvétellel vagy egyéb technikai eszközzel rögzíteni kell.

Ha az eljáró szerv illetékességi területén van alkalmasságot megállapító tanúsítvánnyal rendelkező gyermekmeghallgató vagy különleges meghallgató szoba, az oktatásban részesült rendőr a gyermekkori személy, valamint – ha az különleges bánásmódot igénylő sértettnek minősül – a bántalmazott tanúvallomását itt veszi fel. A bántalmazott tanúvallomását, ha ehhez hozzájárul, kép- és hangfelvételen rögzíti.

Ha az eset összes körülménye indokolja, a hozzátartozók közötti erőszak miatt eljáró szerv vezetője a gyermekvédelmi együttműködés során esetmegbeszélést kezdeményez, amelynek keretében felveszi a kapcsolatot a Gyvt. 17. § (1) bekezdésében meghatározott, jelzésre, illetve hatósági eljárás kezdeményezésére köteles érintett intézménnyel vagy személlyel.

A hozzátartozók közötti erőszakkal kapcsolatos ügyekben folytatott rendőri eljárást, intézkedést, az intézkedés elmaradását, szakszerűtlenségét vagy törvénytelségét kifogásoló, a bántalmazott, a bántalmazó, civil szervezet vagy bármely más személy, illetve szerv részéről érkező panaszról vagy bejelentésről, valamint a kivizsgálást követően annak eredményéről a kivizsgálásra jogosult vezető a megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság bűnmegelőzési szervezeti elemének vezetőjét tájékoztatja.

Ideiglenes Megelőző Távoltartás és a Távoltartás alapvető elhatárolása

Ideiglenes Megelőző Távoltartás

- A **rendőrség** rendeli el és hozza meg a határozatot.
- Az eljárásra 2004. évi CXL. (Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni figyelemmel a 2009. LXXII. törvényre,
- időtartama maximum 72 óra.

Megelőző Távoltartás

A megelőző távoltartás elrendeléséről a **bíróság** nemperes eljárásban dönt, időtartama legfeljebb 30 nap.

Az ideiglenes megelőző távoltartás

Törvényi feltételek az ideiglenes megelőző távoltartás elrendeléséhez:

- 1) a törvény által meghatározott erőszak – 2009. évi LXXII. törvény 1.§ (1) bek. a) és b) pont – megvalósulása,
- 2) a kialakult – a törvény által meghatározott – erőszak hozzátartozók között valósuljon meg,
- 3) a törvény értelmében hozzátartozónak kell tekinteni a meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a bejegyzett élettársat, a volt bejegyzett élettársat, a volt élettársat, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat, valamint
- 4) az eset összes körülményéből, így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszak helyszínéből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és egymáshoz való viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni.

Amennyiben a felsorolt feltételek együttesen fennállnak abban az esetben a szükséges korlátozó intézkedést, az Ideiglenes Megelőző Távoltartást a rendőr elrendelheti. A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartó határozatot haladéktalanul, a helyszínen köteles meghozni. Ha a rendőrség az eljárása során a bántalmazóval szemben az előállítás rendőri intézkedést alkalmazza, a rendőrség a határozatot legkésőbb az előállítás időtartamának lejártáig hozza meg.

A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésével egyidejűleg az ideiglenes megelőző távoltartó határozat megküldésével, az arra illetékes helyi bíróságnál kezdeményezi a megelőző távoltartás elrendelését.

6. A kényszerítő eszközök alkalmazása

A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei és közös elvei szabályai

A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

Az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

A kényszerítő eszközök használatának alapelvei: jogszerűség, szakszerűség, arányosság, fokozatosság, szükségesség, más eszköz alkalmazása (a kényszerítő eszköz helyettesítése).

A kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie

- a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „A törvény nevében!” szavak előrebocsátásával, valamint
- a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

Ha a figyelmeztetés a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, a kényszerítő eszköz előzetes figyelmeztetés nélkül is alkalmazható.

A kényszerítő eszközt a helyszínen alkalmazó rendőr, valamint a csapaterőt, útzar alkalmazását, továbbá a tömegoszlatást elrendelő parancsnok a helyszíni intézkedések után köteles írásos jelentést készíteni. Ha a kényszerítő eszköz alkalmazását személyi szabadságot korlátozó intézkedés követi, a kényszerítő eszközt a helyszínen alkalmazó rendőrnek a jelentést a személyi szabadságot korlátozó intézkedésről szóló írásos jelentésben kell megtennie.

Testi kényszer

A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

A megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erő kifejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható. A testi kényszer az ellenszegülés megtörésére alkalmazható.

A testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat is használhat. A rendőr a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, továbbá a támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat. Nem minősül testi kényszernek, amikor a rendőr – jogszerű intézkedése során, a biztonságos intézkedés végrehajtása érdekében – a felé kartávolságon belülre lépő, valamint a mozgásának folyamatosságát akadályozó személyt csupán nyújtott kezével, minimális erő kifejtéssel magától távol tartja.

Bilincs

A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy:

- 1) önkárosításának megakadályozására,
- 2) támadásának megakadályozására,
- 3) szökésének megakadályozására,
- 4) ellenszegülésének megtörésére.

A Bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-a alapján különösen azzal szemben indokolt,:

- 1) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,
- 2) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,
- 3) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,
- 4) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,
- 5) aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget,
- 6) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy
- 7) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.

Bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel kell végrehajtani. Ennek hiányában vagy ezek meghibásodása, megrongálódása esetén más, ilyen célra megfelelő eszköz is alkalmazható, de tilos vékony fém vagy műanyag huzalt, a jellegénél fogva sérülést okozó eszközt alkalmazni.

A bilincselés módjai:

- 1) két vagy több ember kezének egymáshoz bilincselése,
- 2) kezek előre vagy hátra bilincselése,
- 3) indokolt esetben lábak egymáshoz bilincselése,
- 4) indokolt esetben tárgyhoz bilincselés.

Tilos a tárgyhöz bilincselést járműben történő szállítás közben alkalmazni. Tilos a bilincs olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz vagy jellegénél fogva megalázó.

Vegyí eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása

A rendőr a szolgálatban rendszeresített vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, illetőleg rendőrbotot vagy kardlapot alkalmazhat

- a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására,
- a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére.

A rendőr vegyi eszközt, elektromos sokkoló eszközt, rendőrbotot, kardlapot, valamint más eszközt saját elhatározásából vagy szolgálati előjárója parancsára használhat. A rendőrbotot

egy tekintet alá esik minden más alkalmi eszköz, amelynek hatása – a rendőrbot hiánya esetén – a rendszeresített rendőrbotéval azonos.

Az elektromos sokkoló eszköz használata elsősorban a végtagokra irányulhat.

A rendőrbot vagy a vele egy tekintet alá eső bármely más eszköz alkalmazásakor az ütés lehetőleg a támadó végtagot érje, kerülni kell, hogy az ütés súlyos sérülést okozzon.

A rendőr a szolgálatban rendszeresített gumilövedéket, illetve pirotechnikai eszközt, könnygázgránátot, elfogó hálót, ingerlőgázt, továbbá vízágyút alkalmazhat a mások vagy saját élete, testi épsége, illetőleg a vagyonbiztonság közvetlen veszélyeztetésének elhárítására, vagy ha a löfegyverhasználat feltételei (Rtv. 54. §) fennállnak.

Szolgálati kutya alkalmazása

A rendőr a szolgálati kutyát az alábbi feltételek szerint alkalmazhatja:

- 1) pórázon vezetve, szájkosárral ellátva,
- 2) póráz nélkül, szájkosárral ellátva,
- 3) pórázon vezetve, szájkosár nélkül,
- 4) szájkosár és póráz nélkül.

A rendőr szájkosárral ellátott szolgálati kutyát – pórázon vagy anélkül – kényszerítő eszközként akkor alkalmazhat, ha a testi kényszer alkalmazásának feltételei fennállnak.

A rendőr szájkosár nélküli szolgálati kutyát pórázon vezetve alkalmazhat, ha a jogellenesen összegyűlt tömeg enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, illetve, ha az a közbiztonságot súlyosan veszélyeztető csoportosulás szétoszlatásához, vagy a rendőri intézkedéssel szembeni tevőleges ellenállás leküzdéséhez szükséges.

A rendőr szájkosár és póráz nélküli szolgálati kutyát alkalmazhat

- 1) súlyos sérüléssel fenyegető támadás elhárítására,
- 2) súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására,
- 3) a személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására.

A rendőr csak az adott feladatra kiképzett és érvényes minősítéssel rendelkező, egészséges, ápolt és jó erőnlétű kutyával láthat el szolgálatot. A rendőr a szolgálati kutyát nyilvános helyre feladata ellátása céljából viheti be.

Útzár, megállításra kényszerítés

A rendőrség közút forgalmának korlátozását vagy közút lezárását rendelheti el a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, valamint a bűncselekmény elkövetőjének elfogására és a külön jogszabályban kijelölt létesítmények védelmére, ennek során – a közlekedés biztonságát is figyelembe véve, külön jogszabályban meghatározott feltételekkel – útzárat telepíthet.

Útzár alkalmazása során a rendőrség járművek áthaladását torlaszszerűen vagy más módon lassító, megakadályozó építményt, technikai berendezést vagy ezek hiányában bármilyen eszközt telepíthet, amellyel a rendőri intézkedés fogatosítása előtt járművel menekülő személyek feltartóztatása, elfogása elérhető.

A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, valamint a bűncselekmény elkövetőjének elfogása érdekében – ha járművel menekül – a rendőrség mások személyét és biztonságát nem veszélyeztetve a járművet követheti és megállásra kényszerítheti.

Közúton vagy közforgalom számára megnyitott egyéb úton útzár ellenőrző-átengedő pont működtetésével telepíthető.

Az útzár telepítésével végrehajtott rendőri ellenőrzést a KRESZ-ben meghatározott közúti jelzőtáblákkal és egyéb közúti jelzésekkel kell jelezni.

Az **útzár telepítését elrendelheti** az országos rendőrfőkapitány, a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes, a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes, a műveleti országos rendőrfőkapitány-helyettes, vagy – a Terrorelhárítási Központ által védett létesítmények vagy biztosított rendezvények, továbbá a Terrorelhárítási Központ által védett személyek programhelyszíneinek vonatkozásában, illetve a hatásköre szerint ellátott speciális feladatok végrehajtása során – a Terrorelhárítási Központ főigazgatója, továbbá illetékességi területén – az autópálya és az autóút kivételével – a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, a rendőrkapitány vagy a határrendészeti kirendeltség vezetője.

Az **útzár autópályán, autóúton történő alkalmazását** az országos rendőrfőkapitány, a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes, a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes, a műveleti országos rendőrfőkapitány-helyettes, vagy – a hatásköre szerint ellátott speciális feladatok végrehajtása során – a Terrorelhárítási Központ főigazgatója rendeli el. Ha az útzár telepítésének elrendelésére jogosult szolgálati előjáró döntésének meghozatala indokolatlan késedelemmel járna, az útzár telepítésének engedélyezésére a feladat- és hatáskörrel rendelkező ügyeletvezető is jogosult. Ha az útzár telepítése határátkelőhelyen történik, az illetékes vámszervet is tájékoztatni kell.

Az **útzár elhelyezése történhet** az út teljes keresztmetszetének lezárásával, az út lépcsőzetes lezárásával, illetve „zsilip” rendszerűen.

Megállásra kényszerítés

A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, valamint a bűncselekmény elkövetőjének elfogása érdekében – ha járművel menekül – a rendőrség mások személyét és biztonságát nem veszélyeztetve a járművet követheti és megállásra kényszerítheti. A megállásra kényszerítéshez a rendőr szolgálati járművet, továbbá gépjármű elfogóhálót is felhasználhat. Ennek során a szolgálati járműben keletkezett kárért – ha az erre vonatkozó vizsgálat a kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos szabályok megsértése miatt más következtetésre nem jut – a rendőrt kártérítési felelősség nem terheli.

Lőfegyverhasználat

A **rendőrt a lőfegyverhasználati jog** – a jogos védelem és a végszükség esetein kívül – a törvényben foglaltak szerint illeti meg. A lőfegyverhasználat saját elhatározásból, vagy utasításra történhet. Csapaterő zárt alakzatban történő alkalmazása esetén csak utasításra használható lőfegyver.

A **rendőr a lőfegyverhasználat során elsősorban a rendőrségnél rendszeresített lőfegyvert használja**. Fegyverként használható más dolog lehet a nem rendszeresített lőfegyver és minden olyan eszköz, amely a rendőr feladatának teljesítését elősegíti. Szolgálati

előjárója parancsára a rendőr köteles a lőfegyverét használni. A lőfegyver parancsra történő használatának jogszerűségéért a parancsot kiadó szolgálati előjáró a felelős. E parancs végrehajtása csak akkor tagadható meg, ha a rendőr tudja, hogy a lőfegyver használatával bűncselekményt követne el.

A lőfegyverhasználat minősítése

Lőfegyverhasználatnak csak a szándékosan, személyre leadott lövés minősül. Személyre szándékosan leadott lövés akkor is lőfegyverhasználatnak minősül, ha az nem okozott sérülést. Míg korábban a Rendőrség Szolgálati Szabályzata – 62/2007.(XII. 23.) IRM rendelet 69.§ (2) bek. – taxatív felsorolta mi nem minősül lőfegyverhasználatnak, addig a jelenleg hatályos Rendőrség Szolgálati Szabályzata már ilyen felsorolást nem tartalmaz. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy akkor a figyelmeztető, az állatra, tárgyra vagy a nem szándékosan bekövetkezett lövés lőfegyverhasználatnak minősül, hiszen az Rtv. csak a szándékosan személyre leadott lövést minősíti lőfegyverhasználatnak, azonban azt rögzíti a szolgálati szabályzat, hogy a tárgyra, állatra irányuló lövésnek feltétele, hogy az ember életét, testi épségét ne veszélyeztesse. Továbbá a rendőrségről szóló törvény alkalmazása szempontjából nem minősül lőfegyverhasználatnak a rendfenntartás céljára rendszeresített gumilövedék, a pirotechnikai eszköz, a könnygázgránát, az elfogó háló lőfegyverrel vagy az e célra szolgáló egyéb kilövő eszközzel történő célba juttatása.

A lőfegyverhasználat esetei

A rendőr lőfegyvert használhat:

- 1) az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására,
- 2) a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására,
- 3) a terrorcselekmény (Btk. 314–316. §), a jármű hatalomba kerítése (Btk. 320. §) vagy a közveszély okozása (Btk. 322. §) bűncselekmények megakadályozására vagy megszakítására,
- 4) bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal vagy az élet kioltására alkalmas más eszközzel való elkövetésének megakadályozására,
- 5) lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására,
- 6) az állam működése vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos létesítmény ellen felfegyverkezve intézett támadás elhárítására,
- 7) az emberi élet kioltását szándékosan elkövető elfogására, szökésének megakadályozására,
- 8) azzal szemben, aki a nála lévő fegyver vagy élet kioltására alkalmas más eszköz letételére irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, és magatartása a fegyver vagy más az élet kioltására alkalmas eszköz ember elleni közvetlen felhasználására utal,
- 9) az elfogott, bűncselekmény elkövetése miatt őrizetbe vett, vagy bírói döntés alapján fogva tartott személy erőszakos kiszabadításának megakadályozására, az azt megkísérlővel szemben,
- 10) a saját élete, testi épsége, személyes szabadsága ellen intézett támadás elhárítására.

Nincs helye lőfegyverhasználatnak – a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett támadás, fegyveres ellenállás leküzdése, illetőleg a tömegben lévő személlyel szembeni használat kivételével –, ha olyan személy életét vagy testi épségét veszélyezteti, akivel szemben a lőfegyverhasználat feltételei nem állnak fenn, illetve a rendőri intézkedés célja tárgyra vagy állatra leadott lövéssel is elérhető.

A lőfegyverhasználatot a következő sorrendben meg kell előznie:

- 1) felhívásnak, hogy a felhívott a rendőri intézkedésnek engedelmeskedjék,
- 2) más kényszerítő eszköz alkalmazásának,
- 3) figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik,
- 4) figyelmeztető lövésnek.

A lőfegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán a megelőző intézkedésekre már nincs idő, és a késedelem az intézkedés eredményességét, a rendőr vagy más személy életét, testi épségét közvetlenül veszélyezteti.

Lőfegyver használata tömegben lévő személlyel szemben

Lőfegyverhasználatnak tömegben, csoportosulásban lévő személlyel szemben nincs helye, kivéve, ha az egyes személy elleni fegyverhasználat feltételei fennállnak. A lőfegyverhasználatnak az egyes személy ellen kell irányulnia. Nem állapítható meg a lőfegyverhasználat jogellenessége, ha a szabályos lőfegyverhasználat során olyan személyt ér találat, aki a helyszínt a rendőrség felszólítása ellenére nem hagyta el.

A tömegben, csoportosulásban lévő személlyel szemben történő lőfegyverhasználatot a következő sorrendben meg kell előznie:

- 1) a tömeg vagy a csoportosulás szétesztatására, illetőleg a jogellenes magatartás megszüntetésére való felhívásnak,
- 2) a tömeg vagy a csoportosulás szétesztatására irányuló egyéb kényszerítő eszköz alkalmazásának,
- 3) figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik,
- 4) figyelmeztető lövésnek.

A tömegben, csoportosulásban lévő személlyel szembeni lőfegyverhasználatot megelőző intézkedések mellőzésére az egyes személyek elleni lőfegyverhasználat szabályai az irányadók.

Lőfegyverhasználatnak tömegben, csoportosulásban lévő személlyel szemben nincs helye, kivéve, ha az egyes személy elleni fegyverhasználat feltételei fennállnak. A lőfegyverhasználatnak az egyes személy ellen kell irányulnia.

Nem állapítható meg a lőfegyverhasználat jogellenessége, ha a szabályos lőfegyverhasználat során olyan személyt ér találat, aki a helyszínt a rendőrség felszólítása ellenére nem hagyta el.

A lőfegyverhasználat és a lőfegyverhasználatnak nem minősülő lövés vizsgálata

A lőfegyvert használó rendőr szolgálati helye szerinti rendőri szerv vezetője öt munkanapon belül köteles kivizsgálni a lőfegyverhasználat és lőfegyverhasználatnak nem minősülő lövés jogszerűségét, szakszerűségét. Különösen indokolt esetben a határidőt

- 1) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv,
- 2) központi szervénél szolgálatot teljesítő rendőr esetében az országos rendőrfőkapitány, egyéb szervénél szolgálatot teljesítő rendőr esetében – az országos rendőrfőkapitány egyidejű tájékoztatása mellett – az illetékes rendőrfőkapitány vagy a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésében meghatározott szerv vezetője,
- 3) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési szervnél szolgálatot teljesítő rendőr esetében az említett szerv főigazgatója, vagy

4) a terrorizmust elhárító szervnél szolgálatot teljesítő rendőr esetében az említett szerv főigazgatója
öt munkanappal meghosszabbíthatja.

A szolgálati előjáró intézkedik a helyszíni szemle lefolytatására, függetlenül attól, hogy történt-e személyi sérülés vagy keletkezett-e kár. A vizsgálat során jelentést kell íratni a lőfegyvert használó rendőrrel, a lőfegyver használatára utasítást adó szolgálati előjáróval és azzal a rendőrrel, akinek hitelt érdemlő tudomása van az eseményről.

Ha a lőfegyverhasználattal kapcsolatban a lőfegyvert használó rendőr szolgálati helye szerinti rendőri szerv vezetője bűncselekmény megalapozott gyanúját állapítja meg, feljelentést tesz az illetékes ügyészi szervnél, fegyelmi vétség gyanúja esetén intézkedik a fegyelmi eljárás lefolytatására.

Ha a lőfegyverhasználatnak nem minősülő lövés sérülést vagy kárt okozott, a lőfegyverhasználatra vonatkozó rendelkezések szerint kell a vizsgálatot lefolytatni.

7. A parancsnoki munka jelentősége a közterületi rendőri tevékenység szervezésében

A közterületi rendőri jelenlét megteremtése a parancsnoki munka egyik kiemelt feladata. A megfelelő létszámú erő és eszköz közterületi szolgálatba vezényléséhez kiemelt jelentősége van a megfelelő szolgálati időrendszer kiválasztásának. A rendőrség közterületi jelenlétének alapvető célkitűzése a szubjektív biztonságérzet megteremtése és annak fenntartása. Parancsnoki elemző-értékelő munka körében a terület helyzetéhez, bűnügyi fertőzöttségéhez mindenkor igazítani kell a megfelelő szolgálati időrendszert.

Fontos, hogy a parancsnoki állomány folyamatosan „sulykolja” a közterületi szolgálatot ellátó állományba a megfelelő szolgálati fellépés szabályait. Amennyiben a közterületi állomány betartja a Rendőrségi törvényben és Szolgálati szabályzatban foglalt rendelkezéseket, úgy az állampolgárok részéről a rendőrségbe vetett közbizalmat erősíti.

A rendőrség életében kiemelt szerepet játszanak a szolgálatparancsnoki feladatot ellátó kollégáink. A feladatrendszerüket a 2017-ben megjelent ORFK norma pontosan meghatározza, jogköreit és kötelezettségeit jól körülhatárolja. A szolgálatparancsnokok a nap 24 órájában a közterületi állománnyal együtt teljesítenek szolgálatot, így az ő szakmai felkészítésük és feladatellátásuk szakmai színvonalának a fenntartása a parancsnoki állomány kiemelt feladata.

A személyes szabadságot korlátozó rendőri intézkedések során ezen intézkedéseknek a parancsnoki vizsgálata kiemelt jelentőséggel bír, hisz intézkedésünkkel alapvető emberi jogot korlátozunk. Elengedhetetlen az ezzel kapcsolatos jogszabályok pontos ismerete, így az eligazítások és beszámoltatások során ezek ismételt oktatása fontos részét kell, hogy képezze a parancsnoki munkának.

II.

A RENDŐRI CSAPATSZOLGÁLATI TEVÉKENYSÉG

Bizonyos rendőri feladatok teljesítése csapaterő alkalmazása nélkül nem elképzelhető, így különösen a nagy területen történő helyszínbiztosítás, eltévedt gyermek, eltűnt idős személy felkutatása, rendezvénybiztosítás stb. A csapaterőben történő fellépés sajátos vonása, hogy a rendőr nem egyéni elhatározás, hanem parancsnoki utasítás szerint jár el, amely meghatározza az intézkedés típusát és az alkalmazható kényszerítő eszközök körét. Szükségessé válik a rendőri erők koncentrációja és sajátos szolgálati tevékenység végrehajtása.

A csapaterő alkalmazása esetén a rendőrség a személyi állomány összevonása és kötelékbe szervezése, ennek egyszemélyi parancsnoki vezetés alá helyezése, továbbá sajátos taktikai szabályok alkalmazása útján biztosítja a feladat végrehajtását.

A rendőrségi törvény meghatározza, hogy a rendőrök csapaterőben milyen jogszabályi feltételek esetén léphetnek fel, ezek:

- 1) az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása, a lázadás, illetve a rombolás bűncselekmények elkövetése esetén,
- 2) a személyek élet- és vagyonbiztonságát tömegesen veszélyeztető események megszüntetésére vagy az ilyen következményekkel járó erőszakos cselekmények megakadályozására és az elkövetők elfogására,
- 3) súlyos bűncselekményt elkövető, szökésben lévő fegyveres személy felkutatására, elfogására,
- 4) terrorcselekmény felszámolására, a túszok kiszabadítására,
- 5) eltűnt személy vagy tárgy felkutatására,
- 6) katasztrófa megelőzésére és következményeinek elhárítására,
- 7) a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó vagy más jelentős rendezvény rendjének biztosítására,
- 8) védett személy, veszélyes szállítmány vagy az állam működése, vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmény őrzésére, védelmére,
- 9) nagy területű helyszín biztosítására,
- 10) törvényben meghatározott más esetben.

A rendőrség szolgálati szabályzata pedig deklarálja, hogy az Rtv.-ben (1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről) meghatározott feltételek esetén ki jogosult a csapaterő alkalmazásának elrendelésére. Főszabály szerint a csapaterő alkalmazásának elrendelésére illetékességi területén a rendőrkapitány, a rendőrfőkapitány és az országos rendőrfőkapitány vagy helyetteseik jogosultak, kivételt képez az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása, a lázadás, illetve a rombolás bűncselekmények elkövetése, mivel e bűncselekmények esetén a csapaterő elrendelésére csak az országos rendőrfőkapitány jogosult.

A csapaterőt az erre a célra létrehozott törzs, valamint az alárendelt alegységek, szolgálati csoportok, csoportosítások élén álló parancsnokok útján az elrendelő, vagy az általa intézkedésben kijelölt parancsnok vezeti.

1. Csapatszolgálati alapfogalmak

Csapatszolgálat

A rendőrségi feladatok megoldásához alkalmazott sajátos szolgálati forma, a csapaterőbe szervezett rendőrök szolgálati alkalmazásának összessége. A csapatszolgálat alkotórészei a csapatszolgálati feladat, a csapaterő és a csapattevékenység.

Csapatszolgálati feladat

Azoknak a rendőrség hatáskörébe tartozó bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatoknak vagy egyes eljárási cselekményeknek az összefoglaló megnevezése, amelyek a személyi állomány összevonását, kötelékbe szervezését, egyszemélyi parancsnoki vezetés alá helyezését és sajátos eljárások alkalmazását teszik szükségessé. A csapatszolgálati feladatok körét törvény határozza meg.

Csapaterő

A rendőrség állományából és eszközeiből szervezetszerűen, vagy ideiglenes jelleggel létrehozott szervezeti egységek, alegységek és szolgálati csoportok, amelyek rendeltetése a csapatszolgálati feladatok végrehajtása.

Csapattevékenység

Azoknak a sajátos eljárási módoknak az összessége, amelyek alkalmazásával a csapaterő a csapatszolgálati feladatait végrehajtja.

Elemi:

- 1) csapaterő vezetése,
- 2) taktikai eljárások,
- 3) manőver,
- 4) csapaterő alkalmazásának kiegészítő tevékenységei,
- 5) mindenoldalú biztosítás.

A taktikai eljárások

Azokat az alkalmazási formákat és módszereket tartalmazza, amelyekkel a csapatszolgálati feladat a leghatékonyabban teljesíthető.

Taktikai eljárások körébe tartozik a zárás, a kutatás, a bekerítés, az üldözés, a figyelőszolgálat, a biztosító szolgálat, a tömegoszlatás, az őrzés, valamint a védelem. A taktikai eljárásokat a csapaterő alkalmazhatja egyenként, illetve kombináltan. Ezt mindig a csapaterő alkalmazását kiváltó ok, esemény jellege, helyszínének nagysága és jellege, az elkövetőkről, vagy eltűntekről rendelkezésre álló adatok, valamint a bevetendő csapaterő nagysága határozza meg.

A taktikai eljárásokat alapvetően két csoportra bontjuk, vannak az **általános taktikai eljárások**, e körbe tartozik a zárás, kutatás, üldözés, bekerítés, figyelőszolgálat, őrzés. A másik csoport a **sajátos taktikai eljárások** ide tartozik a biztosítószolgálat, tömegoszlatás, védelem.

2. Jelentős rendőri létszámot /csapaterőt/ igénylő rendőri feladatok

Alapvetően az Rtv. szabályozza – korábban a bevezetőben már tételesen felsorolásra került – a csapaterő alkalmazásának a lehetőségét, azonban három főbb csoportot meg kell említenünk, ami a rendőri feladatok ellátásánál a leggyakoribb:

- utazás és szállítmánybiztosítás,
- nagyterületű helyszínbiztosítás,
- rendezvénybiztosítás /gyülekezési törvény hatálya alá tartozó rendezvények, sport rendezvények, kulturális rendezvények, politikai rendezvények, vallási rendezvények)

A gyülekezési jogról szóló törvény rendelkezései

Magyarország Alaptörvényében rögzítette, hogy „*Mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez.*” és alapvető állampolgári jog biztosítása érdekében megalkotta a gyülekezési jogról szóló törvényt. A törvény szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy engedély, vagy – az e törvényben meghatározott kivételekkel – előzetes bejelentés nélkül, békésen és fegyvertelenül másokkal közösen felvonulásokat és tüntetéseket (a továbbiakban együtt: gyűlés) szervezzon, és azokon részt vegyen.

A gyülekezési jog gyakorlása azonban nem valósíthat meg bűncselekményt, illetve arra történő felhívást – mivel a gyűlést ebben az esetben a gyülekezési hatóság megtiltja – és nem járhat mások jogainak és szabadságának szükségtelen mértékű és aránytalan sérelmével. A korábbi gyülekezési törvény nem adott felsorolást a hatálya alá tartozó rendezvényekről, hanem csak a kivételeket állapította meg, a jelenlegi szabályozás – ami 2018. október 1. napján lépett hatályba – azonban meghatározza a gyűlést.

A **gyűlés** legalább két személy részvételével közügyben való véleménynyilvánítás céljából tartott nyilvános összejövetel. A gyűlés nyilvános, ha ahhoz bárki szabadon csatlakozhat.

A gyűlések szervezése és megtartása

A törvény meghatározza a **gyűlés szervezőjét**, aki

- 1) magyar állampolgár,
- 2) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben meghatározottak szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezik,
- 3) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozik, és bevándorolt, illetve letelepedett jogállású vagy tartózkodási engedéllyel rendelkező személy,
- 4) olyan magyarországi jogi személy vagy egyéb szervezet, amelynek törvényes képviselője megfelel az 1-3 pontokban meghatározott feltételeknek.

A szervező közterületen tartandó gyűlés szervezését a gyűlés helye szerint illetékes rendőrkapitányságnak (Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitányságnak) a gyűlés megtartását megelőző legfeljebb három hónappal és a felhívás előtt legalább 48 órával a gyűlés megtartásának tervezett időpontját megelőzően köteles írásban, vagy személyesen bejelenteni.

A bejelentésnek tartalmaznia kell:

- 1) a szervező, több szervező esetén a vezető nevét, lakcímét, valamint azt az elérhetőségét, amelyen a rendőrséggel kapcsolatot tart,
- 2) a gyűlés
 - helyszínét (útvonalát),
 - kezdésének és befejezésének időpontját,
 - célját,
 - rendezőinek létszámát,
 - résztvevőinek várható létszámát,
 - azt, ha a résztvevők a gyűlés napirendjével, illetve céljával összefüggésben védőfelszerelésben, egyenruhában vagy azzal összetéveszthető ruházatban kívánnak megjelenni,
- 3) azt, ha a szervező vagy a vezető indokoltnak tartja, hogy a rendőri szerv képviselője a gyűlés helyszínén jelen legyen.

A védőfelszerelésre és arcmask vagy egyéb arc eltakarására vonatkozó rendelkezés szerint (ha azt a tudomásul vett bejelentés nem tartalmazta) a résztvevők nem viselhetnek védőfelszerelést, egyenruhát, vagy azzal összetéveszthető ruházatot, továbbá arcukat nem takarhatják el.

A bejelentés átvétele után az illetékes rendőrkapitányságnak a törvény előírásaiban meghatározott mérlegelési joga van, a törvény szerinti 48 óra. A rendőrségnek ezen időszak alatt vizsgálnia kell a közlekedés rendjének és fenntartásának lehetőségeit, valamint a közérdek és mások jogainak esetleges sérelmét. Vizsgálja továbbá, hogy erre a területre esetleg, más adott-e be hasonló tartalmú kérelmet, és ilyen kérelem esetén a rendőrség egyeztetést tarthat a felek között. Valamint **új szabályozás a versengő rendezvények**, amelyeknek lényege, hogy ha azonos helyszínre és időpontra több gyűlést jelentettek be, és azok egyidejű megtartása nem lehetséges a rendezvény jellege vagy a helyszín sajátossága miatt, akkor az élvez elsőbbséget, amelyiket a gyülekezési hatóságnál korábban bejelentettek.

Abban az esetben, ha a bejelentéshez kötött gyűlés megtartására – a rendelkezésre álló információk alapján – megalapozottan feltehető, hogy a gyűlés a közbiztonságot vagy a közrendet közvetlenül, szükségtelen és aránytalan mértékben veszélyezteti, illetőleg mások jogainak és szabadságának szükségtelen mértékű és aránytalan sérelmével jár, a rendőrség a bejelentésnek a hatósághoz való beérkezésétől számított 48 órán belül a gyűlésnek a bejelentésben megjelölt helyszínén vagy időben a megtartását megtiltja. A törvény a tiltásra okot adó körülményeket megfogalmazza és tételesen leírja. A korábbi törvényhez képest a tiltó rendelkezések bővültek.

A rendőrség ezen eljárása az általános közigazgatási rendtartás általános szabályai szerint történik és a döntés határozat formájában születik. A határozatot haladéktalanul írásban közölni kell a szervezővel, és azt közhírré kell tenni. A rendőrség határozata ellen fellebbezésnek helye nincs, azonban a szervező a határozat közlésétől számított 3 napon belül kérheti annak bírósági felülvizsgálatát. A bíróság a kérelem beérkezésétől számított 3 napon belül – nemperes eljárásban – határoz és a kérelemnek helyt ad vagy elutasítja. A bíróság határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Ha a bíróság a rendőrség határozatát a gyűlés bejelentésben megjelölt időpontját követően helyezi hatályon kívül, a gyűlés megtartásának tervezett új időpontjáról a szervezőnek, a bejelentést elbíráló rendőrséget 24 órával a gyűlés megtartását megelőzően kell tájékoztatni.

A gyűlés rendjének fenntartása

A gyűlés vezetője meghatározza a gyűlés rendjét és lefolyását, ennek során dönt a szó megadásáról és megvonásáról, a gyűlés berekesztéséről vagy befejezetté nyilvánításáról és szétszéleszti a résztvevőket. Megteszi a rend biztosítása, illetve fenntartása érdekében szükségessé váló intézkedéseket. Ezek eredménytelensége esetén a gyűlést feloszlatja.

A gyűlés vezetője a gyűlésről kizárhatja azt, aki a gyűlést súlyosan megzavarja. Akit kizártak, annak a helyszínt haladéktalanul el kell hagynia. Ha a kizárt személy a helyszínt nem hagyja el, a gyűlés helyszínéről a vezető eltávolíttatja. Ha a kizárt személynek a gyűlésen való további jelenléte a közbiztonságot vagy a közrendet közvetlenül veszélyeztet, illetve az mások jogainak és szabadságának sérelmével jár, a kizárt személy eltávolításában a gyűlés vezetője a rendőrség közreműködését kérheti.

A gyűlés feloszlata

Ha a gyűlés résztvevőinek magatartása a gyűlés törvényességét veszélyeztet, s a rend másként nem állítható helyre a vezető köteles a gyűlést feloszlatni. A törvény alapján tehát a vezető elsődleges feladata a közrendet veszélyeztető gyűlés feloszlata.

A rendőrség a gyűlést feloszlatja, ha

- 1) azt megtiltó határozat ellenére tartják meg,
- 2) a vezető a 17. § szerinti kötelezettségének, a rendőrség képviselőjének felhívása ellenére nem tesz eleget, ideértve azt is, ha a rendőrség a felhívást a vezetővel személyesen, vagy a bejelentésben, illetve a 11. § (3) bekezdése szerinti határozatban megjelölt elérhetőségen nem tudta közölni,
- 3) azt a tudomásul vett bejelentésben megjelölt helyszíntől, útvonaltól, időponttól, vagy időtartamtól eltérően úgy tartják meg, hogy a gyűlés megtiltásának lett volna helye, vagy
- 4) a gyűlés megtiltásának lett volna helye, de azt a bejelentés hiánya miatt nem tiltotta meg.

Amennyiben a gyűlést feloszlatják a gyűlés résztvevője a feloszlatastól számított 15 napon belül pert indíthat a feloszlata jogellenességének megállapítására.

A 75/2008 AB határozatból fakadó rendőri intézkedések

Az 1950-ben Rómában aláírt Emberi Jogok és az Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Római Egyezmény 10. és 11. cikkelyének megsértése a véleménynyilvánítás és gyülekezési szabadság kérdésében a 2007. július 17-én, az Emberi Jogok Európai Bírósága által kihirdetett jogerős ítélete jogerősen elmarasztalta a Magyar Kormányt egy sajátos ügy miatt. (2002. december elsején a Román Köztársaság Budapesti Nagykövetsége előtt zajló spontán tüntetés rendőrségi feloszlata). Az esetet a magyar bíróságok megvizsgálták, a felperes keresetét elutasították és a rendőrség álláspontját elfogadták. A Strasbourgi Bíróság a Római Szerződés 10. és 11. cikkelye aránytalan korlátozását mondta ki az ügyben és kifejtette, hogy az előre bejelenthető tüntetés jogszerűnek tekinthető mindaddig, míg békésen, rendbontás nélkül, a közrendet nem veszélyeztető módon zajlik.

Alapvetően **meg kell különböztetnünk a 2018. évi LV. törvény a gyülekezési jog (a továbbiakban: Gytv.) hatálya alá nem tartozó rendezvényeket, illetve meg kell említeni a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvényeket.**

A Gytv. hatálya alá tartozó rendezvények tekintetében figyelemmel a 75/2008 AB határozatból fakadó feladatokra, vannak:

- 1) Bejelentési kötelezettség alá nem eső rendezvények
 - **valódi spontán tüntetések:** nem előre eltervezett egymástól független személyek nem tervszerűen megszervezett rendezvénye,
 - **„flash mob” (villámcsődület):** amelynek célja közös véleménynyilvánítás, meglepetéskeltő, figyelemfelkeltő megjelenés útján, hagyományos értelemben vett szervező nélkül, a résztvevők gyors információcseréjét követően, általában rövid ideig, meghatározott tevékenység véghezviteléig tart.

Ezeknek az eseteknek nincs meghatározott szervezője, napirendje, rendezői.

- 2) Bejelentési kötelezettség alá eső rendezvények
 - **Gytv. hatálya alá tartozó és aszerint elbírálandó gyűlések,** amelyekkel kapcsolatban a rendőrség lefolytatja a bejelentés elbírálására meghatározott eljárást (tiltó okok megállapítása esetén határozatban tilt, tiltó ok hiányában pedig tudomásul veszi a gyűlést),
 - az ún. **sürgős gyűlés,** amelynek jellemzője, hogy a rendezvényre okot adó esemény miatt rendkívül rövid időn belül kerül megtartásra, mivel a későbbi megtartás a véleménynyilvánítás céljának elérését megakadályozná.

A bejelentés vétele, megvizsgálása, a gyülekezési jogról szóló törvény (Gytv.) hatálya alá tartozó gyűlések bejelentésével kapcsolatos rendőri teendők.

A Gytv. 10. §-a alapján a közterületen tartandó gyűlés szervezését a szervező a gyűlés helye szerint illetékes rendőrkapitányságnak (Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitányságnak) a gyűlést, annak megtartását megelőzően legfeljebb három hónappal, és a felhívás előtt legalább 48 órával a gyűlés megtartásának tervezett időpontját megelőzően köteles bejelenteni. A **bejelentés történhet írásban vagy személyesen,** a személyesen előterjesztett bejelentést a hatóság jegyzőkönyvbe foglalja.

Az **írásba történő bejelentésbe** bele kell érteni az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény szerinti elektronikus utat is. Az elektronikus úton történő bejelentés az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) hatálybalépésével és az elektronikus közigazgatás megjelenésével a hagyományos e-mailel tett bejelentést nem lehet joghatályos bejelentésként elfogadni ezért az Ákr. 44.§ a) pontja alapján hiánypótlási felhívás kibocsátása indokolt.

Szóbeli bejelentésről jegyzőkönyvet kell felvenni (telefonon történő bejelentésre nincs lehetőség). A bejelentés átvétele után 2 példányos igazolást kell kiállítani, amelyben fel kell tüntetni a bejelentés átvételének időpontját nap és óra pontos megjelölésével. Az egyik példányt a bejelentőnek át kell adni, a másik példányt a leendő ügyirathoz kell csatolni. Amennyiben a bejelentés nem tartalmazza a kötelező tartalmi elemeket, a bejelentőt – határidő kitűzésével – hiánypótlásra kell felhívni. A személyesen benyújtott bejelentés esetén a bejelentő természetesen azonnal elvégezheti a hiánypótlást. Ha a hiány helyben nem pótolható, a hiánypótlásra történő felhívást és a határidő kitűzését írásba kell foglalni. Hiánypótlásra a gyűlés bejelentés szerinti időpontjától függően a gyülekezési hatóság határidőt jelöl meg. Ha a szervező az előírt hiánypótlást határidőben elvégzi, a bejelentést szabályszerűnek kell tekinteni. Ha a hiányt a határidőre nem pótolja, a vezető a rendelkezésre álló adatok alapján dönt.

Az objektív döntéshez szükséges szakvélemények beszerzése miatt tájékoztatja az érintett szolgálati ágak vezetőit. A megkeresett szervek vezetői a szakvéleményeket a legrövidebb időn belül, de legkésőbb 24 órán belül megküldik a közbiztonsági szerv vezetőjének. Ez általában jogi, közlekedésrendészeti, illetve közrendvédelmi szakvéleményt jelent, de szóba jöhet pl.: a Terrorelhárítási Központ és a Büntetés-végrehajtási Intézet véleménye is.

A gyűlés helye szerint illetékes rendőrkapitányság megvizsgálja, hogy a bejelentett gyűlés tervezett ideje és helye nem veszélyezteti-e súlyosan népképviselői szerv vagy bíróság zavartalan, rendeltetésszerű működését, valamint megvizsgálja a közlekedés más útvonalon való biztosíthatóságát.

Amennyiben olyan körülmény merül fel, amely veszélyezteti vagy kétségesse teheti a bejelentett gyűlés legitim módon történő megtartásának lehetőségét, akkor erre felhívja a szervező figyelmét, és a tájékoztatást követően alternatív helyszín és időpont megjelölésére tesz javaslatot. Mindez különösen akkor indokolt, ha a bejelentésben megjelölt helyszínre és/vagy időpontra már korábban tudomásul vett bejelentés történt és a gyűlés egymás mellett történő megtartása objektív okok (pl.: jelentősen ellentétes érzelmi résztvevő csoportok egymás melletti gyűlése, a helyszín szűkossége, a gyűlés helyének korlátozott megközelíthetősége) miatt túlzott biztonsági kockázatot jelent, illetve tiltásra okot adó körülmény valószínűsíthető. Bár az új szabályozás a „Versengő rendezvények” fejezetével kimondja, hogy az a rendezvény élvez elsőbbséget, amelyiket hamarabb bejelentettek, de ez nem teremt automatikusan tiltási okot a később érkező bejelentett rendezvényekre.

Minden esetben vizsgálni kell, hogy a gyűlés jellegéhez mérten elegendő-e a rendezők létszáma. Ha nem elegendő, úgy a vizsgálatot végző vezető tegyen javaslatot, és erről a szervezőt tájékoztassa.

A közrendvédelmi szerv vezetője a szakvéleményeket, valamint az egyéb keletkezett iratokat felterjeszti a szerv vezetőjének döntéshozatal céljából. A bejelentés vizsgálata során és a döntés meghozása előtt egyeztető tárgyalást kell tartani. Az egyeztető tárgyalásra a rendőrség rövid úton egyeztetésre idézi a szervezőt a közigazgatási eljárás szabályai szerint.

Az egyeztető tárgyalásról az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény előírásainak megfelelő jegyzőkönyvet kell készíteni.

A bejelentés tartami elmeit érintő aprólékos vizsgálat eredményeképp hozza meg a döntésre jogosult a döntését a rendezvénnyel kapcsolatban. Amennyiben a szervező, illetve képviselője az egyeztetésen nem jelent meg, továbbá, ha az egyeztetés nem vezetett eredményre, a gyűlékezési hatóság a gyűlés rendjének fenntartása, valamint a közrend biztosítása érdekében határozatot hoz.

A határozatban rendelkezni kell különösen

- 1) a közbiztonság, a közrend, vagy mások jogainak és szabadságának védelme érdekében szükséges, a gyűlés megtartásához kapcsolódó biztonsági feltételekről,
- 2) a rendőrség és a gyűlés szervezője, illetve vezetője közötti kapcsolattartásról,
- 3) a rendezők számáról,
- 4) azoknak a technikai eszközöknek az alkalmazásáról, amelyek a résztvevők helyszíni tájékoztatását biztosítják,
- 5) – minősített adatot nem tartalmazó módon – a gyűlés biztonságos lebonyolítása érdekében szükséges biztonsági rendszabályokról.

Tiltás esetén határozathozatal kötelező, amit a rendőri szerv a bejelentés vételét követő 48 órás határidő (a döntés meghozására rendelkezésre álló idő) belül kell meghoznia és haladéktalanul írásban közölni a szervezővel és azt közhírré tenni. A 48 órás határidő nem kötelezően kitöltendő a bejelentést követően az rövidebb intervallumon belül is megtiltható. A határozat kézbesítésekor az iraton fel kell tüntetni az átvétel pontos idejét (óra, perc megjelölésével). A határozat 1 példányát a kézbesítést követően fel kell terjeszteni az országos rendőrfőkapitány rendészeti helyettesének, valamint meg kell küldeni a biztosításban érintett szervezeteknek.

A gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá nem tartozó rendezvények bejelentésével kapcsolatos rendőri teendők

A rendezvény bejelentése ugyanúgy történhet, mint a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó rendezvényeken. A szóbeli bejelentés vételét ajánlatos írásos formában dokumentálni, mivel a későbbi rendőri biztosítás alapját képezheti. A bejelentés (mind az írásos, mind pedig a szóbeli) vétele után legfontosabb feladat annak eldöntése, hogy a megrendezni kívánt rendezvény a gyülekezési törvény hatálya alá tartozik vagy sem. Amennyiben megállapításra kerül, hogy a rendezvény a gyülekezési törvény hatálya alá nem tartozik, úgy a rendőri szerv vezetője a hatályos szabályok¹ szerint dönt a rendőri biztosítás esetleges megszervezéséről. A rendőri szerv közrendvédelmi szolgálati ága (illetve annak illetékese) a döntés előkészítéskor köteles a kapcsolatot felvenni a rendezvény szervezőivel, és lehetőség szerint egyeztető értekezletet kell szervezni. Az egyeztetés során konkretizálni kell a rendezvény idejét, helyét, időtartamát és a rendezvény célját. Pontos ismereteket kell szerezni a rendezők számáról és tevékenységéről, a kapcsolattartás módjáról.

Nagyon fontos gyakorlati teendő a szervező kérésének leképezése a rendőri tevékenységre, elkerülve ezzel az esetleges túlzó vagy a problémákat elbátellizáló szervezői elvárásokat (pl.: iskolai futóverseny, vagy egyházi körmenet miatt területrészt indokolatlan lezárása). Az értekezletet szervező rendőr feladata, hogy a szervezőt felvilágosítsa a rendőri tevékenységre vonatkozó előírásokról, illetve az esetleges egyéb körülményekről. Fontos, hogy az egyeztető értekezlet konszenzussal záródjon és az esetleges rendőri biztosítás személyi és anyagi feltételeit elfogadják.

Az egyeztetést követően az egyeztetést végző annak eredményét jelentse a rendőri szerv vezetőjének, és javaslatát terjessze elő. Az információk birtokában a vezető a közrend és közbiztonság védelme és a rend fenntartása érdekében dönthet a felügyeleti szolgálati forma alkalmazásáról (ahol a közrend és közbiztonság fenntartása ilyen szolgálat ellátásával is biztosítható), illetve dönthet a rendezvénybiztosítás végrehajtása mellett is.

3. Sportrendezvényekre vonatkozó különös szabályok

A sportrendezvények biztosítását a Sportról szóló törvény, valamint a vonatkozó kormányrendelet az alábbiak szerint szabályozza.

A kormányrendelet az alábbi sportrendezvényekre terjed ki:

- 1) a labdarúgás, a kézilabda, a kosárlabda, a vízilabda, a jégkorong sportágak országos sportági szakszövetsége által, illetve közreműködésével szervezett versenyrendszer legmagasabb bajnoki osztályában szervezett mérkőzésekre, a legmagasabb bajnoki osztályban szereplő sportszervezetek részvételével megtartott nemzeti

¹ 23/1011. Kormányrendelet, 54/2004. Kormányrendelet 30/2011. BM rendelet, 11/1998. ORFK utasítás, 8/2010. (OT 5.)

- kupamérkőzésekre, a nemzetközi kupamérkőzésekre, valamint a nemzeti válogatottak mérkőzéseire,
- 2) az előző pontban megjelölt sportágak esetében minden, az ott meg nem határozott mérkőzésre – labdarúgás sportág esetén ideértve a második legmagasabb bajnoki osztályban szervezett mérkőzéseket, az edzőmérkőzéseket és a nem versenyrendszerben szervezett mérkőzéseket (sportrendezvényeket) is –, feltéve, hogy azokon néző jelen lehet, és
 - 3) a résztvevő sportszervezetek szurkolóival szemben – a csapatuk részvételével megrendezett sportrendezvénnyel összefüggésben a sportrendezvény időpontját megelőző 1 évben – jogsértő cselekmény elkövetése miatt rendőri intézkedésre került sor,
 - a sportszervezetet a sportrendezvény szervezésével összefüggő mulasztás miatt a sportszövetség fegyelmi eljárás során jogerősen elmarasztalta,
 - olyan körülmény merült fel, amely a szurkolók, illetve a szurkolótáborok közötti várható összecsapásra utal,
 - a mérkőzést megelőzően három munkanappal értékesített belépőjegyek, illetve bérletek száma meghaladja a sportlétesítmény befogadóképességének 70%-át, de legalább az ezer főt, vagy
 - a vendégszurkolók részére a mérkőzést megelőzően három munkanappal értékesített jegyek száma meghaladja a rendelkezésükre bocsátott jegyek 90%-át, de legalább az ötszáz darabot,
 - 4) ha a közterületen megtartott sportrendezvényen a résztvevők és a nézők együttes száma az ötezer főt várhatóan eléri, vagy a sportrendezvény megrendezése jelentős forgalomkorlátozással, illetve forgalomeltereléssel jár.

A sportszervezet, szakszövetség vagy sportági szövetség által szervezett **sportrendezvényeknek a kockázati tényezőket figyelembe véve három fajtája van: normál, fokozott, kiemelt minősítésű.**

A minősítésekről a Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság javaslata alapján az Országos Rendőr-főkapitányság – az általános közigazgatási rendtartásról szabályai szerint – dönt.

A Minősítő Bizottság a sportrendezvény biztonsági kockázat szerinti minősítésére legkésőbb a mérkőzés megrendezése előtt 18 nappal tesz javaslatot. Ha a mérkőzés megrendezési időpontja, vagy résztvevői a Minősítő Bizottság ülésének időpontjában még nem ismertek, a javaslatot legkésőbb a mérkőzés előtt 10 nappal kell megtenni.

A sportrendezvény biztonsági kockázat szerinti minősítésére vonatkozó döntést legkésőbb a mérkőzés megrendezését megelőző 15 nappal, amennyiben a mérkőzés megrendezési időpontja, vagy résztvevői a Minősítő Bizottság ülésének időpontjában még nem ismertek 5 nappal korábban kell meghozni.

A Minősítő Bizottságot az elnök – az érintett sportágak versenyrendszereinek legkorábbi első versenyét megelőző 18 nappal korábban – hívja össze. Az érintett sportágak versenynaptárait az ORFK részére 20 nappal a versenyrendszer megkezdése előtt kötelesek megküldeni. A Minősítő Bizottság az első összehívásakor a sportszövetségek képviselőinek előterjesztése alapján határozza meg a minősítések menetrendjét.

A kockázati fokozatok az alábbi szabályok betartását teszik kötelezővé:

- 1) Normál és fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvényeken, a sportlétesítményen belüli biztonságért a szervező felel. A fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény szervezője annak időpontját megelőző 15 napon belül köteles felkérni a sportrendezvény helye szerint illetékes helyi rendőrkapitányságot a sportlétesítményen belüli rend fenntartásában térítés ellenében történő közreműködésre. Normál biztonsági kockázatú sportrendezvényen a szervező a rendőrség közreműködését térítés ellenében igénybe veheti.
- 2) Fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében a szervező a biztonságos lebonyolítás érdekében köteles:
 - a sportrendezvény térítés ellenében történő sportlétesítményen belüli biztosítását kezdeményezni,
 - a belépésre jogosító igazolások számáról a rendőrség részére tájékoztatást adni,
 - a rendezői létszámot a rendőrség által meghatározott számra emelni,
 - a szurkolók parkoltatását, az elhelyezett gépjárművek őrzését szervezni és biztosítani, valamint
 - a rendezői listát előzetesen a rendőrség részére átadni.
- 3) Kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében a rendőrség a sportrendezvény sportlétesítményen belüli biztosítását közfeladatként végzi.
- 4) A labdarúgás sportág tekintetében a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvényre utazó sportszervezet vagy annak biztonsági felelőse a sportesemény biztonságos lebonyolítása érdekében köteles:
 - megszervezni a vendégjátékra utazó szurkolók szervezett utaztatását,
 - intézkedni a sportszervezet szurkolóinak létszámával arányban álló számú, a vendég sportszervezet által biztosított utazó rendező biztosításáról, valamint
 - részt venni a szurkolói beléptetésben és a vendégszektor biztosításában.

A normál és a fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény térítés ellenében végzett biztosításához szükséges rendőri erő- és eszközigényt, valamint annak ellenértékét a rendőrség és a szervező a tervezett rendezői létszám, a sportlétesítmény biztonságtechnikai állapota, a sportrendezvény időtartama, valamint a szükséges rendőri létszám figyelembevételével határozzák meg.

Rendőri biztosítás esetén, a szolgáltatás díjára a felek megállapodása az irányadó, amely azonban nem lehet kevesebb a szolgáltatás önköltségénél. Az önköltség természetesen magába foglalja a biztosításban résztvevő rendőrök igénybevételének időtartamát és az egyéb járműfutással összefüggésben keletkezett költségeket. A szerződésnek a rendőrök igénybevételének időtartamát, a rendőrök feladatait tartalmaznia kell, amely nem lehet ellentétes a rendőrségre vonatkozó jogszabályokkal.

A sportrendezvény szervezéséről az annak helye szerint illetékes rendőrkapitányságot, a fővárosban a Budapesti Rendőr-főkapitányságot legalább tizenöt nappal a sportrendezvény megtartásának tervezett időpontját megelőzően – nemzetközi vagy nemzeti kupamérkőzés, illetve a bajnokság lebonyolítási rendszerében alkalmazott, a versenynaptár összeállításakor még figyelembe nem vehető helyosztó mérkőzések (rájátszás) esetén, ha a sorsolás és a mérkőzés között kevesebb, mint tizenöt nap van, a sorsolást követő munkanapon – írásban tájékoztatni kell. Ha a sportrendezvény több rendőrkapitányság illetékességi területét érinti, a sportrendezvény megtartásáról a sportrendezvény helye szerint illetékes valamennyi rendőrkapitányságot, illetve a fővárosban a Budapesti Rendőr-főkapitányságot kell

tájékoztatni. **A tájékoztatási kötelezettség a szervezőt terheli**, annak tartalmát a kormányrendelet részletesen felsorolja.

A sportlétesítmények esetében:

- 1) a rendőrséget,
- 2) a tűzoltóságot,
- 3) a katasztrófavédelmet,
- 4) az Országos Mentőszolgálatot,
- 5) az egészségügyi államigazgatási szervet,
- 6) a sportszövetséget,
- 7) a létesítményt használó sportszervezetet,
- 8) a tulajdonost,
- 9) az üzemeltetőt,
- 10) a sportrendezvényt szervezőt és az azzal szerződéses viszonyban álló egészségügyi szolgáltatót, a rendező szervet,
- 11) a Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság képviselőjét kell értesíteni.

A versenyrendszerben szervezett első verseny előtt legalább 30 nappal, évente legalább egy alkalommal köteles biztonságtechnikai ellenőrzést végrehajtani.

Az ellenőrzést végző szervek az ellenőrzés eredménye alapján döntenek arról, hogy a sportlétesítményben nézők részvételével vagy a nézők számának korlátozásával a sportrendezvény biztonságosan megrendezhető-e. Az ellenőrzésről a Minősítő Bizottság képviselője jegyzőkönyvet vesz fel, amit 8 napon belül megküld az ellenőrzést végző szervezeteknek, illetve az ellenőrzést végző szervek az ellenőrzés eredményéről nyolc napon belül írásban értesítik az illetékes országos sportági szakszövetséget.

A rendőrség határozattal megtiltja a sportrendezvény nézők részvételével történő megtartását, vagy korlátozza a nézők számát, ha:

- a biztonságos megrendezésnek az e törvényben és a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendeletben meghatározott feltételei hiányoznak,
- az előzetesen meghatározott biztonsági szabályokat a szervező – rendező alkalmazása esetén a rendező – nem tartja be, vagy
- a biztonságtechnikai ellenőrzés elmaradt.

A tiltó vagy korlátozó határozatot a döntéstől számított 24 órán belül közölni kell a sportrendezvény szervezőjével. A határozat a nézők részvételét a sportlétesítmény meghatározott részére is korlátozhatja. Az első fokon eljáró szerv határozata ellen fellebbezés nyújtható be a sportrendezvény helye szerint illetékes megyei rendőr-főkapitánysághoz, a fővárosban az ORFK-hoz, aki a fellebbezést a kézhezvételt követő naptól számított öt napon belül elbírálja. A határozatot a döntéstől számított 24 órán belül közölni kell a sportrendezvény szervezőjével.

4. A zenés, táncos rendezvényekre vonatkozó szabályok

A West Balkán nevű szórakozóhelyen 2011. január 15-én történt sajnálatos tragédia rávilágított arra, hogy a zenés, táncos rendezvények jogszabályi szinten történő szabályozása nem tűr halasztást. Az átlátható biztonsági követelmények lefektetése **a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló kormányrendeletben történt meg.**

A rendelet hatálya kiterjed azokra az alkalmi vagy rendszeres zenés, táncos rendezvényekre, amelyeket:

- az országos településrendezési és építési követelményekről szóló kormányrendeletben meghatározott tömegtartózkodásra szolgáló építményben, építményen, tömegtartózkodásra szolgáló helyiséget tartalmazó építményben, építményen, vagy tömegtartózkodásra szolgáló helyiségben (építmény) tartanak,
- az előző pontban foglaltak kivételével a szabadban tartanak (szabadtéri rendezvény) és a résztvevők létszáma az ezer főt meghaladja.

Zenés, táncos rendezvények esetében a helyiség akkor minősül tömegtartózkodásra alkalmasnak, ha az egyidejűleg háromszáz személynél nagyobb befogadóképességű. Tömegtartózkodásra szolgál továbbá az építmény, ha van benne tömegtartózkodásra alkalmas helyiség, illetve ha nincs is olyan helyisége, de bármikor egyidejűleg háromszáz főnél több személy tartózkodása várható (pl.: híd, kilátó). A szabadtéri rendezvények esetében nem a jelenlévők száma, hanem a szabadtéri tartózkodásra szolgáló terület befogadóképessége a meghatározó.

A rendeletet nem kell alkalmazni:

- 1) a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényekre,
- 2) a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gyűlésekre,
- 3) a vallási közösségek vallásos szertartásaira és rendezvényeire,
- 4) a családi eseményekkel kapcsolatos rendezvényekre és
- 5) a közoktatási intézményekben az intézmény által szervezett rendezvényekre.

Zenés, táncos rendezvény csak rendezvénytartási engedély (a továbbiakban: engedély) birtokában tartható.

Az engedélyezési eljárásban szakhatóságként vesz részt:

- 1) a fővárosi és megyei kormányhivatal kistérségi (fővárosi kerületi) népegészségügyi intézete,
- 2) az építésügyi hatóság,
- 3) a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség, másodfokú eljárásban az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség;
- 4) a tűzvédelmi hatóság,
- 5) a rendőrség.

Az engedély iránti kérelemhez a kérelmező csatolja:

- 1) a zenés, táncos rendezvénynek helyt adó építmény, terület azonosításához szükséges, továbbá alapterületére, befogadóképességére vonatkozó adatokat,
- 2) a kérelmező nevét, valamint székhelyét, cégjegyzékszámát, az egyéni vállalkozó nyilvántartási számát,
- 3) a zenés, táncos rendezvény megnevezését,
- 4) a zenés, táncos rendezvényhez kapcsolódó szolgáltatások megnevezését,
- 5) a zenés, táncos rendezvény gyakoriságáról, megtartásának napjairól, kezdésének és befejezésének időpontjáról szóló nyilatkozatot,
- 6) a biztonsági tervet,
- 7) amennyiben ezt külön jogszabály kötelezővé teszi, a tűzvédelmi szabályzatot.

Az engedélyezési eljárásban a jegyző a szakhatóságokkal közös helyszíni szemle megtartásáról intézkedik. A helyszíni szemlén résztvevő szakhatóságok szakhatósági

állásfoglalásukat a szemle megállapításairól felvett jegyzőkönyvbe foglalhatják. A helyszíni szemléről a jegyző értesíti az Országos Mentőszolgálatot.

Az engedély feltétele a kérelmező által benyújtott biztonsági terv, amelynek tartalmaznia kell:

- 1) a zenés, táncos rendezvény helyszínének alaprajzát, befogadóképességét és az oda való belépés és eltávozás rendjét,
- 2) a zenés, táncos rendezvény helyszínének baleset, elemi csapás, tömeges rendbontás esetére vonatkozó kiürítési, menekítési tervét,
- 3) a biztonsági követelmények érvényesítésében közreműködők tevékenységének leírását,
- 4) a biztonsági személyzet létszámát
- 5) az egészségügyi biztosítás feltételeinek meglétére vonatkozó utalást, valamint
- 6) szabadtéri rendezvények esetében a viharos időjárás esetére vonatkozó intézkedési tervet.

Fontos szabály, hogy ha a jóváhagyott biztonsági tervben a biztonsági személyzet létszáma a tíz főt eléri, akkor a biztonsági személyzet legalább egy tagjának biztonságszervezői, legalább három tagjának rendezvénybiztosító képzettséggel kell rendelkeznie. A rendezvény szervezője, illetve a biztonsági személyzet tagja a képzettségét igazoló okiratot vagy annak másolatát a zenés, táncos rendezvény ideje alatt köteles magánál tartani és hatósági ellenőrzés esetén felmutatni.

Zenés, táncos rendezvények ellenőrzésére jogosult:

- a jegyző,
- valamennyi, az engedélyezési eljárásban részt vett szakhatóság,
- bármely hatóság, amelyet más jogszabály az ellenőrzésre feljogosít.

A rendszeres rendezvény helyszínén a zenés, táncos rendezvények időpontjában egy éven belül – az építésügyi hatóság, valamint a munkaügyi és munkavédelmi hatóság kivételével – minden hatóság köteles legalább két ellenőrzést végezni. Az ellenőrzés végrehajtása során a hatóságnak törekednie kell arra, hogy a zenés, táncos rendezvény résztvevőit a lehető legkisebb mértékben zavarja.

A hatóság az ellenőrzés során tapasztalt hiányosságokra, jogsértésekre tekintettel az alábbi intézkedéseket alkalmazhatja:

- 1) figyelmeztetés, ha a zenés, táncos rendezvény helyszínén a hatóság első ízben állapított meg jogsértést,
- 2) felszólítás a hiányosságok meghatározott időn belüli pótlására,
- 3) a tapasztalt jogsértésről ideiglenes intézkedés nélkül értesíti a jegyzőt és eljárást kezdeményez,
- 4) a zenés, táncos rendezvény folytatását a helyszínen felfüggeszti.

Nem alkalmazható figyelmeztetés amennyiben az ellenőrzést végző hatóság az alábbi jogsértéseket tapasztalja:

- 1) a rendezvényhelyszín engedély iránti kérelemben meghatározott befogadóképességének nyilvánvalóan jelentős túllépése,
- 2) a biztonsági tervben meghatározott számú biztonsági személyzet hiánya,
- 3) az engedély hiánya,
- 4) a zenés, táncos rendezvény folytatása az élet vagy testi épség veszélyeztetésével jár,
- 5) a zenés, táncos rendezvény folytatása a közbiztonságot vagy a közrendet közvetlenül és súlyosan veszélyezteti.

Ezekben az esetekben az ellenőrzést végző köteles ideiglenes intézkedés keretében a zenés, táncos rendezvény folytatását a helyszínen felfüggeszteni.

5. A biztosítási terv elkészítése, tartalmi követelményei

A rendőri biztosítás előkészítésének egyik legfontosabb momentuma a rendezvénybiztosítás tervének elkészítése. A biztosítási tervet a rendőri biztosítás parancsnoka készíti el, és annak vezetője hagyja jóvá. A biztosítási tervnek tartalmaznia kell:

- 1) a rendezvényről rendelkezésre álló adatokat (a rendezvény megnevezését, megtartásának helyét, kezdetének és befejezésének időpontját, a résztvevők várható létszámát, összetételét, a rendezvény programját, a rendező szerv megbízottjának nevét, címét, a rendezvény alatti tartózkodási helyét, a vele való összeköttetés rendjét),
- 2) a közbiztonsági helyzet értékelését (a rendezvény megzavarására, jogellenes cselekmények elkövetésére irányuló előkészületekről, a korábbi hasonló rendezvények tapasztalatairól rendelkezésre álló adatokat és az abból levont rövid következtetéseket),
- 3) a rendőri biztosítás elgondolását (a rendőri biztosítás módja, célja, időszakai, milyen feladatokra kell a figyelmet fordítani, a biztosítás körzete, a rendelkezésre álló erők és eszközök, létrehozott csoportosítások, átcsoportosítások, összevonások rendje, a bevetésre tervezett biztonsági és korlátozó rendszabályok, a kényszerítő intézkedések rendje, a kényszerítő eszközök),
- 4) a biztosítás parancsnoki állományát és a szolgálati csoportok megalakításának rendjét (parancsnok, beosztott létszám és technikai eszköz, feladat),
- 5) a szolgálati csoportok feladatait,
- 6) a személyi állomány felkészítésének és eligazításának rendjét, szempontjait és azok rövid tartalmát,
- 7) a magatartási rendszabályokat jogsértő cselekmények elkövetése esetén,
- 8) az együttműködés és a biztosítás rendjét (az együttműködés feladatai a biztosító szolgálat egyes időszakaiban, és azok tartalma, a jogsértő cselekmények felfedése, dokumentálása, a vezetőség és információs rendszer védelme, a saját erők és eszközök megóvása, anyagi ellátás, a személyi állomány öltözete, felszerelése, fegyverzete, a technikai eszközök kiszolgálása, a személyi állomány egészségügyi biztosítása érdekében végrehajtandó feladatok),
- 9) a készenléti és más időpontokat,
- 10) a jelentések rendjét (ki, mikor, mit, hogyan jelentsen szóban és írásban),
- 11) a vezetés rendjét (a vezetési pont, a figyelőpont helye, az esetleges átteleptülés rendje, ideje, a vezetés átvételének rendje a vezetési pont kiesése esetén).

A rendezvénybiztosítás tervének mellékleteként vázlatot (vázlatokat) kell készíteni, amely tartalmazza:

- 1) a helyszín, létesítmény közvetlen és távolabbi környezetét, a fokozott ellenőrzés alá vont területeket, parkolóhelyeket, megközelítési útvonalakat, a tömegközlekedési eszközök megállóhelyeit, haladási irányait, az ellenőrzést igénylő csomópontokat és más kiemelt, illetve védett objektumokat, lezárt útszakaszokat, a forgalomterelés irányait,
- 2) a létesítmény alaprajzát, a nézőtér szektorokra bontását, befogadóképességét ülőhelyek és állóhelyek szerint, bejáratokat és vészkijáratokat, a résztvevők elkülönítését biztosító berendezéseket, mozgási lehetőségeket, a tűzcsapok és tűzoltó készülékek helyét, büfét, kommunális létesítményeket, elsősegélyhelyet, a veszélyhelyzet esetén rendelkezésre álló kiürítési irányokat,
- 3) a vezetési pontot, az alárendelt parancsnokok tartózkodási helyét, az egyes szolgálati csoportok működési helyét, körzetét, útvonalát, összpontosítási, megindulási, várakozási, gyülekezési körleteit, feladatait, a tartalékok elhelyezkedését, az alkalmazási terepszakaszokat, az előállítás helyét, az alegységek mozgatásának menetvonalát,
- 4) a rendező szerv részéről kijelölt felelős személy tartózkodási helyét.

A biztosítási tervhez mellékelni kell a személyeket és az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet esetén a létesítmény kiürítésének, illetve jogellenes magatartást tanúsító tömeg feloszlatásának tervét is (a tömegoszlátási tervet).

A rendezvény biztosításának végrehajtása

A rendezvénybiztosítási törzs

A jelentős tömegeket vonzó rendezvények rendőri biztosítását fokozott rendőri létszámmal kell végrehajtani. Ezen rendőri egységek figyelemmel kísérését, logisztikai kiszolgálását, irányítását, mozgatását egyetlen vezető nem tudja figyelemmel kísérni, ezért a biztosítás parancsnokának háttértevékenységét a Törzsbe beosztott állomány dolgozza ki és hajtatja végre.

Törzs

Olyan ideiglenes működésű, önálló jogi személyiséggel és költségvetéssel nem rendelkező szervezet, amelyet rendőri műveletek irányítás céljából hoznak létre, és közvetlenül vesz részt az alárendeltek feladatainak megtervezésében, a végrehajtás szervezésében és irányításában. Működhet béke és minősített időszakban is.

Országos jelentőségű vagy több megyét érintő, illetve területi szervnél jelentősnek minősíthető események esetén ORFK Országos Törzset, egyéb esetben területi szinten működő Törzset kell létrehozni. Az Országos Törzs vezetője az ORFK Közrendvédelmi Főosztály vezetője, a BRFK Törzs vezetője a BRFK (Budapesti Rendőr-főkapitányság) Közrendvédelmi Főosztály vezetője, MRFK (Megyei Rendőr-főkapitányság) Törzs vezetője az MRFK Közrendvédelmi Osztály vezetője.

A Törzs részleges működtetése esetén a szervek vezetői egyéb személyt is kijelölhetnek vezetői feladatra.

A Törzs közbiztonsági, bűnügyi, híradó, anyagi, technikai, egészségügyi és összekötő csoportokból áll. Az Országos Törzsben szükség esetén külön személy- és létesítménybiztosítási csoport is működhet. Amennyiben a végrehajtandó feladat jellege

szükségessé teszi, hogy a vezetést más, rendőrségen kívüli szervek döntési jogkörrel rendelkező képviselői is segítsék, úgy ezek a személyek általában nem a törzsben, hanem a rendőrfőkapitány (rendőri szerv vezetője) mellett működő külön tanácsadó, segítő testületben (operatív bizottságban, vezetői válságkezelő csoportban) tevékenykednek.

A Törzs feladatai

A Törzs feladatai a következők:

- 1) a közbiztonsági és bűnügyi helyzetre, valamint a rendőri és együttműködő szervek helyzetére vonatkozó adatok állandó ismerete, azok gyűjtése, nyilvántartása, elemzése, értékelése,
- 2) a biztosítás parancsnoka vagy a rendőrfőkapitány elhatározásának meghozatalához szükséges számvetések, javaslatok elkészítése,
- 3) az alkalmazási tervek, írásos intézkedések, jelentések, tájékoztatások kidolgozása, a szóban kiadott parancsok rögzítése,
- 4) a feladatoknak az alárendeltekhez való eljuttatása és azok végrehajtásához a felkészülés megszervezése,
- 5) a vezetési pont működtetése,
- 6) a tapasztalatok gyűjtése, tanulmányozása, elemzése, általánosítása, az alárendeltekhez és az előljáróhoz való eljuttatása,
- 7) az alárendeltek részére megszabott feladatok végrehajtásának segítése és ellenőrzése,
- 8) a sokoldalú biztosítás feladatainak megtervezése és végrehajtásuk összehangolása,
- 9) a híradás és az együttműködés fenntartása,
- 10) a feladat végrehajtása után összefoglaló jelentés készítése.

A rendbiztos

A vonatkozó BM rendelet szerint a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvényeken a vezető hatáskörébe tartozik a rendőrség rendezvényen jelenlévő képviselőjének (a továbbiakban: rendbiztos) és a biztosítás parancsnokának kijelölése. A területileg illetékes rendőrhatóságot a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvényen a rendbiztos képviseli.

A rendbiztos kijelölése minden olyan rendezvény esetében kötelező, amikor a rendezvény jellege vagy egyéb körülmények (pl. a várható résztvevők nagy száma) a rendőri szerv képviselését indokolják.

Garanciális szabály, hogy az ilyen módon kibővült feladatkört ellátó rendbiztos e minőségében nem tartozhat a biztosítás helyszíni parancsnokának alárendeltségébe, utasítást a biztosítás helyszíni parancsnokától nem kaphat és nem fogadhat el. A rendbiztos rendbiztosi feladataival összefüggésben – a biztosítás helyszíni parancsnokával azonos módon – kizárólag a biztosítás parancsnokának irányítása alatt áll. A rendbiztosi feladatokat a biztosítás helyszíni parancsnoka a bejelentett rendezvény esetén nem láthatja el.

A rendbiztos – ha a kijelölése korábban megtörténik – már a rendezvény szervezésének szakaszában felveszi a szervezővel a kapcsolatot, részére megfelelő tájékoztatást nyújt, és amennyiben igényli, segítséget nyújt.

A rendbiztos legfontosabb feladatai

- 1) Tárgyalás: a rendőrség és a gyűlés szervezője, illetve vezetője közötti kompromisszumok és megállapodások létrejöttének elősegítése.

- 2) Mediáció: a gyűlés szervezője, illetve vezetője felé közvetíti a rendőrség szempontjait, megmagyarázza azok okát és szükségességét, a gyűlés szervezője, illetve vezetője szempontjait a rendőrség felé továbbítja. Ennek célja, hogy létrejöhessen a kölcsönös megértésen, egymás szempontjainak – a törvényes keretek között – elfogadásán alapuló, sztereotípiától mentes kapcsolat.
- 3) Kezdeményezés: különböző – törvényes keretek között maradó – megoldások kidolgozása annak érdekében, hogy elkerüljék, vagy legalább minimálisra csökkentsék a konfliktusok és összeütközések kockázatát.
- 4) Érzékelés, tájékoztatás: a biztosítás helyszíni parancsnokának folyamatos informálása arról, hogy miként hat a tüntetők hangulatára a rendőrség eljárása, intézkedései, és ez milyen hatással járhat a rendőri intézkedésre.
- 5) Feladata során folyamatosan verbális kapcsolatot tart a rendezvény főszervezőjével, segíti munkáját, figyelemmel kíséri a rendezvény lebonyolításának menetét. Felügyeletet gyakorol, hogy az eseményeket a törvényes keretek között, a bejelentett célnak, valamint az egyeztető tárgyalásokon megkötött megállapodásnak megfelelően tartsák meg.
- 6) Tájékoztatást ad a szervezőknek a rendezvénnyel kapcsolatos jogszabályokról, a követendő magatartási szabályokról és előírásokról.
- 7) Összekötő kapocsként működik a biztosítás parancsnoka, a végrehajtásban érintett rendőri és társszervek vezetői, valamint a biztosított esemény szervezői között.
- 8) A biztosítás során folyamatosan figyelemmel kíséri az eseményeket, és amennyiben jogsértést tapasztal, haladéktalanul felhívja a rendezők figyelmét azok megszüntetésére.

A rendbiztos személyének kiválasztása során ügyelni kell a kiválasztandó személy személyiségi jegyeire (pszichológiai ismeretek, határozott, nyugodt, kiegyensúlyozott jellem, jó verbális képesség, jó konfliktuskezelés, problémamegoldó készség, átlagosnál magasabb stresszkezelés). Kiemelkedő szerepe van a külső megjelenésnek, ápoltságnak, illetve az öltözködésnek. Mindezek mellett nagyon fontos és döntő szerepű a jelölt szakmai felkészültsége, és előny a jogi képzettség. A feladat ellátása során ne viseljen rendőri ruházatot és jelzést, azonban fontos – különösképp a rendezvény rendőri feloszlátása során – egyedi azonosító kidolgozása (pl.: karszalag). Alapvető a rendbiztos hírösszeköttetésének megszervezése, azonban itt is kerülni kell a rendőri jellegű eszközöket (pl. rádió helyett mobiltelefon). A testi épség védelme érdekében indokolt a kényszerítő eszközök rejtett viselése a lőfegyver kivételével.

A rendezvény biztosítását végrehajtó szolgálati csoportosítás

A rendezvények biztosítására rendelkezésre álló rendőri erők

- 1) a vezetési pontra,
- 2) a rendezvény helyszínén (a létesítményen) belüli belső biztosító csoportosításra,
- 3) a rendezvény (létesítmény) helyszínének közvetlen és távolabbi körzetében szolgálatot teljesítő külső biztosító csoportosításra,
- 4) a biztosításparancsnoki közvetlen szolgálati csoportokra, valamint
- 5) tartalékra

tagozódhatnak.

A **vezetési pont** a helyi körülményektől függően, a rendezvény helyszínén belül vagy közvetlenül mellette, a közönség elől elzárt, védett helyen helyezkedjen el. A helyszín magas, jó rálátást biztosító pontján külön figyelőpont lehet, ahol a rendezvény időszakában a biztosítás parancsnoka és néhány segítőtje tartózkodhat. A figyelőpont berendezése biztosítsa

az állandó híradó és lehetőség szerint a képi információk összekötését valamennyi alárendelttel, valamint a vezetési pont többi elemével. A vezetési pont, vezetési csoportra, híradóközpont, biztosító csoportra és dokumentáló csoportra tagozódik. A vezetési pont létrehozásának helyét és idejét a biztosítás parancsnoka határozza meg.

A belső biztosítócsoporthoz állományába a beléptető pontokon a belépési jogosultságot ellenőrző, a biztonsági ellenőrzést végző rendezők mellett szolgálatot teljesítő biztosító őrök, az egyes szektorokban a rend fenntartásáért felelő biztosítócsoporthoz, rendfenntartó járőrök, a rendbontók kiemelését végző kiemelő csoportok, lezárt területre a behatolást megakadályozó záró-csoportok, a kijelölt személyek védelmét ellátó fedező-csoport, valamint a belső biztosítás tartaléka tartozhat.

A külső biztosítócsoporthoz záró-csoportból, a parkolóhelyeken biztosító őrökből, rendfenntartó és biztosító járőrökből, forgalomirányítókból és a külső biztosítócsoporthoz tartálékából állhat.

A biztosítás parancsnoka a saját közvetlen alárendeltségében tarthatja:

- 1) az események képi rögzítését végző dokumentációs csoportot,
- 2) a felderítő, bűncselekményeket megelőző tevékenységet folytató bünygyi nyomozó és polgári ruhás közbiztonsági felderítő-csoportot,
- 3) a biztosítás során a tömeg közt kiemelt jogsértő személyeket a rendőrségi objektumba vagy külön, a helyszínen kijelölt előállító helyre kísértő előállító-csoportot,
- 4) a jogsértő személyekkel szembeni eljárást megindító elszámoltató-csoportot;
- 5) az adott település egész területére kiterjedően feladatokat ellátó közlekedésrendészeti csoportot,
- 6) a kísértő, elválasztó, az összetűzéseket megakadályozó biztosítócsoporthoz,
- 7) a kiemelt objektumok őrzését ellátó biztosító-, illetve rendfenntartó csoportokat,
- 8) egyéb közrendvédelmi járőrszolgálatokat.

A biztosítás parancsnokának tartaléka álljon készen a különböző szolgálati csoportok megerősítésére, feladataik részbeni vagy teljes átvételére, valamint nagyobb rendbontó csoportosulással szemben határozott fellépésre. A tartalék nagysága általában az összevont rendőri létszám 10-15%-a legyen. Szükség esetén a biztosítás körzetében más önálló szolgálati és anyagi, technikai, egészségügyi biztosító csoportok is alkalmazhatók.

A biztosítás végrehajtásának szabályai

A fokozott kockázattal járó sport- vagy más jelentős rendezvényre érkező tömeg utazását, az általuk igénybe vett főbb útvonalakat a rend fenntartása és a közlekedés biztonsága érdekében ellenőrizni kell. Az utazások rendőri ellenőrzését, a biztosításért felelős rendőri szerv megkeresése alapján, az útvonallal érintett rendőri szervek a rendezvényt megelőzően és azt követően kötelesek végrehajtani.

A közútvonalakon megerősített járőrszolgálatot kell szervezni. Ennek során kiemelt figyelmet kell fordítani a parkolóhelyekre, benzinkutakra, a vendéglátóhelyekre. Az ellenőrzött útszakaszon tartalék járőrcsoportok is elhelyezhetők, készen az esetleges csoportos vagy tömeges jogsértés esetén az intézkedő járőrök megerősítésére, az azonnali reagálásra és beavatkozásra.

A rendezvény helye szerinti település bevezető útjain, arra alkalmas helyen nagy erejű Ellenőrző Áteresztő Pontok (EÁP-ok) szervezhetők a résztvevőket szállító járművek

ellenőrzése, a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök felfedése (előzetes szűrés) érdekében.

A településeken belül a vasútállomásokon, autóbusz-pályaudvarokon, a tömegközlekedési eszközökön, az állomások és a rendezvény helyszíne közötti útvonalakon rendfenntartó járőrszolgálatot kell szervezni.

A gyalogosan haladó csoportokat biztosítócsoporthoz kell kíséreni. Meg kell akadályozni az ellenérdekű csoportok összekeveredését, erőszakos cselekmények kialakulását.

A rendezvény helyszínének beléptető pontjain (bejáratoknál) külön elrendelés esetén a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök felfedése, bevitelük megakadályozása, az eszközöket birtoklókkal szemben szükséges eljárások kezdeményezése érdekében a belépők ruházatának, csomagjának, szükség esetén járműveinek átvizsgálását kell végrehajtani. Az átvizsgálást lehetőleg a rendezők végezzék, tevékenységük biztosítására járőröket kell alkalmazni.

A közbiztonságra különösen veszélyes eszközök körén túl, szükség esetén a rendőri szerv vezetője kezdeményezze, hogy a rendezvény szervezője a biztonságra veszélyt jelentő más eszközök (pl. esernyő, sétatob, zászlórúd) bevitelét tiltsa meg, és azokat a rendezvény végéig helyeztesse letétbe. A letétbe helyezett tárgyak kezelését, megőrzését és visszaszolgáltatását a rendezők végezzék.

Gondoskodni kell arról, hogy a beavatkozások végrehajtásához a rendőri erők a szükséges feltételekkel rendelkezzenek. Ennek érdekében a külső zárási, forgalomszervezési, parkolási rendet úgy kell megállapítani, hogy a rendőri alegységek, a szolgálati csoportok részére a szabad mozgási (kijutási, manőverezési) lehetőségek biztosítottak legyenek.

A szolgálati állatok elsősorban a külső biztosítócsoporthoz állományában alkalmazhatók. Lovas rendőrt sportlétesítmény belső területére (a pályára) vezényelni tilos.

A rendezvények biztosítása során a rendezvény környezetét, az odavezető vagy átmenő közutakat a rendőrség ideiglenesen lezárhatja (közlekedésrendészeti intézkedés).

A rendezvény megzavarására irányuló jogellenes cselekmények

A rendezvények rendjének megbomlását veszélyhelyzetnek kell tekinteni. Ezen veszélyhelyzetek lehetnek emberi tevékenység következményei, de egyéb okból is bekövetkehetnek.

A sportlétesítményekben a személyeket és anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzetnek kell tekinteni:

- 1) a nézőknek az engedélyezett stadionkapacitáson (szektor befogadóképességen) felüli beléptetését, behatolását, összezsúfolódását,
- 2) a szektorokat elválasztó, illetve a játéktérrel a nézőtérrel elválasztó kerítés, a menekülőkapuk mérkőzés alatti bedöntését, átszakítását,
- 3) a feljárók, lépcsők eltorlaszolását, lelátók, korlátok, támfalak, kerítések, állványzatok, oszlopok túlterhelését, megrokkadását, a lezuhanás, omlás vagy leszakadás közvetlen veszélyét,
- 4) az építmények, berendezési tárgyak tömeges méretű, felfegyverkezésre irányuló megbontását, megrongálását,

- 5) a szurkolótáborok között vagy azokon belül kialakuló tömegverekedéseket,
- 6) a csapatok, játékvezetők, illetve más közreműködők elleni közvetlen támadást,
- 7) a keletkezett tüzek terjedését.

A veszélyhelyzetek felismerésében és felszámolásában különösen nagy felelőssége van a biztosítás parancsnokának, aki

- 1) köteles a rendezvényen jelen lenni, figyelemmel kísérni a közönség magatartását;
- 2) a rendezvény rendjét sértő cselekmények esetén hívja fel a szervező figyelmét a rend helyreállítására,
- 3) intézkedjen a rendőri beavatkozást igénylő körülmények esetén a szükséges erők helyszínre irányítására, a szükséges intézkedések megtételére,
- 4) soron kívül tegyen jelentést a rendőri szerv vezetőjének és az ügyeleti szolgálatnak minden olyan eseményről, amely tömeges rendbontást vagy jogsértést valósít meg, amely a létesítmény egy részének vagy egészének kiürítését, a rendezvény megszakítását, a rend fenntartásához vagy a közlekedés rendjének biztosításához további rendőri erők helyszínre irányítását teszi szükségessé.

A közbiztonságra leginkább veszélyes csoportok elhelyezésére szolgáló terület (szektor) elválasztása záróeszközökkel (pl.: kordonelemek) és zárócsoporttal (sorfal) is biztosítható. A jogsértő cselekmények és a jogsértő személyek felderítése, azonosítása, a nyílt rendőri erők helyszínre irányításának segítése érdekében a rendezvény résztvevői között polgári ruhás rendőrök helyezhetők el. Megfelelő fedésükről, védelmükről, a rejtett összeköttetés biztosításáról, felismerési jelekről, nagyobb erejű beavatkozás esetén előzetes kivonásukról gondoskodni kell.

Intézkedés jogsértés (veszélyhelyzet) esetén

A rendezvényeken a rendőrséget (a rendőrt) intézkedési kötelezettség akkor terheli, amikor olyan tényt vagy körülményt észlel, illetőleg hoznak tudomására, amely rendőri beavatkozást igényel.

Általában rendőri beavatkozást igénylő ténynek vagy körülménynek kell tekinteni:

- 1) a bűncselekményeket,
- 2) a szabálysértéseket,
- 3) felkérésre más személy igazoltatását, ha az igazoltatást kérő valószínűsíti, hogy az igazoltatáshoz jogos érdeke fűződik,
- 4) a közbiztonságra különösen veszélyes anyagok, eszközök lefoglalását, illetőleg azoknak a rendezvény helyszínére való bevitelének megtiltását,
- 5) a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgy eltávolítását, megsemmisítését,
- 6) önmagát vagy mást veszélyeztető állapotban lévő személy elszállítását, az öngyilkosság lehetőség szerinti megakadályozását, a magatehetetlen, önkívületben lévő személy lakásra, kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe kísérését, szállíttatását,
- 7) a balesetveszély megelőzése érdekében a közút forgalmának irányítását, korlátozását, illetve szüneteltetését a feltétlenül szükséges mértékben és időtartamra,
- 8) személyeket, illetőleg anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet elhárítását, ennek megszüntetése érdekében a terület lezárását, oda a belépés vagy eltávozás megakadályozását, illetve az ott tartózkodók távozásra kötelezését.

Jogsértés esetén teendő rendőri intézkedések

A rendezvények biztosítása során jogsértés észlelése esetén gyakran indokolt adott személyek adatainak megállapítása. Ennek eszköze a rendőri igazoltatás. Az igazoltatás legfontosabb alapelve a célhoz kötöttség. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy igazoltatni és az igazoltatás során személyes adatokat rögzíteni csak akkor lehet, ha az érintett személyazonosságának megállapítására további rendőri intézkedéshez, vagy valamilyen eljárás megindításához, lefolytatásához szükséges adatok biztosítása érdekében van szükség.

Az igazoltatás alkalmával igazoltató lapon rögzített személyes adatokat csak akkor lehet nyilvántartani a „Robotzsaru NEO” integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó rendszerekben, ha azok további eljárások során felhasználásra kerülnek.

Az igazoltatás oka lehet például:

- 1) bűncselekmény, szabálysértés elkövetésének gyanúja,
- 2) különféle engedélyhez kötött tevékenységet végző személyek igazoltatása az engedély meglétének ellenőrzése céljából,
- 3) eljárás lefolytatásának lehetősége (büntető, szabálysértési),
- 4) személyi szabadságot korlátozó intézkedés,
- 5) kényszerítő eszköz alkalmazása,
- 6) közigazgatási hatósági eljárás megindításához (balesetek, talált tárgy, elhagyott robbanóanyag észlelői stb.) szükséges adatok megállapítása,
- 7) más rendőri intézkedésnél a rendőr jogainak védelme érdekében történő igazoltatás (például, ha a szabálysértés észlelése esetén a rendőr csak figyelmeztetést alkalmaz szankcióként, akkor a figyelmeztetett személy adatait fel kell jegyeznie és arról köteles jelentést készíteni),
- 8) más magánszemély – jogos érdekének érvényesítése során tett – felkérésére történő igazoltatás.

Az igazoltatás mindig az ide vonatkozó normák előírásai szerint történjen, az intézkedő rendőr minden esetben maximálisan tartsa be azokat (pl.: azonosító szám viselése, név és azonosító közlése, napszaknak megfelelő köszönés). Az igazoltatás lehet a tömegoszlatast megelőző első intézkedés. Tapasztalatok szerint ez az intézkedés sok esetben eléri a célját, és nem kerül sor súlyosabb következményekkel járó rendőri műveletre. Ez az igazoltatási forma a tömeg felszólítása után kezdődjön.

A rendőri intézkedést be kell fejezni, amíg a rendőr a szükséges adatokat nem rögzítette, illetve nem végezte el a szükséges ellenőrzéseket, az intézkedés alá vont személyt tartóztassa fel, ne engedje távozni. Az intézkedés alá vont személy ruházatát, csomagját (jellemző a hátizsák viselése), ha indokolt át kell vizsgálni, különös tekintettel a közbiztonságra veszélyes eszközökre. Amennyiben a megállapított körülmények a személy előállítására jogi lehetőséget adnak és az indokolt, akkor azt a rendőr hajtsa végre.

A rendőri intézkedések dokumentálása

Az Rtv. szerint, a rendőrség a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálatteljesztéssel összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt készíthet. A rendőrség közterületen, ahol az közbiztonsági, bűnmegelőzési, illetve bűnüldözési célból igazolhatóan szükséges, bárki számára nyilvánvalóan észlelhető módon képfelvényt helyezhet el és felvételt készíthet.

A felszerelt képfelvevő elhelyezéséről, működtetéséről tájékoztatni kell a lakosságot. A rendőrség által készített kép- és hangfelvételek, illetőleg az abban szereplő személyes adatok csak az esemény helyszínén elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási szabályszegés miatt kezdeményezett eljárás során, valamint körözött személy azonosítása céljából használhatók fel.

A rendőri intézkedéssel összefüggésben az esemény helyszínén kép- és hangfelvételen rögzített cselekmény miatt büntető, szabálysértési vagy közigazgatási eljárás nem indult, továbbá, ha az abban levő adatok nem képeznek maradandó értéket, a kép- és hangfelvételt legkésőbb az esemény időpontjától számított harminc nap elteltével kell törölni. A rendőrség által alkalmazott úgynevezett térfigyelő kamerák által készített felvételeket a felvételt követő öt munkanap elteltével törölni kell.

A pontosan és szakszerűen végrehajtott dokumentálás elősegíti a tényállás objektív megállapítását, és ezzel megalapozza a büntető, szabálysértési vagy a közigazgatási eljárás sikeres lefolytatását. Az adatok rögzítése érdekében dokumentációs csoportot kell létrehozni.

A teljeskörű dokumentáltság magába foglalja:

- a technikai adatrögzítést (hang- és képfelvétel),
- az informatikai adatrögzítést (iratok, digitalizált egyéb adatok rögzítése),
- papíralapú dokumentálás (feljegyzési lap, füzet, nyomtatvány, napló stb.).

A rendezvényt megelőzően – amennyiben a rendezvény jellege indokolja és lehetővé teszi – helyszínbejárást kell tartani, amelynek során szükséges feltérképezni az adott terület kamerával történő lefedésének lehetőségeit. A kamerák telepítéséhez figyelembe kell venni, hogy a jogsértő tevékenység, illetve az azt elkövető személy kétséget kizáróan azonosítható legyen. A helyszínbejárás során a közbiztonsági és a kamerát telepítő műszaki munkatársak együttműködve, közösen állapítsák meg a kamerák felszerelési helyét, lehetőség szerint vegyék figyelembe a korábban már végrehajtott biztosítási feladatok során alkalmazottakat. A kamerák elhelyezéséről és látószögéről készüljön vázlat, amit átadnak a biztosítás parancsnokának.

A dokumentációs csoportok fajtái

- a Törzsek dokumentációs csoportjai,
- a Mozdó Vezetési Ponton működő helyszíni irányítás dokumentációs csoportja,
- a szolgálati csoportok (bevetési századok, szakaszok parancsnokai, biztosítási parancsnokok) dokumentációs csoportjai.

A dokumentációs csoportok a művelet parancsnokának közvetlen alárendeltségében látják el a feladatot.

A dokumentációs csoport tagjainak feladatai:

- az adatrögzítő jegyzi az eligazításon meghatározott feladatokat, a helyszínen megjelenő tömegek sajátosságait és a rendőri biztosítással összefüggő egyéb körülményeket,
- az operatőr felvételt készít:
 - 1) a rendőri intézkedésre okot adó cselekményekről,
 - 2) az ezzel kapcsolatban lefolytatott rendőri intézkedésekről,
 - 3) a különböző transzparensokról,
 - 4) az esetleges tiltott, önkényuralmi jelképekről,
 - 5) az azokat tartó vagy viselő személyekről, csoportokról.

A dokumentálás két fontos területe a rendőri intézkedés, beavatkozások rögzítése, és az előállított személyről felvétel készítése.

A dokumentációs tevékenységbe be kell vonni a területen esetlegesen működő térfigyelő rendszert is.

Jelentési kötelezettség a rendezvény biztosításának végrehajtása után

A rendezvénybiztosítás végrehajtása után a biztosítás parancsnoka részletes jelentést ír.

A jelentésben szerepelnie kell a biztosított rendezvény megnevezésének, pontos idejének és helyének. Szerepelnie kell továbbá, hogy a biztosítás mikor kezdődött és mikor ért véget (a rendezvény, illetve a rendezvénybiztosítás ideje eltérő lehet), illetve, hogy azt megközelítőleg hány fő látogatta (résztevő, néző, szurkoló stb.).

Sportrendezvények biztosítása utáni jelentésben szerepeltetni kell, hogy a rendezvény szervezője eleget tett-e a rendőrség tájékoztatására vonatkozó kötelezettségeinek (54/2004. Kormányrendelet alapján), előzetes vizsgálat alapján észlelt hiányosság esetén megtörtént-e a hiánypótlás, történt-e szerződéskötés a sportrendezvény biztosítására. A jelentés lényegi része továbbá, hogy a rendezvényen történt-e rendkívüli esemény (rendbontás, rendzavarás stb.), szükség volt-e a rendőri erők átcsoportosítására és a rendezvény biztosítása során milyen rendőri intézkedések történtek. A jelentés ezen részének minden egyes momentumra ki kell térnie az esetleges későbbi rekonstrukció érdekében. Kiemelt kockázattal járó sportesemény rendőri biztosítása után a jelentésnek tartalmaznia kell rendőri erők pontos létszámát, valamint a használt eszközök pontos megnevezését is a költségek kiszámolása érdekében (a jelentés e része táblázatos formában kerül kidolgozásra).

6. Parancsnoki, vezetői munka a csapatszolgálati feladat tükrében

A „katonai” kötelmi viszonyok között dolgozó és munkájukat ilyen keretben végző személyeknek igen fontos és elengedhetetlen az a személy, aki e hierarchikus viszonyban a feladatokat meghatározza, ha egyszerűen akarok fogalmazni a parancsokat, utasításokat kiadja. Természetesen az adott parancsnok személye, tevékenysége az alárendeltek irányába egyfajta formáló erővel bír, ami nem csupán az alárendeltek és elöljárók relációjában fontos, hanem munkájának minőségével, cselekedeteivel párhuzamosan az adott szervezetre vonatkozó pozitív vagy negatív értéket is tükröz, nem csak befelé a szervezetnek, de kifelé az állampolgároknak is. Különösen igaz ez azon rendvédelmi feladatot ellátó parancsnokokra, akik a csapaterőbe szervezett rendőröket, szolgálati csoportokat, alegységeket irányítják. Döntéseikkel, a parancsok végrehajtásával közvetlenül jelentős számú tömegeket kell befolyásolniuk, illetve megfelelően kezelniük.

A csapatszolgálati feladatok – sportrendezvény, Gytv-s rendezvény stb. – különböző szintű irányításánál nagyon fontos, a megfelelő parancsnoki, alparancsnoki személyek kiválasztása. Javasolt olyan személyeket kiválasztani, akik már a meghatározott típusú biztosítási feladatot végrehajtottak, dolgoztak együtt, lehetőség szerint több alkalommal, és ismerik egymás szakmai kvalitásait, stresszről képességét. Amikor egy csapatszolgálati feladatot kell végrehajtani – például sportrendezvény, és a parancsnok kijelölése, kiválasztása már megtörtént – célszerű, amennyiben lehetőség van rá, hogy a különböző szintű alparancsnokok kiválasztásában a parancsnok döntsön és ráhatása legyen, hogy az adott biztosítási feladatrészen ki legyen az alparancsnok.

Nagyon fontos, hogy a csapatszolgálati feladat végrehajtásánál a tapasztalat, a hely és a személyismert is meglegyen, parancsnoki szinten és alparancsnoki szinten is, hiszen egyes feladatok kezeléséhez elégethetetlen és hangsúlyos, hogy ismerjük a területet, ismerjük akár a szervezőket, akár a vezérszurkolókat, hangadókat legyen az egy sportrendezvény vagy egy Gytv-s rendezvény. Nagy szerepe van továbbá a megfelelő kommunikációnak, a beosztott állománnyal és természetesen az adott biztosítás során résztvevő emberekkel, az azokat képviselő szervezővel.

Előfordult, és több példa is igazolja, hogy sokszor egy megfelelő hangnemben történő közös egyeztetéssel elejét lehet venni egy akár tömeges rendbontásnak, és el lehet kerülni a különböző kényszerintézkedéseket. Megtörténhet olyan is, hogy a kialakult konfliktusos helyzetben a parancsnok a tömeg képviselőjének, aki hatással van a tömegre egyfajta partneri viszonyt javasol, ajánl fel, és nem a „karhatalmi” eszközök alkalmazását helyezi előtérbe. Természetesen egy ilyen kiélezett helyzetben nagyon nehéz rövid idő alatt felismerni, ha egyáltalán a körülmények lehetővé teszik, hogy melyik módszer lesz a célravezető és nem is mindig sikerülhet. Lehetséges, hogy nem lesz eredményes a kommunikációval történő megoldás, akkor viszont már határozottan és szakszerűen az arányosságot szem előtt tartva kell a kényszerítő eszközök tárházát alkalmazni. Bármelyik megoldás is lesz alkalmazva egy rendőri művelet során az adott parancsnoknak a döntése következményét, vállalnia kell, akár pozitív, akár negatív kihatással bír.

Végezetül, de nem utolsósorban jelentős szerepet kell, hogy kapjon a gyakorlás az adott feladatra való felkészülés az egyes rendőri műveletek, taktikai elemek készség szintű elsajátításában. A legideálisabb – bár ez sokszor objektív okok miatt nem kivitelezhető –, hogy az előre tervezhető biztosítási feladatokat az adott helyszínen (legyen ez egy stadion, vagy más rendezvény helyszíne), saját környezetében gyakorolják mind a parancsnokok, mind pedig a beosztott állomány.

III.

HATÁRBIZTONSÁGI, HATÁRRENDÉSZETI RENDSZER

1. Határrendészet fő összetevői

A Határrendészet fő összetevői cím keretében általános képet kívánunk nyújtani e szolgálati ág fő tevékenységéről, annak normatív összetevőiről és a szolgálat felépítéséről.

Beutazás és tartózkodás szabályai

A személyeknek a belső határokon keresztül történő szabad mozgását lehetővé tevő térség létrehozása az Európai Unió egyik fő vívmánya.

Magyarország 2007. december 21-én teljes jogú tagja lett az Európai Unió legtöbb tagállama (kivéve Egyesült Királyság és Írország), illetve Norvégia és Izland által alkotott schengeni övezetnek. Ezen együttműködés teljes jogú tagja azóta Svájc és Liechtenstein is. A teljes jogú csatlakozása folyamatban van Romániának, Bulgáriának, Horvátországnak és Ciprusnak.

E tagság utat nyitott a magyar állampolgárok számára, a többi részes ország állampolgáraihoz hasonlóan, hogy a tagállamok belső határait főszabályként, korlátozás nélkül átléphetik, így bárhol és bármikor lehetőség nyílt a külföldre történő utazásra.

A korlátlan szabad mozgás joga ún. "belső" határokon korlátozódik, és megillet minden e jogot élvező személyt. A szabad mozgás uniós jogával rendelkező személyek az EU és EGT államok polgárai, illetve nemzetközi egyezmény alapján néhány ország állampolgára és azok családtagjai vízum nélkül utazhatnak be az Európai Unió területére.² A külső határok, azaz a nem tagállammal közös határok átlépése továbbra is csak a kijelölt határátkelőhelyen történhet meg, nyitvatartási időben.

E tagállamok közös standardok mentén kidolgozott, és folyamatosan fejlesztett ún. schengeni acquis keretei között közös ellenőrzési rendszert és biztonsági követelményeket állítottak fel a tagállamok külső és belső határain történő beutazásra, illetve az ország területén történő tartózkodás és mozgás szabályozására. Alapnormájának tekinthető az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 Rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex).

A szabad mozgás uniós jogával rendelkező személy és nem harmadik országbeli családtagjai érvényes úti okmánnyal vagy személyazonosító igazolvánnyal jogosultak beutazni Magyarország területére, így az egész schengeni térségbe.

² a teljesség igénye nélkül: Amerikai Egyesült Államok, Andorra, Argentína, Ausztrália, Brazília, Brunei, Chile, Costa Rica, Guatemala, Honduras, Hongkong (csak akik rendelkeznek a „Hong Kong Special Administrative Region” útlevelével), Izrael, Japán, Kanada, Koreai Köztársaság, Makaó (csak akik rendelkeznek a "Regio Administrativa Especial de Macau" útlevelével), Malajzia, Mexikó, Monaco, Nicaragua, Panama, Paraguay, Salvador, San Marino, Svájc, Szingapúr, Új-Zéland, Uruguay, Vatikán, Venezuela lásd. Tanács 539/2001/EK rendeletét.

A mozgás szabadsága korlátozottan biztosított a harmadik országbeli családtagok számára, tőlük főszabályként megkövetelt az érvényes személyi okmány mellett a tartózkodási jogot igazoló okmány vagy engedély, vagy a tagállamok egyike által kiállított okmánnyal igazolt hontalan vagy menekült státuszuk. Egyéb esetben harmadik országbeli állampolgárok vízumkötelezettek.

A vízum egy ország területére való belépésre, ott tartózkodásra, kiutazásra, vagy egy ország területén való átutazásra feljogosító engedély. A *schengeni tagállamok* közösen határozzák meg a *vízumköteles* és *vízummentes* harmadik országok listáját. Így alapszabály, hogy vízumot kell beszerezni minden harmadik országbeli állampolgárnak, aki nem jogosult vízummentes beutazásra.

A tagállamok által kibocsátott vízumok és tartózkodási engedélyek, így a magyar hatóságok által kibocsátott egységes *schengeni vízumok* és kiállított *tartózkodási engedélyek* is érvényesek a teljes *schengeni térségben*.

Vízumfajták:

- 1) **Repülőtéri tranzit vízum (A):** a repülőtér nemzetközi zónájába történő belépésre és ott a célállamba közlekedő járat indulásáig való tartózkodásra jogosít egyszeri vagy kétszeri alkalommal.
- 2) **Rövid távú tartózkodásra jogosító beutazóvízum (C):** egyszeri, kétszeri vagy többszöri beutazásra, és megszakítás nélküli tartózkodás esetén a beutazástól számított legfeljebb 90 napig, megszakítás esetén az első beutazás időpontjától számított 6 hónapon belül összesen 90 napig terjedő tartózkodásra jogosít.
- 3) **Hosszú távú tartózkodási vízum (D):** egyszeri vagy többszöri beutazásra, 90 napot meghaladó, de legfeljebb 1 év időtartamú és meghatározott célú magyarországi tartózkodásra jogosít. A magyar hatóságok által kibocsátott „D” típusú tartózkodási vízum kizárólag a Magyarországon történő tartózkodásra jogosít, annak birtokában a többi schengeni tagállam területén vízummentesen csak átutazni lehet.
- 4) A **nemzeti vízum** többszöri beutazásra és három hónapot meghaladó, de legfeljebb 5 év időtartamú magyarországi tartózkodásra jogosít. Munkavállalási, jövedelemszerzési, tanulmányi vagy más tudományos továbbképzési célú tartózkodásra nem jogosít. Ezt a vízumtípust csak Szerbia és Ukrajna állampolgárai igényelhetik, és az EU tagállamaiba beutazásra és 90 napot nem meghaladó tartózkodásra jogosít.

Az érvényes vízum megléte nem jelenti automatikusan a belépés engedélyét a schengeni térségbe.

A külső határon történő belépés alapfeltételei:

A szabad mozgás uniós jogával nem rendelkező személyek beléptetésének feltételei **három hónaponál nem hosszabb** tartózkodás esetén, az alábbiak szerint kerülnek ellenőrzésre:

- 1) rendelkezik-e érvényes úti okmánnyal, aminek érvényessége legalább három hónappal meghaladja a távozás időpontját, és a megelőző tíz éven belül bocsátották ki az okmányát,
- 2) vízumkötelezettség esetén érvényes vízummal rendelkezik,
- 3) szükség esetén be tudja mutatni a tervezett tartózkodás célját és feltételeit igazoló okmányokat, elegendő pénzeszközzel rendelkezik a tervezett tartózkodáshoz, a vissza- vagy harmadik országba történő utazáshoz, vagy igazolni tudja, hogy képes ezen pénzeszközök fedezetét jogszerűen biztosítani,
- 4) nem áll beutazási tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzés hatálya alatt,

- 5) nem veszélyezteti a közrendet, a nemzetbiztonságot vagy valamely szerződő fél (tagállam) nemzetközi kapcsolatait.

Így a beutazás során nem csak azt vizsgáljuk, hogy a Magyarországra történő beutazás és tartózkodás feltételei fennállnak-e, hanem azt is, hogy a belépésre jelentkező személy úti célja szerinti tagállamba való beutazás feltételei is teljesülnek-e.

Tartózkodás szabályai:

Három hónapot meg nem haladó magyarországi tartózkodáshoz nem kell vízumot beszereznie:

- 1) az EGT-tagállamok és Svájc állampolgárainak, az EGT és a svájci állampolgárok harmadik országbeli családtagjainak, ha rendelkeznek tartózkodási kártyával,
- 2) a schengeni tagállamok által kiadott tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgároknak,
- 3) az 539/2001/EK tanácsi rendelet II. számú mellékletében felsorolt államok polgárainak,
- 4) az EU tagállamok egyikében élő, menekültként elismert vagy hontalan személyeknek,
- 5) azon menekültként vagy hontalanként elismert külföldieknek, akik az 539/2001/EK tanácsi rendelet II. mellékletében szereplő állam által kiállított úti okmánnyal rendelkeznek.

A magyar hatóság által kiállított tartózkodási-, bevándorlási-, letelepedési-, ideiglenes letelepedési-, nemzeti letelepedési-, EK letelepedési engedéllyel, tartózkodási kártyával, illetve állandó tartózkodási kártyával rendelkező külföldiek az okmány érvényességi idején belül hathavonként legfeljebb három hónapig vízum nélkül tartózkodhatnak a többi schengeni tagállam területén.

A három hónapot meghaladó időre Magyarországra utazóknak a tartózkodási vízumkérelem helyett **tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmet** kell benyújtani, főszabály szerint azon a külképviseleten, amely a kérelmező állandó vagy szokásos tartózkodási helye, illetve állampolgársága szerinti országban működik.

A száznyolcvan napon belül **kilencven napot meghaladó** tartózkodás joga megilleti Magyarországon azt az EGT- tagállam polgárát és családtagjait, akinek tartózkodási célja keresőtevékenység folytatása, és a tartózkodás teljes időtartamára elegendő forrással rendelkezik önmaga és családtagjai számára. Az akkreditált képzésen tanulmányokat folytató személyt is megilleti ez a jog, ha magát és családját eltartani képes. Főszabályként a magyar állampolgár harmadik országbeli családtagját is, aki keresőtevékenységet folytat.

Az EGT- állampolgár három hónapot meghaladó tartózkodását legkésőbb a beutazástól számított 93. napon köteles személyes adatainak közlésével bejelentetni. A feltételek igazolása esetén a **regisztrációs igazolást** az eljáró hatóság azonnal kiállítja. A családtag tartózkodási jogát a **tartózkodási kártya** tanúsítja.

Állandó tartózkodásra jogosult Magyarországon,

- 1) az az EGT- állampolgár, aki öt éven át megszakítás nélkül, jogszerűen Magyarország területén tartózkodott,
- 2) az a családtag, aki öt éven át megszakítás nélkül, jogszerűen Magyarország területén tartózkodott,

- 3) az a személy, aki az EGT- állampolgárakra vagy a magyar állampolgárakra tekintettel fennmaradó tartózkodási joggal rendelkezik, és öt éven át megszakítás nélkül, jogszerűen Magyarország területén tartózkodott, valamint
- 4) az állandó tartózkodásra jogosult szülőnek Magyarország területén született gyermeke.

Állandó tartózkodásra jogosult a **magyar állampolgár családtagja**, ha megszakítás nélkül legalább egy éve magyar állampolgárral családi életközösségben él, és a **magyar állampolgár házastársa**, feltéve, hogy a házasságot a kérelem benyújtását megelőzően legalább két éve megkötötték, és azóta életközösségük folyamatosan fennáll.

Az EGT-állampolgár és a családtag állandó tartózkodási jogát az **állandó tartózkodási kártya** tanúsítja.

Okmánybiztonság

Az úti okmányokkal való visszaélés egyre növekvő probléma, ami az elkövetett európai terrortámadások és a folyamatos migrációs áramlás miatt került erőteljesen reflektorfénybe. Az okmányokkal való visszaélés a terrorizmus és a szervezett bűnözés melegágya, amely az emberkereskedelemhez és a migránsok csempészéséhez is kapcsolódik.

A leggyakoribb úti okmányok az útlevelek, de idetartoznak a személyazonosító igazolványok is.

Az uniós úti okmányok nagyon keresettek a csalók körében. A külső határokon és a belső határellenőrzés nélküli térségen belül felderített hamis okmányok legalább háromnegyede esetében azt a látszatot akarják keltetni, hogy uniós tagállamok és schengeni társult országok állították ki azokat.

A leggyakrabban felderített hamis okmányok körébe tartoznak a tagállamok által kiállított, kevésbé biztonságos személyazonosító igazolványok. Az egyik legnagyobb veszélyt még mindig a hamis személyazonosító alapidokumentumok (születési, házassági és halotti anyakönyvi kivonatok) felhasználásával beszerzett eredeti okmányok jelentik, mivel ezek rendkívül nehezen felderíthetőek. Az úti okmányok biztonsága fontos tényező a határvédelem és a migrációkezelés javítása érdekében.

Az úti okmányokkal való visszaélés jellege gyorsan változik. A kifinomultabb biztonsági elemek, előállítási módszerek és okmányvizsgálati rendszerek bevezetése nehezíti a személyazonosító és úti okmányok hamisítását és utánzását.

A csalók azonban erre reagálva a „hagyományos” visszaélésről – amely során a fizikai okmányra koncentrálnak, például úgy, hogy megváltoztatják egy útlevél érvényességi idejét (hamisítás), vagy teljesen hamisított okmányt állítanak elő (utánzás) – egyre inkább áttérnek az okmányokkal való visszaélés más típusaira, így például a személycsere módszerével való visszaélésre.

Az úti okmányokra vonatkozó biztonsági standardokat és a határellenőrzési követelményeket uniós szinten határozzák meg, azonban a tagállamok változatlanul teljes mértékben felelősek a személyazonosító alapidokumentumokért, valamint az úti okmányok tényleges előállításáért és kibocsátásáért. Ezek biztonsága érdekében cselekvési tervet dolgozott ki az Európai Unió, amivel elő kívánja mozdítani az okmányok biztonságát. E munka kiterjed a személyazonossági alapnyilvántartására, ami felöleli az okmányok adatainak (név, szül.hely és idő, arckép, ujjlenyomat stb.) fokozottabb védelmét, biometrikus adatokkal kiegészítve.

Az okmányok kiállítása során fontosságot nyert a biometrikus mintavétellel, valamint az okmánykiadási és kiállítási eljárásokkal kapcsolatos bevált módszerek szélesítése, a jó gyakorlat alkalmazása.

Az okmányok gyártása során erős figyelem irányul a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírások betartására, a biztonsági elemek széles körű alkalmazására. Terv, hogy a jövőben az okmányok ellenőrzése területén az EU fokozni kívánja a harmadik országbeli állampolgárok úti okmányainak elektronikus ellenőrzését, a vízum biztonsági elemeinek szélesítését.

Az ujjnyomat-kereső funkció megvalósításával a SIS alkalmasabbá válik az okmányokkal való visszaélés elleni küzdelemre. Az automatikus ujjnyomat-azonosító rendszer (AFIS) személyazonosság-ellenőrzéseket végez majd, és jelentős mértékben elősegíti az okmányokkal és a személyazonossággal való visszaélés felderítését.

Mindezek mellett az okmányokkal való visszaélés felderítése céljából rendelkezésre áll a hamis és eredeti okmányok online adatbázisa (FADO), amely alrendszerén keresztül az okmányok biztonsági elemeiről és a hamisítási technikákról az EU 24 hivatalos nyelven szabványos leírást, és más okmányokkal kapcsolatos adatbázisokhoz való közvetlen hozzáférést biztosító többféle linkfunkciót tartalmazó európai képtárház rendszer, ami a nemzeti és kereskedelmi alkalmazásokkal folyamatosan bővül.

A gyakorlati munkát nagyban segítő elemek körében az egyik alrendszer, az iFADO, ami az európai uniós tagállamok és harmadik országok eredeti úti és egyéb személyazonosító okmányainak, vízumainak és bélyegzőlenyomatainak biztonsági jellemzőire vonatkozó legfontosabb információkat tartalmazza. Az iFADO emellett összefoglaló információt tartalmaz a legelterjedtebb hamis okmányokról és hamisítási technikákról. A PRADO pedig bárki számára interneten elérhető, ami az okmányok nyílt biztonsági jellemzőire vonatkozó információk bemutatására jött létre. A rendőrség saját dokumentumkezelő rendszere a NEKOR (Nemzeti Komplex Okmány-nyilvántartó Rendszer) is jelentős segítséget nyújt a hamisítások kiszűrésére. *(Elektronikus okmánynyilvántartó rendszerek: Nemzeti Komplex Okmány-nyilvántartó Rendszer, valamint szakrendszerek: iFADO, PRADO, DOKIS, ARGUS, D-223.)*

Nemzetközi feladatok

A nemzetközi kötelezettségek körében az elsők között kell megemlíteni az államhatárok fizikai megjelölésére, kétoldalú szerződések alapján létrejött Vegyes Bizottságokat, Albizottságokat és a Főmegbízottak munkáját, amelyek viszonylatonként működnek.

Az állami szuverenitást első között jeleníti meg a területi fennhatóság, amit az államok jelekkel, határjelekkel tesznek láthatóvá mindenki számára.

A magyar határrendészeti szakterületnek jelentős szerepe van - a Földmérési és Távérzékelési Intézet (röviden: FÖMI) munkatársai mellett - a határjelek megóvásában, láthatóságának biztosításában, illetve a békés egymás mellett élést garantáló határrend fenntartásában, különösen a kishatárforgalom működtetésében.

Az államok nem csak bilaterális szinten eltökéltek a határőrizeti feladatok hatékony elvégzése érdekében, hanem számos nemzetközi fórumon, partnerséget szélesítő kezdeményezésben vesznek részt.

A magyar rendőrség is részt vesz, többek között a Nemzetközi Migrációs Politikát Fejlesztő Központ (ICMPD) munkájában, és saját elhatározásból életre hívott egy Nemzetközi Határrendészeti Konferenciát is, amely mára a világ minden pontjáról érkező határrendészeti szakemberek rangos fórumává vált.

A legszélesebb napi együttműködés színtere az EU tagállamaival, kiemelten a V4-ekkel folytatott munka. E terület a közös nyomozócsoportok létrehozása mellett felölel olyan elemeket, mint a közös határ menti műveletek, az erők és eszközök összehangolása, közös ellenőrzések és járőrtevékenységek. A képzések összehangolásával, közös kapcsolattartási pontok működtetésével, szakértők delegálásával, információcserével erősítik az államok ez irányú tevékenységüket.

Mindezek, alapját képezik az IBM (Integrated Border Management), Integrált határbiztonsági modell működtetésének.

2. A határrendészeti rendszer

2008. január 1-jétől a Határőrség általános jogutódja a régi elnevezéssel a Magyar Köztársaság Rendőrsége lett, mai nevén Magyarország Rendőrsége, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv. A rendőrség alapvető feladata az Alaptörvényben meghatározott feladatok mellett a határforgalom ellenőrzése, a terrorizmus elleni küzdelem és az 1994. évi XXIV. törvényben (Rtv.) és más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzés, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése.

A rendőrség a jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében az államhatár őrzése, és a határforgalom ellenőrzése. Az **államhatár rendjének fenntartásával kapcsolatban a következő feladatokat teljesíti:**

- 1) ellátja a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a terrorveszélyhelyzet, a váratlan támadás és a veszélyhelyzet esetén a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat, továbbá rendkívüli állapot idején és váratlan támadás esetén közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kizorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében,
- 2) őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat,
- 3) ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, a szállítmányokat - ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben meghatározott vámellenőrzést -, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a határátkelőhelyek rendjét, valamint végzi a közúti határátkelőhelyek üzemeltetését, és a fenntartásukra és fejlesztésükre vonatkozó feladatok végrehajtását,
- 4) irányítja a határesemények kivizsgálásával megbízott magyar szervek tevékenységét, felügyeli az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek felújításával kapcsolatos munkák végzését,
- 5) megteszi az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket.

Magyarország az illegális migráció vonatkozásában tranzitszerepet tölt be, ezért a magyar rendőrség határrendészeti tevékenysége, migráció kezelése kiemelt fontosságú a schengeni térség biztonsága érdekében.

Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetnek minősül, ha a Magyarországra érkező menedékkérők száma meghalad egy bizonyos mértéket (pl. ha a Magyarországra érkező elismerést kérők száma egy hónap átlagában a napi ötszáz főt meghaladja, vagy a Magyarországon a tranzitzőnában tartózkodók száma – a külföldiek ellátásában közreműködő személyeket nem számítva – egy hónap átlagában a napi ezer főt meghaladja stb.). A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet az országos rendőrfőkapitány és a menekültügyi hatóság vezetője kezdeményezésére, a miniszter javaslatára a kormány rendeletben rendelheti el.

A rendőrség a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, a járványügyi intézkedések biztosítása céljából

- 1) útvonalat, közterületet a forgalom elől elzárhat, a forgalmat korlátozhatja,
- 2) nyilvános és közforgalmú intézmények működését korlátozhatja,
- 3) magánlakásba – külön írásos utasítás birtokában – ellenőrzés, a helyszín megfigyelése és biztosítása céljából beléphet, és ott tartózkodhat,
- 4) területet, épületet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzék, illetve az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

A **jogi határzár** nem jogi fogalom, hanem a médiában és a köznyelvben használt kifejezések összessége, amelyet a magyar kormány a 2015-ös migrációs válság idején vezetett be. Az Országgyűlés 2015. szeptember 15. napjától hatályosan három új, a határzárral kapcsolatos bűncselekményt vezetett be a Büntető Törvénykönyvbe:

- a határzár tiltott átlépését,
- a határzár megrongálását,
- a határzárral kapcsolatos építési munka akadályozását.

A **műszaki határzár** Magyarország déli, a magyar-szerb, a magyar-horvát határszakaszon megépített kerítés, amely a zöldhatárt zárja le a hivatalos határátkelőhelyek között.

A határrendészeti rendszer elemei:

A központi szerv felépítése, feladata a határrendészeti igazgatás területén

A határrendészet 2008. január 1-je óta a rendőrség önálló szolgálati ága. A többi szolgálati ághoz hasonlóan **központi, területi és helyi szintre** tagozódik. Központi szerve az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK). Az ORFK Rendészeti Főigazgatóságán belül található a határrendészeti szolgálati ág központi szakirányító szerve, a **Határrendészeti Főosztály**.

A Főosztály alapvető feladatai közé tartozik a területi rendőri szervek határforgalom-ellenőrzéssel, határőrizettel, az államhatár rendjével kapcsolatos tevékenységének szakirányítása, szakmai felügyelete, a határforgalom-ellenőrzés és határőrizet országos rendszerének működtetése. Szakirányítja és koordinálja az országos mélységi idegenrendészeti ellenőrző rendszer működését, az idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat, a személyek államhatáron történő átadás-átvételét, a hatósági átszállítást. Együttműködik és kapcsolatot tart a minisztériumokkal, bíróságokkal, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokkal, a külképviseletekkel, a rendvédelmi- és más közigazgatási szervekkel, civil szervezetekkel, nemzetközi szervezetekkel és a külföldi rendvédelmi szervekkel. Szakirányítja a nemzetközi kötelezettségvállalás alapján kihelyezett összekötőtisztek működését. Szakmai felügyeletet gyakorol továbbá a dokumentációkészítés és az elektronikus nyilvántartórendszerek (FADO, NEKOR) működése felett.

A Főosztály szervezeti elemei:

- 1) Határrendészeti és Kompenzációs Osztály,
- 2) Idegenrendészeti Osztály,
- 3) Határképviseleti Osztály, és
- 4) Dokumentációs Osztály.

A Határrendészeti és Kompenzációs Osztály fő funkciója a határellenőrzés, és a belső határokon megszűnt határellenőrzés nyomán kialakult biztonsági deficit kompenzálása, a külső határokon és a mélységben végrehajtott ellenőrzések országos szintű megszervezése és szakirányítása.

Az Idegenrendészeti Osztály látja el az idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat, a személyek államhatáron történő átadás-átvételét és a hatósági átszállítást.

A Határképviseleti Osztály részt vesz a Határrendészeti Főosztály nemzetközi feladatainak megszervezésében, felelős a határrendészeti szervek feladatkörét érintő nemzetközi szerződések, nemzetközi tárgyú végrehajtási és együttműködési megállapodások előkészítéséért, összehangolja és segíti a nemzetközi szerződésekből adódó határrendészeti feladatok végrehajtását, végzi a nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos feladatokat.

A Dokumentációs Osztály feladatkörébe tartozik többek között az elektronikus okmánynyilvántartó rendszerek, országos és helyi hálózatokon futó FTP-, alkalmazás, adatbázis, Web szerverek kialakításával kapcsolatos munkálatoknak, az okmánynyilvántartó rendszerekkel kapcsolatos bemutató, tájékoztató és képzési segédanyagok kidolgozásának irányítása, hozzáférés biztosítása az iFADO rendszerhez.

A területi szervek felépítése, feladatai a határrendészeti igazgatás területén

Területi szinten a határrendészeti szervezeti elemek a megyei rendőr-főkapitányságok szervezetébe integrálódnak. Eltérő szervezeti felépítés jellemzi azon megyei rendőr-főkapitányságokat, amelyek **külső határszakasszal** rendelkeznek, ugyanis a területi szervek rendészeti igazgatóságán belül **Határrendészeti Szolgálat** került létrehozásra, míg a **belső határral** rendelkező megyék esetében **Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztály** (vagy csak Határrendészeti Osztály) látja el a határrendészeti feladatokat. A határszakasszal nem rendelkező belső megyék esetében nem található határrendészeti igazgatást ellátó szervezeti elem. Az ORFK alárendeltségében működő **Repülőtéri Rendőri Igazgatóságnak** (a továbbiakban: RRI) területi jogállása van, és a határrendészeti igazgatással kapcsolatos repülőtéri hatósági ügyek az RRI hatáskörébe tartozik.

Külső határral rendelkező megyei rendőr-főkapitányságok

Feladatrendszerük az ORFK feladatrendszerét képezi le, illetékességük azonban az érintett területi szervre (annak határszakaszára) terjed ki. A megyei rendőr-főkapitányság közvetlenül irányítja és ellenőrzi az alárendeltségébe tartozó határrendészeti kirendeltségeket, nemzetközi (határ menti) kapcsolatot tart fenn a szomszédos államok határrendészeti szerveivel, teljesíti az ORFK NEBEK SIRENE Iroda felé az adatszolgáltatást. Mind a bűnügyi-, mind pedig a rendészeti igazgatóságnak van határrendészeti igazgatási feladata, amely az ORFK szakirányító szervek feladataihoz igazodik. A rendészeti igazgatóságokon belül található **Határrendészeti Szolgálat** szakmai felügyeletet gyakorol a megyei rendőr-főkapitányság, valamint a helyi szervek határrendészeti tevékenysége felett. A szolgálatok felépítése az alábbi:

- 1) Határrendészeti Osztály,

- 2) Idegenrendészeti Osztály,
- 3) Mélységi Ellenőrzési és Közterületi Támogató Osztály (nem mindegyik rfk-n van ide tagozódva),
- 4) Őrzött szállás (három MRFK-n és az RRI-n)
- 5) Bács-Kiskun és Csongrád megyében további szervezeti elemek is megtalálhatóak (pl. őrkísérőőr osztály)

Őrzött szállás az őrzött szállások székhelye szerint illetékes rendőr-főkapitányságok és az RRI alárendeltségében működő, az idegenrendészeti eljárás során elrendelt fogvatartás céljaira sajátosan kialakított, az őrizeteseik őrzéséért, kíséréséért, szállításáért és ellátásáért, valamint e feladatokat végrehajtó állomány irányításáért felelős személyek elhelyezésére szolgáló körletrészt, az előállító helyiséget, a befogadó egységet, az őrizeteseik lakóterét, valamint kerítéssel körülhatárolt sétáló udvart magában foglaló külön objektum. Az őrzött szálláson az az őrizetes helyezhető el, akinek kiutasítást előkészítő, illetve idegenrendészeti vagy kitoloncolási őrizetét az arra jogosult hatóság elrendelte, továbbá akinek az őrizetét a bíróság meghosszabbította. Magyarországon jelenleg négy őrzött szállás található, amelyek az alábbiak:

- 1) **Győri Őrzött Szállás:** Zala, Vas, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom Megye
- 2) **Budapesti Őrzött Szállás:** Veszprém, Fejér, Tolna, Pest, Nógrád, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok Megye, Repülőtéri Rendőr Igazgatóság
- 3) **Kiskunhalasi Őrzött Szállás:** Somogy, Baranya, Bács-Kiskun, Csongrád, Békés Megye
- 4) **Nyírbátori Őrzött Szállás:** Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar Megye

Belső határral rendelkező megyei rendőr-főkapitányságok

A rendészeti igazgatóságokon belül **a közrendvédelmi- és határrendészeti osztályok (vagy csak határrendészeti osztály) működnek, amelyek határrendészeti alosztályra, közrendvédelmi alosztályra tagozódnak.** Feladatuk a belső határokkal kapcsolatos határrendészeti feladatok irányítása, koordinációja.

A területi szervek körében kell megemlítenünk a **Készenléti Rendőrséget**, amelynek két, a **Kelet- és a Nyugat Magyarországi Határrendészeti Igazgatósága** is lát el határrendészeti feladatot. Az igazgatóságok két-két határvidéki bevetési főosztállyal rendelkeznek, amelyek tovább osztályokra tagozódnak. A Nyugat-Magyarországi Határrendészeti Igazgatósághoz tartozik egy Határvidéki Mélységi Ellenőrzési Osztály is. A határvidéki bevetési főosztályok elsődleges feladata Magyarország ideiglenes biztonsági határzárral védett határszakaszának őrzése, amelyek végrehajtása során elsődleges cél az államhatár, a fizikai határzár sérthetetlenségének biztosítása, az illegális migránsok megállítása, országhatáron kívül tartása, a jogsértő személyek elfogása, és a hatóság elé állítása.

A helyi szervek felépítése, feladatai a határrendészeti igazgatás területén

A helyi szervek szintjén is különbséget kell tenni közöttük, hogy **schengeni belső vagy külső határszakasszal** rendelkezik az adott rendőri szerv. A lényeges eltérés, hogy míg a schengeni külső határszakaszon határforgalom és határrendészeti ellenőrzés van, addig a schengeni belső határok esetében a határellenőrzés megszűnése miatt előálló biztonsági deficit csökkentésére, illetve a határrendszerhez kapcsolódó jogellenes cselekmények kiszűrésére irányuló kompenzációs ellenőrzési rendszer működik. Mélységi ellenőrzés a külföldiek magyarországi tartózkodása jogszerűségének megállapítására irányuló – jellemzően kockázatelemzés alapján, illetve szűrőpróbaszerűen végzett – kompenzációs rendőri intézkedés, amelynek célja

nem határellenőrzés, és amely előkészítésében és végrehajtási módjában egyértelműen eltér a külső határokon történő személyellenőrzéstől. A mélységi ellenőrzés során a rendőr a külső határ határterületén kívül végez ilyen típusú ellenőrzést, amely nem irányulhat a határforgalom ellenőrzésére. A schengeni **külső határok** mellett **határrendészeti kirendeltségek** működnek. A **belső határral** rendelkező rendőrkapitányságokon vagy **közrendvédelmi- és határrendészeti osztály**, vagy pedig a **rendészeti osztályon belül alosztály** funkcionál.

A Határrendészeti Kirendeltség

Jelenleg 21 határrendészeti kirendeltség működik Magyarország területén. A magyar-horvát határszakaszon a határrendészeti kirendeltségek feladatát a rendőrkapitányságok gyakorolják.

A határrendészeti kirendeltség alapvető feladatai:

- 1) külső határon ellátja a határőrizettel, a határforgalom ellenőrzésével, az államhatár rendjével, valamint a külföldiek ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat, illetve végrehajtja az e feladatból adódó, más rendőri szervek hatáskörébe nem utalt idegenrendészeti feladatokat,
- 2) végrehajtja a jogszabályban meghatározott menedékjogi feladatokat,
- 3) határrend-fenntartási és szakhatósági feladatokat lát el, teljesíti a nemzetközi szerződésekben meghatározott kötelezettségeit,
- 4) egyes szabálysértési ügyekben gyakorolja a számára meghatározott jogköröket, határellenőrzés keretében ellátja a közúti közlekedési bírság kiszabásával kapcsolatos hatósági feladatokat,
- 5) közreműködik bűnmegelőzési és bűnüldözési feladatok végrehajtásában.

Különleges jogrend időszakában végrehajtja az államhatár védelmével kapcsolatos feladatokat. A kirendeltségek szervezeti felépítése egységesítésre került, megkülönböztetünk kiemelt határrendészeti kirendeltségeket és határrendészeti kirendeltségeket. Felépítésük az alábbi:

- határrendészeti osztály,
- hatósági osztály/alosztály,
- hivatal (kiemelték esetén).

Azon megyei rendőr-főkapitányságok, amelyek belső schengeni határral rendelkeznek, a határrendészeti feladatokat a rendőrkapitányságaikon ellátják.

A határellenőrzés ideiglenes visszaállítása a belső határokon

Ha a belső határokon **a közrendet vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszély áll fenn, akkor az érintett tagállam kivételesen visszaállíthatja a határellenőrzést belső határainak egészén vagy azok meghatározott részein egy korlátozott, legfeljebb 30 napos időtartamra**, illetve a komoly veszély várható időtartamára, ha az meghaladja a 30 napos időszakot. Amennyiben a közrendet vagy a belső biztonságot az érintett tagállamban fenyegető komoly veszély a meghatározott időtartamon túl is fennáll, a tagállam a belső határokon történő határellenőrzést **legfeljebb 30 napos időtartamokra meghosszabbíthatja**. A leggyakoribb visszaállítási indokok lehetnek a különböző sportrendezvények, nemzetközileg kiemelt védelmi kategóriába tartozó államfő fogadása, pápalátogatás, gazdasági vagy politikai csúcstalálkozók megrendezése, stb.

Együttműködő szervek a határrendészeti igazgatás területén

A határrendészettel összefüggésben mind a rendőri szerven belül, mind a társszervek körében több hatóság is érintett, még ha az adott szervezet fő profilja nem is konkrétan erre a feladatra irányul.

- 1) **A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK)** nemzetközi szerződések és viszonyosság alapján kapcsolatot tart és együttműködik a külföldi, valamint a nemzetközi szervezetekkel, a titkos információgyűjtésre feljogosított bűnüldöző szervek részére háttértámogató és ellátó tevékenységet végez, végzi a rendőr-főkapitányságok, rendőrkapitányságok, és határrendészeti kirendeltségek körözési eljárásának szakirányításával összefüggő feladatokat, a körözési nyilvántartási rendszer útján ellátja a Schengeni Információs rendszerben elhelyezkedő vagy elhelyezett figyelmeztető jelzés kezelésével kapcsolatos nyilvántartási és adattovábbítási feladatokat /nem taxatív felsorolás/.
- 2) **A Terrorelhárítási Központ (TEK)** az Rtv. szerinti rendőrségi feladatok ellátása során közreműködhet a harmadik országbeli állampolgárok hatósági kíséréssel történő kiutasításának végrehajtásában, felkérésre végrehajthatja a fogvatartott személy kísérését, ha a kísért személy veszélyessége, vagy a kísérés körülményei azt indokolják.
- 3) **A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV)** részéről elsősorban a határrendészeti kirendeltségekkel kapcsolatos együttműködés emelhető ki, de több közös ellenőrzés történik az ország területén is. Itt említhetők meg az **Elektronikus Közútiáruforgalom-ellenőrző Rendszer (EKAER)** bevezetése óta végrehajtott közös ellenőrzések is.
- 4) Hasonló együttműködés zajlik – különösen a veszélyes áruk szállításának ellenőrzése (ADR) körében – **a Katasztrófavédelem** szervezeti elemeivel.
- 5) **Magyar Közút Nonprofit Zrt.** több határátlépési pont (határátkelőhely) előtt üzemeltet mérlegállomást, amely a közúton végzett áruszállítás során a túlsúlyos, és a szabálytalan tengelysúllyal közlekedő tehergépjárműveket hivatott kiszűrni. Az ellenőrzéseket gyakran közös ellenőrzésként hajtják végre. További példaként említhetők a gyorsforgalmi útszakaszokon – együttműködési megállapodások alapján – lefolytatott teljes kitereléses akciók is.

Fontos kiemelni még a Magyar Honvédséggel, a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatalokkal, a kormányhivatalokkal, a gyermek- és ifjúságvédelmi intézetekkel, a polgármesteri hivatalokkal, a polgárőr- és önvédelmi egyesületekkel és más állami, gazdasági, társadalmi és egyéb szervezettel kapcsolatos együttműködő tevékenységet.

Külön meg kell említeni a szomszédos országok határőrizeti szerveivel történő együttműködést, aminek legszélesebb formáját adják a közös kapcsolattartási szolgálati helyek működtetésében, pl. Röszkén vagy Mohácson.

A határrendészet külföldi elemei:

A rendőrség több nemzetközi határrendészeti fórumon is képviselteti magát, így részt vesz az Európai Unió (EU) határőrizethez és illegális migrációhoz kapcsolódó döntéshozatali mechanizmusában, valamint az EU külső határokért felelős ügynökségének, a Frontexnek munkájában.

Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex)

A Frontex az uniós országok és a schengeni társult országok külső határigazgatás terén végzett munkájához nyújt segítséget, valamint a határellenőrzés uniós szintű harmonizációjához. Az ügynökség megkönnyíti – technikai segítséget és szakértői támogatást biztosítva – az egyes uniós országokban működő határigazgatási hatóságok közötti együttműködést. A Frontex kiemelt technikai támogatást nyújthat azoknak az országoknak, amelyekre súlyos migrációs nyomás nehezedik. Ezt kiegészítő műszaki eszközök (pl. légi járművek és hajók) és különlegesen képzett határigazgatási szakemberek helyszínre küldésének összehangolásával valósítja meg.

A Frontexnek nincsenek saját műszaki eszközei, sem saját határőrei. A közös műveletek összehangolásakor az ügynökség az uniós országokra hagyatkozik a határőrök, hajók, légi járművek és más erőforrások biztosítását illetően. A Frontex műveleteket koordinál a tengeren és a külső szárazföldi határok mentén, ezenfelül az ügynökség számos európai repülőtéren is jelen van. Az ügynökség több mint 300 főt foglalkoztat, központja Varsóban van.

2013-ban létrejött az európai határőrizeti rendszer (EUROSUR), amelynek célja az információcsere támogatása. Ezáltal a külső határok jobb igazgatását teszi lehetővé, javítja a határokon átvételű bűnözéssel kapcsolatos ismeretek áramlását, a reagálási képességeket, fellép az illegális migráció ellen, valamint megelőzi a tengeri haláleseteket a migránsok esetében.

Parancsnoki tevékenység fő elemei határrendészet területén:

A parancsnoki tevékenységnek különösen az alábbiakra kell kiterjednie:

- 1) elemző és értékelő tevékenységre (bűnügyi-, közbiztonsági-, határrendészeti adatok figyelembevételével),
- 2) határforgalmi prognózis készítésére,
- 3) a napi szolgálat tervezésére, szervezésére, az eligazításra, beszámoltatásra,
- 4) az ellenőrzésekre, azok megszervezésére.

A szolgálat helyi szinten történő ellenőrzésének idejét és tartalmát a szolgálattervezet készítő parancsnok – a szolgálattervezettel összhangban, annak figyelembevételével – legalább egy hétre előre megtervezi.

A határrendészeti kirendeltség vagy a rendőrkapitányság vezetője, valamint a hatáskörrel rendelkező osztályvezetők – a szolgálatellátással összefüggő – **ellenőrzési tevékenységét személyenként legalább havi két alkalommal kell tervezni és végrehajtani úgy, hogy abból legalább az egyik a hivatali munkaidőn kívülre essen.**

A szolgálat ellátásának ellenőrzését úgy kell végrehajtani, hogy minden szolgálatot teljesítő rendőr havonta legalább egy esetben ellenőrzés alá kerüljön.

Az érintett parancsnoknak továbbá ellenőrizni kell a bélyegzőket, bélyegzőlenyomatokat, a vízumkiadást, a vízumbélyegeket, a vízumbélyegző(k), a vízum beillesztésére szolgáló külön lapok, az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolások, valamint a nem határátlépési célú tartózkodási engedélyek meglétét, kezelését, nyilvántartását.

Az állomány képzési és továbbképzési tervébe a parancsnoknak be kell illesztenie a nem magyar állampolgárok belföldön történő jogszerű tartózkodás ismeretanyagának elmélyítését. Az okmányhamisítások kiszűrése érdekében, a jellemző hamisításokat és tendenciákat az állomány körében ismertetnie kell, és fel kell dolgozni, az iFADO/PRADO/NEKOR rendszer alkalmazását készségszerű alkalmazássá kell tennie.

Felhasznált irodalom:

- Határrendészeti Igazgatás (Rendészeti Alap- és Szakvizsga Bizottság 2013.) szakmai anyagának alapulvételével
- Pályakezdő Rendőrtisztek Kézikönyve, Budapest 2016.
- <http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/rendeszeti-szakterulet/hatarrendeszet> ,
- https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_hu,
- <https://kozigazgatas.magyarorszag.hu/intezmenyek/450021/450094/450042/450043/450044/450040/hatarkirend.html>
- A rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes 2/2017. (VII.10.) Intézkedése az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság ügyrendjéről
- Az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/399 RENDELETE (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)
- A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ Igazgatójának 3/2015. (12. 23.) NEBEK Intézkedése a NEBEK Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- 24/2012. (XII. 29.) ORFK utasítás az általános rendőri feladatok ellátására létrehozott szerv mélyszégi ellenőrzési és közterületi támogató alegységeiről
- a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról szóló 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás
- A Készenléti Rendőrség Kelet-Magyarországi Határrendészeti Igazgatóság Igazgatójának 1/2017. (12.29.) KR.KMHIG Intézkedése, a Készenléti Rendőrség Kelet-Magyarországi Határrendészeti Igazgatóság Ügyrendjéről
- A Készenléti Rendőrség Nyugat-Magyarországi Határrendészeti Igazgatóság Igazgatójának 1/2017. (11.15.) KR.NYMHIG Intézkedése, a Készenléti Rendőrség Nyugat-Magyarországi Határrendészeti Igazgatóság Ügyrendjéről
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Jogi_hat%C3%A1rz%C3%A1r
- https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9li_hat%C3%A1rz%C3%A1r_Magyarorsz%C3%A1gon

IV.

A SZEMÉLYI SZABADSÁG KORLÁTOZÁS SZABÁLYAI

1. Személyi szabadság korlátozásáról általában

A személyi szabadságjogok ún. „első generációs” emberi jogok, a szabadságjogok külön, jellegzetes csoportját alkotják a közhatalom viszonylatában. A személyi szabadságjogok családja történetileg az állami beavatkozást tiltva, az államhatalom törvényekben megjelenő korlátjaként alakult ki. A polgári alkotmányok túlnyomó többsége ma is ezekkel a jogokkal kezdődik. A személyi szabadságjogok rendkívül széles körűek és folyamatosan bővülnek. Tartalmazzák többek között az önkényes szabadságmegvonással szembeni védelem jogát. Ez a jog az alkotmányos demokráciák legősibb és legalapvetőbb követelménye. Az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait mindenkinek tiszteletben kell tartani. Alapvető jogot más jog érvényesítése vagy valamely alkotmányos érték védelmében, csak a feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan és az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával lehet korlátozni. Az önkényes szabadságmegvonással szembeni védelem joga a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz fűződő jogot foglalja magába. Senkit nem lehet szabadságától csak törvényben meghatározott okokból és eljárás alapján megfosztani. Ilyen okokat és eljárásokat tartalmaz többek között a Büntetőeljárásról szóló törvény (továbbiakban: Be.), a Rendőrségről szóló törvény (továbbiakban: Rtv.) vagy a Szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény (továbbiakban: Szabs. tv.) is.

2. Személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedések

Elfogás

A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja az Rtv.-ben taxatív módon felsorolt intézkedés alá vont személyt.³ Az intézkedés célhoz kötött és kötelező érvényű, azaz a rendőrnek nincs mérlegelési lehetősége. Az illetékes hatóság elé állítás a gyakorlatban azt jelenti, hogy az előállítás elsődlegesen a rendőrségre történik majd onnan a szükséges egyeztetések és adminisztráció végrehajtása után kerül a személyi szabadságában korlátozott személy átkísérésre az illetékes hatósághoz. Természetesen közvetlenül az illetékes hatósághoz történő előállítás is előfordul, de ez a ritkább.

Előállítás

A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja az Rtv.-ben taxatív módon felsorolt intézkedés alá vont személyt.⁴

A rendőri intézkedés nem kötelező érvényű, tehát a körülmények mérlegelését követően az intézkedő rendőr maga dönti el, hogy alkalmazza-e vagy sem.

³ 1994. évi XXXIV. tv. 33. §. (1) bek.

⁴ 1994. évi XXXIV. tv. 33. §. (2) bek.

Az elfogás és előállítás végrehajtásának közös szabályai

A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani. Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról igazolást kell neki kiállítani.

Nemzetközi szerződés rendelkezése alapján elfogott, illetőleg előállított külföldi személy személyi szabadsága legfeljebb az abban meghatározott időtartamig korlátozható.

Az igazolás megtagadása vagy a személyi adatok hitelességének hiánya miatt megkezdett előállítás végrehajtását mellőzni kell, ha az intézkedés alá vont személy az előállítás közben megfelelően igazolja magát, vagy személyazonosságát a rendőr megállapította, és ellene bűncselekmény megalapozott gyanúja nem merült fel, kivéve, ha vele szemben kényszerítő eszköz alkalmazására került sor.

Az előállítás akkor is mellőzhető, ha az igazoltatott személy személyazonossága más, egyszerűbb módon tisztázható. A rendőr a megkezdett, de mellőzött előállításról is jelentést készít, amely alapján a szolgálati előjárója vizsgálja a rendőri intézkedés jogszerűségét, szakszerűségét, valamint arányosságát. A vizsgálat eredményét a jelentésre rávezeti. Az előállított személyt főszabályként az előállító helyiségben kell elhelyezni. Elhelyezés előtt nyilatkoztatni kell esetleges sérüléséről vagy panaszáról, valamint a nála lévő tárgyakról ún. letéti jegyzéket kell készíteni három példányban. Az elfogással és előállítással kapcsolatos értesítési kötelezettségre (pl.: elrendelő hatóság, felügyelet gyakorlására jogosultat, gyámhatóságot stb.) vonatkozó szabályokat a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló BM rendelet részletesen szabályozza (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat).⁵

Elővezetés

Az arra jogosult hatóság az elővezetést határozatban vagy végzésben rendeli el, amely alapján a megjelölt személyt a rendőr a megjelölt helyre kíséri, vagy oda útba indítja. Amennyiben az elővezetés másként nem teljesíthető lehetőség van, az elővezetendő személynek a szükséges ideig, de legfeljebb 12 óráig való visszatartására. A visszatartás időtartamának számítása megegyezik az előállítás időtartamának számításával. A rendőr az elővezetés végrehajtásának szabályszerűségéért, míg az elrendelés törvényességéért az elrendelő szerv felel. A végrehajtás során a rendőr az előzetes igazoltatást követően ismerteti az elővezetendő személlyel a határozat vagy végzés tartalmát, lehetőséget biztosít számára, hogy felöltözzön, pénzt, élelmét, fontos személyi használati tárgyait magához vegye, és jelenlévő hozzátartozóitól elbúcsúzzon.

El kell állni az elővezetéstől ha:

- a pénzbüntetést, a pénzbírságot helyettesítő szabadságvesztés büntetés, elzárás esetén az elővezetendő személy hitelt érdemlően igazolja annak megfizetését,
- elővezetés közben postahivatalnál megfizeti azt.

Nem hajtható végre az elővezetés, ha az elővezetendő személy a Magyar Honvédség katonai vagy rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagja. Ebben az esetben jelentést kell készíteni, és a szolgálati előljárójukat értesíteni szükséges.

⁵ 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 28. §.

Amennyiben az elővezetés bármely okból meghiúsul, úgy erről a tényről – előjáró útján – az elrendelő hatóságot értesíteni kell.

Intézkedés a tanítási napon a tanítási órától vagy az iskola által szervezett foglalkozástól engedély nélkül távolmaradó, vagy onnan engedély nélkül távozó 14. életévét be nem töltött tanulóval szemben

Ez az intézkedési forma lehetőséget biztosít a rendőrnek arra, hogy az ún. „csellengő gyermeket” előzetes egyeztetést követően visszakísérje a nevelési-oktatási intézmény vezetőjéhez, amennyiben a címben szereplő szükséges feltételek megvalósulnak. További feltétel, hogy a gyermek nagykorú kísérő nélkül és igazolatlanul maradjon távol az iskolától. A távolmaradás igazolható a nevelési-oktatási intézmény, orvos, valamint a szülő vagy törvényes képviselő által írásban kiállított igazolással.

Idegenrendészeti intézkedés

A rendőrség idegenrendészeti intézkedés keretében, nemzetközi szerződés alapján közreműködik:

- személyek államhatáron történő átadás-átvétele során,
- más államok között átadásra kerülő személynek az átadás helyére kíséréssel történő szállítás során,
- az Európai Unió tagállamai által közösen, kíséreléssel végrehajtott hazatérések során.

A rendőrség az idegenrendészeti intézkedést tranzitterületen is alkalmazhatja.

Biztonsági intézkedés

Biztonsági intézkedést óvó-védő intézkedésként a rendőr önveszélyes állapot vagy személyeket, illetve anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése, valamint az államhatár védelme érdekében fogantathat. Ennek keretében lehetősége van személyi szabadságot korlátozó és nem korlátozó intézkedések kezdeményezésére. Személyi szabadságot korlátozó intézkedést fogantathat az önmagát vagy más veszélyeztető személy orvosi vizsgálata érdekében, és közreműködik az egészségügyi intézetbe történő szállításában, valamint öngyilkosság lehetőség szerinti megakadályozásában.

Amennyiben az intézkedés alá vont személy részéről kár vagy sérülés okozása történik, jogosult kényszerítő eszköz alkalmazására. Öngyilkosság lehetősége esetén orvost kell a helyszínre hívni. Biztonsági intézkedés keretében közterületen vagy nyilvános helyen a magatehetetlen, önkívületben lévő, illetve erősen ittas személynek a lakására vagy kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe való kíséréséről vagy szállításáról intézkedik a rendőr, ha az élet, testi épség védelme ezt megkívánja. A lakásra történő szállítást célszerű szolgálati gépkocsival, míg a kijózanító állomásra vagy egészségügyi intézetbe történő szállítást mentő gépkocsival megoldani. A mentőszemélyzet karhatalom igénylő lapon benyújtott kérésére kíséréssel közre kell működni a szállításban.

A biztonsági intézkedéssel összefüggésben a rendőrt értesítési kötelezettség terheli az ismert hozzátartozó, törvényes képviselő vagy ezek hiányában a lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti jegyző irányába. A biztonsági intézkedésről a rendőr jelentést készít, amely tartalmilag – az intézkedés specialitásait figyelembe véve – megegyezik az előállításról készített jelentés tartalmával.

Közbiztonsági őrizet

A Rendőrségről szóló törvény lehetőséget biztosít az előállított személynek a szükséges ideig, legfeljebb 24 óra időtartamra személyazonosságának megállapítása céljából történő közbiztonsági őrizetbe vételére. Az őrizet időtartamába az előállítás idejét be kell számítani. Amennyiben a személyazonosság megállapításra került, vagy a nyitva álló határidő annak megállapítása nélkül eltelt, haladéktalanul szabadon kell bocsátani az őrizetbe vett személyt.

Ugyanezen jogintézmény alapján lehetőség van a pártfogói felügyelet alatt álló, feltételeken szabadságra bocsátott elítélt, valamint a javítóintézetből ideiglenesen elbocsátott személy őrizetbe vételére, amennyiben elrejtőzött vagy attól tartani kell. Ebben az esetben az őrizet időtartama legfeljebb 72 óra. Amennyiben a feltételes szabadság megszüntetésére a nyitva álló határidőn belül nem kerül sor, úgy az őrizetbe vett személyt haladéktalanul szabadon kell bocsátani. Az őrizetet rendőrségi fogdán kell végrehajtani, de a Bv. törvény őrizetre vonatkozó szabályai szerint. Ebben az esetben a rendelkezési jogot az őrizetet elrendelő rendőri szerv vezetője gyakorolja.

Járványügyi intézkedések tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben

A migrációs nyomás 2015 második felében olyan mértéket öltött és olyan – többek között járványügyi – kockázatokat eredményezett hazánkban, amely számos intézkedés (jogi, technikai, humán erőforrás-fejlesztés) bevezetését tette szükségessé. Az Rtv. taxatív felsorolást ad a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben a járványügyi intézkedések biztosítása céljából fogantatosítható intézkedésekről. A jogintézmény célja alapvetően nem a személyi szabadság korlátozása, viszont a rendőrségnek az intézkedések biztosítása céljából lehetősége van arra, hogy területet, épületet lezárjon, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetve az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti. Ez a személyi szabadság korlátozásával jár.

Személy- és létesítménybiztosítási intézkedés

Az Rtv. – hasonlóan a 2.9. pontban említett intézkedéshez – felhatalmazást ad a rendőrség, valamint a rendőr számára a védett személy és a védett középületek biztonsága érdekében, hogy területet lezárjon, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetve az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti. A törvényi rendelkezés alapvető célja ez esetben sem a személyi szabadság korlátozása, de a védett személy és középület biztonsága érdekében sor kerülhet a jog korlátozására.

3. A rendőrségi fogvatartás szabályairól

A rendőrségi fogvatatással összefüggő általános szabályok

Az alapvető emberi jogok tiszteletben tartása a rendőrség által fogantatosított személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések során fogvatartott személyeket is megilleti. Magyarország Alaptörvénye a Szabadság és felelősség IV. cikkében foglalja össze azokat a legfontosabb alapjogokat, amelyek a rendőrségi fogvatartás végrehajtására során is meghatározó jelentőséggel bírnak.

A IV. cikkben foglaltak alapján „Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz. Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott

okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.” A fogvatartottak alapvető emberi jogai a rendőrségi fogvatartás során sem sérülhetnek.

Magyarország elfogadta a Rómában 1950. november 4-én kelt Emberi jogok európai egyezményét és annak nyolc kiegészítő jegyzőkönyvét⁶, valamint az 1987. november 26-án Strassbourghban kelt, Kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezményt⁷. Ezekben a nemzetközi dokumentumokban rögzített elvek a rendőrségi fogvatartás teljes szabályrendszerét áthatják.

Az Alaptörvény alapján pedig „Akinek szabadságát alaptalanul vagy törvénysértően korlátozzák, kárának megtérítésére jogosult”⁸.

Mindezek a dokumentumok alapvető garanciái annak, hogy a fogvatartott személyek esetében – a minden embert megillető – alapvető emberi és állampolgári jogok nem sérülnek.

A rendőrségi fogvatartással összefüggő speciális szabályok

A rendőrségi fogvatartás speciális szabályai a fogvatartás végrehajtást meghatározó jogszabályokban és közjogi szervezetszabályozó eszközökben kerültek összefoglalásra, amelyek a következők:

- 1) a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXI. törvény,
- 2) a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011.(IX. 22.) BM rendelet,
- 3) a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 56/2014. (XII. 5.) BM rendelet,
- 4) a Rendőrség Fogda Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/2015. (II. 20.) ORFK utasítás,
- 5) a Rendőrség Fogdaépítési Szabályzatáról szóló 14/2015. (VII. 21.) ORFK utasítás.

Előállító egység, előállító helyiség

A fogvatartott (előállított) tényleges elhelyezése az előállító egységen belül az előállító helyiségben történik.

A Szolgálati Szabályzat idevonatkozó rendelkezései szerint:

Előállító egység: az előállító helyiséget, annak előterét, valamint a WC helyiséget magába foglaló helyiségcsoport.

Előállító helyiség: az előállító egység azon helyisége, ahol a fogvatartottat ténylegesen fogva tartják.

A rendőrkapitányság, a határrendészeti kirendeltség, valamint a rendőrőrs vezetője köteles a fogvatartott személy biztonságos elhelyezésére szolgáló előállító egységet kijelölni. A Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, a Készenléti Rendőrség és a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányság esetében előállító egység kijelölésére indokolt esetben a szerv vezetője jogosult, illetve biztosítja az elhelyezés, az őrzés végrehajtásának feltételeit.

Az előállító egységben történő elhelyezést megelőzően a fogvatartott személynél lévő tárgyakról, letéti tárgyakról szóló, hárompéldányos jegyzéket kell készíteni. A letétként kezelt fizetőeszközt címletenként és – amennyiben sorszámmal rendelkezik – sorszám szerint, a többi letétként kezelt tárgyat megnevezésük, számuk és egyedi azonosítást lehetővé tevő jellemzőik feltüntetésével kell a jegyzékben feltüntetni. A jegyzék eredeti példánya a letét

⁶ Kihirdette az 1993. évi XXXI. törvény

⁷ Kihirdette az 1995. évi III. törvény

⁸ Alaptörvény, Szabadság és Felelősség IV. cikk (4) pont

őrzési helyén, a másolati példányok közül egy a fogvatartottnál, egy pedig az átíró tömbben kerül elhelyezésre.

A letétként kezelt tárgyak letételkori, valamint megfelelő állapotban történő megőrzéséről az előállító egységet üzemeltető rendőrkapitányság, határrendészeti kirendeltség, rendőrőrs, illetve az előállító egység üzemeltetője gondoskodik. Az elhelyezés megszüntetését követően a fogvatartott személy részére a letéti tárgyai átadásra kerülnek. A letéti tárgyak nem igazolt hiányának, megrongálódásának vagy megsemmisülésének okát – jegyzőkönyv felvételét követően – parancsnoki kivizsgálás keretében kell megállapítani.

Elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni, ruházatát támadás vagy önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából a felügyeletet ellátó rendőrnek át kell vizsgálnia. A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti, valamint nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik.

Az előállítás biztonsági követelményeire figyelemmel, valamint az esetleges önkárosítás megelőzése érdekében az előállító helyiségben a fogvatartott saját tulajdonú alsó- és felsőruházatát nadrágszíj nélkül, lábbelijét cipőfűző nélkül tarthatja magánál.

Gondoskodni kell az előállító helyiségben elhelyezett, azonos ügyben fogvatartott személyek, férfiak és nők, felnőttkorúak és fiatalokúak elkülönítéséről, valamint rendkívüli őr felállításával biztosított őrzéséről. Az előállító egységben tizennégy éven aluli kiskorú személyt elhelyezni nem lehet, kivéve az idegenrendészeti eljárás lefolytatása céljából előállított kiskorú személyt. Ha az előállítás ideje alatt megállapításra kerül, hogy az előállított személy kísérő nélküli kiskorú, az előállítást fogatosító rendőri szerv haladéktalanul gondoskodik a gyermekvédelmi intézményben történő elhelyezéséről.

Az előállító egységben történő elhelyezéssel egyidejűleg a fogvatartott elhelyezéséről a fogvatartás során keletkezett iratanyagokkal együtt tárolandó nyomtatványt kell kitölteni, amely tartalmazza:

- 1) a fogvatartott személy személyazonosító adatait,
- 2) az elhelyezés kezdő és befejező időpontját (év, hónap, nap, óra, perc megjelöléssel),
- 3) a felügyeletet ellátó nevét, rendfokozatát, valamint
- 4) az étkeztetésre, valamint a fogvatartott ellátásával – különösen az egészségügyi ellátásával, az esetleges sérüléseivel, illetve panaszaival, valamint a fogvatartásának kapcsán meghatározott értesítési kötelezettségekkel – összefüggő jogszabályi előírások végrehajtására vonatkozó adatokat.

A személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést fogatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy étellel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik. Az étel kiosztását a felügyeletet ellátó rendkívüli őr végzi. Ha a rendkívüli őr nem rendelkezik az étel kiosztásához szükséges ételmoszerhigiéniai alapismereti vizsgával és érvényes egészségügyi könyvvel, akkor az ételmoszer kicsomagolását nem végezheti. Ilyen esetben a fogvatartottat előre csomagolt ételmoszerrel és az annak elfogyasztásához szükséges egyszer használatos evőeszközökkel kell ellátni.

Az előállított őrzését végrehajtó, rendkívüli őr feladatokkal megbízott rendőr löfegyvert, illetve gumilövedék, pirotechnikai eszköz, könnygázgránát vagy elfogó háló kilövésére

rendszeresített eszközt nem viselhet. A rendkívüli őr részletes feladatait őrutasításban kell meghatározni, amelyet két példányban kell elkészíteni, amelyből egyet az őr részére az eligazításon át kell adni.

Az őrutasítás tartalmazza:

- 1) az őrzendő objektum pontos megnevezését, helyét
- 2) az őrszolgálat formáját,
- 3) az őrhely számát,
- 4) az őr felállítási helyét, mozgási körletét, feladatát, a magatartási rendszabályokat,
- 5) az objektum biztonságára vonatkozó előírásokat,
- 6) az őr tevékenységének rendjét rendkívüli eseménykor,
- 7) az őrutasítás készítésének idejét,
- 8) az őrutasítást készítő és jóváhagyó parancsnok aláírását.

A rendkívüli őri feladatokkal megbízott rendőr löfegyverét ezen feladat ellátása alatt nem viselheti, tilos az őrhelyét külön parancs vagy előjáró engedélye nélkül elhagyni, valamint minden olyan tevékenységet folytatni, amely elvonja figyelmét a szolgálat maradéktalan teljesítésétől.

A büntetés-végrehajtási intézetből kikért és a rendőrség épületébe átkísért személyek biztonságos őrzésére az előállító helyiségben vagy a rendőrségi fogda ideiglenes elhelyezésre szolgáló helyiségében kerülhet sor, a helyiségben történő tartózkodás időtartama nem haladhatja meg a 12 órát.

A fogda

Fogda fogalma

A fogda a fogvatartottak elhelyezésére, biztonságos őrzésére szolgáló, huzamos emberi tartózkodásra alkalmas épület vagy épületrész.

Létesítését, megszüntetését, továbbá őrözt szállássá való átminősítését és kategóriájának változtatását az Országos Rendőr-főkapitányság rendészeti rendőrfőkapitány-helyettese – a rendőrség érintett szakterületei véleményének figyelembevételével – engedélyezi.

A kialakítására vonatkozó építési előírásokat, részben a rendőrségi fogdák rendjéről szóló hatályos belügyminiszteri rendelet⁹ (a továbbiakban: Fogdarendelet) és a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatáról szóló ORFK utasítás¹⁰ (a továbbiakban: Fogdaszolgálati Szabályzat) tartalmazzák, valamint az ezeket kiegészítő – az őrzésbiztonságot is befolyásoló – épületgépészeti és technikai követelményeket a Rendőrség Fogdaépítési Szabályzata határozza meg¹¹.

A fogda befogadóképességétől függően:

- 30 fő felett I. kategóriájú,
- 15-30 fő között II. kategóriájú,
- 15 fő alatt III. kategóriájú.

⁹ 56/2014. (XII. 5.) BM rendelet

¹⁰ 3/2015. (II. 20.) ORFK utasítás

¹¹ 14/2015. (VII. 21.) ORFK utasítás

A fogdaszolgálat személyzete

A fogdaőr a rendőrségi fogdában, az őrzött szálláson, a kijelölt őrhelyen vagy a meghatározott mozgási körzetben őrzi a fogvatartott személyt.

Fogdaőri szolgálatot az láthat el, aki

- 1) a fogdaőri szolgálatra egészségileg és fizikailag alkalmas,
- 2) alapvizsgát tett a fogvatartásra és az őrzésre vonatkozó hatályos rendelkezésekből, valamint az elsősegély-nyújtási alapismeretekből,
- 3) nem áll büntetőeljárás hatálya alatt,
- 4) fogdaszolgálati fegyelemsértés miatt nem áll fegyelmi eljárás hatálya alatt.

A fogvatartás végrehajtásához szükséges személyi és infrastrukturális feltételek folyamatos biztosításáról a fogvatartás végrehajtásáért felelős köteles gondoskodni. Az őrzésbiztonsági követelményekre, valamint a fogda befogadóképességére figyelemmel meghatározza a szolgálat ellátásához szükséges fogdaőrök létszámát, az őrhelyek számát, a helyiségek összetételét és számát.

A fogda állománya:

- 1) a fogda irányítását végző osztályvezetőből, alosztályvezetőből (fogdaparancsnok),
- 2) az őrparancsnokból,
- 3) a fogdaőrökből,
- 4) a kísérő őrökből,
- 5) a felcserből,
- 6) a több munkafolyamatot ellátó ügyviteli alkalmazottból, valamint
- 7) közalkalmazottakból

állhat.

A fogda állománya kiegészülhet a fogdát működtető rendőri szerv személyi állományában foglalkoztatott más személyekkel.

A fogdaszolgálatot fogda és kísérő őr osztály vagy alosztály létrehozásával kell működtetni.

A fogvatartottak őrzését, kísérését és egyéb feladatok végrehajtását végző személyi állomány az idevonatkozó fontosabb jogszabályok, belső normák ismeretéből kétevenként – változás esetén, soron kívüli – oktatásban kell, hogy részesüljön, felkészültségéről pedig vizsga keretében kell számot adnia. A vizsgára történő felkészítés során ismertetni kell az emberi jogi kérdésekkel foglalkozó, illetve a fogvatartást érintő egyéb nemzetközi egyezmények szabályait is. Az oktatás és vizsgáztatás végrehajtásáról a fogvatartásért felelős gondoskodik.

A fogdaszolgálat ellátásához előírt vizsgát – a fogvatartásra és az őrzésre vonatkozó hatályos jogszabályokból, belső normákból, valamint az elsősegélynyújtás alapismereteiből – a fogvatartásért felelős által írásban kijelölt kéttagú bizottság előtt kell tenni. A fogvatartottak őrzését, kísérését csak az végezheti, aki – az ORFK rendészeti rendőrfőkapitány-helyettese által kiadott vizsgakérdések alapján – az előírt vizsgakövetelményeket teljesítette. A vizsgáról igazolást kell kiállítani, és azt az érintett személyi anyagában kell elhelyezni.

A fogdaőrök létszáma

Az őrzésbiztonsági követelmények fenntartása érdekében a fogda működéséhez egy fő őrparancsnok és legalább két fő fogdaőr állandó jelenléte szükséges. A befogadó egységben az őrparancsnok és egy fő fogdaőr, a zárkaegységben húsz fő fogvatartotti létszámgig egy, húsz

fő feletti fogvatartotti létszám esetén legalább két fő fogdaőr szolgálatteljesítését kell biztosítani.

Az őrzésbiztonságot veszélyeztető körülmény esetén ez a létszám növelhető. A fogdaparancsnok, akadályoztatása esetén az őrparancsnok – a fogdaparancsnok jóváhagyásával, haladéktalan esetben az utólagos értesítése mellett – kezdeményezheti a biztonságos zárkanyitáshoz szükséges megerősítő őr fogdába történő irányítását. Az irányításról a fogvatartásért felelős szervnél működő tevékenység-irányítási központ (a továbbiakban: TIK) ügyeletvezetője gondoskodik.

A fogdaőrökre vonatkozó kötelezettségek és tilalmak

A fogdaszolgálatot ellátóknak a fogdán belül tilos a fogvatartással összefüggő szolgálati feladatokon kívüli más tevékenység folytatása. Az őrhelyet engedély és váltás nélkül elhagyni tilos. Az előírt pihenő- (étkezési) időt – a fogvatartottak étkezési idején kívül – az arra kijelölt helyen kell biztosítani. A fogdaszolgálatot ellátók a szolgálat letelte után a következő szolgálatba lépésig a zárkaegységbe nem léphetnek be, ott nem tartózkodhatnak, a fogda befogadó egységébe a fogdaparancsnok eseti engedélyével léphetnek be, ott tartózkodhatnak.

A Rendőrségi törvényben, valamint a Rendőrség Szolgálati Szabályzatában a rendőrökre vonatkozóan meghatározott általános magatartási szabályokon túl a fogdaszolgálatot ellátókra a Fogdarendelet és a Fogdaszolgálati Szabályzat állapít meg a feladatok ellátásával összefüggő konkrét kötelezettségeket.

A fogdaőr a fogdában, a kijelölt őrhelyen, a meghatározott mozgási körzetben végzi a fogvatartottak őrzését. Feladatát lőfegyver nélkül, egységes gyakorló öltözetben, a hímzett azonosító ruházatán való feltüntetésével, gumitalpú cipőben, rendőrbottal, bilinccsel, vegyi eszközzel és egyéb rendszeresített felszereléssel látja el.

A fogdaszolgálatot ellátó rendőr a fogdában az ételkészítés és annak elfogyasztásához szükséges eszközön kívül, csak olyan tárgyat tarthat magánál, amely a szolgálat ellátásához szükséges, és nem veszélyezteti a fogda őrzésbiztonságát. A fogdában szolgálatot ellátó állomány csak az erre kijelölt helyen öltözködhet, illetve ruházatot csak itt tárolhat.

A fogdai őrszolgálat ellátása során a fogdaőrök kötelesek a zárkában elhelyezett fogvatartottak viselkedését folyamatosan figyelemmel kísérni, azt legalább 20 percenként, előzetes figyelmeztetés nélkül a betekintő sávon szemrevételezéssel ellenőrizni. Gyakrabban kötelesek ellenőrizni azokat a fogvatartottakat, akik rendkívüli eseményt eredményező cselekményt követtek el, vagy akikről viselkedésük alapján a rendkívüli eseményt eredményező cselekmény elkövetése alaposan feltehető. A fogdában bekövetkezett rendkívüli események jelentős hányada szándékos egészségkárosítás, amelynek elkövetéséhez a fogvatartottak felhasználják a zárka berendezési tárgyait, egyes birtokukban tartható személyes használati tárgyakat. Az élethez, testi épséghez, egészséghez fűződő alapjogokat a végrehajtó szervnek a fogvatartás során is biztosítania kell a fogvatartott gyakoribb – szükség esetén – folyamatos ellenőrzésével.

A szolgálat átadásával és átvételével kapcsolatos feladatok

A fogdaszolgálatot ellátóknak a szolgálat kezdete előtt eligazítást kell tartani, amelyet a fogdaparancsnok – akadályoztatása esetén a helyettesítésével megbízott őrparancsnok – köteles megtartani. Az eligazítás keretében kell a közalkalmazottak feladatait is meghatározni. Az eligazítást a Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszerben dokumentálni kell.

Az eligazításon a fogdaszolgálatot ellátók az előírt szolgálati öltözetben és felszereléssel kötelesek megjelenni.

Az eligazításon ki kell térni:

- 1) a feladatokra, a fogdaszolgálatra vonatkozó új szabályok ismertetésére,
- 2) a rendkívüli események megelőzésének lehetőségére,
- 3) az ellenőrzési tapasztalatokra,
- 4) a szolgálat ellátására való alkalmasság ellenőrzésére,
- 5) az őrzésbiztonsággal kapcsolatos követelményekre,
- 6) a napirendre,
- 7) a szolgálat átadás-átvétel végrehajtásának módjára, és
- 8) az egyéb aktuális feladatokra.

A fogdaszolgálat rendkívüli eseménytől mentes ellátásának meghatározó eleme a pontos és részletes eligazítás. Az eligazítást végrehajtó parancsnok minden esetben legyen felkészült és tájékozott az aktuális – adott szolgálatra vonatkozó – feladatokról (fogvatartottak magatartása, egészségi állapota, mozgatása, fogda berendezési tárgyainak állapota, hibái, kijavításra tett intézkedések stb.). Ez az alapja a megfelelő minőségű eligazításnak, a részletes, pontos, világos feladatmeghatározásnak.

A rendkívüli események elkerülése érdekében térjen ki a korábbi eseményeket előidéző típushibákra, rendőrszakmai hiányosságokra, illetve az elkerülhetőség lehetőségeire.

Az őrzésbiztonsággal kapcsolatos követelmények teljesülése a fogda fizikai védelmét biztosító nyílászárók, térinformatikai eszközök, berendezési tárgyak kifogástalan állapota mellett megköveteli a szolgálatot teljesítő állomány szolgálat ellátására való alkalmasságát is. Növeli továbbá az őrzésbiztonság szintjét a fogdaszolgálatot ellátók megfelelő mentális állapota, a feladatellátáshoz meghatározott eszközök hibátlan működése. Mindez folyamatos kontrollt igényel, az eligazítás keretében pedig személyre szabott feladatokat kell meghatározni.

A fogdaszolgálat átadás-átvétele a fogdában történik. Ennek keretében:

- a szolgálatot átadó tájékoztatja a szolgálatot átvevőt:
 - 1) a fogvatartottak létszámáról, összetételéről, tartózkodási helyéről, gyógyszerellátásukról, a velük kapcsolatos egyéb feladatokról, megtörtént vagy várható eseményekről, engedményekről, fenytésekről és jutalmakról,
 - 2) az esetleges műszaki meghibásodásokról, az elvégzendő és elvégzett – javító, karbantartó – munkákról, az ezzel összefüggésben megtett intézkedésekről,
- a szolgálatot átadó és a szolgálatot átvevő közösen ellenőrzik:
 - 1) a letéti tárgyak, pénz és értékek meglétét,
 - 2) az őrszolgálati okmányok meglétét, a nyilvántartások vezetettségét,
 - 3) a fogda rendjét és tisztaságát,
 - 4) az őrzésbiztonsági berendezések és eszközök – jelző-, ellenőrző- és riasztórendszerek – állapotát, működőképességét, a fogda és a szolgálaparancsnok, a fogda és a TIK közötti összeköttetést,
 - 5) a fogdaszolgálatot ellátók használatára kiadott kulcsok meglétét,
 - 6) a nyílászáró szerkezetek, rácsok, falak, berendezési tárgyak állapotát, a zárkák felszerelését, a fogvatartottaknál nem tartható tárgyakat.

A fogdaszolgálat átadás-átvétel végrehajtását, pontos időpontját, megállapításait az átvevő őrpáncsnok távbeszélőn jelenti a fogdát működtető rendőri szerv TIK ügyeletvezetőjének, illetve a rendőri szerv szolgálatparancsnokának. Az átadás-átvétel megtörténtét, annak időpontját az átadás-átvételi naplóba be kell jegyezni.

Fogvatartott

A Fogdarendelet a hatálya alá tartozó fogvatartottak fogalmát – a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény rendelkezéseitől eltérően – „szűkebben” határozza meg. E szerint a fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, az Rtv. szerinti közbiztonsági, a büntetés-végrehajtási őrizetben lévő, a letartóztatott, valamint a szabadságvesztés büntetésre és javítóintézeti nevelésre elítélt, továbbá a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben részére a fogvatartás helyéül a rendőrségi fogdát jelölték ki, valamint a szabálysértésekről a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény szerinti meg nem fizetett pénzbírság, illetve helyszíni bírság, a nem teljesített közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárással érintett személy.

A fogvatartott jogai

A fogvatartott jogai és kötelezettségei a Fogdarendeletben és a Fogdaszolgálati Szabályzatban eltérő módon jelennek meg. A Fogdarendelet röviden – két §-ban – szabályozza a fogvatartottak jogait, míg utóbbi norma a mellékletében egy „MAGYAR NYELVŰ TÁJÉKOZTATÓ”-ban foglalja össze a rendőrségen fogvatartott személyek jogait, kötelezettségeit, elkülönítve a fogvatartással összefüggő, a büntető-, illetve szabálysértési eljárásban biztosított jogokat.

E fejezetben csak a fogvatartással összefüggő jogok kerülnek tárgyalásra, tekintettel arra, hogy a másik két esetben kifejezetten eljárásban jelentkező jogokról van szó. A tájékoztatási kötelezettség ettől függetlenül fennáll.

A fogvatartott fogvatartása során jogosult megfelelő elhelyezésre, folyamatos melegvíz ellátásra. Amennyiben a fogvatartása az egy hónapot eléri, jogosult – saját költségén a végrehajtó szerv által biztosított – fodrászat igénybevételére. A szabad levegőn tartózkodás – ellenőrzés mellett – naponta egy órában biztosított.

Biztosított továbbá a fogvatartás ideje alatt a vallásgyakorlás joga, amelyet egyrészt maga a fogvatartott, másrészt az egyházi személy, vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja, egyházi jogi személy vagy a vallási tevékenységet végző szervezet által megbízott más személy kezdeményezheti.

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a fogvatartottnak a fogvatartással összefüggő ügyében hivatalból vagy kérelemre a fogda parancsnoka dönt. A fogvatartott a fogvatartással kapcsolatban – kérelem vagy bejelentés tárgyának megjelölése nélkül – személyes meghallgatást kérhet a fogda parancsnokától, illetve hozzá írásban közvetlenül is fordulhat.

A fogvatartott fogvatartással összefüggő ügyében hozott döntés (intézkedés, határozat), illetve annak elmulasztása miatt panasszal élhet. A panaszt a fogvatartott a döntés közlésétől, illetve elmulasztásától – ha a panasz megtételében akadályoztatva van, a panaszt az akadályoztatás megszűnésétől – számított 15 napon belül terjesztheti elő. A panaszt a jogosulthoz érkezéstől számított 30 napon belül kell elbírálni, a határidő indokolt esetben egyszer 30 nappal meghosszabbítható. A panasz elbírálásáról, illetve a határidő meghosszabbításáról a

fogvatartottat tájékoztatni kell. A panasz elbírálásáról hozott döntés végrehajtható. Jogszabályban meghatározott esetekben a fogvatartott a döntés ellen keresettel fordulhat a bírósághoz.

A fogvatartott fogvatartásával kapcsolatos ügyében – a panasz mellett – közvetlenül fordulhat a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyészhez, kérheti az ügyész általi meghallgatást.

Közvetlenül fordulhat továbbá:

- a fogvatartás alatt gyakorolható állampolgári jogainak sérelme esetén az alapvető jogok biztosához,
- a személyes adatainak kezelésével vagy a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogainak a gyakorlásával összefüggő jogsérelem esetén a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnökéhez,
- kérelemmel, illetve panasszal a külön jogszabályokban meghatározott nemzetközi szervezetekhez.

A fogvatartással kapcsolatban az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott képviselőt hatalmazhat meg, akinek a képviselői jogosultságát igazolni kell. A képviselő tevékenysége nem sértheti vagy veszélyeztetheti a fogvatartás biztonságát, illetve a végrehajtás rendjét. Nem járhat el képviselőként az, akit a rendelkezési jogkör gyakorlója vagy a végrehajtásért felelős szerv vezetője a fogvatartottal való kapcsolattartásból kizárt.

Ha a képviselő magatartása súlyosan sérti vagy veszélyezteti a fogvatartás biztonságát vagy a végrehajtás rendjét, a végrehajtásért felelős szerv vezetője a képviselőt indokolt határozattal az elítélttel vagy az egyéb jogcímen fogvatartottal való kapcsolattartásból kizárja. Az elítélt, az egyéb jogcímen fogvatartott és a képviselő a határozat ellen bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be.

A büntetés, az intézkedés és a szabálysértési elzárás végrehajtása, valamint a kényszerintézkedés foganatosítása során keletkezett iratokat a fogvatartott, valamint védője és képviselője, a fiatakorú törvényes képviselője tekintheti meg. A jogosultságot, ha az iratokból nem állapítható meg, hitelt érdemlően igazolni kell.

A fogvatartott, védője és képviselője, a fiatakorú törvényes képviselője az iratokat megtekintheti, azokról feljegyzést készíthet, valamint – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – saját költségén másolat kiadását kérheti. A másolat kiadásának megtagadásáról indokolt határozatot kell hozni, amellyel szemben bírósági felülvizsgálati kérelmet lehet benyújtani.

A magyar nyelv nem tudása miatt az elítéltet vagy az egyéb jogcímen fogvatartottat nem érheti hátrány. A végrehajtás során az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott mind szóban, mind írásban anyanyelvét, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben regionális vagy nemzetiségi nyelvét, vagy – ha a magyar nyelvet nem ismeri – az általa ismert más nyelvet használhatja.

A fogvatartással kapcsolatos ügyben a végrehajtásért felelős szerv kellő nyelvismerettel rendelkező tagja eseti tolmácsként eljárhat. A fogvatartással kapcsolatos ügyben a határozatot akkor kell írásban lefordítani az elítélt vagy egyéb jogcímen fogvatartott anyanyelvére, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben

regionális vagy nemzetiségi nyelvre, vagy az általa ismert más nyelvre, ha ezt a határozat közlésekor tett nyilatkozatában kifejezetten kéri. Ezen jogára a fogvatartottat figyelmeztetni kell.

A fogvatartás ideje alatt joga van a fogvatartottnak kapcsolatot tartani, amelynek formái:

- 1) a levelezés,
- 2) telefonbeszélgetés a fogda által biztosított telefonnal,
- 3) csomag küldése és fogadása,
- 4) látogató fogadása.

A fogvatartott védőjével mind írásban, mind szóban, személyesen – a fogvatartást foganatosító szerv rendjének a megtartásával –, ellenőrzés nélkül érintkezhet.

A fogvatartással kapcsolatos ügyben vagy bármely más ügyben képviselőjével mind írásban, mind szóban, a látogatás során személyesen ellenőrzés mellett tarthat kapcsolatot.

Nem magyar állampolgár jogosult államának diplomáciai, illetve konzuli képviseletéhez fordulni, és annak képviselőjével kapcsolatot tartani.

Hontalan személy jogosult az ENSZ Menekültügyi Főbiztossághoz fordulni, és annak képviselőjével kapcsolatot tartani.

Kapcsolattartásra jogosult a fiataikorú a hozzátartozójával, szülői felügyeleti jogát gyakorló szülőjével, más törvényes képviselőjével, ha a kapcsolattartást kizáró ok nem merült fel.

Ellenőrzés nélküli kapcsolattartásra jogosult a fiataikorú:

- 1) a védőjével,
- 2) hazája Magyarországon akkreditált diplomáciai képviselőjével, konzuli tisztségviselőjével, ennek hiányában az érdekei képviseletét ellátó állam képviselőjével,
- 3) nevelésbe vétele esetén a gyermekvédelmi gyámmal,
- 4) a pártfogó felügyelővel,
- 5) jogszabályok által az alapvető jogok védelmére feljogosított szervezet tagjával, a nemzeti megelőző mechanizmus feladatainak teljesítésére felhatalmazott munkatársával,
- 6) a vallásgyakorlás céljából a hitéleti szolgálatot ellátó egyházi személlyel és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagjával.

A fogvatartott jogosult alap- és szakorvosi ellátásra, terhesgondozásra, illetve – törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén – terhességének megszakítására, valamint kórházi kezelésre. Az ellátás igénybevételeinek feltételeit a fogvatartásért felelős biztosítja. Az orvosi ellátást elsősorban a rendőrorvosi szolgálat, ennek hiányában az állami, önkormányzati egészségügyi szolgálat útján kell biztosítani. Kórházi kezelés esetén a fogvatartást végrehajtó szerv vezetőjének gondoskodni kell a fogvatartott őrzéséről.

Az orvos által elrendelt gyógyszert fogvatartottként elkülönítve a fogdaórság kezeli és bevitelét ellenőrzi. A fogvatartott a gyógyszert térítés nélkül kapja, az előzetesen letartóztatott gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz juttatása külön jogszabályban meghatározottak szerint történik. A fogvatartott szándékos egészségkárosítása, illetőleg az étkezés megtagadása miatt

szükségessé váló orvosi ellátással összefüggő szállítási, őrzési költségek a fogvatartottat terhelik.

A fogvatartott kötelezettségei, a fogdában betartandó magatartási szabályok

A fogvatartotti jogok gyakorlása nem lehet ellentétes a fogda rendjével, nem veszélyeztetheti a fogvatartottal szemben folyó eljárást.

A fogvatartott köteles:

- 1) a fogda rendjét megtartani, a kapott utasításokat teljesíteni,
- 2) a fogda helyiségeinek tisztán tartásában – a munkavédelmi tájékoztatás megismerését követően – díjazás nélkül közreműködni,
- 3) a szükséges orvosi vizsgálatoknak és gyógykezelésnek magát alávetni, ruházatának átvizsgálását és a birtokában nem tartható tárgyak elvételét tűrni,
- 4) az okozott kárt megtéríteni,
- 5) a magánál tartható tárgyait áttekinthető, ellenőrizhető módon, a rögzített nyitott tároló polcon elhelyezni,
- 6) az ébresztőt, tisztálkodást követően felsőruházatba öltözve a zárkában tartózkodni,
- 7) a rögzített fekhelyet takarodóig letakarva, rendezetten tartani,
- 8) a Fogdarendelet 1. melléklet 6. pontjában szereplő zsebrádió, televízió működtetését a takarodótól az ébresztő időpontjáig szüneteltetni,
- 9) a szabad levegőn tartózkodás céljára szolgáló területen eszköz nélkül, társait nem zavarva végzett tornagyakorlatok közben, sétálás során az udvar, a helyiség falára, rácsozatára, egyéb tárgyra, illetve másik személyre nem állhat, nem függeszkedhet fel.

A fegyelmi felelősséggel kapcsolatos szabályok

Fegyelmi vétséget követ el és fenytéssel sújtható az az előzetesen letartóztatott, elítélt vagy szabálysértési elzárás büntetését töltő személy (a továbbiakban: fegyelmi eljárás alá vont), aki a jogszabályban meghatározott kötelezettségét vétkesen megszegi, más fogvatartottat kötelességszegésre hív fel, vagy jogaik gyakorlását, kötelességeik teljesítését akadályozza.

A fegyelmi eljárást a cselekmény észlelését vagy a tudomásszerzést követő 8 napon belül kell írásban kezdeményezni, és a fegyelmi jogkör gyakorlója – az anyanyelv használata jogának biztosítása mellett – a tudomására jutástól számított 5 napon belül kell lefolytatni. Az eljárás során a fegyelmi eljárás alá vont személyt meg kell hallgatni, és arról jegyzőkönyvet kell felvenni. Az eljárás alá vont a jogi képviselőre ügyvédet hatalmazhat meg.

A fegyelmi jogkört a fogvatartás alapjául szolgáló eljárást folytató szerv vezetője gyakorolja.

Fegyelmi fenytést csak határozatban lehet kiszabni, amelyek a következők:

- 1) feddés,
- 2) a magánál tartható tárgyak körének korlátozása, amely legalább egy, legfeljebb hat hónapig tarthat,
- 3) a személyes szükségletekre fordítható összeg csökkentése, három hónapig terjedő időre,
- 4) öttől huszonöt napig, fiatalkorú esetén öttől tíz napig terjedő magánelzárás.

Az eljárás alá vont személy által elkövetett egy eljárás során elbírált fegyelmi vétségek miatt – ha törvény másként nem rendelkezik – egy fenytést lehet kiszabni, a fenytést kiszabó határozat ellen – a magánelzárás kiszabásának kivételével – panasz nyújtható be.

A panasz elbírálására jogosult:

- a rendőrkapitány, ha a határozatot a rendőrkapitányság szervezeti elemének vezetője hozta,
- a rendőrfőkapitány, ha a határozatot a rendőr-főkapitányság szervezeti elemének vezetője hozta,
- a Készenléti Rendőrség parancsnoka, ha a megtámadott határozatot a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda vezetője hozta.

A panaszt a határozat kihirdetésekor kell bejelenteni, amelyet a fegyelmi jogkör gyakorlója az iratokkal együtt 3 munkanapon belül felterjeszt a panasz elbírálására jogosultnak, aki azt a kézhezvételtől számított 5 napon belül elbírálja.

Ennek során a panasz elbírálásra jogosult

- 1) a panaszt – mint apanált – elutasítja,
- 2) enyhébb fenyítést szab ki,
- 3) a fegyelmi eljárást megszünteti,
- 4) a fenyítést kiszabó határozatot hatályon kívül helyezi, és új eljárás lefolytatását rendeli el.

A magánelzárás kiszabása ellen az előzetesen letartóztatott a büntetés-végrehajtási bírósághoz bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be, minden más fenyítéssel szemben panasszal élhet. A fenyítés végrehajtása nem akadályozhatja az előzetesen letartóztatottat a büntetőeljárás jogainak gyakorlásában és kötelezettségeinek teljesítésében.

Befogadás

A fogdába történő befogadás folyamata az egyik legnagyobb figyelmet és koncentrációt igénylő feladat a fogdaszolgálatot ellátó rendőrök részéről. A legtöbb kockázatot rejtő feladat, mert a tartalmilag és alakilag hiányos iratok, a fogvatartott birtokában lévő tárgyak befogadaskori hiányos ellenőrzése, a ruházat nem megfelelő átvizsgálása, az esetleges szükséges motozás elmaradása rendkívüli események sorozatához, a fogvatartás alapjául szolgáló eljárás eredménytelen befejezéséhez vezethet.

A befogadás részletes szabályai

A befogadáshoz a fogvatartásért felelős aláírt vagy elektronikusan kiadmányozott rendelvényt állít ki a fogda parancsnoka részére. A rendőrségi fogdába csak az alak és tartalmi követelményeknek megfelelő rendelvény alapján lehet befogadni.

A rendelvény tartalmazza:

- 1) a fogvatartottak személyi adatait,
- 2) a fogvatartás alapjául szolgáló határozatot, megjelölve a fogvatartást elrendelő szervet,
- 3) a fogvatartás kezdő és befejező időpontját, év, hónap, nap, óra, perc megjelöléssel,
- 4) a fogvatartott védőjének nevét, irodai címét és telefonszámait,
- 5) fiatalkorú fogvatartott esetében a törvényes képviselő, gondozó nevét és címét, továbbá, ha a fiatalkorú törvényes képviselőt gyermekvédelmi gyám vagy eseti gyám látja el, a gyermekvédelmi gyám nevét és munkáltatója nevét, székhelyét, munkáltató hiányában az eseti gyám székhelyét,
- 6) a befogadaskor készült, valamint a fogvatartás alatt keletkezett orvosi véleményeket,
- 7) a fogvatartott fenyítésével, jogai korlátozásának elrendelésével, jutalmazásával, kártérítési ügyeivel kapcsolatos iratokat,

- 8) a fogvatartottat érintő, a fogdára történő előállítás alatt bekövetkezett rendkívüli eseményre utalást,
- 9) a fogvatartott letéti jegyzékét,
- 10) a fogvatartott fogdán kívüli tartózkodásával, valamint a fogvatartott látogatásával kapcsolatos adatokat,
- 11) a fogvatartás alapjául szolgáló eljárást folytató szerv képviselőjének írásos feljegyzését a fogvatartott által megjelölt hozzátartozó értesítésének időpontjáról, módjáról, illetve az értesítés elmaradásának okáról,
- 12) a fogvatartás alapjául szolgáló eljárást folytató szerv képviselőjének, illetve a rendelkezési jog gyakorlójának nevét, munkahelyi telefonszámát.

A rendelvényt akkor is ki kell állítani és a befogadáskor ellátandó feladatokat végre kell hajtani, ha a fogvatartott fogdai elhelyezésére korábban más jogcímen került sor.

A fogvatartásért felelős a rendelvény aláírási jogát átruházhatja. Ezzel a jogával több fogvatartásért felelős is élt a gyakorlatban, a gyorsabb és hatékonyabb feladatvégrehajtás érdekében. Az erről szóló intézkedést – az aláírásra jogosult személyek aláírásmintájával együtt – a fogdaokmányok között kell elhelyezni. A rendelvényen minden esetben a fogvatartásért felelős nevét kell szerepeltetni.

A fogvatartás végrehajtásával kapcsolatos bírósági, ügyészi vagy hatósági határozatot, értesítést zárt borítékban kell mellékelni a rendelvényhez. Felbontására a fogdában büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyész mellett a fogvatartott ügyében eljáró nyomozó szerv vezetője, az ügyintéző, valamint a fogdaparancsnok, távollétében – amennyiben a boríték felnyitása indokolt – a szolgálatban lévő őrpapancsnok jogosult. A boríték felnyitásáról nyilvántartó lapot kell vezetni, és azt az ügy irataival együtt kell kezelni.

Felbontható továbbá az orvosi véleményt tartalmazó boríték is a fentiekben meghatározott jogosultak által, illetve a kirendelt vagy meghatalmazott védő azt megtekintheti, és arról a fogvatartott írásos engedélyével másolatot kérhet. A boríték felnyitásáról nyilvántartó lapot kell vezetni.

A rendőrségi fogdába történő befogadáskor a fogvatartott ruházatát és csomagját át kell vizsgálni a támadásra és önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából. A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti, és annak végrehajtásakor ellentétes nemű személy nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik.

Alaposan és körültekintően kell átvizsgálni a befogadást végző fogdaőrnek a fogvatartott ruházatát. A ruházat osztott és rejtett zsebei alkalmasak tiltott szűrő, vágó eszközök elrejtésére, amelyek veszélyeztetik az őrzésbiztonságot fogdán belül és fogdán kívül. Fogdán kívüli kísérés alkalmával többször intézett már fogvatartott támadást ilyen eszközzel a kísérő őr ellen.

Kisméretű mobiltelefonok elrejtésére alkalmasak a ruházat osztott és rejtett zsebei. A mobiltelefonok segítségével, a későbbiekben a fogvatartás alapjául szolgáló eljárásban az eljárás többi résztvevőit megpróbálják befolyásolni. Kisméretű csomagolásban kábítószert, kábító hatású anyagot rejthet el a fogvatartott ezeken a helyeken, amelynek használata az őrzésbiztonságára rendkívül veszélyes.

A Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, az Országgyűlési Őrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú, illetve nyugállományba helyezett, továbbá a rendvédelmi szervek különleges foglalkoztatási állományú tagjait egyenruhában, valamint a rendvédelmi szervek állományába tartozó vagy közfeladatot ellátó személyeket formaruhában a fogdába befogadni tilos.

A szabálysértési és közbiztonsági őrizetést befogadásakor írásban, az általa értett nyelven, közérthető módon kell tájékoztatni

- 1) az anyanyelv használatának jogáról,
- 2) az egészségügyi ellátáshoz való jogáról,
- 3) a kapcsolattartás formáiról,
- 4) a rendőrségi fogdán betartandó magatartási szabályokról, a fegyelmi felelősségről és a fegyelmi eljárás rendjéről,
- 5) a biztonsági intézkedésekről és
- 6) a kártérítési felelősség rendjéről.

A fenti jogokról szóló írásbeli tájékoztatót a szabálysértési és közbiztonsági őrizetes magánál tarthatja. A tájékoztatás megtörténtét és annak tudomásulvételét írásban rögzíteni kell. Ha a szabálysértési és közbiztonsági őrizetes írni, olvasni nem tud, a tájékoztatót szóban – két tanú jelenlétében – kell elvégezni, és annak megtörténtét írásban kell rögzíteni.

Ha az írásbeli tájékoztató a tájékoztatás időpontjában nem áll rendelkezésre az értett nyelven, lefordítása és átadása érdekében haladéktalanul intézkedni kell.

A fogvatartott a fogdába csak akkor helyezhető el, ha az előzetes orvosi vizsgálat során az orvos írásban állást foglalt arról, hogy a fogvatartott az egészségi állapotára figyelemmel a fogdában elhelyezhető. Amennyiben elkülönítése indokolt, az orvos arról is írásban foglalt állást.

A rendőrségi fogdába történő befogadás feltételeként előírt előzetes orvosi vizsgálat végrehajtására a rendelvény aláírója köteles intézkedni, figyelemmel az Európa Tanács Kínzás Elleni Bizottsága (CPT) ajánlásainak végrehajtásáról szóló 22/2010. (OT. 10.) ORFK utasításban foglaltakra.

A befogadás további feltétele, amennyiben a fogvatartotton külsérelmi nyomok találhatók, azokat az orvos írásban rögzítse, illetve azok keletkezésének körülményeit vagy a külsérelmi nyomok hiányát. Ha a fogvatartott a hatóság tagja általi bántalmazást panaszol, orvosi látlevelet is kell készíteni. A fogvatartást végrehajtó szerv az orvosi látlevelt és vélemény alapján a bántalmazásról szóló panaszt jegyzőkönyvben rögzíti, amelyet a fogvatartásért felelős a látlevellel együtt a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyésznek megküld.

A fogvatartottat érintő orvosi véleményben foglaltakat az őrparancsnok megismerheti, az abban szereplő információból kizárólag a fogvatartást érintő intézkedéseikhez feltétlenül szükséges adatokat, így különösen az érintett fertőző, vagy őrzésbiztonságot veszélyeztető mentális jellegű betegségekre vonatkozó információt, gyógyszeradagolásra, étkezésre vonatkozó információt, elkülönítésre vonatkozó javaslatot adhat ki:

- a fogdaszolgálat átadás-átvétel végrehajtása során az őt váltó őrparancsnoknak,
- a fogvatartott egészségügyi ellátásához kapcsolódó feladatokat ellátó személynek,

- az érintettel kapcsolatba kerülő, fogdaszolgálatot ellátó és kísérést végrehajtó állomány részére.

A fogvatartott részére az orvos által rendelt gyógyszert a fogda területén zárható gyógyszereszekrényben gyógyszercsoportonként elkülönítve a fogdaórség kezeli. Az orvos által előírt, egészségügyi szakképzettséggel rendelkező személy által kiadagolt napi gyógyszer mennyiséget személyre szóló gyógyszerdobozban kiadagolva a beadása időpontjáig biztonságos helyen kell tárolni. A fogvatartottnak az orvos által előírt mennyiségű gyógyszer kiosztásáról a fogdaórség gondoskodik. E feladat egészségügyi személyzet útján is biztosítható. A gyógyszer bevételét a fogdaórség ellenőrzi.

A befogadást végző rendőr feladatai

A befogadást végző rendőr ellenőrzi, hogy a rendelvénnyel megfelel-e az alaki és tartalmi követelményeknek. Amennyiben hiányosságot tapasztal, az előzetes orvosi vizsgálat hiányát észleli, vagy gyanú merül fel arra, hogy a fogvatartott egészségi állapota eltér az előzetes orvosi vizsgálat során tett megállapításoktól – különös tekintettel a külsérelmi nyomokra, – a befogadást felfüggeszti, és erről a rendőri szerv TIK ügyeletvezetőjén, a Készenléti Rendőrség (a továbbiakban: KR) esetén a KR ügyeletvezetőjén keresztül tájékoztatja a rendelvénnyel kiadmányozóját. Az orvosi véleményt zárt borítékban a rendelvénnyel csatolni kell, annak megismerését a fogvatartott kérése alapján számára biztosítani kell.

A befogadáskor a fogvatartott birtokában lévő tárgyakról jegyzőkönyvet kell készíteni. A letétként kezelt pénzt egy összegben, a külföldi fizetőeszközt címletenként és sorsszám szerint, a többi letéti tárgyat megnevezésük, számuk, jellegzetességük feltüntetésével kell a jegyzőkönyvben rögzíteni. Külön fel kell tüntetni azokat a tárgyakat, amelyeket a fogvatartott magánál kíván tartani. A zárkába bevihető, magánál tartható tárgyakat jegyzéken kell felsorolni, melyből egy példányt a fogvatartott iktatott anyagában kell elhelyezni, egy példányát pedig részére át kell adni.

A birtokában tartható személyes tárgyakat a fogvatartott a zárkában erre kijelölt helyen tarthatja.

A befogadást végző rendőr a fogvatartottat felszólítja a nála lévő tárgyak bemutatására, a magánál nem tartható tárgyak átadására, majd a fogvatartott ruházatát átvizsgálja. Indokolt esetben a testüregre is kiterjedő vizsgálat iránt intézkedik. A fogvatartottnál lévő összes letétként kezelendő tárgyról négy példányban jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyv első (eredeti) példányát a letéti tárgyakhoz, a második példányát a rendelvénnyel, a harmadik példányát a fogvatartottnak át kell adni, a negyedik példány a tömbfüzetben marad.

A fogvatartott birtokában nem tartható és szobahőmérsékleten nem tárolható élelmiszereket a befogadáskor meg kell semmisíteni, amelyről szintén jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyveket a fogvatartottal alá kell íratni, és egy példányát részére át kell adni.

A letétként kezelt tárgyak letétkori, megfelelő állapotban történő megőrzéséről a fogvatartást végrehajtó szerv gondoskodik. A fogvatartott fogdából történő végleges elbocsátásakor a letéti jegyzőkönyv eredeti példányát a fogvatartott iktatott anyagában kell elhelyezni. A jegyzőkönyvet a befogadást végző rendőr, a fogvatartott és a ruházatátvizsgáláson jelenlévők (lehetőség szerint a fogvatartott kísérését végrehajtó rendőr) írják alá.

A befogadást végző rendőr a letéti tárgyak közül a pénzt (értékpapírt), az értéktárgyakat és az okmányokat a felvett jegyzőkönyv egy példányával együtt az erre a célra rendszeresített – azonosítóval ellátott – tasakban vagy egyéb zárható tárolóban, majd zárt lemezszekrényben vagy letéti raktárban, fülkében helyezi el.

A letéti tárgy megrongálódása, megsemmisülése vagy nem igazolt hiánya esetén jegyzőkönyvet kell felvenni.

A befogadást végző rendőr a napirendet a fogvatartott részére anyanyelvén vagy általa értett más nyelven a befogadást követően írásban haladéktalanul átadja. A napirendet a fogvatartott magánál tarthatja. Szabálysértési és közbiztonsági őrizetes esetén a befogadásra és tájékoztatásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A befogadás során a fogvatartott nyilvántartási szám szerint kerül nyilvántartásba vételre. Ez az a szám, amelyen a fogvatartottat a fogdakönyvbe bejegyezték. A fogdaőr a nyilvántartási számot a fogvatartottal szóban közli, majd a zárkában elhelyezi.

A fogvatartott fogdán történő elhelyezése során a Bv. törvénynek az egyes fogvatartások végrehajtására előírt elkülönítési szabályait kell alkalmazni.

Az őrizet során ezen túlmenően el kell különíteni:

- a bűnügyi, a szabálysértési és közbiztonsági őrizeteket egymástól,
- a bűnügyi, a szabálysértési és közbiztonsági őrizettest a büntetés-végrehajtási őrizetbe vett vagy a fogdán elhelyezett elítélttől, a fogdán elhelyezett javítóintézeti nevelés alatt álló fiataloktól, a szabálysértési elzárás büntetést töltő személytől, továbbá a letartóztatottól.

A zárkában csak a befogadóképességének megfelelő számú fogvatartottat lehet elhelyezni. Ha nincs elég férőhely vagy nincs lehetőség a kötelező elkülönítésre, a fogvatartottat más fogdában kell elhelyezni.

A fogvatartottak kísérése, fogdán kívüli őrzése, szállítása

A fogvatartottak kísérését, őrzését úgy kell megszervezni, hogy a fogvatartott támadásának elhárítására, esetleges szökési kísérletének megakadályozására azonnal intézkedni lehessen. A kísérés biztonságos körülményeinek megteremtéséért, az ehhez szükséges feltételek meglétéért és a kísérés szakszerű végrehajtásáért a kísérésre utasítást adó, valamint az útbaindító parancsnok és a kísérőőr külön-külön is felelősséggel tartozik.

Kísérő őri feladatra a rendőrség hivatásos állományú tagja jelölhető ki. A kísérést végrehajtó rendőr a szolgálati feladatát a rendszeresített felszereléssel, bilincsre szerelt vezetősíjjal és – amennyiben az átkísérési utasítás előírja – bilincsrögzítő övvel teljesíti. A kísérő őrnél rendszeresített felszerelésen kívül csak olyan kisméretű tárgyak lehetnek, amelyek a mozgásban nem zavarják. A kísérés végrehajtására használt, rendszeresített felszerelés – különösen a bilincs, a vezetősíj, a bilincsrögzítő öv – állapotát előzze meg alapos ellenőrzés.

A fertőző beteg vagy fertőző betegségre gyanús fogvatartott kísérésekor a rendszeresített védőeszközöket használni kell, a fogvatartott szállítása után a szolgálati gépjármű fertőtlenítésére soron kívül intézkedni kell.

A korábban végrehajtott kísérés alkalmával még tökéletesen funkcionáló eszközök a feladat végrehajtásának időpontjában – a gyakori igénybevételből adódóan – már lehetnek hibásak. Több rendkívüli esemény következett már be azért, mert a bilincs nem megfelelően záródott, és abból a fogvatartott kihúzta kezét, a vezetősíj a használat során megkopott és elszakadt, a bilincsrögzítő öv – szintén a használat okán – nem biztosította a stabil rögzítést, kikapcsolódott. Valamennyi hiba rendkívüli esemény bekövetkezésének veszélyét hordozza magában.

A kíséresi feladatokat kizárólag átkíséresi utasítás alapján lehet végrehajtani. Abban meg kell határozni a kísérés módját, a kísérő örök létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét, a fogdán kívüli kísérés időpontját, helyét. Büntetés-végrehajtási intézetbe, törvénykezési épületbe történő kísérés esetén a felsoroltakon kívül a személy átvételéhez szükséges adatokat is. A kísérést elrendelő parancsnok meghatározhatja, hogy a kísérő ör gépkarabéllyal is legyen felszerelve. A kísérés megszervezése a kísérést végrehajtó rendőr parancsnokának feladata.

A fogvatartott fogdán kívüli kísérése során felmerült őrzés végrehajtásának a szabályait az átkíséresi utasításban kell részletesen meghatározni. A bűnügyi őrizetes, a letartóztatott, a nyomozási cselekmény elvégzése érdekében kiadott elítélt és a javítóintézeti nevelés alatt álló fiataalkorú esetén a kísérést és az őrzést az eljárást folytató nyomozó hatóság hajtja végre. Az ehhez szükséges átkíséresi utasítást a rendőrség eljárást folytató nyomozó szervének vezetője állítja ki. A szabálysértési-, a közbiztonsági őrizetes, a büntetés-végrehajtási őrizetbe vett elítélt esetén a fogvatartásért felelős által kijelölt rendőri szerv hajtja végre az átkísérést és az őrzést. Az átkíséresi utasítás a fogvatartásért felelős által kijelölt vezető állítja ki. A bíróság vagy az ügyészség által elrendelt fogvatartás esetén a fogvatartást végrehajtó szerv hajtja végre az átkísérést a fogvatartásért felelős által kiállított átkíséresi utasítás alapján.

Amennyiben az átkísérés során a fogvatartott őrzése válik szükségessé, és annak végrehajtását nem az átkísérést végrehajtó rendőr hajtja végre, akkor az őrzést rendkívüli őrral kell biztosítani.

A kísérő öröket lehetőség szerint a fogvatartott neméhez, testi alkatához, fizikumához és veszélyességi fokához igazodva kell kiválasztani. A kísérés végrehajtásának előkészítése során különösen fontos szempontok a fogvatartott fizikuma, testalkata, veszélyessége. A kísérést végrehajtó rendőrök személyének nem megfelelő kiválasztása, a létszámuk alultervezése, a kísérés módjának helytelen meghatározása többször vezetett már rendkívüli esemény bekövetkezéséhez.

A kísérést úgy kell megszervezni és végrehajtani, hogy az az eljáráshoz, a bizonyításhoz fűződő érdeket ne veszélyeztesse. A kísérés során a kísérő örnek tilos a kísért személyt a meghatározott helyen kívül más helyre kísérni, a fogvatartottal magánjellegű beszélgetést folytatni, a kíséréssel összefüggő szolgálati feladatokon kívül más tevékenységet folytatni.

A kísérés során a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 76. § (2) bekezdését kell alkalmazni. A rendkívüli ör feladatait őrutasításban kell részletesen meghatározni. A megerősített kíséréshez szükséges, a rendes kísérés mértékét meghaladó létszám- és eszközszükségletet a kísérést elrendelő vezető és a végrehajtás megszervezéséért felelős parancsnok együttesen határozza meg. A megerősített kíséréshez beépített adó-vevő készülékkel és kézi rádióval felszerelt rabszállítót kell biztosítani.

A kísérés során a fogvatartott az őr kíséretében mehet szükségletei elvégzésére. A bilincs a fogvatartott kezéről nem távolítható el, kizárólag az egyik kéz tehető szabaddá, a vezetősíj alkalmazása esetén ebben az esetben is kötelező. A fogvatartott által használni kívánt helyiséget – használat előtt – a kísérő őr őrzésbiztonsági szempontból köteles ellenőrizni. Ennek keretében megvizsgálja, hogy a fogvatartott nem juthat-e támadásra alkalmas eszközhöz, illetve fennáll-e a szökés lehetősége. Amennyiben a helyiségben támadásra alkalmas eszköz található, azt el kell távolítani. A helyiséget, annak használatát követően az őr köteles átvizsgálni, amelynek során meg kell győződnie arról, hogy a fogvatartott nem vett-e magához idegen, vagy nem hagyott hátra birtokában levő tárgyat. A fogvatartott által használt helyiség ajtaját olyan mértékben szabad becsukni, hogy az őr a fogvatartott magatartását figyelemmel tudja kísérni. Külső és belső kísérés során a rendőrségi objektumban a fogvatartott a szükségleteit, ha előállító egység rendelkezésre áll, kizárólag abban az e célra kialakított mellékhelyiségben végezheti.

A rendkívüli események

Rendkívüli esemény fogalma

Rendkívüli esemény a fogvatartást érintő természeti vagy ipari katasztrófa, továbbá minden olyan esemény, tevékenység vagy mulasztás, amely a fogvatartott, a fogdaórság, az ellenőrző életét, testi épségét, egészségét, a fogda rendjét, az őrzésbiztonságot sérti vagy súlyosan veszélyeztet, így különösen:

- 1) a fogvatartott által a fogdában elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés,
- 2) a fogdaórság jogszerű eljárásával szembeni ellenszegülés,
- 3) a fogda rendjének megzavarása,
- 4) a fogvatartott balesete, fertőző betegsége, halála,
- 5) a fogvatartott öngyilkossági kísérlete vagy szándékos egészségkárosítása,
- 6) az étkezés csoportos megtagadása, ételmérgezés.

Fogolyszökés, a fogvatartás helyének engedély nélküli elhagyása

Az a fogvatartott, aki abból a célból, hogy az ellene folytatott büntetőeljárás alól kivonja magát, a lakhelyelhagyási tilalom tartama alatt a számára kijelölt területet, körzetet vagy a házi őrizet tartama alatt a kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a kényszerintézkedés szabályainak megszegésével elhagyja, a Btk. szerint fogolyszökés vétségét követi el.

A fogolyszökés elkövetője, csak büntetőeljárás, vagy büntetés-végrehajtás alatt álló fogoly lehet. A bűncselekmény elkövetési magatartása a szökés, amely a fogoly minden olyan tevékenysége, amely arra irányul, hogy a hatósági őrizet alól időlegesen vagy véglegesen kivonja magát oly módon, hogy a kényszerszertartózkodásra kijelölt helyet engedély nélkül elhagyja.

Rendkívüli események megelőzése

A rendkívüli esemény bekövetkezéséhez szükséges előkészületi cselekmények – ágynemű csíkokra tépése, ruházat célirányos rongálása, berendezési vagy használati tárgyak rendeltetésétől eltérő használata – során a fogvatartott lelki- vagy kedélyállapotának, magatartásának változása figyelmeztető jelként szolgálhat arra vonatkozóan, hogy valamilyen, a fogda működési rendjét megzavaró eseményre készül.

A fogvatartás során kiemelt figyelmet kell fordítani a fogvatartottak mentális állapotára, a szándékos egészségkárosításaira, az öngyilkosság elkövetésére utaló kijelentéseikre, korábban elkövetett hasonló magatartásaikra, valamint lelkiállapotuk időközben bekövetkező romlására.

A fogvatartás során törekedni kell, hogy a fogvatartottak a lehető legrövidebb időre sem maradjanak egyedül a zárkában, soron kívül kell intézkedni a kötelezően előírt ellenőrzések fogvatartottak által kiszámíthatatlan végrehajtására.

A zárkában elhelyezett fogvatartottak viselkedésének ellenőrzése során a fogdaőrnek kiemelt figyelmet kell fordítani a berendezési, használati, valamint a magánál tartható tárgyak, fektetési anyagok, ágyneműk elhelyezkedésére, rendeltetéstől eltérő használatára, a személy megváltozott viselkedésére, a fentiekben említett figyelmeztető jelekre. (pl.: csavarkötések épségére, világítótestek, kapcsolók, szellőző rendszerek burkolatának, WC öblítőtartály és tartozékainak sértetlenségére).

Amennyiben a zárka ajtajának betekintő sávján keresztül történő ellenőrzés során a helyiség holtterek nélküli vizsgálata nem lehetséges – különösen, ha zárkában kialakításra került vizes helyiség – elengedhetetlen, hogy a fogdaőr a nem látható helyek szemrevételezése érdekében a helyiségbe bemenjen, vagy a bent tartózkodó személyt utasítsa, hogy lépjen látható térbe. Az utóbbi években lezajlott épület rekonstrukciók során – különösen az előállító helyiségekben – a holtterek beláthatatlanságának csökkentése érdekében a mennyezetre vandálbiztos anyagokból készült parabolatükrök kerültek felszerelésre.

A kötelező kontroll végrehajtása során nem fordulhat elő, hogy a fogdaőr – figyelemmel a napszak szerinti pihenőidőre, valamint a fogvatartott magánszférájára – úgy hagyja el az ellenőrzés helyszínét, hogy nem győződött meg arról, hogy a zárkában tartózkodó személyek viselkedése nem veszélyezteti az őrzésbiztonságot, illetve nem vezet rendkívüli esemény bekövetkezéséhez.

Azokat a fogvatartottakat, akik korábban fogda rendkívüli esemény okozói voltak, vagy akiről viselkedésük alapján ez alaposan feltételezhető, a kötelezően előírtól gyakrabban – szükség esetén – pontosan meghatározott helyen és időtartamon keresztül, rendszeresen kell ellenőrizni.

Rendkívüli eseményekkel kapcsolatos jelentések rendje, parancsnoki kivizsgálás

A TIK, egyes rendőri szervek ügyelei, valamint a segélyhívásokat fogadó központok egységes működéséről szóló ORFK utasítás, illetve az egyes eseményekkel kapcsolatos parancsnoki kivizsgálások szempontrendszeréről és jelentési rendjéről szóló ORFK utasítás szerint a rendőrségi fogdán, őrzött szálláson, előállító helyiségben (a továbbiakban együtt: objektumok), valamint a rendőri intézkedés során a fogvatartással kapcsolatosan bekövetkezett, valamint a fogvatartott által elkövetett valamennyi rendkívüli eseményről az eseménnyel közvetlenül érintett rendőr legalább osztályvezető besorolású szolgálati elöljárója köteles öt munkanapon belül összefoglaló jelentést készíteni.

Az összefoglaló jelentést a szolgálati út betartásával – állásfoglalás céljából – a helyi szerv a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság rendészeti szakterülete vezetőjének, a területi szervnél történt esemény esetén az összefoglaló jelentést készítő szolgálati elöljáró a területi szerv szakmailag érintett vezetőjének megküldi.

Az objektumokban bekövetkezett rendkívüli eseménnyel kapcsolatban készült összefoglaló jelentést és az állásfoglalást az összefoglaló jelentés beérkezésétől számított 3 munkanapon belül az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Közrendvédelmi Főosztálya vezetőjének meg kell küldeni. Az országos szakirányító szerv szakmai revízió keretében azt megvizsgálja, értékeli, szükség esetén azzal kapcsolatban intézkedést kezdeményez.

A rendőrség ügyeleti szolgálata és a közreműködésével teljesítendő jelentési és tájékoztatási kötelezettség rendjéről szóló ORFK utasítás (a továbbiakban: jelentőszolgálati norma) szerint a „rendészeti objektumok”, „rendőrségi fogdák” és „idegenrendészeti fogdák” rendjének súlyosabb megzavarása esetén, valamennyi eseményről a szerv vezetője 5 munkanapon belül köteles értékelő jelentést készíteni az eseménnyel kapcsolatosan. A jelentést állásfoglalás céljából az illetékes megyei közrendvédelmi vagy határrendészeti osztály vezetőjének, Budapesten a budapesti rendőrfőkapitány illetékes szakmai helyettesének, a Nemzeti Nyomozó Iroda igazgatóhelyettesének kell felterjeszteni.

A „rendészeti objektumok”, „rendőrségi fogdák” tekintetében a személyi szabadság korlátozásával összefüggő rendkívüli eseményekről felterjesztett és az állásfoglalással kiegészített értékelő jelentést további három munkanapon belül az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Közrendvédelmi Főosztálya vezetőjének, valamint az őrzött szálláson bekövetkezett rendkívüli eseményről a fentiek figyelembevételével az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztálya vezetőjének kell megküldeni. Az országos szakirányító szerv szakmai revízió keretében azt megvizsgálja, értékeli, szükség esetén azzal kapcsolatosan intézkedést kezdeményez.

A rendőrség munkavédelmi és közegészségügyi-járványügyi főfelügyelője részére történő tájékoztatás érdekében az állandó ügyeleti szolgálatot működtető szervek ügyeletei az ORFK főügyeletének kötelesek jelenteni az előállított, az őrzetes, valamint egyéb fogvatartott bármely okból történő balesetét, súlyos sérülését, elhalálózását (pl.: fogvatartott öngyilkossága). Továbbá a rendőrségi fogdákban, előállító helyiségekben vagy őrzött szálláshelyeken bekövetkezett bármely rendkívüli járványügyi eseményt, függetlenül attól, hogy az a személyi állomány tagját vagy a fogvatartottakat érinti (pl.: tetvesség, rühesség, HIV, Hepatitis-B vagy HCV fertőzött fogvatartott befogadása). Az ORFK főügyelet (minden nap 06.00-21.00 óra között, ezen időpontot túl bekövetkezett esemény kapcsán az azt követő munkanapon 06.00 órakor) telefonon tájékoztatni köteles a rendőrség munkavédelmi vagy közegészségügyi-járványügyi főfelügyelőjét.

A parancsnoki kivizsgálás szempontrendszere

A rendőrségi fogdában, őrzött szálláson, előállító helyiségben, rendőrségi előállító egységben, valamint ezekkel egy tekintet alá eső helyiségekben, illetőleg az ezeken kívüli kísérés, valamint rendőri intézkedés során bekövetkezett, a fogvatartással összefüggő, illetve a fogvatartott által elkövetett rendkívüli események bekövetkezése esetén a parancsnoki kivizsgálásról készített összefoglaló jelentés általánosan az alábbiakat tartalmazza:

- 1) az eseményben érintett rendőri szerv megnevezése,
- 2) a rendőri intézkedést foganatosító, az őrzést, kísérést végző rendőr(ök) neve, rendfokozata, beosztási helye,
- 3) a rendkívüli esemény megnevezése, bekövetkezésének ideje, helye,
- 4) a rendkívüli eseménnyel érintett személy(ek) neve, adatai,
- 5) a rendkívüli esemény részletes leírása, kiemelten:
 - az esemény helyszíne,
 - a cselekmény elkövetésének módja és lefolyása,
 - az elkövetésre használt eszköz,
 - a keletkezett sérülések mértéke,
 - személyi sérülés esetén a megállapítható gyógytartam,
 - az okozott kár jellege és mértéke,

- a rendkívüli eseményt elősegítő, kiváltó okok, például: vallási, etnikai ellentétek, verbális, nonverbális kommunikációs problémák, az intézkedés alá vont személyhez kapcsolódó információ hiánya,
- 6) a rendkívüli esemény bekövetkezésével összefüggésben történt kényszerítő eszköz alkalmazásának, használatának jog- és szakszerűsége, arányossága,
- 7) a rendkívüli eseménnyel összefüggésben tett intézkedésekre, azok jog- és szakszerűségére, valamint a személyi felelősségre vonatkozó parancsnoki megállapítások,
- 8) az illetékes büntetés-végrehajtási felügyeleti ügyész értesítésével kapcsolatban tett intézkedések, az ügyész rendelkezései,
- 9) a helyszíni szemle megállapításai,
- 10) a keletkezett iratok felterjesztésére, megküldésére vonatkozó információk.

A parancsnoki kivizsgálásról készített összefoglaló jelentés a rendkívüli esemény típusától függően egyéb speciális elemeket is tartalmaz.

A szabálysértési elzárás rendőrségi fogdán történő végrehajtásának különleges szabályai

A Szabs. tv. 139. § (1b) bekezdése szerinti szabálysértési elzárás rendőrségi fogdán történő végrehajtása során a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának rendelkezéseit annak XIII/A. fejezetében foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A befogadáshoz szükséges rendelvényt a Szabs. tv. 139. § (5) bekezdése szerint körözött személy elfogása esetén az elfogó rendőri szerv készíti el, és az e szerv vonatkozásában a fogvatartásért felelős, vagy az általa meghatározott személy írja alá.

A büntetés-végrehajtási intézetbe történő kíséréshez szükséges átkísérési utasítást az a rendőri szerv készíti el, valamint az átkísérést az hajtja végre, amelynek illetékességi területén a szabálysértési elzárás végrehajtására kijelölt büntetés-végrehajtási intézet található. Ettől eltérően a Budapesti Rendőr-főkapitányság, a Fejér, a Komárom-Esztergom és a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság egymás közötti megállapodás alapján hajtja végre a szabálysértési elzárással érintett személy büntetés-végrehajtási intézetbe történő kísérését.

Az elfogás helye szerinti rendőrségi fogdába befogadott, szabálysértési elzárással érintett személy – amennyiben a kísérést végrehajtó rendőri állomány szolgálatellátásának hatékonysága indokolja, vagy ha bármilyen objektív ok miatt büntetés-végrehajtási intézetbe történő előállítás a büntetés-végrehajtási intézet hivatali munkaidejében nem valósul meg – a büntetés-végrehajtási intézet következő hivatali munkaideje kezdetéig – figyelemmel a szabálysértési elzárás hátralévő időtartamára – a büntetés-végrehajtási intézet székhelye szerint illetékes rendőr-főkapitányság fogdájába – a fogdai befogadás szabályainak megtartása mellett – befogadható.

A szabálysértési elzárás rendőrségi fogdában eltöltött napjainak igazolása érdekében a büntetés-végrehajtási intézet munkatársai részére igazolást kell átadni. Amennyiben a szabálysértési elzárással érintett személy fentiek szerinti fogdai befogadására kerül sor, a büntetés-végrehajtási intézetbe történő átkísérése esetén a rendőrségi fogdában eltöltött napok igazolásakor azok teljes időtartamát figyelembe kell venni.

Amennyiben a fogdai befogadásra a fogda telítettsége miatt és/vagy az elkülönítés szabályainak megtartása mellett nincs lehetőség, az előállításakor a büntetés-végrehajtási intézet részére szintén igazolást kell adni.

A fogda a szabálysértési elzárás foganatba vételére, a szabálysértési elzárás kitöltésére, illetve az elkövetőnek a pénzbírság, helyszíni bírság megfizetése folytán történt szabadon bocsátására vonatkozó értesítési kötelezettségét a Fogdaszolgálati Szabályzat mellékletét képező iratminta szerint teljesíti.

Őrzött szállás

Alkalmazott jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök:

- 1) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény,
- 2) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény,
- 3) a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény,
- 4) az idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizet végrehajtásának szabályairól szóló 27/2007. (V. 31.) számú IRM rendelet,
- 5) az Országos Rendőr-főkapitány 21/2014. (VII.4.) ORFK utasítása a rendőrség őrzött szállásainak szolgálati szabályzatáról és a menekültügyi őrzött befogadó központokban végrehajtandó rendőrségi feladatokról.

Az Európai Gazdasági Térség (EGT) állampolgáraival vagy családtagjaival, illetve harmadik országbeli állampolgárral szemben (a továbbiakban: őrizetes) idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizet (a továbbiakban: őrizet) végrehajtásának helye – kivéve, ha biztonsági vagy egyéb okból nem lehet végrehajtani – az elrendelő idegenrendészeti hatóság székhelye szerint illetékes rendőrség által fenntartott őrzött szállás.

Az őrzött szállás az idegenrendészeti eljárás során elrendelt fogvatartás céljaira sajátosan kialakított, az őrizeteseik őrzéséért, kíséréséért, szállításáért és ellátásáért, valamint a feladatokat végrehajtó állomány irányításáért felelős személyek elhelyezésére szolgáló körletrész, az előállító helyiséget, a befogadó egységet, az őrizeteseik lakóterét, valamint kerítéssel körülhatárolt sétálóudvart magában foglaló, a vonatkozó ORFK utasításban felsorolt objektum (pl.: Kiskunhalasi Őrzött Szállás).

Az őrzött szállás működésére vonatkozó előírások – az épület sajátos kialakítása, a benne elhelyezett személyek állampolgársági összetétele miatt – az alábbi eltérések figyelembevételével megegyeznek a rendőrségi fogdára vonatkozó szabályokkal.

Az őrzött szállás személyi állománya:

- 1) az őrzött szállás vezetője és helyettese,
- 2) szolgálati csoportvezető,
- 3) segédelőadók (őr, kísézőőr és idegenrendészeti őr),
- 4) fegyveres biztonsági őrök (személyőr, kísézőőr),
- 5) egészségügyi asszisztens,
- 6) több munkafolyamatot ellátó alkalmazottak (ügyviteli, gazdasági, gondnok),
- 7) gépjárművezetői feladatokat ellátó alkalmazottak.

Az őrzött szállás vezetője szolgálati előljárója és közvetlen vezetője az őrzött szállás teljes személyi állományának.

A szolgálatellátás rendje

A napi szolgálati feladatok végrehajtását a szolgálatirányító parancsnok koordinálja, akit az őrzött szállás szolgálati csoportvezető vagy segédelőadói és a feladatra felkészített állományából kell kijelölni.

A szolgálatba lépők részére eligazítást kell tartani, amelynek tartalmáról feljegyzést kell készíteni. Az eligazítást az őrzött szállás vezetője, helyettese vagy az általuk kijelölt szolgálati csoportvezető vagy szolgálatirányító parancsnok tartja. Az eligazítás tartalmára, valamint a szolgálat átadás-átvételére vonatkozó előírások megegyeznek a fogda idevonatkozó előírásaival.

Az őrzés biztonsága érdekében törekedni kell arra, hogy őrizetes egyedül ne kerüljön elhelyezésre önálló hálókörletben. Az örök kötelesek az őrizetesek viselkedését figyelemmel kísérni.

Gyakrabban – szükség esetén folyamatosan – kell ellenőrizni azokat az őrizeteket, akik:

- rendkívüli eseményt idéztek elő,
- akikről viselkedésük alapján rendkívüli esemény előidézése alaposan feltételezhető.

Folyamatosan kell őrizni azokat, akiknek biztonsági elkülönítését rendelték el.

A szolgálatot mindenkor az évszaknak megfelelő egyenruhában, illetve rendszeresített formaruhában kell ellátni.

Szolgálati felszerelés:

- 1) vegyi eszköz,
- 2) rendőrbot,
- 3) bilincs,
- 4) szolgálati lőfegyver (külső kísérés, illetve őrszolgálat esetén).

A szolgálati csoportvezetőnek, segédelőadóknak, valamint a fegyveres biztonsági őrseg tagjának – a munkaközi szünet vagy pihenő kivételével – az őrzött szálláson belül tilos olyan tevékenységet folytatnia, amely a figyelmét az őrizetesek biztonságos őrzésétől elvonja, **így különösen:**

- 1) aludni, öltözni, fürödni, olvasni,
- 2) szórakoztató elektronikai vagy hírszolgáltató média akusztikus berendezéseket hallgatni vagy nézni,
- 3) bármilyen módon játszani,
- 4) rendszeresített szolgálati telefonon magánbeszélgetést folytatni.

Tilos továbbá a szolgálati helyet engedély nélkül elhagyni!

Az őrizettest napszaknak és nemének megfelelő köszönéssel és – amennyiben az őrizetes név szerint is ismert – teljes nevén kell szólítani, tegezni nem lehet. Az őrizetes meghatározott esetekben utasítható.

Befogadás

A befogadáshoz szükséges dokumentumok:

- 1) az elrendelő hatóság őrizetet elrendelő határozata,
- 2) a határozat szerint kiállított rendelvény,
- 3) az őrizetes értéktárgyaitól és pénzéről készített jegyzék másolata,
- 4) külsérelmi nyom esetén orvosi látletet,
- 5) legalább két darab arcfénykép.

Amennyiben a befogadáskor valamely okmány hiányzik – az őrizetet elrendelő határozat kivételével nem lehet indok a befogadás megtagadására –, a szolgálati csoportvezető intézkedik azok pótlására.

A befogadáskor meghatározott minőségű arcfényképet kell készíteni a fényképes nyilvántartóban történő elhelyezés céljából.

Befogadáskor az őrizetes ruháját az általános szabályok szerint át kell vizsgálni, a nála lévő tárgyakról egyedi azonosítást lehetővé tevő módon jegyzőkönyvet kell készíteni.

Az őrizettest anyanyelvén vagy az általa ismert más nyelven tájékoztatni kell:

- 1) jogairól és kötelezettségeiről,
- 2) a vele szemben alkalmazható kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetőségéről,
- 3) jogorvoslatról,
- 4) Nemzetközi Migrációs Szervezet hazautazáshoz nyújtott segítségének lehetőségéről.

A tájékoztatás történhet írásos tájékoztató átadásával vagy szóban, de a megtörténtéről jegyzőkönyvet kell készíteni.

A befogadáskor – lehetőség szerint – figyelemmel kell lenni a kiskorú érdekeinek szem előtt tartásával a család egységének a fenntartására.

A családok, illetve házastársak számára a családi együttélés alapvető feltételeinek megfelelő elkülönítést, lakóteret kell biztosítani.

Az őrizetes csak orvosi vizsgálatot követően fogadható be. Az orvos a vizsgálat alapján általános belgyógyászati szakvéleményt ad, amely tartalmazza az őrizetes életfontosságú szervei működésének mérhető és fizikális módszerrel megítélt szakmai adatait, illetve az esetleges fertőző betegségére vonatkozó információkat. A vizsgálat eredményét ún. Egészségügyi Törzslapon kell rögzíteni.

Az orvosi vizsgálat eredménye alapján az alábbi minősítések adhatók:

- 1) közösségben elhelyezhető,
- 2) közösségben egészségügyi ellenőrzés mellett helyezhető el,
- 3) elkülönítendő,
- 4) csak szakvizsgálat eredménye alapján helyezhető el közösségben,
- 5) azonnal egészségügyi intézménybe kell szállítani.

Az őrzött szállás belső rendje

Az őrzött szállás belső rendjét alapvetően a napirend szabályozza, amelytől eltérni csak kivételes esetben lehet.

A napirendet a befogadott részére anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven ismertetni kell, több nyelven elkészítve ki kell függeszteni, illetve elektronikus formában is elérhetővé kell tenni.

A napirend kötelező tartalmi elemei:

- 1) ébresztő és pihenőidő kezdete,
- 2) étkezések időpontja,
- 3) orvosi rendelési idő,
- 4) szabad levegőn tartózkodás ideje,

- 5) távbeszélő és az internetszolgáltatás használatának időtartama,
- 6) kifogás, kérés, panasz, közérdekű bejelentés előterjesztésének rendje.

Az őrizetes

Őrizetes az a személy, akinek kiutasítását előkészítő, idegenrendészeti vagy kitoloncolási, illetve menekültügyi őrizetét az arra jogosult hatóság elrendelte, továbbá akinek az őrizetét a bíróság elrendelte.

Az őrizetes jogainak érvényesülése

Az őrizetes a kijelölt körletrészen a közművelődési és sportolási lehetőségeket, a könyvtárat szabadon használhatja, rádióműsort hallgathat, a televízió műsorát nézheti.

Az őrzött szálláson családjával tartózkodó kiskorúnak biztosítani kell a korának és fejlettségének megfelelő oktatási és szabadidős tevékenységhez szükséges feltételeket, illetve eszközöket, így különösen játszószoza használatát, gyermekpedagógus vagy speciálisan képzett szociális gondozó által nyújtott foglalkoztatást. A tanköteles kiskorú őrizetes fejlettségi szintjén megfelelő oktatás biztosítása érdekében az őrzött szállás vezetője haladéktalanul megkeresi az őrzött szállás helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi, kerületi) hivatalát.

Az őrizetes számára a megfelelő személyi, felszerelési tárgyakat, szükség szerint évszaknak megfelelő ruházatot, a tisztálkodáshoz szükséges eszközöket az őrzött szállás biztosítja.

Az őrizetesnek az őrizet végrehajtásával összefüggő jogai gyakorlásához és kötelezettségei teljesítéséhez szükséges tolmácsolás és fordítás költsége az őrzött szállást terheli.

Ha az őrizetes az őrizet végrehajtásával össze nem függő ügyben tolmács közreműködését igényli, a tolmácsot az őrizetes költségére kell biztosítani.

Az őrizetes kapcsolattartással összefüggő joga

Látogató fogadása

Az őrizetes és hozzátartozója, valamint a biztonsági felügyelet mellett ellenőrzés nélküli kapcsolattartásra jogosult látogatók fogadása, előzetes egyeztetés szerinti időpontban történhet. A látogató fogadására munkanapon csak hivatali munkaidőben, továbbá munkaszüneti napon a hivatali munkaidőnek megfelelő időben kerülhet sor. A látogatás időtartama 45 perc, amely kérelemre további 30 perccel meghosszabbítható.

Külföldről érkező látogató esetén – lehetőség szerint soron kívül – legalább 60 perc időtartamot kell biztosítani. A látogatás gyakorisága nem korlátozható.

Az őrizetes levelezési, csomagküldési és -fogadási joga

Az őrizetes kapcsolattartása levelezés útján is gyakorolható.

A fogvatartás ellenőrzésére jogosult hatósághoz címzett, a fogvatartással kapcsolatos kifogást, kérést, panaszt, közérdekű bejelentést tartalmazó, illetve az emberi jogok védelmét ellátó meghatározott szervezethez címzett levelet soron kívül, egyéb levelet 2 munkanapon belül kell továbbítani. Hetente két alkalommal – meghatározott tartalommal – csomagot fogadhat.

Az őrizetes csomagot küldhet. A levelezés és csomagküldés gyakorisága nem korlátozható.

A levél, illetve csomag tartalma csak kivételes esetben – biztonsági, illetve közegészségügyi szempontból – ellenőrizhető.

Távbeszélőn történő kapcsolattartás

A kapcsolattartás az őrzött szállás által biztosított készüléken az őrizetes költségére történik. A telefonbeszélgetés időbeli korlátozása biztonsági okból, illetve pihenőidő alatt lehetséges. A telefonbeszélgetés tartalma – meghatározott esetek kivételével – biztonsági okból ellenőrizhető, szükség esetén megszakítható. Az ellenőrzés lehetőségéről az őrizettest tájékoztatni kell.

Az őrizetes panaszhoz, kérelemhez való joga

Az őrizetes a fogvatartása során alkalmazott intézkedés vagy annak elmulasztása miatt panaszt, illetve a fogvatartás körülményeire vonatkozóan kérelmet terjeszthet elő, amelyről az őrzött szállás vezetője dönt. Az őrizetes a döntés ellen az illetékes megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányhoz, illetve a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság igazgatójához fordulhat.

Ha a panasz bántalmazásra vagy embertelen, megalázó bánásmódra utal, az őrzött szállás vezetője köteles azt a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészhez továbbítani, akihez egyébként fogvatartással kapcsolatos ügyben az őrizetes közvetlenül is fordulhat.

Szintén közvetlenül fordulhat az őrizetes az országgyűlési biztoshoz, valamint az emberi jogok védelmét ellátó meghatározott szervezetekhez.

V.

KÖZLEKEDÉSRENDÉSZETI ISMERETEK

A közlekedés személyek és áruk szállítását különböző műszaki eszközökkel végző gazdasági, szolgáltató tevékenységnek tekinthető. Ágazatai: közúti közlekedés, vasúti közlekedés, légi közlekedés, vízi közlekedés. A közúti közlekedésre használt összefüggő úthálózat először a perzsáknál jelent meg.

A közúti közlekedés fejlődéséhez elengedhetetlen volt az utak építése, hiszen természetes utakon nem minden jármű tudott közlekedni, és a közigazgatás fejlődéséhez, a katonai védelem ellátásához elengedhetetlenül szükség volt az útépítésre. Olyan utakra volt szükség, ahol a forgalom gyorsan és biztonságosan haladhatott. Ezért az útépítés állami feladat volt, már a költségessége miatt is.

A légi közlekedés döntően nagy távolságra és főként személyszállításra alkalmas, viszont költségei minden más közlekedési ágazatnál magasabbak.

A vasúti közlekedés alatt kötött pályás, személy- és teherszállításra szolgáló rendszert értünk.

A vízi közlekedésnek a különösen nagy méretű és nagy tömegű áruk hosszabb távolságra történő szállításánál van előnye, és természetesen a személyszállításban is szerepet játszik.

Mindezen sokrétű közlekedéssel foglalkozik a rendőrség közlekedésrendészeti szolgálati ága, amelynek feladatköre igen széles: forgalomirányítás, forgalomellenőrzés, közigazgatási eljárások lefolytatása, büntetőeljárások során nyomozások végrehajtása, valamint a megelőzési tevékenység folytatása. Ezen szakterület folyamatosan változik, ahogyan a környezet és a technika fejlődik, hiszen alkalmazkodni kell a változásokhoz.

1. A közlekedésrendészeti feladatot ellátó szervek, azok főbb feladata

A közlekedésrendészeti szervek felépítése igazodik a rendőrség felépítéséhez: a helyi, területi és központi szervnél is működik közlekedésrendészeti szervezeti elem.

Az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Igazgatóságához tartozik a Közlekedésrendészeti Főosztály (a továbbiakban: Főosztály), amely négy osztályból áll: Közlekedésrendészeti Szakirányító Osztály, Közigazgatási és Hatósági Osztály, Közlekedésrendészeti Fejlesztési Osztály, valamint a Baleset-megelőzési Osztály alkotja a szakirányító szervezetet.

A Főosztály szakirányító tevékenységet lát el a területi szervek irányába, mind közlekedésrendészeti szakmai területen – így pl. balesethelyszínelés, baleset vizsgálat –, mind a közigazgatási eljárás területén, amely területen másodfokú eljárásokat is lefolytat, amennyiben területi szerv járt el első fokon. A szolgálati ág technikai fejlesztése tekintetében közbeszerzési eljárásokat indít technikai eszközök – pl. szolgálati motorkerékpárok, szolgálati gépkocsik, alkoholtesztetek – beszerzésére. Továbbá szervezi, irányítja és ellenőrzi a rendőrség baleset-megelőzési tevékenységét.

A megyei rendőr-főkapitányságokon közlekedésrendészeti osztályok működnek, kivétel ez alól a Budapesti Rendőr-főkapitányság, ahol főosztály szintű a közlekedésrendészeti tevékenység. A megyei osztályok felépítése eltérő, hiszen vannak olyan megyék, ahol

gyorsforgalmi útszakaszok nem vezetnek keresztül, ezen megyéknél autópálya alosztályok nem működnek, és nem minden megyében van forgalomellenőrző alosztály sem.

A területi szervek szakirányító tevékenységet folytatnak a helyi szervek irányába mind balesethelyszínelés és vizsgálat, mind közigazgatási eljárás tekintetében, valamint a közterületi szolgálatot ellátó állomány vonatkozásban és a baleset-megelőzési tevékenység végrehajtásában is, amennyiben rendelkeznek autópálya alosztállyal, illetve forgalomellenőrző alosztállyal, végrehajtói feladatokat is ellátnak. Továbbá nyomozást folytatnak a hatáskörükbe utalt közlekedés körében elkövetett bűncselekmények tekintetében, és a közúti közlekedési bírság kiszabása kapcsán felmerülő feladatokat, valamint a sebességmérő berendezések használatával, működtetésével kapcsolatos feladatokat is ellátják.

A helyi szervek alosztály szintű szerveződésben látják el a közlekedésrendészeti feladatokat. Járőrszolgálatot látnak el, balesethelyszínelői, vizsgálói tevékenységet folytatnak, közigazgatási ügyekben járnak el és a baleset-megelőzés terén folytatnak aktív propagandamunkát.

Speciális közlekedésrendészeti szervként működik a Balatoni, Dunai és a Tiszai Vizirendészeti rendőrkapitányság, valamint a Készenléti Rendőrséghez tartozó Légirendészeti Parancsnokság.

2. Közlekedésrendészeti és az ideiglenes közlekedésrendészeti intézkedések

Az Rtv. alapján a rendőr a következő közlekedésrendészeti intézkedéseket teheti meg:

1) A közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti

A forgalomirányítás általánosságban a forgalom segítését, a forgalmi áramlatok szabályzását jelenti, amelyre leggyakrabban útkereszteződésekben, útfelbontások során, balesetek helyszínein kerülhet sor. A szabályzás alapját az 1/1975. (II.5.) KPM-BM együttes rendelet (továbbiakban: KRESZ) adja.

A forgalomkorlátozás tekintetében a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet 24. §-a ad iránymutatást, amely az ideiglenes közlekedésrendészeti intézkedésekről rendelkezik. Ennek keretében, a rendőrség és a Terrorelhárítási Központ a közbiztonság védelme érdekében, katasztrófa, tüzeset vagy baleset, valamint rendezvény helyszínén a feltétlenül szükséges mértékben és időtartamban elrendelheti:

- egyes útvonalak, utcák, terek, városrészek közötti forgalmának teljes vagy részleges lezárását, a forgalom elterelését vagy korlátozását,
- a megállás vagy várakozás tilalmát, valamint az arra kijelölt helyen a várakozás megszüntetését, továbbá
- egyéb közlekedési tilalmak feloldását, az egyirányú forgalmú utcában a közlekedés irányának megváltoztatását.

A rendőrség és a Terrorelhárítási Központ az ideiglenes intézkedések megtételekor a szükséges mértékben gondoskodik a közúti jelzőtáblák ideiglenes kihelyeztetéséről, valamint az állandó jelleggel kihelyezett közúti jelzőtáblák leszerelés vagy letakarás útján történő feloldásáról. A közút lezárása vagy forgalmának korlátozása érdekében kihelyezett közúti jelzéseket az ok megszűnésekor el kell távolítani, az állandó jelleggel ott lévő közúti jelzőtáblák hatályát vissza kell állítani.

2) Közlekedési rendszabályok megtartásának ellenőrzése

Ennek keretében a rendőr:

- a közlekedési rendszabályok megtartását,
- a járműhasználat szabályszerűségét,
- az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását,
- a jármű birtoklásának jogszerűségét,
- az üzembentartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait,
- a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen – a jogszabályban meghatározottak alapján –

ellenőrizheti.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 44. §-a szerint az ellenőrző hatóság jelzésére a jármű vezetője a járművet köteles megállítani, személyazonosságát és járművezetési jogosultságát igazolni, a jármű és tartozékai, a rakomány, az okmányok ellenőrzésével kapcsolatos felhívásnak eleget tenni. Az ellenőrzés során az ellenőrző hatóság a járműhöz és tartozékaihoz, a rakományhoz tartozó okmányokat a helyszínen időlegesen elveheti, továbbá a jármű műszeres ellenőrző vizsgálatát vagy kötelező javítását rendelheti el, amelynek a helyszínére történő közlekedésre a jármű vezetőjét utasíthatja.

A közlekedési rendszabályok megtartásának ellenőrzése során többnyire az alábbi jogszabályokra, normákra kell figyelemmel lenni:

- a KRESZ,
- a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról szóló 5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet,
- a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet,
- a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet.

A feltárt jogsértések eredményeként általános jelleggel figyelmeztetést vagy helyszíni bírságot kell kiszabni, vagy szabálysértési eljárást (pl.: balesetveszélyes műszaki állapot, lejárt forgalmi engedély stb.) – a Kkt. 20. §-ába ütköző szabályszegések (pl. biztonsági öv, menetlevél hiánya, túlsúly, túlméret stb.) esetén pedig közigazgatási eljárást – kell kezdeményezni.

3) Ittas, vagy bódult állapot ellenőrzése

A jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta – ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének gyanúja merül fel –, az egészségügyi szolgálat igénybevételeivel vér-, vizelet- és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti.

A szeszes ital fogyasztásából származó alkohol szervezetben való jelenléte ellenőrzésének és az ellenőrzéshez rendelkezésre álló eszközök és mintavételi lehetőségek alkalmazásával kapcsolatosan a 27/2010. (OT.14.) ORFK utasítás, illetve a bódító hatású szertől befolyásolt állapotú járművezetőkkel, valamint a kábítószerrel összefüggő bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyekkel szemben alkalmazandó rendőri intézkedésekről a 32/2014. (VIII.25.) ORFK utasítás tartalmaz

konkrét rendelkezéseket, amelyeket később részletezünk. A közúti járművezetés során felmerülő ittaság esetén légalkohol, valamint a vér- és vizeletvizsgálat alapján közigazgatási vagy büntetőeljárást kell indítani.

A jegyzet írásakor még ezen belső normák vannak hatályban, de a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC törvény 2018. július 1-jei hatályba lépésével módosításra kerül sor!

4) Okmányok helyszíni elvétele

A járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó okmányokat, valamint a jármű hatósági jelzését – a külön jogszabályban meghatározottak szerint – a helyszínen elveheti.

A 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet szabályozza a vezetői engedély, illetőleg a forgalmi engedély, ideiglenes forgalomban tartási engedély, adott esetben a hatósági jelzés helyszíni elvételnek eseteit. A helyszínen átvételi elismervényt kell kiállítani az elvett okiratokról, és utóbbiakat – az intézkedésről készült jelentés (feljelentés) egy példányával együtt – 5 napon belül meg kell küldeni az üzembentartó lakóhelye (székhelye) szerint illetékes közlekedési igazgatási szervnek, míg a szabályszegés tekintetében a szükséges intézkedéseket meg kell tenni. Az okmányok esetében elkövetett bűncselekmények gyanúja (pl.: okirathamisítás) esetén, azokat le kell foglalni, és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó szervnél büntetőeljárást kell kezdeményezni.

5) Forgalomban való részvétel megtiltása

A forgalomban való részvételt megtilthatja, ha a jármű vagy vezetőjének állapota a közúti forgalom biztonságát veszélyezteti, és a további jogellenes járműhasználat megakadályozása céljából a jármű kulcsait elveheti, illetőleg a járművet más módon mozgásában korlátozhatja vagy elszállíttathatja.

Ezen intézkedésekre elsősorban a közlekedés biztonságának védelme érdekében kerülhet sor, így pl. ittas vezetésen tetten ért járművezetőtől a jármű kulcsainak időleges elvétele az újabb vezetés megakadályozása érdekében.

Az Rtv. 45. §-a szerint a rendőrség, valamint a rendőr a feladata ellátása során jogosult – a külön jogszabályban (ld. 143/1995. (XI.30.) Korm. rendelet) meghatározott módon – a közterületen szabálytalanul elhelyezett járművet elszállíttatni, vagy egyéb módon eltávolíttatni, ha az a közúti forgalom biztonságát vagy a közbiztonságot veszélyezteti.

3. A közúti forgalom ellenőrzése

A közúton történő közlekedés csak abban az esetben lehet zavartalan, ha a közlekedés résztvevői betartják a rájuk vonatkozó szabályokat, illetőleg az erre feljogosított hatóságok a közlekedés rendjének megtartását saját hatáskörükben ellenőrzik. A Kkt. 44. §-a a rendőrség ellenőrző jogköréről is rendelkezik, többek között a közlekedés rendje tárgyában. Utóbbi ellenőrzési skálája széles. Jelen fejezetben két jelentős témát, a sebességellenőrzést és az ittas (vezetési képességre hátrányos szer hatása alatt álló) vezetők ellenőrzését emeljük ki.

Közüti sebesség- és forgalomtechnikai eszközök alkalmazása

A közlekedési jogsértést dokumentáló technikai eszközök rendőrségi alkalmazásáról a 26/2013. (VI.28.) ORFK utasítás rendelkezik, amelynek tárgyi hatálya kiterjed a megengedett legnagyobb sebességre, a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire, a vasúti átjárón való áthaladásra vonatkozó rendelkezések megtartásának elmulasztását dokumentáló technikai eszközökre és azok alkalmazására, amennyiben arra a felsorolt közúti közlekedési szabályok megsértésének, megszegésének dokumentálása céljából kerül sor.

A sebességmérő berendezések hitelesítésének tényét és a hitelesség érvényességi idejét a mérésügyi hatóság által feljogosított szervezet által kiadott okirat, a hitelesítési bizonyítvány tanúsítja. Az eszköz időszakos hitelesítését a Készenléti Rendőrség Műszaki és Üzemeltetési Igazgatóság Műszaki Osztály vezetője kezdeményezi a hitelesítésre feljogosított szervezetnél, a sebességmérő fennálló hitelessége érvényességi idejének lejáratát megelőzően. A sebességmérő tevékenység során, annak helyszínén a kezelőnek rendelkeznie kell a sebességmérő eredeti hitelesítési bizonyítványának egy papír alapú másolatával. Azon ellenőrzések során, amikor a jogsértés elkövetőjének megállítása érdekében a sebességmérő telepítési helyén vagy annak közelében kerül sor, a kezelő az elkövető kérésére, részére bemutatja a hitelesítési bizonyítvány másolatát, illetve – ha a körülmények lehetővé teszik – a jogsértést bizonyító képi dokumentumot. Szolgálati érdekből a kérés megtagadható, amelyet indokolni kell.

Sebességmérővel joghatással járó mérést kizárólag az adott típusra érvényesített kezelői igazolvánnyal rendelkező személy végezhet. Kezelő csak hivatásos állományú, önálló intézkedési jogosultsággal felruházott személy lehet. Kezelői jogosultság és az ezt igazoló kezelői igazolvány megszerzésének feltétele a kezelői oktatáson történő részvétel, és a vizsga eredményes teljesítése.

Valamennyi rendőri szerv vezetőjének minden év decemberében felül kell vizsgálnia a kezelői igazolvánnyal rendelkező állományának kezelői tevékenységét. Akik beosztásukból, feladataikból és egyéb körülményekből fakadóan nem végeznek, vagy a felülvizsgálatot megelőző egy évben nem végeztek dokumentált kezelői tevékenységet, vagy nem látnak el oktatói feladatot, kezelői igazolványukat leadják. Az ORFK Közlekedésrendészeti Főosztály által az igazolványok érvénytelenítésre kerülnek.

A norma tárgyi hatálya alá tartozó jogsértések technikai eszközzel történő ellenőrzése során a technikai eszköz működtetője, a sebességmérő berendezés kezelője települési naplót köteles vezetni. Fontos kiemelni, hogy ebben a körben technikai eszköz lehet egy kamera vagy digitális fényképezőgép is, amely pl.: vasúti átjárón való áthaladásra vonatkozó rendelkezések megtartásának elmulasztását rögzíti. A közlekedési jogsértésről készített és azzal összefüggő képi dokumentációt a technikai eszköz működtetője a technikai eszköz adottságainak megfelelően a szolgálat során vagy annak befejezésekor online módon továbbítja a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező elsőfokú hatósághoz. Ez objektív felelősség alapján – megállítást nélkül – készült sebességmérő által készült felvételek esetén a Vas Megyei Rendőr-főkapitányság, vagy a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Közigazgatási Hatósági Szolgálatához történő továbbítást jelent. Amennyiben a technikai eszköz nem rendelkezik online továbbítási móddal, úgy a technikai eszköz működtetője adathordozón adja át a képi dokumentációt a beszámoltató parancsnoknak. Külön szabályok vonatkoznak továbbá a telepített kezelői felügyelet nélkül működő technikai eszközökre, amelyet itt nem részletezünk.

A sebességmérőt üzemeltető területi és helyi szerv kimutatást vezet az illetékességi területének azon útszakaszairól és helyszíneiről, ahol a baleseti statisztikai adatok és egyéb közlekedésbiztonsági szempontok alapján sebességmérést végez. A kimutatás egyedi azonosító szerint tartalmazza az egyes mérési helyeket, azok megnevezését, jellemzőit. Sebességmérőt kizárólag a kimutatásban szereplő helyszínen lehet üzemeltetni. A kimutatást (vagy annak kivonatát) a kezelő a mérés idején köteles magánál tartani.

A sebességmérőt üzemeltető rendőri szervnek havi vezénylési tervet kell készítenie, és azt a területi közlekedésrendészeti szerv részére jóváhagyásra felterjeszteni. A területi közlekedésrendészeti szerv a jóváhagyott terveket összesíti, és minden hónap 20. napjáig elektronikusan megküldi a rendőrség internetes honlapján történő megjelentetés céljából.

A területi szerv vezetőjének rendészeti helyettese – a területi közlekedésrendészeti szerv vezetőjének javaslata alapján – jogosult a sebességmérőket a területi szerv szervei és szervezeti elemei között elosztani, átcsoportosítani. A területi szervek között történő átcsoportosításra az ORFK rendészeti főkapitány-helyettese – az ORFK gazdasági főkapitány-helyettesének ellenjegyzésével – jogosult.

A rendőrség 2015 áprilisában üzembe helyezett 160 darab változtatható helyű Komplex Közlekedési Ellenőrzési Pontot (a továbbiakban vhKKEP), valamint 395 fix KKEP-t, amelyek szintén a baleset-megelőzést szolgálják. A vhKKEP pontos üzemeltetéséhez szükséges volt a mérési helyek pontos GPS koordinátáinak megadása, felvitele, valamint helyszínrajz és fényképfelvétel készítése az adott útszakaszcól. A fix KKEP-k üzembe helyezése előtt szintén szükséges volt felmérni az adott útszakasz adottságait, arról fényképfelvételt, minőség műszaki rajzot készíteni.

A vhKKEP-k vonatkozásában szükséges a mérések települési naplóban történő dokumentálása. A naplóban szerepeltetni kell a mérés helyszínét, az adott helyszínre vonatkozó adatokat: település, közterület neve, házszáma (GPS), az út száma, szelvény száma; az ellenőrzött forgalmi sávot, a járművek haladási irányát, a járműre, útszakaszra érvényes legnagyobb sebességet.

A sebességellenőrzést végző rendőr miután befejezi ellenőrzését, ennek tényét szintén dokumentálni köteles a települési naplóban. Bevonulását követően parancsnokának kötelessége a települési napló kitöltését, annak szakszerűségét, pontosságát leellenőrizni valamennyi sebességmérés befejezését követően. Amennyiben a sebességmérés során helyszíni bírság kiszabására került sor, úgy az ellenőrző parancsnok leellenőrzi a helyszínbírság tömböt, a kiállított szelvényt, annak pontosságát. A bírságtömb ellenőrzését a borítón ellenjegyzi, aláírással és dátummal látja el. Természetesen a helyszínbírság tömb ellenőrzése nem csupán a sebességmérés során kiszabott bírságok esetében kötelező, hanem minden más esetben is. A technika fejlődésével a rendőrségnél is bevezetésre került az ún. POS terminál alkalmazása, amely helyszínbírság kiszabásánál könnyíti az intézkedő rendőr munkáját.

POS terminál használatára kerülhet sor abban az esetben, ha az elkövetett jogsértésért pénzbírság kiszabására kerül sor, és az elkövető a bírság tényét tudomásul veszi, annak összegét nem vitatja, az intézkedő rendőr tájékoztatja az elkövetőt a bírság bankkártyával helyszínen történő megfizetésének lehetőségéről. Amennyiben az elkövető a bírságot a helyszínen bankkártyával kívánja megfizetni, az intézkedő rendőr a megfelelő nyomtatványt (helyszíni bírság, tájékoztató) kitölti. A nyomtatvány kitöltését követően az eljáró rendőr a POS terminálban rögzíti a bírság összegét. Sikeres bankkártya átutalás esetén tilos készpénzutalási megbízást adni.

Szolgálat ellátása végén a POS terminált használó köteles zárást végezni, amelyről készült bizonylatot a POS terminál kiadásáért felelős személynek átadni, és a nyilvántartásba lefűzni. A zárásról készült bizonylatok ellenőrzése, nyomon követése és nyilvántartása a zárást végző rendőr vezetőjének feladata.

Az ittasság és a vezetési képességre hátrányos szer befolyásának ellenőrzése

A szeszes ital fogyasztásából származó alkohol szervezetben való jelenléte ellenőrzésének és az ellenőrzéshez rendelkezésre álló eszközök és mintavételi lehetőségek alkalmazásával kapcsolatosan az ittasság ellenőrzéséről szóló 40/2018. (VI.29.) ORFK utasítás határoz meg konkrét rendelkezéseket. Az utasítás szerint kell eljárni a – közúti, vasúti, vízi és légi – közlekedés szabályai megtartásának jogszabályi felhatalmazás alapján történő ellenőrzése, továbbá mindazon személyek ellenőrzése során, akiknél a cselekmény elkövetése kapcsán a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol szervezetben való jelenléte vizsgálatot igényel.

Fontos megjegyezni, hogy a KRESZ módosítása alapján 2014. július 19-től, amennyiben a kerékpáros biztonságos vezetésre képes állapotban van, esetében nem kell alkalmazni a KRESZ 4. § (1) bekezdés c) pontjában a járművezető szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol jelenlétére vonatkozó korlátozást. Azaz a kerékpárossal szemben csak abban az esetben lehet ittas állapot miatt eljárást kezdeményezni, ha a kerékpáros nincs biztonságos vezetésre képes állapotban.

Az ittasság ellenőrzésének eszközei, alkalmazásuk feltételei

A rendőr feladatának ellátása során ittasság ellenőrzését kizárólag a rendszeresített elektromos alkoholteszterrel (a továbbiakban: alkoholteszter), szavatós Spiratest alkoholkimutató indikátorcsővel (a továbbiakban: alkoholszonda) és hiteles elektromos légalkoholmérő berendezéssel (a továbbiakban: hiteles mérőeszköz) hajthat végre.

Az alkoholteszter

A rendőri munkában korábban széles körben alkalmazott, egyszerű működésű Spiratest alkoholszondák használata visszaszorulóban van, szerepüket egyre inkább átveszik az elektromos alkoholteszterek (pl.: LION, Drager 6810-es készülék), amelyek nem hitelesített műszerek, azonban alkalmasak a szervezetben jelen levő ittasság helyszíni megállapítására. Alkoholszonda alkalmazására csak alkoholteszter hiányában kerülhet sor, illetőleg közlekedési baleset esetén, ahol a rendőr alkoholteszterrel vagy alkoholszondával köteles ellenőrizni – lehetőleg már a helyszínen, az intézkedés kezdetén – a balesetben részes járművek vezetőit és azokat a személyeket, akiknek magatartása a felelősség megítélésében jelentőséggel bírhat (pl. személyzet, utas, gyalogos).

Az ittasság ellenőrzését a cselekmény időpontját követően a lehető legrövidebb időn belül, de legkorábban a szeszesital-fogyasztás befejezésétől számított 10 perc elteltével kell végrehajtani. Az ittasság ellenőrzés megkezdésekor az ellenőrzés alá vont személyt szóban figyelmeztetni kell, hogy a légalkoholmérés megtagadása, illetve sikertelen mintaadás esetén az ittasság ellenőrzés elvégzése érdekében vér- és vizeletminta vételére előállíthatják.

Amennyiben az alkoholteszterrel végzett mérés eredménye közúti gépi meghajtású járművet vezetőnél a 0,15 mg/l, közúti nem gépi meghajtású járművet, vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vezetőnél a 0,25 mg/l, a nem gépi meghajtású úszólétesítményt vezetőnél a 0,3 mg/l, egyéb esetben a 0,5 mg/l légalkohol értéket nem haladja meg, és nem áll fenn vér- és vizeletminta vétel esete, valamint a jogsértést nem büntetőeljárással értékeli, ha

az intézkedés alá vont nyilatkozata szerint a mérési eredményt elfogadja, a nyilatkozat kitöltésével további mintavételre intézkedni nem kell.

Alkoholteszter helyett hiteles mérőeszkőzzel történő mérést kell végrehajtani, ha:

- az intézkedés alá vont a mérési eredményt nem fogadja el, és szóban úgy nyilatkozik, hogy hajlandó magát alávetni a hiteles mérőeszkőzzel történő vizsgálatnak,
- az alkoholteszterrel végzett mérési eredmény közúti gépi meghajtású járművet vezetőnél a 0,15 mg/l, közúti nem gépi meghajtású járművet, vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vezetőnél a 0,25 mg/l, a nem gépi meghajtású úszólétesítményt vezetőnél a 0,3 mg/l, egyéb esetben a 0,5 mg/l légalkohol értéket meghaladja, és az intézkedés alá vont szóban nyilatkozik arról, hogy nem szenved tüdőbetegségben, illetve nincs testhőmérséklet emelkedése, illetőleg hajlandó magát alávetni a hiteles légalkoholmérő vizsgálatnak.

A hiteles mérőeszköz

A hiteles mérőeszköz (pl. Seres Ethylometer, Drager 7110-es készülék) alkalmas joghatással bíró (bizonyító erejű) mérés végzésére, ezért eredményes alkalmazását követően – eltekintve a normában foglalt egyes kivételektől (pl.: jegyzőkönyv aláírásának megtagadása) – az ittasság megállapítására irányuló intézkedés lezárul.

A hiteles mérőeszkőzzel 15 perc különbséggel két mérést kell elvégezni úgy, hogy az első mérés a cselekmény időpontjától számított 30 percen belül megtörténjen.

Nem hajtható végre hiteles mérőeszkőzzel a mérés, ezért vér- és vizeletminta vételre kell intézkedni, ha

- az intézkedés alá vont személy a nyilatkozat megtételét megtagadja, illetve
- nyilatkozata szerint tüdőbetegségben szenved, vagy úgy nyilatkozik, hogy testhőmérséklet emelkedése van, avagy
- szervezetében a vezetési képességre hátrányosan ható szer jelenléte valószínűsíthető.

A hiteles mérőeszkőzzel történő mérés végrehajtása előtt a mérést végrehajtó (intézkedő) rendőr köteles meggyőződni arról, hogy az eszköz alkalmas-e joghatással bíró mérés elvégzésre. A hitelesítési bizonyítvány másolatát az intézkedést követően az intézkedés alá vont személy erre irányuló kérelme esetén részére be kell mutatni, ezért azt az eszközzel együtt kell tartani. A dokumentálást a normában meghatározottak szerint kell végrehajtani.

Vér- és vizeletvétel

Az alkoholfogyasztásra vonatkozó szakértői vizsgálatához szükséges vérvételre, és lehetőleg közel azonos időben végzett vizeletminta vételre kell intézkedni, amelyet a cselekményt követően a legrövidebb időn belül végre kell hajtani, ha az intézkedés alá vont személy

- 1) az alkoholszondával, az alkoholteszterrel, vagy a hiteles mérőeszkőzzel végzett ellenőrzést megtagadja,
- 2) olyan állapotban van, amely meggátolja az alkoholszonda, alkoholteszter, a hiteles mérőeszköz eredményes alkalmazását,
- 3) nyilatkozata szerint tüdőbetegségben szenved, vagy testhőmérséklet emelkedése van, és az ittasságellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszital-fogyasztás gyanúja fennáll,
- 4) az egészségi állapotára (tüdőbetegségére, testhőmérséklet emelkedésére) vonatkozó nyilatkozat megtételét vagy annak aláírását megtagadja,
- 5) hiteles mérőeszkőzzel történő első mérés foganatosítása a cselekmény időpontjától számított 30 percen belül nem hajtható végre,

- 6) a jegyzőkönyv aláírását megtagadja,
- 7) a hiteles mérőeszköz mérési eredményét kétségbe vonja és véralkohol vizsgálatot kér,
- 8) nyilatkozata, vagy az ez irányú ellenőrzés eredménye alapján szervezetében a vezetési képességre hátrányosan ható szer jelenléte valószínűsíthető, és az ittasság-ellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszital-fogyasztás gyanúja fennáll,
- 9) sérülést vagy annál súlyosabb kimenetelt eredményező közlekedési, illetve a közlekedés körében segítségnyújtás elmulasztása vagy cserbenhagyás bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható, és az ittasságellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszital-fogyasztás gyanúja fennáll,
- 10) a gyanú szerint a cselekmény után szesz italot fogyasztott vagy az ittasság-ellenőrzés előtt a helyszínt elhagyta, és az ittasságellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszital-fogyasztás gyanúja fennáll.

Ha a vizeletminta biztosítása nem lehetséges, kétszeri vérvételre kell intézkedni úgy, hogy a második vérvételre az első mintavételt követő 30-45 perc között kerüljön sor. A vér- és vizeletvétellel összefüggésben az alkoholos állapot és alkoholos befolyásoltság orvosszakértői vizsgálatáról és véleményezéséről szóló Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 13. számú módszertani levelében foglaltakra is figyelemmel kell lenni.

A vér- és vizeletvételek kizárólag erre a célra rendszerbe állított olyan szavatós mintavételi egységdoboz alkalmazható, amelynek zárcimkéje ép.

A vezetési képességre hátrányos szer befolyásának ellenőrzése

Részletes szabályait a bódító hatású szertől befolyásolt állapotú járművezetőkkel, valamint a kábítószerrel összefüggő bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyekkel szemben alkalmazandó rendőri intézkedésekről szóló 32/2014. (VIII.25.) ORFK utasítás tartalmazza.

A rendőri intézkedés során okkal feltételezhető az intézkedés alá vont személy kábítószer-fogyasztása, ha

- az intézkedés alá vont személyen a kábítószer okozta bódult állapotra jellemző testi és pszichikai tünetek észlelhetők,
- az intézkedés alá vont személyen az egyes kábítószerek fogyasztása okozta jellemző elvonási tünetek észlelhetők, vagy
- az intézkedés alá vont személy kimutatható időn belüli kábítószer-fogyasztásról nyilatkozik.

Kábítószer-fogyasztás gyanúja esetén:

- ha a fenti felsorolás első alpontja alapján merül fel, vér- és vizeletminta vételére kell intézkedni a rendszeresített „A kábítószeres befolyásoltság (élő személynél) megállapítására alkalmas vér- és vizeletvételi – II. számú – egységdoboz” (a továbbiakban: II. számú egységdoboz),
- ha az kizárólag a fenti felsorolás második, harmadik alpontjai alapján merül fel, egyszeri vizeletvételekkel kell intézkedni a rendszeresített „A kábítószer-fogyasztás (élő személynél) megállapítására alkalmas vizeletvételi – I. számú – egységdoboz” (a továbbiakban: I. számú egységdoboz) alkalmazásával.

Járművezető bódult állapotának gyanúja esetén először az ittasság helyszíni ellenőrzését kell végrehajtani. A járművezető bódult állapotának gyanújára utal, ha:

- a járművezető ittasság ellenőrzésének eredménye negatív, és olyan testi és pszichikai tünetek észlelhetők, amelyekből a bódult állapotra lehet következtetni, vagy
- az ittasságellenőrzés pozitív eredménye mellett olyan testi és pszichikai tünetek észlelhetők, amelyek a szeszital-fogyasztásából származó alkohol szervezetben való kizárólagos jelenléte esetére nem jellemzőek, vagy
- a mért alkoholkoncentrációval nincsenek összhangban.

A bódult állapot gyanúját erősíti, ha az előbbieken foglaltakon túl a járművezető bódító hatású szernek a vezetést megelőző 24 órán belüli fogyasztásáról nyilatkozik.

A járművezető bódult állapotának felmerülő gyanúja esetén vér- és vizeletvételre is kell intézkedni. A mintákat a II. számú egységdobozban kell biztosítani.

A biológiai mintavétel alapját képező körülmények észlelését követő lehető legrövidebb időn belül kell végrehajtani a mintavételezést. Az I. és II. számú egységdoboz kizárólag kábítószer-fogyasztás vagy bódult állapot gyanúja esetén használható fel.

Kábítószer-fogyasztás vagy bódult állapot gyanúja esetén az intézkedés alá vont személy ruházatát, csomagját és a hozzá kapcsolható járművet minden esetben át kell vizsgálni. A tárgyi bizonyítási eszközként szóba jöhető kábítószer gyanúját keltő anyag, kábítószer élvezetéhez használatos eszközök, tárgyak feltalálása esetén a büntetőeljárási szabályoknak megfelelő lefoglalás érdekében kell intézkedni, amelynek végrehajtásáig a helyszínt biztosítani kell.

A vér- és vizeletminták rendőrségi ügyeleteken történő tárolásának, nyilvántartásának és továbbításának rendje

A vér- és vizeletminták rendőrségi ügyeleteken történő tárolásának, nyilvántartásának és továbbításának rendjéről szóló 10/2008. (OT 7.) ORFK utasítás szerint a biológiai minták vételéhez az e célra rendszerbe állított, központilag beszerzett, sérülésmentes állapotban lévő egységcsomagokat (a továbbiakban: mintavételi eszköz) szabad felhasználni. A mintavételi eszköz felnyitása és alkalmazása csak a mintavétellel érintett személy, az intézkedést foganatosító rendőr és a mintát vevő orvos (rendőrorvos, háziorvos, valamint egészségügyi intézmény orvosa) jelenlétében történhet. Tekintettel arra, hogy helyi szerveknél ügyelet már nem működik, így a szolgálatirányító parancsnok a volt ügyeleti helyiségben a mintavételi eszközöket a bevételezés sorrendjében, manuális úton (ráírással) sorszámmal látja el, és a felhasználók részére történő kiadásukig oly módon tárolja, hogy illetéktelen személy ne férhessen hozzájuk.

A mintavételi eszközök felhasználók részére történő kiadását, felhasználás utáni visszavételét, valamint az utasítás mellékleteiben meghatározott nyilvántartások vezetését a szolgálatparancsnok végzi.

A szabályszerűen lezárt, biológiai mintát tartalmazó egységcsomagot az intézkedő rendőr – szolgálati (szolgálat ellátási) helyére történő bevonulása után – az illetékes szerv szolgálatparancsnoka részére azonnal, a biológiai minta vételének alapjául szolgáló cselekményről (eseményről) készült feljelentést (jelentést) a szolgálati előljárójának soron kívül átadja.

A szolgálatparancsnoknak a biológiai mintát tartalmazó doboz átvételekor ellenőrizni kell a mintavételi eszköz azonosíthatóságát, épségét, sérülésmentességét, szabályos lezártóságát, az orvosi bélyegzőlenyomatok meglétét, az orvos aláírását, amelynek át kell érnie a zárócímkén és a műanyag mintavételi dobozon. Rögzíteni kell az intézkedő rendőr nevét, rendfokozatát, a mintavétel időpontját, az intézkedés alá vont személy nevét, születési idejét, lakcímét (elérhetőségét), a mintavétel okát, a mintavételi eszköz visszavételének időpontját, továbbá a visszavevő ügyeletes vagy szolgálatirányító parancsnok aláírását.

A rendőri szerv épületében az átvett biológiai mintát tartalmazó dobozt annak továbbításáig az erre kijelölt helyiségben lévő és kizárólag a biológiai minta tárolására rendszeresített, zárható hűtőszekrényben kell tárolni. A hűtőszekrény kulcsát a szolgálatirányító parancsnoknak a szolgálati ideje alatt magánál vagy felügyelete alatt kell tartania.

A vér- és vizeletminta vételi egységdobozokat a parancsnok köteles rendszeresen, de legalább havonta egy alkalommal ellenőrizni. Az ellenőrzés során ki kell térni a főnyilvántartási számmal ellátott nyilvántartás vezetésének pontosságára, évenkénti lezárására, a mintavételi egységdobozok szavatossági idejére is.

További szabályokat tartalmaz a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól szóló 100/2018. (VI.8.) Korm. rendelet, a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól szóló 60/2010. (OT.34.) ORFK utasítás, valamint az 1/1968. (V. 12.) BM-EüM együttes rendelet a kábítószer termelésének, gyártásának, feldolgozásának, forgalomba hozatal raktározásának és használatának szabályozásáról.

4. Közigazgatási bírságolás a közúti közlekedés körében

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (továbbiakban: Kkt.) 20.§ (1) bekezdésben és a 21.§-ban megfogalmazott jogsértések vonatkozásában az eljárás lefolytatására az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) előírásai az irányadók. A jogsértések esetén a bírság kiszabásának általános szabályait a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény tartalmazza, amely szabályozást 2018. december 31-éig egy átmeneti rendelkezés¹² figyelembevételével kell alkalmazni. Az eljárás és a szankcionálás részletszabályozása viszont az ágazati törvényben, így a közúti közlekedés körében elkövetett jogsértések esetén a Kkt.-ban található.

A jogsértések és az elkövetői körnek tételes felsorolását, és az ahhoz tartozó, kiróható bírságok összegét két kormányrendelet rögzíti. Ezeket, ismert elkövető esetében a közúti árufuvarozáshoz, személyszállításhoz és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírságolással összefüggő hatósági feladatokról szóló 156/2009. (VII. 29.) kormányrendeletben (továbbiakban: Bírságrendelet), a nem ismert elkövető esetében a tulajdonos, illetve az üzembentartó vonatkozásában, az úgynevezett objektív felelősség megállapításakor a közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegések köréről, az e tevékenységekre vonatkozó rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, felhasználásának rendjéről és az ellenőrzésben történő közreműködés feltételeiről szóló 410/2007. (XII. 29.) kormányrendeletben (továbbiakban: Obj. bírságr.) találhatjuk.

¹² 2017. évi CLXXIX. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióinak átmeneti szabályairól, valamint a közigazgatási eljárásjog reformjával összefüggésben egyes törvények módosításáról és egyes jogszabályok hatályon kívül helyezéséről

A Kkt. 20.§-ban nevesített, alapvetően a rendőr által a helyszínen feltárt szabályszegés esetén, az elkövető személyének megállapításával kezdődik az eljárás, míg a 21.§-ban meghatározott, vétkességtől független, objektív felelősség elve alapján a tulajdonos vagy az üzemeltető felelősségének megállapításával. Az objektív felelősséggel kapcsolatos eljárások elsőfokú lefolytatására a főváros és Magyarország nyugati fele tekintetében a Vas Megyei Rendőr-főkapitányság, illetve Magyarország keleti fele tekintetében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság van kijelölve. A másodfokú eljárások lefolytatására a Budapesti Rendőr-főkapitányság kapott országos hatáskört.

Az objektív felelősség körébe tartozó szabályszegések és a bírsággal kapcsolatos speciális szabályok (A Kkt. 21. §-ába ütköző szabályszegések)

A Kkt. 21. §-ban megfogalmazott jogsértések esetén a gépjármű üzemeltetője, illetve meghatározott esetben, ha azt megfelelő módon bizonyítani lehet, a gépjárművet használatra átvevő személy felel azért, hogy az általa üzemeltetett, illetve használt gépjárművel az előírások betartásra kerüljenek.

Az alábbi felsorolás a jegyzet készítésekor hatályos szabályozási körre terjed ki:

- 1) a megengedett legnagyobb sebességre,
- 2) a vasúti átjárón való áthaladásra,
- 3) a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire,
- 4) a megengedett legnagyobb össztömeget vagy tengelyterhelést meghaladó járművek közúti közlekedésére,
- 5) a gyorsforgalmi út leállósávjának, leállóöblének igénybevételére,
- 6) a behajtási tilalomra, a korlátozott övezetre (zóna), a kötelező haladási irányra,
- 7) a természet védelmére,
- 8) a díjköteles útszakaszok használatáért fizetendő, megtett úttal arányos útdíjra,
- 9) a Nemzeti Tengelysúlymérő Rendszer keretében végzett mérés eredménye befolyásolásának tilalmára.

Az itt felsoroltak közül a 4. és a 9. pontokban megfogalmazott jogsértések esetén nem a rendőri szervek, hanem a közlekedési hatóság rendelkezik hatáskörrel az eljárás lefolytatására és a bírság kiszabására.

Fontos itt is megemlíteni, hogy a parancsnoki munka egyik sarkalatos pontja a közúti ellenőrzések és az eljárások megindítása során is, a naprakész, hatályos normaismeret. Ez szerves részét kell, hogy képezze a napi munkának, az eligazításoknak és a parancsnoki revízióknak is.

A rendőrség hatáskörébe tartozó ügyekben a kiszabható bírság összege 10.000 forinttól 300.000 forintig terjedhet, amelynek pontos összegét az Obj. bírságr. állapítja meg. Fontos előírás továbbá az is, hogy a meghatározott közigazgatási bírság kiszabására kizárólag a gépjárműről és annak hatósági jelzéséről felvett készítő eszközre vonatkozó követelményekről szóló 18/2008. (IV.30.) GKM rendeletnek megfelelő technikai követelményeket teljesítő eszközzel dokumentált szabályszegés esetén van helye (ezek olyan berendezéssel készített felvételek és rögzített adatok, amelyek online módon, zárt rendszerben kerülnek megküldésre a feldolgozó szervhez). A Kkt. 21. § (2) bekezdése szerinti közigazgatási bírságot kiszabó, elsőfokú határozat meghozatala informatikai eszközzel, automatizált módon történhet.

A rendőrhatalóságnak határozatát az ügyfél részére az előírás megszegését követő 70 napon belül kézbesíteni kell, nincs helye viszont bírság kiszabásának abban az esetben, ha a jogsértő cselekmény elkövetésétől számítva kettő év eltelt.

A Kkt. 21. §-ában meghatározott szabályszegések alóli mentesülésekre speciális rendelkezéseket tartalmaz a jogszabály, amelyek formai és tartalmi követelményei konkrétan meghatározottak. Ilyen lehet a teljes bizonyító erejű magánokirat, menetlevél, fuvarlevél, és ezért kell a jármű adásvételi szerződésében rögzíteni a dátumon kívül az időpontot is (óra, perc formában).

A mentesüléssel kapcsolatos további rendelkezés az is, hogy az üzemeltető mentesül a kiszabott közigazgatási bírság megfizetése alól, ha a gépjármű – a szabályszegés időpontját megelőzően – jogellenesen került ki a birtokából, és igazolja, hogy a jogellenességgel összefüggésben – a bírságot kiszabó határozat kézbesítését megelőzően – kezdeményezte a megfelelő hatóság eljárását. Továbbá mentesül az üzemeltető a kiszabott közigazgatási bírság megfizetése alól, ha számára a szabályszegést más törvény lehetővé teszi.

A Kkt. 20. §-ába ütköző szabályszegések és a bírsággal kapcsolatos speciális szabályok

A „k” pontba ütköző szabályszegések

A „k” pont és az objektív felelősség kapcsolata alapvetően abban áll, hogy a jogsértés azonos, de az elkövető kiléte a helyszínen csak itt kell, hogy ismertté váljon.

Ebben az esetben a bírság kiszabására a rendőrkapitányságok és a rendőr-főkapitányságok rendelkeznek hatáskörrel. Nincs olyan jogszabályi kötelezettség, hogy a cselekményt technikai eszközzel rögzíteni kell, és nem csak hatósági jelzéssel rendelkező gépjárművekre, hanem minden járműre kiterjed a hatály. Így lehetséges, hogy akár a tilos jelzésen áthaladó kerékpáros is büntethető. A vétkesség a lényeg, a szabályszegést elkövetővel (járművezetővel) szemben történik meg a bírság kiszabása, vagy, ha a helyszínen nem ismeri el a jogsértést, megindul a közigazgatási eljárás.

A Kkt. 20. § 1) bek. k) pont az alábbi jogsértésekre terjed ki a közúti közlekedési szabályok közül:

- 1) a megengedett legnagyobb sebességre („gyorshajtás”),
- 2) a biztonsági öv használatára,
- 3) a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire,
- 4) a járművezető szervezetében a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol tilalmára
- 5) („ittas vezetés”),
- 6) a vasúti átjárón való áthaladásra,
- 7) a behajtási tilalomra, a korlátozott övezetre (zóna), a kötelező haladási irányra,
- 8) az autópálya leálló sávjának igénybevétele.

A Kkt. 20. § 1) bek. k) pontra vonatkozó eljárás

A jogszabály alapján 10.000 forinttól 300.000 forintig terjedő bírság szabható ki, amelynek pontos összegét a Bírságrendelet állapítja meg. A bírság összegeket magukba foglaló kormányrendeletek szinkronban vannak, vagyis hasonló jogsértések esetén a kiszabható bírság összegek megegyeznek.

A törvény lehetővé teszi, hogy az említett tényállások esetén, a helyszíni ellenőrzés alkalmával a bírság kiszabására határozathozatal nélkül kerüljön sor. A közúti forgalomban történő ellenőrzés során, ha az elkövető személye a helyszínen megállapítást nyer, a hatóság eljáró tagja határozathozatal nélkül szabja ki a bírságot, és döntését közli az elkövetővel. Az elkövető, ha a jogsértés tényét nem vitatja, a döntéssel szemben fellebbezésnek nincs helye, amiről az ügyfelet a helyszínen tájékoztatni kell. A behajtási tilalomra, a korlátozott övezetre

(zóna), a kötelező haladási irányra vonatkozó rendelkezéseknél, ha a közúti forgalomban történő ellenőrzés során az elkövető személye a helyszínen nem válik ismertté, és a szabályszegést a külön jogszabályban meghatározott technikai eszközzel nem rögzítették, a bírságot a gépjármű forgalmi rendszáma alapján megállapított üzembentartóval szemben kell kiszabni. Ilyenkor az üzembentartó címére kell a kiszabott összeget tartalmazó csekkszelvényt megküldeni. Ha a gépjármű üzembentartója az így kiszabott közigazgatási bírságot nem veszi tudomásul, a közigazgatási hatósági eljárást az egyébként irányadó rendelkezések szerint kell lefolytatni.

A helyszíni intézkedés során, az elkövető személyazonosságának és a jármű adatainak ellenőrzését követően a közigazgatási bírság kiszabásához a járőr a tevékenységirányítási központon keresztül a Robotzsaru Neo rendszerből egy kötelezően alkalmazandó 130-as főkönyvi számon megkéri a következő iktatószámot, amelyet a tájékoztatóra feljegyez, és így azonosítja azt be. Ez a szám a bírság befizetésének beazonosításához elengedhetetlen. Az itt említett adatokat a beszámoltatásokkor kötelezően ellenőrizni kell.

A Kkt. 20. § (1) bekezdés „a-j”, „l-o” pontjaiba ütköző szabályszegések (közúti áru- és személyszállítással kapcsolatos szabályok megszegése)

A Kkt. 20. § (1) bekezdése taxatív felsorolást ad a közúti áru- és személyszállítással összefüggő tevékenységekről, amelyekre vonatkozó szabályok megsértése esetében közigazgatási bírság szabható ki, ezek:

- 1) a meghatározott engedélyhez és meghatározott okmány meglétéhez kötött belföldi vagy nemzetközi közúti közlekedési szolgáltatás (árufuvarozás és személyszállítás),
- 2) a meghatározott okmány meglétéhez kötött saját számlás áru- és személyszállítás,
- 3) a közúti szállítás szociális előírása, a vezetési idő, a szünet, illetve a megszakítás és a pihenőidő (AETR),
- 4) a közúti közlekedésben használt menetíró készülék és tachográf-korong, valamint a digitális tachográfokhoz szükséges kártyák használata,
- 5) a veszélyes áruk szállítása (ADR),
- 6) a gyorsan romló élelmiszerek és élő állatok közúti szállítása,
- 7) a bérelt járművekkel végzett közúti áruszállítás,
- 8) a közúti járművek közúti közlekedésben való részvételéhez előírt műszaki, biztonsági és környezetvédelmi tulajdonságok, a megengedett legnagyobb össztömeg, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek közúti közlekedése, a rakomány rögzítése, továbbá az ömlesztett áruk szállítása,
- 9) a nemzetközi kombinált árufuvarozást elősegítő kedvezmények,
- 10) a nehéz tehergépkocsik közlekedésének korlátozására vonatkozó rendelkezések,
- 11) a magyarországi illetőségű személynek vagy szervezetnek a külföldi hatósági jelzéssel ellátott jármű belföldi üzemeltetése, használata,
- 12) az útdíjköteles útszakaszok használatáért fizetendő, megtett úttal arányos útdíj,
- 13) a jármű továbbközlekedésének megtiltására irányuló, hatósági intézkedés megszegése,
- 14) a Nemzeti Tengelysúlymérő Rendszer keretében végzett mérés eredménye befolyásolásának tilalma.

A felsorolt előírások betartását a belföldi forgalomban közlekedők tekintetében a rendőrség jogosult önállóan ellenőrizni.

A szabályszegés típusok konkrét tartalmát ágazati szabályozások tartalmazzák. A rendelkezések megsértőivel szemben 10.000 forinttól 800.000 forintig terjedő bírság szabható

ki, amelynek pontos mértékét a Bírságrendelet mellékletei tartalmazzák. A bírságot a rendelkezés megsértéséért felelős köteles megfizetni. Amennyiben valamely rendelkezés megsértéséért többen is felelőssé tehetők, a bírság összegét a jogsértésben való felelősségük arányában kötelesek megfizetni.

A használattal arányos útdíjjal kapcsolatos szabályok ellenőrzése

2013. július 1-jétől Magyarország gyorsforgalmi útjain, főútjain a 3,5 tonna feletti megengedett legnagyobb össztömeget meghaladó tehergépjárművek útdíjat kötelesek fizetni, amelynek ellenőrzését és szankcionálását a rendőrség is teljesíti. Az ellenőrzés a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zártkörűen működő Részvénytársaság által üzemeltetett informatikai rendszer (UD rendszer) által szolgáltatott adatok alapján a jogosulatlan úthasználattal érintett járművekkel kapcsolatos, közigazgatási bírság kiszabására irányuló, nyílt rendőri ellenőrzés.

Az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló törvényben foglalt, rendőri szerveket érintő feladatok végrehajtásáról szóló 16/2014. (V.30.) ORFK utasítás alapján az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvény, az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő megtett úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvény végrehajtásáról szóló 209/2013. (VI. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.), valamint az útdíj mértékéről és az útdíjköteles utakról szóló 25/2013. (V. 31.) NFM rendelet rendelkezései alapján végrehajtott ellenőrzést kizárólag az erre a célra kiképzett, az ellenőrzés helye szerint illetékes területi vagy helyi rendőri szerv állományába tartozó vagy oda vezényelt rendőr végezhet. Az ellenőrzés történhet állandó ellenőrzőpontokon (épületben, gépjárművel), valamint mozgó ellenőrzésként. Az ellenőrzési feladatot ellátó rendőr ezen tevékenység végzése alatt – az Rtv.-ben foglalt intézkedési kötelezettség teljesítését kivéve – egyéb, nem közlekedésrendészeti ellenőrző tevékenységekre csak a területi rendőri szerv helyettes vezetője vagy annál magasabb beosztású rendőri vezető utasítása alapján vehető igénybe.

Útdíjköteles gépjárművet ellenőrzés céljából kizárólag akkor lehet megállítani, ha az UD rendszer automatikus értesítése vagy az abból történő lekérdezés alapján a járművel kapcsolatosan jogosulatlan úthasználat gyanúja merült fel.

Az épületben kialakított állandó ellenőrzőponton úgy kell az ellenőrzést végezni, hogy az UD rendszer által észlelt, jogsértő útdíjköteles gépjárművek az ország területét a rendőri ellenőrzés elkerülésével ne hagyassák el.

Ha az UD rendszer rövid időn belül, egymást követően több útdíjköteles gépjármű jogosulatlan úthasználatát jelzi, csak annyi járművet kell megállítani és ellenőrzés alá vonni, amennyi az ellenőrzés helyszínének adottságai és az ellenőrzés időpontja alapján biztonságosan, a közúti forgalom zavarása nélkül ellenőrzés alá vonható, illetve nem késlelteti jelentősen a megállított járművek ellenőrzésének megkezdését.

Jogsértés esetén az eljáró hatóság a meghatározott közigazgatási bírságot szabja ki. Ha a külföldivel (járművezetővel, üzembentartóval) szemben kiszabott bírságot vagy a pénzkövetelést a helyszínen nem fizetik meg, úgy a megfizetés igazolásáig – a vonatkozó jogszabályi feltételek fennállása esetén, a jogszabályi előírások figyelembevételével – indokolt a jármű visszatartását elrendelni.

A nehéz tehergépkocsik hétvégi korlátozása

Az ország közútjain már 1995. évtől szabályozva van a 7,5 tonna legnagyobb össztömeget meghaladó tehergépkocsik közlekedése. A hétvégi korlátozásnak a balesetmegelőzésben is

szerepe van, de az összes nehéz tehergépjármű kitiltása nem lehetséges, mivel vannak olyan tevékenységek, feladatok, helyzetek és szervezetek, amelyek mentességet élveznek a korlátozás alól. A jelenleg hatályos szabályozás külön nevesíti a nyári – július 1-jétől augusztus 31-ig – időszakot, amikor már szombaton 15.00 órától vasárnap 22.00 óráig tart a korlátozás, az év ettől eltérő időszakában gyakorlatilag vasárnapra vagy munkaszüneti napokra esik a tiltás úgy, hogy az a megelőző nap 22.00 órától vasárnap vagy a munkaszüneti nap 22.00 órájáig tart.

A szabályok megszegőivel szemben - a fentiekhez hasonlóan - közigazgatási eljárás keretében kerül kiszabásra a büntetés, melyet a Bírságrendelet tartalmaz.

5. A közlekedési balesetek és a közlekedési bűncselekmények esetén követendő eljárások

Fogalmak (közlekedési baleset, könnyű, súlyos, halálos baleset, tömegszerencsétlenség, halálos tömegszerencsétlenség)

A hatályos közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól szóló 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás értelmében közlekedési baleset: „a legalább egy mozgó közúti-, vasúti-, vízi vagy légi jármű, továbbá – a közúti közlekedés körében – állatot hajtó (vezető) személy részvételével vagy ilyen jármű mozgásából eredően bekövetkezett, általában a közlekedési szabályok szándékos vagy gondatlan megszegésével gondatlanságból, illetőleg vétlenül előidézett olyan váratlan esemény, amellyel ok-okozati összefüggésben egy vagy több személy meghalt, megsérült vagy dologi kár keletkezett”.

A közúti közlekedési balesetek kimenetelük szerint – ami a rendőrség által szolgáltatott KSH-nál végzett statisztikai adatgyűjtés alapja is – négy nagy kategóriába sorolhatók: anyagi káros, könnyű sérüléssel (nyolc napon belül gyógyuló), súlyos sérüléssel (nyolc napon túl gyógyuló) és halálos kimenetelű. Ezek a kategóriák csak jellemzik a baleseteket, a sérültek és a járművek számáról nem adnak tájékoztatást.

A balesetek kivizsgálásával kapcsolatos eljárások során egyéb minősítő körülmények is megállapításra kerülnek, amelyek alapján kerül meghatározásra az eljárás típusa. A tényállás és a rendőri jelentések alapján alapvetően a szignáló parancsnok felelőssége, hogy milyen eljárás kerül lefolytatásra. Az eljárások megindításánál az okozó által másnak okozott sérülés az irányadó.

Szabálysértési eljárásra kerül sor általában a közúti közlekedés rendjének megzavarása tényállás megvalósítása miatt. Ez lehet személyi sérülést nem okozó, kizárólag anyagi kárral járó baleset, és másnak csak könnyű sérülést okozó – 8 napon belül gyógyuló testi sérülés vagy betegség bekövetkeztét eredményező – baleset.

Az okozó által másnak legalább súlyos sérülést eredményező balesetek esetén büntetőeljárásra kerül sor. A Btk. ezen felül további minősítő körülményeket állapít meg, amelyekhez különböző büntetési tételeket társít. Ezek a minősítő körülmények lehetnek: a maradandó fogyatékoság, a súlyos egészségromlás, a halálos eredmény, a kettőnél több ember halála, a tömegszerencsétlenség és a halálos tömegszerencsétlenség.

Akkor beszélhetünk tömegszerencsétlenségről, ha legalább egy személy súlyos testi sértést, és legkevesebb kilenc más személy pedig legalább könnyű testi sértést szenvedett, valamint

halálos tömegszerencsétlenségről, ha legalább egy személy meghal, és további legalább kilenc más személy legalább könnyű testi sértést szenved.

A közlekedési ágazatok szerint is lehet különbséget tenni. A Btk. XXII. fejezete viszont csak a közúti baleset okozását nevesíti külön, ami a KRESZ szerinti járművezető, vagy állatot hajtó személy részvételével kapcsolatos.

Ha a vasúti, a vízi, vagy a légi közlekedéssel kapcsolatosan következik be baleset, azt a jogalkotó nem balesetként, hanem az adott közlekedési ágazat veszélyeztetésének tekinti. Ezekben az esetekben az adott közlekedési körre vonatkozó szabályok megszegése a mérvadó.

A közlekedésrendészeti állomány szolgálat szervezése során a parancsnoki munka szerves részét kell, hogy képezze az elemző-értékelő munka. Ennek során nagy segítséget jelenthet a Robotzsaru Neo rendszerben található ún. „Térképészeti alrendszer”, amelyben különböző szűrési lehetőségekkel kiegészített baleseti ponttérképen lehet a baleseteket megjeleníteni. A közlekedés biztonságának javítása érdekében a baleseti adatok elemzése, az esetleges gócpontok, veszélyes útszakaszok, a frekvenciált időszakok felderítése alapja a hatékony szolgálat szervezésnek.

A közlekedés körében bűncselekményt nem csak baleset okozással lehet elkövetni. A Btk. több szándékos cselekményt is felsorol. Itt kell foglalkozni az ittas vagy bódult állapotban elkövetett járművezetéssel vagy a cserbenhagyással. Meg kell továbbá említeni a segítségnyújtás elmulasztását, ami nem képezi a közlekedési bűncselekmények szerves részét, de egy járművezető, vagy akár egy utas is megvalósíthatja.

A balesetek miatti eljárások rendje

A baleseti helyszínelésre beosztott állománynak a balesetről történt tudomásszerzést követően a lehető legrövidebb időn belül ki kell vonulnia a helyszínre, és meg kell kezdeni a tényállás tisztázását. A helyszíni munkát gyorsan, precízen, szakszerűen, rekonstruálhatóan és hitelesen kell lefolytatni. A kitervezett rendőr elsőként tisztázza, hogy hol, mikor, hogyan, miért történt a baleset, kik a résztvevői és milyen minőségben vannak jelen (pl.: járművezető, utas, gyalogos stb.), illetve ha sérült is van, az milyen fokú sérülést szenvedett. Meg kell állapítani továbbá, hogy a helyszínen történt-e valamilyen változás vagy változtatás, amennyiben történt, mi változott, mit változtattak meg, és azt ki, mikor és milyen okból tette.

Az összegyűjtött elsődleges adatokat értékelni kell abból a szempontból, hogy felmerül-e bűncselekmény vagy szabálysértés gyanúja, illetve történt-e rendkívüli halál. Amennyiben ezek közül valamelyik felmerül, úgy a helyszíni eljárási cselekményeket a büntetőeljárás, a szabálysértési eljárás vagy az általános közigazgatási rendtartásnak megfelelő eljárás szabályai szerint kell lefolytatnia a helyszínelőnek, illetve a bizottságnak.

Szemle megtartása kötelező, ha a balesettel összefüggésben bűncselekmény gyanúja vagy rendkívüli halál merül fel, illetőleg ha – szabálysértés gyanúja miatt – a szabálysértési eljárás helyszíni megindítására kerül sor, amelyről jegyzőkönyvet kell felvenni. A szemléket a megfelelő eljárásjogi szabályoknak megfelelően kell lefolytatni.

A szemlét jegyzőkönyvben kell rögzíteni, ami magába foglalja a helyszín állapotának leírását, a mérések eredményét tartalmazó helyszínvázlatot, valamint a rögzített fénykép (videó) felvételeket. Figyelmeztetést alkalmazni vagy helyszíni bírságot kiszabni csak abban az

esetben lehet, ha a baleset személyi sérülést nem eredményezett, és közlekedési vagy közlekedés körében elkövetett más bűncselekmény gyanúja nem merül fel.

A szemlejegyzőkönyvhöz mellékelni kell a baleset résztvevőinek, sértettjeinek, tanúinak, egyéb érdekeltjeinek meghallgatásáról készített rendőri jelentést is.

A már említett minősített kimenetelű balesetek esetén, illetve ha a Btk. által háromévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetéssel fenyegetett bűncselekmény gyanúja merült fel, vagy arra az előjáró utasítást ad, a szemlét bizottságnak kell lefolytatnia.

A bizottság a közlekedési baleset helyszínén történő eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező rendőri szerv, illetve ügyészség tagjaiból, a szemle végrehajtása céljából létrehozott, legalább két főből álló csoport, amit a bizottságvezető irányít. A bizottságvezetői feladatokat – kivéve, ha az ügyész veszi át a bizottság vezetését, vagy ha a késedelem elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna – a baleset helye szerint illetékes, hatáskörrel rendelkező rendőri szerv vezetője által az alábbi személyek közül kijelölt köteles ellátni:

- szerven belüli feladatmegosztásnak megfelelő szervezeti elem vezetője, vagy a szervezeti elem állományába tartozó tiszti rendfokozatú vagy vizsgáló beosztású személy,
- rendőri szerv állományába tartozó vezető beosztású személy,
- autópálya alosztály esetén szolgálatparancsnok.

A bizottságvezető felel a helyszíni tevékenység jog- és szakszerűségéért, valamint a törvényességért.

A helyszíni szemle lefolytatására az általános szabályokat kell alkalmazni azzal a specifikummal, hogy tisztázni kell a feltalált nyomok baleseti összképbe való illeszkedését, kiemelt jelentőséget tulajdonítva a baleset bekövetkezésének és folyamatának körülményeire.

A helyszíni tevékenység során rögzíteni kell a helyszín jellemzőit, sajátosságait, a résztvevő személyek, valamint járművek adatait, így különösen:

- 1) a baleset helyének pontos megnevezését és megjelölését, az alkalmazandó közlekedési szabályok szerinti besorolását,
- 2) az időjárási, látási, forgalmi és útviszonyokat,
- 3) a baleset helyszínének általános és speciális jellemzőit, a baleset helyszínének méreteit,
- 4) a látást, láthatóságot, észlelést, észlelhetőséget befolyásoló körülményeket, a megvilágítás jellemzőit,
- 5) a közlekedési pálya méreteit, minőségét, állapotát, esetleges hibáit,
- 6) a forgalomszervezési sajátosságait, a közlekedést szabályozó jelzéseket, az útszakaszon a járművekre vonatkozó megengedett legnagyobb sebességérték(ek)et,
- 7) a forgalomirányítás módját és annak rendjét, az ott lebonyolódó forgalom jellemzőit, összetételét,
- 8) a járművek, forgalomtechnikai eszközök és egyéb tárgyak elhelyezkedését, a baleset következtében a közlekedési pályán, járművekben és személyeken bekövetkezett változásokat (nyomokat),
- 9) a személyekre vonatkozó adatokat (személyazonosító adatokat, lakcím, telefonszám, járművezetők esetén a vezetésre jogosító okmány megnevezése, sorszáma, orvosi érvényességi ideje, érvényesített kategóriák, és azok megszerzésének dátuma stb.),
- 10) a személyekre vonatkozó jellemzőket (biztonságos közlekedés szempontjából jelentőséggel bíró csökkent képesség, a sérült vagy meghalt személy jellemzői, a

passzív biztonsági eszközök használatára vonatkozó megállapításokat, és a vezetési képességre hátrányosan ható szer, alkoholos befolyásoltság tüneteit, továbbá ezek fogyasztására utaló jeleket),

- 11) a járművekre vonatkozó adatokat (pl.: tulajdonos adatai, hatósági jelzés, jármű kategóriája, gyártmánya, típusa, színe, tömeg adatai, szállítható személyek száma, felelősségbiztosítás megléte stb.),
- 12) a járművekre vonatkozó jellemzőket (pl.: műszaki állapotra vonatkozóan adatok, aktív és passzív biztonsági berendezések megléte, világító-, jelzőberendezések állapota stb.).

A közlekedési balesettel kapcsolatos iratokat a baleseti helyszínelőnek – halaszthatatlan szolgálati feladat kivételével – a Robotzsaru Neo rendszer e célra szolgáló moduljában el kell készítenie. Az ügyirat elkészítése – indokolt esetben – az előjáró engedélyével a következő szolgálatra halasztható, amely engedélyt az előjáró annak megadásakor, illetve ha erre nincs lehetősége, a következő szolgálati napon az eredeti jegyzőkönyvre rávezetni köteles.

A közlekedési balesetekkel kapcsolatos feladatok gyakorlati végrehajtását az azt végrehajtó állomány közvetlen szolgálati előjárója köteles rendszeresen - legalább havonta egy alkalommal - dokumentált módon ellenőrizni.

A rendőrség állományát érintő balesetekre vonatkozó eljárások rendje

Az általános szabályoktól eltérően, a helyszíni munka elfogulatlan és részrehajlástól mentes lefolytatása érdekében, amennyiben a helyszíni eljárásra kötelezett rendőri szerv szerinti megyei rendőrfőkapitány, illetve Budapest rendőrfőkapitánya, vagy azok helyettesei, valamint valamely megyei közlekedésrendészeti osztály vezetője a baleset résztvevője, a helyszíni eljárást másik (szomszédos) megyei rendőr-főkapitánysághoz tartozó rendőri szervnek kell lefolytatnia.

Amennyiben a baleset érintettje a helyszíni eljárásra kötelezett szervezeti elem állományába tartozó rendőr, a helyszíni eljárást a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság vezetője által kijelölt másik rendőrkapitányságnak, megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság szervezeti elemének állományába tartozó rendőr esetén pedig a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság vezetője által kijelölt valamelyik rendőrkapitányságnak, eljárási hatáskörrel rendelkező rendőrkapitányság hiányában az ORFK Ügyeleti Főosztály Ügyeleti Osztály által kijelölt másik megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságnak kell lefolytatnia. Ezen eljárási rend független a baleset kimenetelétől és attól, hogy szolgálatban vagy szolgálaton kívüli rendőr az érintett.

A balesetekkel összefüggő vezetői feladatok

A baleseteknél helyszíni tevékenységet végző, valamint baleset körülményeit vizsgáló rendőr parancsnoka általános parancsnoki feladatok (gyakorlati végrehajtás ellenőrzése, revízió, ügyirat ellenőrzés, képzés, szervezés, ügykezelés) ellátása mellett speciális feladatokat is végez. Ezen tevékenysége során köteles gondoskodni a feladatok elvégzéséhez szükséges technikai eszközök meglétéről, használatáról. Intézkedik a szakértői, szaktanácsadói és tolmácsjegyzékek összeállításáról és negyedévenkénti aktualizálásáról. A balesetet követő munkanapon gondoskodik az ügyirat szabálysértési hatósághoz történő továbbításáról, amennyiben a szemle során gépjármű-visszatartást rendeltek el. Intézkedik a statisztikai adatlapok baleset helye szerinti megyei főkapitányságra való megküldéséről, Budapesten történt baleset esetén a BRFK Közlekedésrendészeti Főosztályára.

6. A megkülönböztető jelzés használatának főbb szabályai

Közlekedés megkülönböztető jelzéssel

Megkülönböztető jelzés használatának csak a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően felszerelt¹³ és működtetett¹⁴ fény és hangjelzés együttes alkalmazása minősül.

A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) szerint a megkülönböztető fény- és hangjelzését együttesen használó gépjármű vezetője a közúti jelzéseket – a rendőri karjelzést és a vasúti átjárót biztosító jelzőberendezések jelzéseit kivéve –, illetőleg a KRESZ szabályok közül a 24-43.§-okban megfogalmazott előírásokat nem köteles betartani, ha magatartásával a közlekedés biztonságát, a közlekedés egyéb résztvevőit, valamint a vagyonbiztonságot nem veszélyezteti, és meggyőződött arról, hogy a közlekedés többi résztvevője az akadálytalan továbbhaladást lehetővé tette, számára az elsőbbséget megadta.

Megkülönböztető jelzéseket használó gépjárművek találkozása esetében – egymás közti, elsőbbségi viszonyukban – az általános KRESZ szabályok az irányadók. Megkülönböztető hangjelzést álló járművön használni nem szabad, ha pedig a jármű olyan helyen áll meg, ahol a megállás egyébként tilos, a megkülönböztető fényjelzést működtetni kell. A megkülönböztető jelzéseket használó gépkocsit tompított fényszóróval ki kell világítani.

Amennyiben a gépjármű kizárólag a megkülönböztető fényjelzést használja – ami egyébként nem minősül megkülönböztető jelzés használatnak –, akkor a gépjármű vezetője a megengedett legnagyobb sebességre vonatkozó rendelkezéseket figyelmen kívül hagyhatja, ha magatartásával a közlekedés biztonságát, valamint a személy- és vagyonbiztonságot nem veszélyezteti.

A megkülönböztető jelzés alkalmazásának engedélyezése, dokumentálása

A hatályos rendelkezések¹⁵ alapján főszabályként a megkülönböztető jelzést csak abban az esetben szabad alkalmazni, ha a szolgálati jármű akadálytalan továbbhaladását a feladat sürgőssége, a személy-, élet- és vagyonbiztonság indokolja, és a használatra a szolgálati vagy a szervezetszerű – legalább alosztályvezető-helyettesi beosztású – vezető vagy az ügyeletes engedélyt vagy utasítást adott. Az engedély rádióon vagy telefonon szóban is adható. Ha az ügyelet engedélyezi a használatot, akkor azt az ügyeleti naplóban rögzíteni kell.

Saját elhatározásból csak bizonyos feltételekkel használható megkülönböztető jelzés. Ilyen lehet az esetleges híradástechnikai lefedetlenség, az engedély adásra jogosult akadályoztatása, a késedelem, figyelemmel az élet- és vagyonbiztonságra, a közbiztonságra vagy a bűnüldözés érdekeire.

Megkülönböztető jelzést használó gépjárművet csak egészségügyi 2. alkalmassági kategóriával rendelkező és – hivatásos állományú esetében – a kötelezően előírt pszichológiai

¹³ a megkülönböztető és figyelmeztető jelzést adó készülékek felszerelésének és használatának szabályairól szóló 12/2007. (III. 13.) IRM rendelet

¹⁴ a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 49. §-ának (2)

¹⁵ a rendőrségi gépjárművek megkülönböztető jelzéseinek használatáról, valamint a gépjárművezetők pszichológiai alkalmassági vizsgálatáról szóló 63/2007. ORFK utasítás

alkalmasság-vizsgálati „alkalmas” vagy PÁV I., egyéb állományú esetén érvényes PÁV I. minősítéssel rendelkező személy vezethet.

A gépjármű vezetője a megkülönböztető jelzés használatának kezdetét és annak befejezését, hely és időpont megjelölésével haladéktalanul köteles a rendszerezített gépjármű menetlevél 11. rovatába bejegyezni. Továbbá fel kell tüntetni a megkülönböztető jelzés használatának okát (pl. baleset, tűzeset, követés stb.), valamint az engedélyt vagy utasítást adó nevét.

Beszámoltatáskor a gépjárművezető köteles az engedélyezővel vagy utasítást adóval a megkülönböztető jelzés használatáról szóló bejegyzését ellenjegyeztetni. Az indokolatlan használatot vagy az indokolatlan engedélyezést ki kell vizsgálni.

A megkülönböztető jelzés használatának indokoltságát a szolgálat ellátása közben végrehajtott ellenőrzések alkalmával, továbbá a menetlevélbe történt bejegyzéseket negyedévente köteles dokumentált módon ellenőrizni a szolgálati előjáró.

VI.

IGAZGATÁSRENDÉSZETI ISMERETEK

1. A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályozása

Alapvető fogalmak, az engedélyek és igazolványok fajtái, hatályosságuk, a bejelentéshez kötött tevékenységek

A törvény hatálya a vállalkozás keretében, valamint a személyesen végzett:

- személy- és vagyonvédelmi tevékenységre,
- vagyonvédelmi rendszert tervező és szerelő tevékenységre és
- magánnyomozói tevékenységre terjed ki.

Személy- és vagyonvédelmi tevékenységnek minősül:

- 1) a természetes személyek életének és testi épségének védelme,
- 2) az ingatlan, illetve ingóság őrzése,
- 3) a szállítmány kísérése, pénz és érték szállítása,
- 4) a rendezvény biztosítása és
- 5) az 1.-4. pontokban foglalt tevékenységek szervezése és irányítása.

Működési engedély a személy- és vagyonvédelmi tevékenység végzéséhez szükséges, amely öt évig hatályos, és hatályossági ideje alkalmanként további öt évre meghosszabbítható, ha a kiadás feltételei - azok ismételt vizsgálata alapján - fennállnak. Ez a szabály érvényes a kiadott igazolványokra is. Az engedélyt a vállalkozás székhelye/telephelye szerinti, míg az igazolványt a kérelmező lakó- vagy tartózkodási helye szerinti illetékes rendőrkapitányság adja ki.

Az igazolványok fajtái:

- 1) személy- és vagyonőri,
- 2) magánnyomozói,
- 3) vagyonvédelmi rendszert tervező, szerelő, és
- 4) vagyonvédelmi rendszert szerelő.

A vállalkozás keretében végzett tervező-szerelő tevékenység, és a magánnyomozói tevékenység csak bejelentéshez kötött, amelyet a vállalkozás székhelye/telephelye szerint illetékes rendőrkapitányságon kell megtenni.

Az engedélyek és igazolványok kiadásának feltételei, a bejelentés szabályai

Vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi tevékenység a rendőrség által kérelemre kiadott működési engedély birtokában végezhető.

A működési engedély kiadásának feltételei:

- a vállalkozásnak van olyan tagja, alkalmazottja stb., aki a tevékenység személyes végzésére jogosító, a rendőrség által kiadott hatósági igazolvánnyal rendelkezik,
- a tevékenységre vonatkozó érvényes felelősségbiztosítási szerződés.

Működési engedély nem adható annak a vállalkozásnak,

- amelynek vezetője büntetett előéletű, vagy a törvényben meghatározott, a tevékenység gyakorlását kizáró rendelkezés hatálya alatt áll,
- amelynek vezetője korábban olyan vállalkozásnak volt a tagja vagy vezetője, amellyel szemben a rendőrség két éven belül felügyeleti bírságot szabott ki, és azt nem fizették meg,
- amelyet a személy- és vagyonvédelmi tevékenység gyakorlásától eltiltottak.

A tervező-szerelő és a magánnyomozói tevékenység bejelentésének elfogadásához a működési engedély kiadására vonatkozó feltételeket kell teljesíteni, azzal a különbséggel, hogy a tevékenységet személyesen végzőnek a bejelentett tevékenységnek megfelelő igazolvánnyal kell rendelkeznie. A kizáró rendelkezések is azonosak, azzal az értelemszerű eltéréssel, hogy a tevékenység gyakorlásától történő eltiltás a tervező-szerelői, illetve a magánnyomozói tevékenységre vonatkozik.

Igazolványt – kérelmére – az kaphat, aki magyar állampolgár vagy a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezik, nagykorú, cselekvőképes, az előírt szakképesítéssel, továbbá a magánnyomozói tevékenység végzéséhez legalább középiskolai végzettséggel rendelkezik és nem áll a kérelmezett tevékenység gyakorlását kizáró rendelkezés hatálya alatt.

Nem kaphat igazolványt, aki büntetett előéletű, vagy a törvényben felsorolt bűncselekmények valamelyikének szándékos elkövetése miatt elítélték, és a törvényben meghatározott időtartam még nem telt el, továbbá az, sem, aki ellen kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt büntetőeljárás folyik, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig.

A nyilvántartás adattartalma, a rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és az alkalmazható szankciók

A rendőrség

- a kiadott működési engedélyekről és igazolványokról, a kiadásuk alapjául szolgáló, a feltételek igazolásához szükséges adatokról, az adatváltozásról,
- a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység folytatására jogosultakról,
- a működési engedély visszavonásáról, a vállalkozás tevékenységének megtiltásáról, és az igazolvány visszavonásáról, bevonásáról

nyilvántartást vezet.

A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme

A hatósági ellenőrzést a rendőrség végzi, amely a tevékenység gyakorlásának jogszerűségére, a felelősségbiztosítási szerződés meglétére, a nyilvántartott adatok valódiságára, a hitelesített naplóba bejegyzett adatokra, és az engedélyezés vagy a tevékenység végzésének feltételeiben beállott változások vizsgálatára. A rendőrség évente hatósági ellenőrzést folytat, mely során meghatározott nyilvántartásokból jogosult közvetlen adatkérésre. Amennyiben a tevékenység gyakorlását kizáró okot tár fel, a működési engedély vagy az igazolvány visszavonására, vagy a tevékenység folytatásának megtiltására eljárást indít.

A felügyeleti bírság

A rendőrség felügyeleti bírsággal sújthatja azt, aki a tevékenységet igazolvány nélkül végzi, aki a szabályokat megszegi, azt a vállalkozást, amely a tevékenységet jogosulatlanul végzi, továbbá az előírásokat ismételten vagy súlyosan megsérti.

Nincs helye felügyeleti bírság kiszabásának, ha a cselekmény elkövetése óta két év eltelt.

A törvény meghatározza a felügyelet bírság legkisebb és legnagyobb összegét is.

Az engedélyek és igazolványok visszavonásának, illetve a bejelentéshez kötött tevékenység végzése megtiltásának szabályai

A rendőrség a működési engedélyt visszavonja, ha kiadásának bármely feltétele megszűnt. Hat hónapra felfüggeszti, ha a vállalkozás a törvény szabályait súlyosan megsértette.

A rendőrség az igazolványt visszavonja, ha kiadásának valamely feltétele már nem áll fenn. Hat hónapra bevonja, ha az igazolvány jogosultja a törvény szabályait súlyosan megsértette.

A büntetőeljárás jogerős befejezéséig bevonja, ha kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt büntetőeljárás folyik ellene.

Ha a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység végzésére jogosult személyt kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érik, a rendőr a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység végzésétől a helyszínen eltiltja. A rendőr a tevékenység megtiltásáról haladéktalanul értesíti a bejelentést nyilvántartó hatóságot.

2. A fegyverengedélyügyi szakterület szabályozása

A törvény hatálya, az engedélyhez kötött tevékenységek, és az engedélyek hatályossága

A törvény hatálya nem terjed ki:

- a Magyar Honvédség és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, a Magyarország területén állomásozó fegyveres szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a rendvédelmi szervek, a fegyveres biztonsági őrség, az Országgyűlési Őrség, a rendészeti, illetve katonai képzést folytató felsőoktatási intézmény által jogszerűen birtokolt lőfegyverekre, lőszerekre és egyéb fegyverekre, valamint ezeknek a felsorolt szervek által történő megszerzésére és az általuk üzemeltetett lőterekre,
- a hadiipari tevékenység végzéséhez szükséges engedély alapján végzett tevékenységek hatósági engedélyezésére.

Az engedélyhez kötött tevékenységek

Engedély szükséges:

- 1) A lőfegyver, a lőfegyverdarab, a fegyver, a muzeális lőszer kivételével a lőszer, a flóbert töltény, a gáztöltény és riasztótöltény, a vaktöltény és a lőszerelem gyártásához, javításához, forgalmazásához.
- 2) A lőfegyver hatástalanításához, a lőfegyver kiállításához és a házilag lőszerszereléshez és újratöltéshez.
- 3) A tüzfegyver, a lőfegyverdarab, a törvény alapján lőfegyvernek minősülő légfegyver, a színházi fegyver, a lőszer, a lőszerelem és a hangtompító tartásához, a behozatalához, kiviteléhez, az ország területén történő átszállításához.
- 4) A gáz- és riasztófegyver viseléséhez.

- 5) A muzeális fegyver sportlövészeti célú, illetve az elöltöltő fegyver vadászati célú használatához.
- 6) A polgári rendeltetésű lőtér, a lőfegyver- és lőszertárolóhely üzemeltetéséhez, valamint lövészetvezetői tevékenység végzéséhez.
- 7) Az engedéllyel rendelkező az engedélyben nem szereplő, de azonos célra rendelt lőfegyvert és hangtompítót, valamint a lőfegyverhez használható lőszert az engedély birtokában szerezheti meg.

Az engedélyek az alábbiakban foglaltak kivételével visszavonásig hatályosak.

- Európai Lőfegyvertartási engedély 5 év.
- Önvédelmi célú lőfegyver tartására kiadott engedély 5 év.
- Személy- és vagyonvédelmi célból kiadott lőfegyvertartási engedély és az alkalmazottakra vonatkozó hozzájárulás 5 év.

A továbbiakban kizárólag a lőfegyverek tartására vonatkozó szabályokat részletezem.

Az engedélyek kiadásának feltételei, a fegyverek tartására vonatkozó fontosabb szabályok

Az engedélyek kiadásának általános feltételei

A kérelmező természetes személy:

- 1) tizennyolcadik életévét betöltötte,
- 2) cselekvőképes,
- 3) az elméleti és jártassági követelményeket teljesítette,
- 4) az előírt egészségi alkalmasságát igazolja és
- 5) a lőfegyver, lőszer tárolásának feltételeivel rendelkezik.

Az engedély nem adható meg, ha a kérelmező:

- 1) büntetett előéletű,
- 2) büntetlen előéletű, de a törvényben tételesen felsorolt bűncselekmények valamelyikének elkövetése miatt elítélték, és a törvényben meghatározott időtartam még nem telt el,
- 3) a törvényben tételesen felsorolt bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig,
- 4) szabálysértési felelősségét a törvényben tételesen felsorolt szabálysértések valamelyikének elkövetése miatt jogerősen megállapították, a határozat jogerőre emelkedését követő hat hónapig,
- 5) a kérelmében valótlan adatot közöl, valós adatot elhallgat vagy a fegyverre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségét súlyosan megszegi, a kérelem benyújtását vagy – ha ezen ok miatt az engedély visszavonása iránt eljárás indul – az engedélyt visszavonó határozat jogerőre emelkedését követő hat hónapig.

A rendőrség az engedély kiadására irányuló eljárásban közvetlen adatkéréssel ellenőrzi, hogy a kérelmező személlyel szemben nincs-e kizáró rendelkezés.

Tartási célok természetes személyek esetében

- 1) Munkavégzés,
- 2) sportlövészet,
- 3) vadászat,
- 4) önvédelem

esetében.

Az egyes tartási célhoz kötött engedélyek kiadásának feltételeit és az engedélyezhető lőfegyverek körét a kormányrendelet határozza meg.

Tartási célok jogi személyek esetében

- 1) erdő- és vadgazdálkodási, vadászati, vadkereskedelmi, erdészeti, természetvédelmi feladatokkal foglalkozó szervnek feladatai ellátására,
- 2) sportlövészetre,
- 3) lövészeti oktatásra,
- 4) a lőfegyverek, lőszer és hatástalanított lőfegyverek vizsgálatára, valamint lőfegyverek és lőszer hatástalanítására jogosult szervezet, feladatai ellátására,
- 5) igazságügyi fegyverszakértői vizsgálati tevékenységet folytató szervezetnek, valamint muzeális intézménynek a feladatköréhez kapcsolódóan,
- 6) lőszerpróbára,
- 7) személy- és vagyonvédelemre,
- 8) filmgyártásra,
- 9) színházi fegyver tartására.

Az egyes tartási célhoz kötött engedélyek kiadásának feltételeit és az engedélyezhető lőfegyverek körét a kormányrendelet határozza meg.

Tartási engedély szervezet részére csak akkor adható, ha Magyarország területén a lőfegyver, lőszer tárolásának rendeletben meghatározott feltételeivel rendelkezik, és a szervezetnél a lőfegyver kezelésével megbízott személy(ek) rendelkezik a kormányrendeletben meghatározott feltételekkel.

A Flóbert lőfegyvertartási engedély és a gáz- és riasztófegyver viselési engedély kiadására vonatkozó eltérő szabályok

Flóbert fegyver kizárólag céllövészetre engedélyezhető szervezetnek és természetes személynek is.

Gáz- és riasztófegyver tartása nem engedélyköteles, csak a viselése, melyet kizárólag önvédelmi célra lehet engedélyezni természetes személynek.

Az engedélyek kiadásához nem szükséges fegyverismereti vizsga, és az egészségi alkalmasságot sem kell igazolni. Az előéleti feltételek sem annyira szigorúak.

A fegyverek tartására vonatkozó fontosabb szabályok:

- 1) Lakott területen, közterületen, nyilvános helyen, közforgalmú közlekedési eszközön hosszú lőfegyver csak ürítve, tokban, rövid lőfegyver, gáz- és riasztófegyver üres tárral, a fegyver és a lőszer (töltény) elkülönített csomagolásával, zárt dobozban vagy egyéb zárt tárolóeszközben szállítható.
- 2) Lakott területen, közterületen, nyilvános helyen, közforgalmú közlekedési eszközön önvédelemre, személy- és vagyonvédelemre engedélyezett rövid lőfegyver, viselési engedély esetén gáz- és riasztófegyver betárazva, a véletlen elsülés ellen biztosítva, - a személy- és vagyonvédelemre engedélyezett rövid lőfegyver kivételével - rejtve viselhető.
- 3) Fegyver nem viselhető és nem használható szeszes italtól befolyásolt állapotban, illetve, ha szervezetben kábítószer, illetve pszichotróp anyag van.
- 4) Fegyver kizárólag ürített állapotban, olyan helyen tisztítható, ahol más személy életét és testi épségét nem veszélyezteti.

- 5) A lőfegyver szállításakor, viselésekor és használatakor az engedélyes köteles a lőfegyvertartási engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt, illetve gáz- és riasztófegyver viselésekor a fegyvertartási engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt magánál tartani.
- 6) A fegyver az engedélyezett célra, valamint lőtéren lögyakorlatra használható.

A fegyvernnyilvántartás adattartalma, a rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és az alkalmazható szankciók

Az erre a feladatra kijelölt rendőrségi szerv központi nyilvántartást vezet (törvény szövege):

a) a rendőrség által kiadott engedélyekről és az engedéllyel rendelkezőkről a következő adattartalommal:

aa) az engedély érvényességi ideje és száma,

ab) a lőfegyver, lőszer tulajdonosának, a lőfegyver, lőszer forgalmazásakor a vevő, az eladó (szállító), illetve a megrendelő, az engedéllyel rendelkező jogi személy vezető tisztségviselői, egyéb szervezet esetén a tevékenységért felelős vezető és a szervezet lőfegyverét, lőszerét ténylegesen birtokló személyek természetes személyazonosító adatai, állampolgársága, lakóhelye, a személyazonosság igazolására alkalmas igazolvány száma, szervezet esetében a cégszerű megnevezésben szereplő - annak hiányában az azonosításhoz szükséges - adatok,

ac) az engedéllyel rendelkező személy egészségi alkalmasságának időtartama,

ad) a nyilvántartásba vett lőfegyver fajtája (tűzfegyver vagy légfegyver), típusa, gyártója, gyártási száma, kaliberjele, tűzfegyver esetében kategóriájának betűjele és száma (a továbbiakban: a lőfegyver azonosító adatai), a lőfegyver műszaki érvényességének időtartama,

ae) a tűzfegyver fődarab e törvény szerinti megnevezése, gyártási száma,

af) a lőszer azonosítását lehetővé tevő adatok, valamint

b) a gyártó által gyártott és raktározott lőfegyverről, tűzfegyver fődarabról, lőszerről az a) pont ad)-af) alpontjában meghatározott adattartalommal, a lőfegyver műszaki érvényességének kivételével,

c) a hatástalanított lőfegyverek hatástalanítását igazoló tanúsítványokról a következő adattartalommal:

ca) – a műszaki érvényesség időtartamának kivételével – a hatástalanított lőfegyver meghatározott adatai,

cb) a hatástalanítás időpontja, valamint

cc) a hatástalanított lőfegyver hatástalanítását igazoló tanúsítvány száma.

A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége

A rendőrség hatósági ellenőrzése során az engedélyek kiadásának feltételei fennállását vizsgálja. A rendőrség évente hatósági ellenőrzést folytat, mely során meghatározott nyilvántartásokból jogosult közvetlen adatkérésre.

Az alkalmazható szankciók

Az engedélyt, valamint az európai lőfegyvertartási engedélyt

- vissza kell vonni, ha a kiadásának valamely feltétele nem áll fenn,
- visszavonható, ha az engedéllyel rendelkező az adott tevékenység, illetve az engedélyben megjelölt célt szolgáló eszköz vonatkozásában a törvényben vagy a végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott kötelezettségét megszegi.

A házilagos lőszerszerelésre és újratöltésre jogosító engedélyt a rendőrség a lőfegyvertartási engedély visszavonásával egyidejűleg visszavonja.

3. A pirotechnikai tevékenység szabályozása

Alapvető fogalmak, az engedélyhez, illetve a bejelentéshez kötött tevékenységek, az engedély vagy bejelentés nélkül végezhető tevékenységek

Polgári célú pirotechnikai tevékenység: a pirotechnikai termék gyártása, forgalomba hozatala, forgalmazása, tárolása, kiállítása, felhasználása, birtoklása, vizsgálata, valamint megsemmisítése.

Vállalkozás: az egyéni vállalkozó, az egyéni cég és a gazdasági társaság. A vállalkozás tagjára, tulajdonosára, illetve vezető tisztségviselőjére vonatkozó rendelkezéseket az egyéni vállalkozóra, illetve az egyéni cégre is alkalmazni kell.

Az engedélyhez kötött tevékenységek

A rendőrség által kiadott hatósági engedély szükséges – kivéve, ha a törvény, vagy a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló kormányrendelet eltérően rendelkezik –

- a polgári célú pirotechnikai tevékenységhez, valamint
- a polgári célú pirotechnikai termék nem EGT-tagállamba történő kiviteléhez, és onnan történő behozatalához.

A rendelkezések nem alkalmazhatóak a csillagszóró forgalmazására, birtoklására, felhasználására, tárolására.

A törvény további termékeket is felsorol, melyekkel végzett tevékenységhez nem kell engedély, továbbá meghatározza azokat a szerveket (katonai és rendvédelmi), melyek által végzett pirotechnikai tevékenységhez nem kell engedély.

A bejelentéshez kötött tevékenységek

- Az EGT-tagállamban polgári célú pirotechnikai termék vizsgálatára, forgalmazására, tárolására, kiállítására, illetve megsemmisítésére vonatkozó engedéllyel rendelkező, ha e tevékenységét határon átnyúló szolgáltatás keretében végzi.
- Az 1-3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték terméket a felhasználási engedély benyújtására jogosult vállalkozás felelős pirotechnikusa – maximum 20 kg összes nettó hatóanyag-tartalomig – engedély nélkül, előzetes bejelentési kötelezettség mellett felhasználhat.
- Az 1. és 2. valamint a T1. és P1. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék forgalmazása. A 2. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termékek, valamint a T1. és a P1. pirotechnikai osztályba tartozó termékek forgalmazása esetén az értékesítést végző személynek rendelkeznie kell pirotechnikusi szakképesítéssel.

Engedély, illetve bejelentés nélkül végezhető tevékenységek

- 1) A tárolási engedéllyel rendelkező vállalkozásnak a színpadi és az egyéb pirotechnikai termék megvásárlásához, birtoklásához, valamint ezek használati és kezelési útmutatóban előírt célra és módon történő felhasználásához.
- 2) A gyártónak a gyártási engedélyében szereplő, általa gyártott pirotechnikai termék telephelyén történő forgalmazásához.
- 3) A pirotechnikus által kialakított tárolóhelyen, egy időben összesen legfeljebb 20 kg nettó hatóanyag-tartalmú pirotechnikai termék a felhasználás megkezdését megelőző, és az azt követő öt napon belüli átmeneti tárolóhelyen történő tárolásához.
- 4) A 14. életévét betöltött személynek az 1. pirotechnikai osztályba tartozó pirotechnikai termékek – a petárda kivételével – megvásárlásához, birtoklásához, összesen 1 kg nettó

tömegig tárolhatja, és a használati és kezelési útmutatóban meghatározottak szerint felhasználhatja. Csak nagykorú személy felügyelete mellett használható fel 1. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék.

- 5) A 16. életévét betöltött személynek a 2. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék – a petárda kivételével – megvásárlásához, birtoklásához, összesen 1 kg nettó tömegig tárolhatja, és a használati és kezelési útmutatóban meghatározottak szerint felhasználhatja. Csak nagykorú személy felügyelete mellett használható fel 2. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék.
- 6) Nagykorú személy részére a P1. pirotechnikai osztályba tartozó termék egyszeri felhasználáshoz szükséges mennyiségben történő, valamint pirotechnikus részére a T1. pirotechnikai osztályba tartozó termék maximum 20 kg nettó hatóanyag-tartalmú mennyiségben történő megvásárlásához, birtoklásához, tárolásához, valamint a használati és kezelési útmutatóban előírt célra és módon történő tárolásához és felhasználásához. A P1. és a T1. pirotechnikai osztályba tartozó termék e rendelet szerint engedélyezett tárolóhely hiányában is tárolható.
- 7) A tárolási engedéllyel rendelkező vállalkozás részére a T1. és a P1. pirotechnikai osztályba tartozó, az egyszeri felhasználáshoz szükséges mennyiségnél nagyobb mennyiségű termék, illetve a T2. és a P2. pirotechnikai osztályba tartozó termék megvásárlásához, birtoklásához, ha azt tevékenysége során a használati és kezelési útmutatóban előírt módon használja fel.

Az engedélyek kiadásának feltételei, a bejelentés szabályai

Az engedélyek kiadásának feltételei

A tevékenység helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság az engedélyt akkor adja ki, ha a kérelmező a tevékenységhez a jogszabályokban előírt követelményeket biztosította. Az egyes követelmények maradéktalan teljesüléséhez szükséges feltételeket az engedélyben kell meghatározni.

Engedély olyan vállalkozásnak adható, amelynek a polgári célú pirotechnikai tevékenység végzésében, illetve irányításában személyesen közreműködő tagja, munkavállalója vagy legalább egy foglalkoztatottja, illetve a vállalkozással kötött polgári jogi szerződés alapján a vállalkozás javára tevékenykedő személy a követelménynek megfelelő pirotechnikus.

Polgári célú pirotechnikai tevékenység nem engedélyezhető annak a:

- vállalkozásnak, amelynek tagja, tulajdonosa, vezető tisztségviselője büntetett előéletű, vagy a szabálysértésekről szóló törvényben, a polgári célú pirotechnikai tevékenységgel, illetve a polgári célú pirotechnikai termékkel összefüggő szabálysértés elkövetése miatt két éven belül ismételten elmarasztalták, az elmarasztaló döntésre vonatkozó adatnak a központi szabálysértési nyilvántartásból történt törléséig,
- vállalkozásnak, amelynek tagja vagy tulajdonosa olyan vállalkozásnak volt tagja vagy tulajdonosa, amellyel szemben a rendőrség két éven belül felügyeleti bírságot szabott ki, és azt nem fizették meg,
- jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságnak, amelyet jogerős ítélet a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényben foglaltak szerint a robbanóanyaggal vagy pirotechnikai termékkel kapcsolatos tevékenység gyakorlásától eltiltott.

Nem foglalkoztatható pirotechnikusként, valamint nem gyakorolhat polgári célú pirotechnikai tevékenységet, továbbá nem végezheti polgári célú pirotechnikai tevékenység irányítását az, aki

- büntetett előéletű, vagy a szabálysértésekről szóló törvényben meghatározott, a polgári célú pirotechnikai tevékenységgel, illetve a polgári célú pirotechnikai termékkel összefüggő szabálysértés elkövetése miatt két éven belül ismételten elmarasztalták, az elmarasztaló döntésre vonatkozó adatnak a központi szabálysértési nyilvántartásból történt törléséig,
- büntetlen előéletű, de a törvényben tételesen felsorolt bűncselekmények valamelyikének elkövetése miatt elítélték, és a törvényben meghatározott időtartam még nem telt el,
- a törvényben tételesen felsorolt bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig.

Az egyes tevékenységek végzéséhez szükséges engedély iránti kérelmek adattartalmát és formáját, illetve a kérelmek benyújtásához szükséges mellékletek felsorolását a Kormányrendelet határozza meg.

Az eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjak mértékét a BM rendelet tartalmazza.

A bejelentés szabályai

- Az a vállalkozás, amely valamely EGT-tagállamban polgári célú pirotechnikai termék vizsgálatára, forgalmazására, tárolására, kiállítására, illetve megsemmisítésére vonatkozó engedélyt szerzett, e tevékenységét határon átnyúló szolgáltatás keretében, köteles a rendőrségnek bejelenteni.
- Az 1-3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték terméket – 20 kg hatóanyag tartalomig – felhasználási engedély benyújtására jogosult vállalkozás felelős pirotechnikusa engedély nélkül, előzetes bejelentési kötelezettség mellett felhasználhat. A bejelentést a felhasználás megkezdését megelőzően legalább nyolc nappal a felhasználás helye szerint illetékes rendőrkapitányságon kell megtenni, kizárólag elektronikus úton. Ha a bejelentés alapján a jogszabályok előírásainak megfelelő, biztonságos felhasználás és tárolás feltételei nem biztosítottak, a felhasználás megkezdése előtt legalább két nappal a tevékenység végzését a rendőrkapitányság megtiltja.
- Az 1. és 2. valamint a T1. és P1. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék forgalmazását a tevékenység megkezdése előtt legalább tizenöt munkanappal be kell jelenteni a forgalmazás helye szerint illetékes rendőrkapitányságon. Ha a bejelentés alapján a jogszabályok előírásainak megfelelő, biztonságos forgalmazás és tárolás feltételei nem biztosítottak, a forgalmazás megkezdése előtt legalább öt nappal, a tevékenység végzését a rendőrkapitányság megtiltja. Az 1. és 2. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék – kivéve e termék év végi, konténerből történő ideiglenes forgalmazását – csak az e célra szakosodott nyílt árusítású üzletben, vagy egyéb üzlet megfelelően elkülönített részében árusítható.

A bejelentések adattartalmát és formáját a Kormányrendelet határozza meg.

A rendőrségi nyilvántartás, a rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, szankciók, a felügyeleti bírság

A rendőrségi nyilvántartás

A rendőrség által vezetett nyilvántartás tartalmazza az engedéllyel rendelkező nevét, lakcímét, vállalkozás esetén székhelyét, az engedélyezett tevékenység megjelölését, az engedély számát és a tevékenység megkezdésének vagy folytatásának területi és időbeli korlátait.

A rendőrség a bejelentést tett vállalkozásokról is nyilvántartást vezet.

A nyilvántartás – a természetes személyazonosító adatok, valamint a lakcím-azonosító adatok kivételével – közhiteles hatósági nyilvántartásnak minősül.

A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, szankciók

A rendőrség a hatósági ellenőrzéskor az előéleti feltételek fennállását vizsgálja, amely során meghatározott nyilvántartásokból jogosult közvetlen adatkérésre. A rendőrség a hatósági ellenőrzést évente köteles elvégezni.

A felügyeleti bírság

A rendőrség a polgári célú pirotechnikai tevékenységet jogosulatlanul végző, továbbá a tevékenységre vonatkozó előírásokat ismételten vagy súlyosan megsértő vállalkozást felügyeleti bírsággal sújtja. A törvény meghatározza a felügyelet bírság legkisebb és legnagyobb összegét is. Nincs helye felügyeleti bírság kiszabásának, ha a cselekmény elkövetése vagy a folyamatos jogsértő magatartás befejezése óta két év eltelt.

Az engedélyek visszavonásának, illetve a bejelentéshez kötött tevékenységek végzése megtiltásának szabályai

Ha a hatósági ellenőrzés során a rendőrség megállapítja, hogy a tevékenység gyakorlását kizáró feltétel áll fenn, az engedélyt visszavonja, vagy a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló kormányrendeletben meghatározott 1. és 2. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték terméket, valamint a T1. és P1. pirotechnikai osztályba tartozó terméket forgalmazni kívánó vállalkozás számára előírt bejelentést tett szolgáltatót a tevékenység végzésétől eltiltja.

Az engedélyező hatóság az engedélyt visszavonja, ha

- kiadásának valamely feltétele nem áll fenn, vagy megszűnt,
- az engedélyes a rendeletben előírt, illetve az engedélyben meghatározott kötelezettségét ismételten megszegi,
- az engedélyes a polgári célú pirotechnikai termékek felhasználásával, valamint a felhasználáshoz szükséges segédeszközök használatával kapcsolatos biztonsági szabályzatban meghatározott rendelkezéseket – a hatóság figyelmeztetése ellenére – ismételten megsérti.

Az engedély visszavonása esetén a rendőrség intézkedik a pirotechnikai termék helyszínen történő zárolásáról.

Az év végéhez kapcsolódó eltérő szabályozás

Nem kell engedély a nagykorú személynek a 3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék december 28-a és 31-e között történő megvásárlásához, és a használati és kezelési

útmutatóban meghatározottak szerint december 31-én 18.00 órától a következő naptári év január 1-jén 06.00 óráig történő felhasználásához.

A 3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék használati és kezelési útmutatójának tartalmaznia kell a termék magánszemély általi engedélyhez nem kötött felhasználhatóság időtartamát.

A fel nem használt vagy hibás 3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték terméket január 5-ig a vevő köteles a forgalmazónak visszaszállítani, aki ezt köteles térítésmentesen és költség felszámítása nélkül visszavenni.

Az 1-3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék év végi forgalmazása, és ehhez kapcsolódó tárolása forgalmazási engedéllyel rendelkező részére ideiglenes tárolóhelyre is engedélyezhető.

4. Az atomenergia felhasználásával kapcsolatos tevékenység szabályozása

Alapvető rendelkezések, az engedélyhez kötött tevékenységek

A törvény hatálya az atomenergia békés célú alkalmazására, az azzal kapcsolatos jogosultságokra és kötelezettségekre, továbbá az embereknek, valamint az élő és élettelen környezetnek a természetes és mesterséges eredetű ionizáló sugárzás káros hatásai elleni védelmére terjed ki.

A törvény hatálya nem terjed ki az olyan radioaktív anyagokkal, valamint berendezésekkel kapcsolatos tevékenységekre, amelyek az emberi életre és egészségre, továbbá az élő és élettelen környezetre nem minősülnek veszélyesnek.

A törvény alkalmazásában:

Atomenergia alkalmazása: a nukleáris vagy más radioaktív anyaggal kapcsolatos tevékenység, az ionizáló sugárzást létrehozó, valamint az ilyen létesítményekkel, berendezésekkel összefüggő tevékenység;

Atomenergia alkalmazója: aki ezzel kapcsolatos tevékenységet végez;

Engedélyes: az atomenergia alkalmazói közül, aki hatósági engedéllyel engedélyköteles tevékenységet folytat.

Rendőrhatósági engedélyhez kötött tevékenységek

A törvényben meghatározott munkakörökben történő foglalkoztatáshoz a rendőrség által kiadott közbiztonsági engedély szükséges. Az engedélyt a foglalkoztató kérelmére, a tevékenység végzésének helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság adja ki.

Az engedélyek kiadásának feltételei, hatályosságuk

Nem kaphat közbiztonsági engedélyt az a személy,:

- 1) aki büntetett előéletű,
- 2) aki büntetlen, de a törvényben meghatározott bűncselekmények valamelyikének elkövetése miatt elítélték, és a törvényben meghatározott időtartam még nem telt el,

- 3) akivel szemben szándékos bűncselekmény miatt, az engedélyezési körbe tartozó munkakörnek megfelelő feladatok ellátásával összefüggő foglalkozástól eltiltó, jogerős bírósági határozat született, a mentesítés beálltától számított hat évig,
- 4) akivel szemben szándékos bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás van folyamatban, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig.

A rendőrség a közbiztonsági engedély kiadására irányuló eljárásban közvetlen adatkéréssel ellenőrzi, hogy a foglalkoztatni kívánt személlyel szemben nincs-e kizáró rendelkezés.

A kiadott közbiztonsági engedély visszavonásig, vagy a benne szereplő adatok változásáig érvényes. Külföldi személy foglalkoztatásakor az engedély a foglalkoztatás végéig, de legfeljebb 1 évig adható.

A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, az engedély visszavonása

A foglalkoztatottakra vonatkozó feltételek fennállását évente ellenőrizni kell. Az ellenőrzés során a rendőrség a törvényben meghatározott nyilvántartásokból jogosult közvetlen adatkérésre.

Ha az ellenőrzés során megállapítást nyer, hogy a foglalkoztatottal szemben kizáró ok áll fenn, a rendőrség az engedélyt visszavonja és erről az atomenergia alkalmazóját tájékoztatja.

Ha az engedéllyel érintett személy meghatározott létesítményben vagy munkakörben történő foglalkoztatása megszűnt, az engedélyt szintén vissza kell vonni.

5. A robbanóanyaggal kapcsolatos tevékenység szabályozása

Alapvető fogalmak, az engedélyhez kötött tevékenységek

A rendelet hatálya a polgári felhasználású robbanóanyagokra, a polgári robbantási tevékenységekre, a polgári felhasználású robbanóanyag forgalmazására, a hatósági engedélyezés feltételeire, a robbanóanyag-szektorban működő vállalkozásokra és mindezek hatósági felügyeletére terjed ki.

A rendelet hatálya nem terjed ki:

- 1) azokra a robbanóanyagokra, amelyeket a Magyar Honvédség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a rendvédelmi szervek, továbbá a Magyarország területén állomásozó fegyveres szervek általi használatra szánnak,
- 2) a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló rendelet szerinti pirotechnikai termékekre,
- 3) a polgári felhasználású lőszerre, valamint
- 4) a veszélyes áruk szállítására vonatkozó, az ENSZ „Ajánlások a veszélyes áruk szállítására” című kiadványa alapján azonosított pirotechnikai termékekre és lőszerre.

A polgári robbantási tevékenység hatósági engedélyezésére irányuló eljárásban ügyfélnek minősül a hatásterületen lévő ingatlan tulajdonosa és az, akinek az ingatlanra vonatkozó jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.

A rendelet alkalmazásában:

Szállítás: a robbanóanyagoknak az Európai Unió területén történő bármilyen mozgatása. Belföldi átadás: olyan robbanóanyag szállítás, amelynek a kiindulópontja és végcélja egyaránt Magyarországon található.

Szállításért felelős személy: a szállításért felelős gazdasági szereplő által kijelölt, a szállítási vagy a belföldi átadási engedélyben megjelölt személy, aki a szállítással vagy a belföldi átadással kapcsolatos feladatokat – a szállításért felelős gazdasági szereplő nevében – ellátja és felügyeli.

Rendőrségi engedélyhez kötött tevékenységek

A robbanóanyag szállítását és belföldi átadását a rendőrség engedélyezi.

Az engedélyt szállítás esetén az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK), belföldi átadás esetén a kérelmező tevékenysége (telephelye) szerint területileg illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság adja ki.

Az engedélyek kiadásának feltételei, hatályosságuk

A szállítási engedély a fogadó állam hatósága által kiállított engedély hatályáig, de legfeljebb a kiállítását követő 3 hónapig hatályos.

A szállítás, illetve a részszállítások lebonyolításáról az engedéllyel rendelkező öt napon belül köteles értesíteni az engedélyt kiállító hatóságot.

A belföldi átadási engedély a kiállítástól számított egy év érvényességgel állítható ki.

A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme

Az életet, testi épséget, egészséget, a környezet élővilágát, illetve a vagyonbiztonságot veszélyeztető robbanóanyag átadásának megkezdésével, folytatásával kapcsolatban a rendőrség intézkedhet, a tevékenységet korlátozhatja vagy megtilthatja.

6. A kábítószer-rendészeti tevékenység szabályozása

Alapvető fogalmak

Ellenőrzött anyagok: a kábítószeres és pszichotróp anyagok, valamint az új pszichoaktív anyaggá minősített anyagokról vagy vegyületsorozatokról szóló miniszteri rendeletben szereplő új pszichoaktív anyagok.

Állatgyógyászati intézmény: állatkórház, állatklinika, állatorvosi rendelő, állatorvosi szakrendelő (rendelőintézet), állategészségügyi laboratórium.

Egészségügyi szolgáltató: az egészségügyről szóló törvényben meghatározott szolgáltató.

A kábítószer-rendészet feladatai

A kábítószerekkel és a kábítószer-prekursorokkal kapcsolatos engedélyezési, nyilvántartásba vételi, hozzájárulási, valamint véleményezési feladatokat az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Igazgatásrendészeti Főosztály Rendészeti Osztálya végzi.

A kábítószerekkel és a kábítószer-prekurzorokkal kapcsolatos rendészeti felügyeleti és ellenőrzési feladatokat a Rendészeti Osztály kábítószer-rendészeti szakreferensei és a megyei rendőr-főkapitányságok igazgatásrendészeti osztályai, valamint a BRFK Rendészeti Szervek Igazgatásrendészeti Főosztály Rendészeti és Fegyverengedélyügyi Osztály kábítószer-rendészeti szakelőadói végzik.

A kábítószer-rendészet ellenőrzési kötelezettsége

A kábítószerekkel és/vagy kábítószer-prekurzorokkal legális tevékenységet végzők ellenőrzésekor:

- vizsgálni kell az engedély, illetve a bejelentés-köteles tevékenység esetén a nyilvántartásba vételi igazolás meglétét, érvényességét,
- vizsgálni kell a kábítószer, illetve a kábítószer-prekurzorok tárolásának körülményeit, biztonságát,
- vizsgálni kell a jogszabályok által előírt nyilvántartások (külső és belső anyagforgalomi, tárolási/raktározási, készletezési, selejtezési, illetve ártalmatlanítási dokumentációk) meglétét, pontosságát.

Az ellenőrzési jogkör kiterjed az engedéllyel vagy eseti kutatási engedéllyel rendelkezőkre, a nyilvántartásba vett gazdálkodó szervezetekre, az egészségügyi szolgáltatókra, a magán-állatorvosokra és minden olyan egyéb személyre és intézményre, aki, illetve amely kábítószerekkel jogszerűen tevékenykedik.

Az ellenőrzést végző az ellenőrzésről 2 példányban jegyzőkönyvet készít. A jegyzőkönyv egyik példánya az ellenőrzött személyé.

A jegyzőkönyvnek a következő szakmai elemeket kell tartalmaznia:

- 1) a tárolás körülményének leírása,
- 2) a készleten lévő anyagok – fajta, kiszerelés szerint részletezett – mennyiségei,
- 3) a vizsgált időszak,
- 4) az ellenőrzés során áttekintett dokumentumok felsorolása,
- 5) az ellenőrzés főbb megállapításai.

7. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek szolgálati igazolvánnyal és jelvénnel történő ellátásának szabályozása

A szolgálati igazolványok és jelvények kiadásának feltételei

A szolgálati igazolvány és jelvény iránti kérelmet a munkáltató nyújtja be a székhelye szerint illetékes megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság igazgatásrendészeténél, amely az ORFK Humánigazgatási Szolgálat közreműködésével elkészített igazolványokat és jelvényeket kiadja.

Rendészeti feladatokat ellátó személy az lehet, aki a tizennyolcadik életévét betöltötte, cselekvőképes, és a feladata ellátásához a törvényben és jogszabályban előírt képesítési feltételekkel rendelkezik.

Nem lehet rendészeti feladatokat ellátó személy, aki

- büntetett előéletű,
- büntetlen előéletű, de a törvényben tételesen felsorolt bűncselekmények valamelyikének elkövetése miatt elítélték, és a törvényben meghatározott időtartam még nem telt el,
- a törvény hatálya alá tartozó foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll.

A rendészeti feladatokat ellátó személy köteles a kizáró okot a munkáltató részére haladéktalanul bejelenteni.

A rendőrség – az elkövetett bűncselekmény jellege, az elkövetett bűncselekmény és a jogviszony közötti összefüggés, valamint a munkáltató javaslata alapján kialakított – egyetértésével a kizáró okoktól a munkáltató eltekinthet, ami alapján az érintett személy foglalkoztatható.

A jogviszony létesítésekor az alkalmazási feltételeket az érintett igazolja.

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek nyilvántartásának adattartalma

A rendőrség központi szerve a rendészeti feladatokat ellátó személy számára kiadott szolgálati igazolványról, valamint az egyedi azonosító számmal ellátott szolgálati jelvényről nyilvántartást vezet.

A nyilvántartás tartalmazza a rendészeti feladatokat ellátó személy családi és utónevét, anyja leánykori családi és utónevét, születési helyét és idejét, lakcímét, a munkáltató megnevezését és címét, a rendészeti feladatokat ellátó személy tevékenységi területének megjelölését, a szolgálati igazolvány és a szolgálati jelvény sorszámát.

A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége, a szolgálati igazolvány és jelvény visszavonása

Az alkalmazást kizáró okokat a rendőrség évente ellenőrzi, mely során a törvényben meghatározott nyilvántartásokból jogosult közvetlen adatkérésre.

Ha az ellenőrzés során megállapítja, hogy a rendészeti feladatokat ellátó személlyel szemben kizáró ok áll fenn, a rendőrség felhívja a munkáltatót a szolgálati igazolvány és szolgálati jelvény bevonására, valamint annak a rendőrség részére 8 napon belül történő megküldésére.

A jogviszonya megszűnése esetén, a munkáltató a személy szolgálati igazolványát és szolgálati jelvényét bevonja, és a rendőrségnek megküldi.

A rendőrség határozattal visszavonja a szolgálati igazolványt és jelvényt, ha a rendészeti feladatokat ellátó személy jogviszonya megszűnt, a szolgálati igazolványban szereplő adatok megváltoztak, megállapítja, hogy kizáró ok áll fenn, vagy a személy szakszemélyzeti jogosultsága a megszűnt.

8. A szabálysértési eljárással összefüggő legfontosabb rendelkezések

A szabálysértési eljárással kapcsolatos joganyagot a Rendészeti Szakvizsga Közigazgatási és integrált rendészeti ismeretek (kötelező tananyag) I. kötete tartalmazza. E helyütt csupán a feljelentés tartalmi követelményére és a parancsnoki revízióra térünk ki.

A szabálysértési eljárás megindulása és a szabálysértési feljelentés tartalma

A szabálysértési eljárás feljelentés, a szabálysértési hatóság vagy a bíróság hivatali hatáskörében szerzett tudomása, illetve a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy általi észlelés, a közlekedési baleset helyszínén folytatott szemle, valamint magánindítványra üldözendő szabálysértés esetén, a sértett kívánsága alapján indul meg. A feljelentést szóban vagy írásban bármely személy vagy szerv megteheti. A szóban tett feljelentést jegyzőkönyve kell foglalni.

A szabálysértési feljelentésnek tartalmaznia kell:

- 1) a feljelentett cselekmény helyét, idejét, az elkövetés körülményeit,
- 2) a bizonyítási eszközök megjelölését,
- 3) az eljárás alá vont személy ismert személyi adatait,
- 4) a károkozó és a károsult megnevezését, a kár jellegét, hozzávetőleges mértékét, a biztosítást igazoló okirat számát,
- 5) a biztosító megnevezését, biztosítási fedezet hiányában annak tényét,
- 6) a lefoglalás érdekében visszatartott dolog megnevezését, azonosító adatait és jegyeit, illetve a dolog megőrzésével megbízott személy nevét és az őrzés helyét,
- 7) lőfegyverrel kapcsolatos szabálysértés esetén a lőfegyvertartási engedély számát, a lőfegyverre vonatkozó adatokat, lőszer darabszámát és azonosítási adatait,
- 8) közlekedési szabálysértés esetén a jármű forgalmi rendszámát, a forgalmi engedély adatait, a vezetésre jogosító okmány adatait, az üzembentartó nevét és címét,
- 9) okmány elvétele esetén annak tényét, idejét és az átvételi elismervény sorszámát,
- 10) kitiltás szabályainak megszegése esetén a kitiltást elrendelő határozat számát, az elrendelő hatóság megnevezését, a kitiltásra vonatkozó adatokat,
- 11) a helyszínen alkalmazott intézkedéseket, eljárási cselekményeket,
- 12) az eljárás alá vont személy nyilatkozatát a szabálysértés elkövetésének körülményeiről, illetve saját felelősségéről,
- 13) az eljárás alá vont személy a személyi, családi körülményeire, valamint anyagi, jövedelmi viszonyaira, munkahelyére vonatkozó adatokat, illetve ha erről nem nyilatkozik, ennek tényét.

Amennyiben lehetőség van rá, a bizonyítási eszközöket csatolni kell a feljelentéshez.

Ha a feljelentés, illetve az előkészítő eljárás adatai alapján nem került sor a feljelentés elutasítására, a szabálysértési eljárást meg kell indítani. A szabálysértési eljárást 30 napon belül be kell fejezni. A határidőt a szabálysértési hatóság vezetője egy alkalommal, legfeljebb 30 nappal meghosszabbíthatja.

A parancsnok ellenőrzési tevékenysége

A vezető ellenőrzési tevékenysége **az eljárás kezdetétől, az eljárás befejezéséig**, sőt egészen az irat selejtezéséig folyamatosan fennáll. **Az ellenőrzés kiterjed** – különösen – a szabálysértések helyes minősítésére, az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság kötelező mértékének érvényesítésére, a közúti közlekedési előéleti pontrendszer megfelelő alkalmazására, a halmazati büntetésre, az ismételt elkövetésre vonatkozó külön szabályok betartására, az eljárásban részt vevők jogainak és kötelezettségeinek érvényre juttatására. Figyelemmel kíséri a szabályos bűnjelkezelést, az egyes munkafolyamatok törvényességét, szakszerűségét, a határidők megtartását, az irattárolásra és selejtezésre vonatkozó szabályokat.

Általánosságban, a parancsnoki revízió, a jogszabályok betartására, az esetleges hibás folyamatok felismerése, a hiba azonnali vagy annak megfelelő határidőre történő kijavítására irányul. Az **ellenőrzés eszközei** különösen, a kiadmányozás, a beszámoltatás, az iratok, nyilvántartások áttekintése, a statisztikai adatok értékelése, elemzése, a munkafolyamat ellenőrzése, továbbá az elektronikus úton történő iratbetekintés.

Az igazgatásrendészeti osztály (alosztály) vezetője, az Ellenőrzési Szabályzatban előírt módon, az ellenőrzési alapelvek szem előtt tartásával, előre meghatározott ütemterv szerint, illetve egyedi utasítás alapján is köteles a szakterületét érintően ellenőrzéseket végezni és annak megállapításait megfelelő módon írásban rögzíteni. Ezt követően a szükséges intézkedéseket a hiba kijavítása érdekében megteszi és az esetleges felelősségre vonásra javaslatot tesz. A hiba kijavítását utóellenőrzés keretén belül szükséges vizsgálni.

VII.

KRIMINÁLTAKTIKA

1. A bűnözésről általában

A bűnözés egyidős az emberiséggel. Már az Ószövetség-i írásokban is találkozhatunk súlyos bűncselekmények elkövetésének leírásával. Az ókorból fennmaradt tárgyi emlékek is bizonyítják a „bűnesetek”, illetve azok felderítésének társadalmi visszatükröződését. A társadalom normáival szembehelyezkedő magatartásokkal szembeni különféle kezdetleges, de mindenképpen kollektív fellépések a történettudományokon keresztül jól nyomon követhetők.

A folyamatos társadalmi fejlődés, az állandó átalakulás, a megállíthatatlan modernizálódás megkövetelte, hogy folyamatosan alkalmazkodjon a bűnüldöző szervek tevékenysége is, mintegy követve a bűnözés fejlődését, lehetővé téve ezáltal az egyre újabb és újabb bűncselekmény-fajták felbukkanása kapcsán a lehető legrövidebb időn belül bekövetkező társadalmi reakciót, emellett pedig lehetővé téve a felderítést elősegítő, illetve az azt biztosító eszközök fejlődését is.

Ezen eszközök és módszerek dinamikus fejlődésének köszönhetően alakult ki a bűncselekmények megelőzését és felderítését szolgáló különféle társtudományokra támaszkova, a bűnözéssel foglalkozó önálló kutatási terület, amely magában foglalja az elméleti ismeretek összegyűjtésén alapuló kriminológiát és a gyakorlati tapasztalatokat összegző kriminalisztikát.

A kriminológia a bűnnel, a „bünténnyel”, mint társadalmi tömegjelenséggel foglalkozó tudományág, elméleti megközelítésből vizsgálódik. Interdiszciplináris, azaz tudományágak közötti területnek tekinthető, mert módszereit több társtudomány vívmányaira alapozva tökéletesíti.

Érdeklődésének középpontjában a bűnözés megjelenési formáinak, okainak és következményeinek kutatása áll, amelybe beletartozik a bűnözés társadalmi és jogi reakcióinak vizsgálata is.

A kriminalisztika a gyakorlat oldaláról közelíti meg a bűnözést, három fő részre tagolódva:

- **Krimináltaktika:** a nyomozás és a felderítés eljárási módszereit összesíti,
- **Krimináltechnika:** a bűnüldözést, a nyomozást és a felderítést elősegítő, illetve lehetővé tévő természettudományi, műszaki, technikai, biológiai stb. módszerek, eljárások rendszere,
- **Kriminálmetodika:** módszertanként az egyes, konkrét bűncselekményfajták felderítési (taktikai és technikai) módszereinek összessége.

2. A krimináltaktika fogalma, feladata és tárgya

A krimináltaktika a kriminalisztika tudományának a nyílt nyomozási módszerekkel foglalkozó ága, amely a hatályos jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel tudományosan megalapozott elveket és ajánlásokat dolgoz ki a nyomozás lefolytatására, a nyomozási

cselekmények végrehajtására, az adatok és a bizonyítási eszközök beszerzésére és felhasználására.

A krimináltaktika legfontosabb feladata, hogy a nyílt eljárás során foganatosított nyomozati cselekmények alkalmazási módszereit széles körben kidolgozza.

A krimináltaktika tárgya:

- 1) a bizonyítékok keletkezésének, törvényszerűségeinek vizsgálata, a bizonyítási eljárások módszereinek kidolgozása,
- 2) a bizonyítási eszközök (akár tárgyi bizonyítékok, akár információk, adatok) felkutatása, beszerzése, illetve azok bizonyítás céljára történő felhasználása, figyelemmel a bizonyítást szabályzó mindenkor hatályos alaki normák rendelkezéseire,
- 3) a nyomozás tervezése és szervezése,
- 4) az eljárás személyeinek az eljárás során tanúsított magatartásának, valamint a bűncselekmények elkövetéséhez kapcsolódó felderítésének kérdései.

Az egyes bűncselekményekhez kapcsolódóan fontos a felderítés és a bizonyítás során alkalmazandó módszerek vonatkozásában a fennálló összefüggések, törvényszerűségek feltárása, a bűncselekmény összességében történő értékelése, amely az egyes nyomozati vagy rész-nyomozati feladatok tervezését, azaz az elérni kívánt célhoz (az objektív igazság felderítése, a bizonyítás) igazítását, a nyomozás irányvonalait alapjaiban határozza meg.

3. A kriminalisztikában alkalmazott módszerek

A krimináltaktika a folyamatos társadalmi, illetve tudományos fejlődésnek köszönhetően napról napra rohamosan változik, ezért vonatkozásában nem beszélhetünk egy végleges, statikussá vált rendszerről. Alaptételei azonban az előbb említett fejlődés ellenére sem változtak, legfeljebb az egyes módszerek tökéletesedtek és jelenleg is átalakulóban vannak.

„A módszer szó (gör.: methodosz) utat, eljárást jelent. Módszer fogalom alatt a célhoz vezető utat, a cél elérését biztosító eljárásokat értik. Használatos még a módszeres kifejezés is, amely a kellő alapossággal, szakszerűséggel végzett tevékenység jellemzője.”¹⁶

„A krimináltaktikai módszer valamely kriminalisztikai résztvevő tevékenység legracionálisabb és leghatékonyabb végrehajtásának a módja; az eredményességet biztosító munkafogás, amelynek alkalmazására kizárólag törvényes keretek között kerülhet sor.”¹⁷

A krimináltaktika lényege, hogy megoldást kínáljon a „mit” és „hogyan” kérdésében, értve ez alatt, hogy a nyomozás során a jogi előírások között mit szükséges és lehetséges hatékonyan és célszerűen végrehajtani. Ezért beszélhetünk szabályok helyett elvekről és ajánlásokról.

A krimináltaktikai ajánlások lényegében a nyomozási feladatok hatékony teljesítését szolgáló útmutatások. Olyan tipikus megoldási alternatívákat kínálnak fel, amelyek adott helyzetben már sikeresnek bizonyultak, közvetlenül felhasználhatóak, máskor pedig támpontot nyújtanak, ötletet adnak az egyedi probléma megoldásához. Nem kötelező érvényű szabályok, hiszen különböző szituációkban eltérő mértékben érvényesülnek (pl. felkészülés és tervezés-szervezés taktikai problémái).

¹⁶ https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_a_kozlekedes_tantargycsoport_oktatasanak_modszertana/KM/skmes312g.scorm

¹⁷ Krimináltaktika I. – 2004. (Rejtjel Kiadó, Budapest)

A krimináltaktikai elvek az egyes, vagy egy-egy tételhez tartozó taktikai módszerekre vonatkozó általános érvényű iránymutatások. Ezek a törvényszerűségeket, a követendő, irányadó szempontokat fogalmazzák meg, rámutatnak az összefüggésekre, mindezzel elősegítik az egyes módszerek alkalmazását, az ajánlások közti választást, az ajánlások hiányából adódó problémák megoldását (pl. helyszínbiztosítás, adatgyűjtés elvei).

Mind az elvek, mind az ajánlások a gyakorlati tapasztalatok általánosításán, tudományos feldolgozásán alapulnak.

4. A kriminalisztikai alapkérdések

A múltbeli esemény megismerésében fontos szerepe van az ún. kriminalisztikai alapkérdéseknek, azaz, ha válaszolni tudunk ezen kriminalisztikai kérdésekre, akkor gyakorlatilag minden fontos dolgot tudunk a múltbeli eseményről.

Az alapkérdések vonatkozásában fontos azok körültekintő, konzekvens tisztázása, amelytől kizárólag akkor tekinthetünk el, ha a korábbi kérdésekből adódó válaszok feleslegesé teszik a további kérdéseket.

Mi történt?

Tisztázza, hogy az adott esemény jogilag releváns-e, ettől függ, hogy mely jogi szabályozás keretei között kell eljárni, mely jogág anyagi és eljárásjogi rendelkezéseit kell figyelembe venni. Ezzel tisztázható a történeti tényállás és a jogi minősítés kapcsolata is.

Hol, mikor, hogyan, mivel történt?

Általa a cselekmény térbeli és időbeli kiterjedésére, végrehajtásának módjára és eszközére keressük a választ. Ezen kérdéscsoporttal meghatározható az illetékesség (a joghatóság és a szervenkénti illetékesség) kérdése is.

A „mikor” kérdés az esetleges elkövető bűnösségét alátámasztó vagy kizáró jellegének (alibi) tisztázásában, a cselekmény minősítésének megállapításában, az elévülés vizsgálatában bír kiemelkedő jelentőséggel.

A cselekmény elkövetési módja (a „hogyan” kérdésre adott válasz) a minősítés szempontjából elengedhetetlen, itt az elkövető által végrehajtott cselekvéssorozat kerülhet rekonstruálásra. Emellett szerepe van a felróhatóság tisztázása során is, mely a cselekmény pontos jogi minősítését és ütköztetését teszi lehetővé.

A „mivel” kérdéssel, a cselekmény elkövetése során felhasznált eszköz tényállásbeli szerepe tisztázható (tárgyi bizonyítási eszköz vagy lefoglalás alá eső dolog, esetleg irreleváns eszköz).

Ki, kivel és mit csinált?

Ezen kérdéskör a cselekmény alanyi oldalát érintve, a szóba jöhető elkövetői kör behatárolását, a cselekmény elkövetése során tanúsított szerepét hivatott megállapítani.

Miért?

Ezzel a kérdéssel az egyes cselekvések motívumaira, célzataira és az ok-okozati összefüggésekre kereshető a válasz.

Összegezve elmondható, hogy a kriminalisztikai alapkérdésekre adott válaszok segítségével tárható fel a múltbeli esemény, azaz a bűncselekmény történeti tényállása, amely alapján meghatározhatóvá válik a joghatóság és az illetékesség kérdése, a lefolytatandó eljárás fajtája

(büntető-, szabálysértési, közigazgatási, fegyelmi- stb. eljárás), a szükséges eljárási cselekmények köre, a nyomozás tervezése és szervezése stb.

Minden eljárás célja az, hogy amennyire csak lehetséges, megállapítható legyen az objektív igazság.

5. Az adat, az információ és a bizonyíték a nyomozásban

Az objektív igazság felderítése érdekében a jogilag meghatározott alaki szabályok szerint lefolytatott eljárási cselekmények arra hivatottak, hogy segítségükkel rekonstruáljuk a releváns múltbeli cselekményeket. Az ehhez vezető út a rekonstruálást lehetővé tévő adatok összegyűjtése, elemzése és értékelése, amely érdekében elengedhetetlen a releváns adatok összegyűjtése, az irrelevánsnak ítélt adatok nyomozásból történő kizárása.

Az adat a jogban alkalmazott definíció szerint tényre vonatkozó ismeretet jelent.

Adat lehet illetéknéppen:

- 1) valakinek, valaminek a megismeréséhez, jellemzéséhez hozzásegítő tény, részlet,
- 2) a valóság egy mozzanatát alkotó tény,
- 3) valamely vizsgálat, kísérlet, mintavétel eredményeképpen megállapított olyan tény, ismeret, amelynek további feldolgozásával tanulmányozható a vizsgált jelenség,
- 4) tudományos adat: műszerrel lemérhető vagy kísérlettel megállapított számszerű tény, eredmény.

Az adatoknak a nyomozás elméletében és gyakorlatában betöltött szerepét vizsgálva **a nyomozás során beszerzett adat:**

- 1) bármire, bármilyen tényre vonatkozhat,
- 2) bármely forrásból származhat,
- 3) formáját és jellegét tekintve bármilyen lehet,
- 4) az adat tartalmától és minőségétől függ, hogy a nyomozásban mire és hogyan használható fel.

Az információ lehet:

- ismeret, adat, hír, tájékoztatás,
- az adatoknak azon tulajdonsága, amely a feldolgozás hatását, következményeit fejezi ki,
- az adat tartalma.

A bizonyíték: valaminek a bizonyítására alkalmas adat, érv, tény. Nem lesz minden adat egyúttal bizonyíték is, hiszen kizárólag az eljárásjogi szabályoknak megfelelő módon beszerzett személyi, illetve tárgyi bizonyítási eszközök tekinthetők bizonyítéknak.

6. Az adatok elemzése és értékelése

Az adatok elemzése és értékelése az adat racionális megismerését, az adat információtartalmának megállapítását szolgáló kriminalisztikai módszer, amely a nyomozásnak, mint megismerési folyamatnak állandó, szükségszerű eleme.

Az adatelemzés-értékelés jelentőségét az jelzi, hogy ezen módszer alkalmazásával lehet feltárni az adatban jelen lévő információtartalmat. A nyomozás során beszerzett adatok

elemzése és értékelése az adatok vizsgálatából, bírálatából, rendezéséből és az azokból levonható következtetésből áll. Ez nem más, mint az analízis-szintézis speciális alkalmazási formája.

7. A nyomozás tervezésének és szervezésének kérdései

A nyomozásnak jogi, kriminalisztikai, valamint az ügy egyediségéből fakadó, a krimináltaktika keretei között szabályozott séma követelményrendszerének kell megfelelnie.

Az egyes nyomozások eredményességét nem csupán anyagi- és eljárásjogi szabályok, a kriminalisztikai eszközök és módszerek fejlettsége és az ügyek nehézségi foka, hanem további tényezők is befolyásolhatják. Ilyenek lehetnek pl.:

- 1) a nyomozó hatóságot terhelő büntető- és egyéb ügyek mennyisége és minősége,
- 2) a nyomozó hatóság tagjainak és vezetőinek felkészültsége,
- 3) az információáramlás szervezettsége, gyorsasága és színvonala,
- 4) a szervek közötti együttműködés, az anyagi-technikai ellátottság stb.

Mindezeket figyelembe véve a nyomozás nem nélkülözheti a tervezettséget és a szervezettséget. Csak ezekkel biztosítható a nyomozás teljessége, tárgyilagossága és időszerűsége, a nyomozási cselekmények és intézkedések magas hatásfoka, a beszerzett információk megőrzése és felhasználása, a nyomozásban részt vevő erők együttműködése.

A nyomozás szervezésénél az általános szervezési feladatok alkalmazhatóak és alkalmazandóak.

Ezek sorrendben az alábbiak:

- 1) a cél meghatározása,
- 2) a tervezés (a cél eléréséhez szükséges információk összegyűjtése, ezek elemzése és értékelése, amelynek eredménye a végrehajtás legmegfelelőbb módjának kiválasztása),
- 3) a végrehajtás megszervezése (résztevők konkrét feladatainak meghatározása),
- 4) a terv végrehajtása,
- 5) az ellenőrzés (a cél és a végrehajtás összevetése).

A nyomozás tervezése és szervezése fogalma:

„A nyomozás kriminalisztikai szempontból a múltbeli releváns esemény igazságnak megfelelő rekonstruálására és az eljárási célok elérésére irányuló sokoldalú szellemi és gyakorlati tevékenység, amely a szükséges és lehetséges cselekvések tervszerű, tudatos, a vonatkozó eljárási szabályoknak megfelelő végrehajtása útján valósítható meg.”¹⁸

A nyomozás tervezése egy összetett folyamat. A rendelkezésre álló adatok alapján, a konkrét feltételek és a gyakorlati tapasztalatok figyelembevételével a nyomozás során végrehajtandó feladatok meghatározása, és az azok teljesítésére vonatkozó előzetes elképzelés, ésszerű program összeállítása.

A verziók szerepe a nyomozásban

Az eljárás kezdetén a rendelkezésre álló adatokból levont következtetések alapján elsődleges a minősítési verziók meghatározása, majd az ezeknek megfelelő történeti verziók megfogalmazására és a minősítési verziókhoz történő hozzárendelésére kerül sor.

¹⁸ Krimináltaktika I. – 2004. (Rejtjel Kiadó, Budapest)

A történeti verziónak a minősítési verziókhoz történő hozzárendelése az a gondolati folyamat, melynek során a lehetséges minősítés törvényi tényállási elemeiből kiindulva rekonstruálják a teljes történetet oly módon, hogy abba beleilleszkedjenek a rendelkezésre álló adatok.

Az adatgyűjtés és forrásai

Az adatgyűjtés a felderítés és a bizonyítás tárgyát képező cselekmény körülményeinek, illetve az abban érintett személyek tevékenységének, hollétének és személyi körülményeinek tisztázása, meghatározása, valamint az eljárás sikeres lefolytatásához szükséges feltételek biztosítása céljából végzett információszerző tevékenység; ezek mellett irányulhat bizonyítási eszközök beszerzésére is.

Alkalmazásának leggyakoribb területei:

- 1) adatforrások, személyek, tárgyak felkutatása,
- 2) a bizonyítási eszközök felkutatása, meghatározott esetekben beszerzése,
- 3) a nyomozási cselekmények és intézkedések megalapozásához, megtervezéséhez, előkészítéséhez, végrehajtásához, valamint
- 4) a nyomozás tervezéséhez-szervezéséhez szükséges adatok összegyűjtése,
- 5) a már meglévő adatok, illetve
- 6) verziók ellenőrzése,
- 7) az eljárásban részt vevő személyek előéletének, személyiségének, körülményeinek megismerése,
- 8) az ügy lényeges körülményeinek tisztázása.

A nyomozás folytatásához szükséges információk beszerezhetők:

- 1) adatkéréssel,
- 2) feltételes adatkéréssel,
- 3) adatgyűjtéssel,
- 4) egyéb adatszerző tevékenységgel,
- 5) előkészítő eljárás lefolytatásával,
- 6) leplezett eszközök alkalmazásával.

A helyszíni szemle

A helyszíni szemle eljárásjogi alakiséghez kötött nyomozási cselekmény, amelynek során megfigyelik és rögzítik a helyszínen talált állapotot, helyzetet, körülményeket; továbbá felkutatják, megvizsgálják, és olyan módon rögzítik a nyomokat, anyagmaradványokat, nyomhordozókat, egyéb elváltozásokat és mindezek összefüggéseit, hogy a szemle során feltárt és rögzített tények támpontot nyújtsanak a nyomozáshoz, és az eljárás során bizonyítékként felhasználhatóak legyenek.

Akkor és ott van rá szükség, amikor valamely nyomozási szempontból jelentős tényt egy adott hely megvizsgálásával lehet felkutatni, megállapítani, bizonyítani. E körbe sokféle cselekmény/esemény tartozhat bele: ún. helyszín-köteles bűncselekmények, rendkívüli halálesetek, egyes tüzesetek, közlekedési vagy üzemi balesetek.

A helyszíni szemle feladatai:

- 1) a bűncselekmények helyszínének vizsgálata, és ezzel az eredményes nyomozás feltételeinek biztosítása,
- 2) annak megállapítása, hogy milyen eseményről van szó (történt-e bűncselekmény, ha igen, akkor milyen)

- 3) olyan adatok összegyűjtése, amelyekből a bűncselekmény lefolyására következtetni lehet,
- 4) legfontosabb feladata a tárgyi bizonyítékok felkutatása, összegyűjtése, eljárásjogilag és kriminalisztikailag szakszerű rögzítése, és ezzel az igazságügyi szakértői munka feltételeinek biztosítása.

A helyszíni szemle **legfontosabb jellemzője**, hogy általában halasztást nem tűrő, helyettesíthetetlen és eredeti formában megismételhetetlen eljárási cselekmény.

- **A helyettesíthetetlenség** abból következik, hogy a szemle során nyert információkat a nyomozó hatóság más forrásból beszerezni nem tudja, az a nyomozó szerv tagjai vonatkozásában a helyszín közvetlen megfigyelését teszi lehetővé, amelynek során az eljáró bizottságok tagjai a helyszínt a maga komplexitásában vizsgálják, és főként tárgyi bizonyítási eszközöket keresnek.
- **A megismételhetetlenség** abból fakad, hogy a nyomok rögzítésének egyes módjai a helyszíni nyomokat megsemmisítik, illetve további vizsgálatokra alkalmatlanná teszik. Másfelől az idő múlása sem hagyható figyelmen kívül, amely szintén fontos helyszínváltoztató tényezőként jön számításba.
- **Az elhalaszthatatlanság** mibenléte arra utal, hogy a helyszíni szemle kiindulásként aposztrofálva, nagyon sok esetben az egyes eljárásokban a nyomozati cselekmények végrehajtásának alapja, amelyre támaszkodva kerül sor a nyomozás tervezése, szervezése irányvonalainak meghatározására. Egy alapos helyszíni szemle alkalmával felállított verziók, illetve beszerzett tárgyi bizonyítási eszközök megalapozhatják a bűncselekmény elkövetésének kizárását is. Fontos, hogy a helyszínből kiindulva lehetőség nyílik a forró nyomon üldözés megszervezésére, a forrányomos felderítés intézkedéseinek bevezetésére.

A szemle így az információk alapvető forrása. Nemcsak megkönnyíti a további nyomozati cselekmények tervezését, de közvetlenül utalhat az elkövetői körre is.

A helyszíni szemle **taktikai elvei** az elhalaszthatatlanság, a tárgyilagosság, a részletesség és teljesség.

Kriminalisztikai értelemben helyszín mindaz a hely, ahol a nyomozás szempontjából jelentőséggel bíró esemény lezajlott.

Ide tartozik az a terület is, amely még szorosabb összefüggésben lehet a bűncselekmény közvetlen elkövetési helyével. Például az útvonal, amelyen a tettes megközelíthette a szűkebb értelemben vett helyszínt. Célszerű a cselekmény elkövetésével térben összefüggő egész komplexumot helyszínnak tekinteni és szemle alá vetni.

A helyszínt térbeli elhelyezkedés szerint három részre lehet bontani:

- maga a szűkebb értelemben vett helyszín (pl.: a lakás),
- a helyszín szűkebb környezete (pl.: az udvar),
- a helyszín tágabb környéke (pl.: az érkezés-távozás útvonala, a várakozás helye).

A helyszín fajtái:

- 1) valódi helyszín,
- 2) a változtatott helyszín két csoportba osztható: úgymint a gondatlanul és a szándékosan megváltoztatott helyszínek,
- 3) koholt helyszín,

- 4) többes (tagolt) helyszín,
- 5) mozgó helyszín,
- 6) élő helyszín,
- 7) nyílt helyszín,
- 8) zárt helyszín,
- 9) elsődleges helyszín,
- 10) kiegészítő helyszín.

A szemlebizottság tagjai, feladataik a helyszínen

A szemlebizottság munkáját a bizottságvezető irányítja, aki egy személyben felelős a büntetőeljárásról szóló törvény szemlével kapcsolatos előírásainak, a hatályos normák és közjogi szervezetszabályozó eszközök, továbbá a kriminalisztikai elvek érvényre juttatásáért. Feladata a helyszíni szemle tervszerű irányítása, a helyszínen megjelent egyéb résztvevőkkel való kapcsolattartás, a szemle lefolytatásáról készített szemlejegyzőkönyv hiteles, pontos elkészítése.

A bizottság másik állandó tagja a bűnügyi technikus, aki szaktanácsadóként működik közre. Feladata, hogy a bizottságvezető irányításával felkutassa, előhívja és rögzítse a helyszínen található és a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható nyomokat, nyomhordozókat és anyagmaradványokat.

Az élet elleni bűncselekményeknél állandó tag a rendőrorvos is. A bizottság munkáját segíthetik még szaktanácsadók.

A szemlebizottság vezetőjének feladatai:

- 1) tájékozódik a történetekről, meghallgatja a helyszínbiztosító jelentését, és meggyőződik arról, hogy a halaszthatatlan intézkedéseket megtették-e,
- 2) rögzíti a kiérkezés pontos idejét, valamint a helyszínen uralkodó látási, időjárási viszonyokat,
- 3) meghallgatja a sértettet és az esetleges felfedező tanút, egyéb tanúkat, majd áttekinti a helyszínt,
- 4) ezzel egyidejűleg a bűnügyi technikus elkészíti a környezeti felvételeket és azokat az áttekintő felvételeket, amelyekhez nem szükséges a helyszínen mozogni, és elkezd a helyszínvázlat készítését.

A bizottság vezetőjének elsősorban a szemle végrehajtására kell koncentrálnia, ugyanakkor mindent el kell követnie annak érdekében, hogy a helyszíni munkát megfelelően előkészítse, azaz köteles gondoskodni arról, hogy intézkedése nyomán a szemle maradéktalanul betöltse nyomozásbeli szerepét.

A helyszíni szemle szakaszai:

A helyszíni szemle két részre osztható: statikus (általános összképrögzítő) és dinamikus (nyomkutató) szakaszokra.

Az összképrögzítő (statikus) szakasz feladatai:

A statikus szakaszban a helyszín összképének rögzítése történik. Ennek a célnak a jellegéből adódik, hogy a helyszínen lévő dolgok és jelenségek nyugalmi állapotukban képezik a szemle tárgyát. Az összképrögzítési cél a lehető legkevesebb mozgással, a helyszín minimális megváltoztatásával érendő el.

A szemle statikus szakaszában csak olyan rögzítési eszközöket, eljárásokat szabad alkalmazni, amelyek a helyszín eredeti állapotát nem változtatják meg (pl. fényképezés).

Nyomkereső (dinamikus) szakasz feladatai:

Ebben a szakaszban fel kell kutatni, meg kell vizsgálni, és megfelelő módon kell rögzíteni a helyszínen található valamennyi olyan dolgot, jelenséget, elváltozást, amely a bűncselekmény elkövetőjével kapcsolatban releváns lehet, és támpontot nyújthat a bűncselekmény elkövetőjének felderítéséhez és tárgyi bizonyítékot képezhet.

A helyszíni szemle jegyzőkönyv

Feladata a helyszíni szemle eredményeinek rögzítése.

A szemle eredményeinek rögzítése a felderítésben és a bizonyításban betöltött szerepe mellett, garanciális szempontból is fontos. Alapvető követelmény mind az eljárásjog rendelkezése, mind az egyes rögzítési módokra vonatkozó technológiai szabályok betartása, hogy a jegyzőkönyv és mellékletei hű képet adjanak a helyszínről és a szemle során történetekről, hogy ezek alapján a szemle lefolytatása rekonstruálható, eredményei később is értékelhetők, felhasználhatók legyenek.

A jegyzőkönyv három fő részből áll:

– Bevezető rész:

- 1) helyszíni szemle ideje és helye,
- 2) szemle oka vagy célja,
- 3) bizottság tagjainak neve és hivatalos minősége,
- 4) részt vevő személyek neve és adatai,
- 5) szemle lefolytatásának körülményei,
- 6) helyszín időjárási és látási viszonyai.

– Leíró rész:

- 1) a bizottság által szemrevételezett helyek, helyiségek,
- 2) a megvizsgált dolgok és jelenségek,
- 3) a vizsgálatok módszere,
- 4) az alkalmazott eljárások és ezek eredményei.

– Záró rész:

- 1) szemle során lefoglalt tárgyak, bűnjелеk, minták felsorolása,
- 2) a szemlén részt vevő személyek a szemle lefolytatásával vagy megállapításaival kapcsolatban tett észrevételei,
- 3) a szemle befejezésének pontos felvétele.

A helyszíni szemle jegyzőkönyv mellékletei:

- 1) bűnjелеk jegyzéke (eredetben rögzített és lefoglalt tárgyak),
- 2) fényképmelléklet, videofelvételek,
- 3) helyszínvázlat, helyszínrajz,
- 4) szaktanácsadó jelentése,
- 5) esetlegesen a rendőrorvos jelentése,
- 6) helyszínbiztosító jelentése,
- 7) szolgálati kutya vezetőjének jelentése,
- 8) a szemlebizottság vezetőjének jelentése (tartalmazza mindazon szubjektív megállapításokat, következtetéseket, hipotéziseket, amelyek szabályok szerint nem kerülhetnek a jegyzőkönyvbe).

A szemlének az eljárásjogi törvényben külön meghatározott fontos feladata a tárgyi bizonyítékok felkutatása és összegyűjtése.

Célja megteremteni annak a lehetőségét, hogy az eljáró hatóságok közvetlenül tanulmányozhassák az elkövetés eszközeit és a bűncselekmény tárgyi nyomait. Ezért eredetben kell rögzíteni minden olyan tárgyi bizonyítékot, amelynek méretei, halmazállapota és állaga sérülésmentes elszállítást és tartós – változás nélküli – tárolást tesz lehetővé. Az eredetben történő rögzítés mintavétel útján is foganatosítható, ha a minta alkalmas arra, hogy a tárgyi bizonyíték minden jellegzetes tulajdonságát reprezentálja.

8. A kihallgatás

A kikérdező jellegű adatgyűjtést a kihallgatástól az határolja el, hogy az eljárás során az ügyfelet jogaira és kötelezettségeire történő kioktatást követően, eljárásjogi alakisághoz kötött módon meghallgatva őt kihallgatjuk, ezen mozzanat elmaradása esetén csak kikérdezzük.

Krimináltaktikai értelemben a kihallgatás a személyek eljárási szabályokhoz kötött kikérdezésének, a vallomás (nyilatkozat) beszerzésének módszere.

Tárgya lehet minden olyan kérdés, amelynek az eljárás lefolytatása szempontjából jelentősége van, így kiterjedhet mind a bizonyítás tárgyához tartozó, mind a felderítést, az eljárás sikeres lefolytatását szolgáló tényekre. A kihallgatás jelentősége abban van, hogy egyes kérdések tisztázását, egyes felderítési és bizonyítási feladatokat kihallgatás nélkül meg sem lehet oldani.

A kihallgatások jelentőségét, fontos szerepét jelzi, hogy

- nélkülük elképzelhetetlen a vizsgált esemény gyors és alapos felderítéséhez, a tényállás valóságának megfelelő feltárásához, a terhelő és mentő, illetőleg a felelősséget súlyosbító és enyhítő, az elkövetést lehetővé tevő okok és körülmények megállapításához szükséges tények tisztázása és jórészt beszerzése is,
- a vallomások fontos adatokkal segítik az eljárás sikeres lebonyolítását és eredményeinek értékelését,
- az eljárási szabályok betartását szolgálják azok a vallomások, amelyek az eljárás, illetve az egyes eljárási cselekmények feltételeivel, akadályaival, a hatáskörrel és illetékességgel kapcsolatos adatokat tartalmazzák.

A kihallgatásnak kettős célja van: egyrészt, hogy megismerjük a kihallgatott személy tudatában a vizsgálat tárgyát képező múltbeli eseményről megmaradt, rögződött tényeket, valamint az ügygel, illetve az eljárás szempontjából releváns kérdésekkel kapcsolatos álláspontját, véleményét, másrészt ez olyan módon történjen, hogy a kihallgatott által elmondottakat a bizonyításban is felhasználhassuk.

A múltbeli eseménnyel kapcsolatban rögződött adatok mennyisége, minősége részben külső körülményektől, jórészt pedig az egyén személyes tulajdonságaitól, aktuális állapotától függ. Ahhoz, hogy a kihallgatott személytől megtudott tényeket a felderítés mellett bizonyítékként is felhasználhassuk, a kihallgatás minden fajtája esetében be kell tartani az arra vonatkozó eljárási szabályokat, és az alkalmazott kihallgatási taktika se lépheti át a törvény szabta kereteket. Emiatt a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezéseivel ellentétesen folytatott kihallgatás eredménye bizonyítékként nem használható fel.

A kihallgatás fajtái: a panaszfelvétel, a sértett, a tanú, a terhelt kihallgatása, a szembesítés, a szakértő meghallgatása.

A kihallgatás menetét, taktikáját a kihallgatás fajták egyes sajátosságai mellett még más szempontok is befolyásolhatják, úgymint:

- 1) a kihallgatott személy eljárásbeli pozíciója,
- 2) életkora,
- 3) vallomásának jellege, tartalma,
- 4) hogy hányadszor, illetőleg milyen kihallgatási szituációban vesz részt,
- 5) továbbá, hogy a kihallgató és a kihallgatott először találkozik-e egymással,
- 6) hogy az adott kihallgatás milyen célt szolgál, és
- 7) milyen lehetőség volt a felkészülésre.

9. A bűnügyi munkát segítő nyilvántartások

Napjainkra felértékelődött az információ szerepe, manapság a legértékesebb dolgok között tartjuk számon az információt. Jelentősége abban rejlik, hogy az emberekben – így rajtuk keresztül a társadalomban is – bizonytalanságot eloszlató tényezőként van jelen.

Egyre modernebb eszközök, egyre szélesebb körű nyilvántartások szolgálják mindennapi életünket, ezáltal a bűnüldöző szervek napi tevékenységét is. Ezen nyilvántartások nélkül szinte elképzelhetetlen a gyors és hatékony adatgyűjtés, napjainkban pillanatok alatt meghatározható egy-egy cselekmény kapcsán az elkövetés idejében a helyszín közelében tartózkodó személyek köre – pusztán a náluk lévő mobiltelefonok által sugárzott jelek – alapján.

A teljesség igénye nélkül az alábbi nyilvántartások szolgálhatják a bűnüldözési érdeket:

- 1) Integrált portál alapú lekérdező rendszer (IPL)
 - személyi adat- és lakcímnyilvántartás,
 - gépjármű-nyilvántartás,
 - okmánynyilvántartások (személyazonosító igazolvány, útlevel, vezetői engedély),
 - bűnügyi nyilvántartás (hazai, tagállami) (büntettesek nyilvántartása, büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartása, nem büntetett, de hátrányos jogkövetkezmények hatálya alatt állók, tagállami ítéletek),
 - Állóképes Arckép Azonosító Rendszer.
- 1) HERMON, KÖNYIR (körözési nyilvántartási rendszer)
- 2) RZS Neo saját nyilvántartásai (személy, esemény, térkép, közlekedési balesetek, Netsaru stb.)
- 3) Keresőmotorok, statisztikák
- 4) DNS profil nyilvántartások, ujjnyomat nyilvántartások, fénykép nyilvántartások
- 5) TakarNet Földhivatali Információs Rendszer (ingatlannyilvántartás)
- 6) Cégnyelvántartás
- 7) H.) FANY (BV nyilvántartó, helyi szerveknél kialakított végpontokkal)
- 8) Mobilszolgáltatók nyilvántartásai (területi szerveknél végpontok, illetve cellainformációk)
- 9) ALFONZ (arcképelemző nyilvántartás)
- 10) Lőfegyver-nyilvántartás
- 11) Előkészítő eljárások, leplezett eszközök alkalmazásának adatai

10. Igazságügyi szakértői vélemények szerepe a bizonyításban

A büntetőeljárásról szóló törvény egyértelműen meghatározza, hogy amennyiben „a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni.”¹⁹

Természetesen a szakértelem csak szükséges, de nem elegendő feltétel, hiszen a büntetőeljárásban az igazságügyi szakértőkről szóló törvény határozza meg, hogy mely alanyi kör jogosult szakvélemény adására. A hatályos büntetőeljárásról szóló törvény lehetőséget ad a szakértői vélemény mellett a magánszakvélemény büntetőeljárásban történő alkalmazására is, amely kizárólag a terhelt és védőjének indítványa alapján, akkor jön számításba, ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a szakértő kirendelésére vonatkozó terhelti, védői indítványt elutasította, vagy pedig akkor, ha az ügyészség vagy a nyomozó hatóság nem az indítványukban megjelölt szakértő kirendeléséről határozott.

Szakértői véleményüket a szakértők – főszabály szerint – kirendelés alapján készítik el, amelyért díjazásra jogosultak. Kirendelésüket követően – törvényi rendelkezések értelmében – kötelesek a szakértői véleményüket határidőre elkészíteni, főszabály szerint a közreműködést nem tagadhatják meg. Felróható mulasztásukkal kapcsolatosan – működési körükben történt köteleességszegés miatt – a felmerült bűnügyi költség megtérítésére kötelezettek, illetve rendbírsággal sújthatóak.

Szakértői véleményük bizonyítási eszközként szolgálja a büntetőeljárás során az objektív igazság felderítését.

¹⁹ A büntetőeljárásról szóló törvény alapján

VIII.

A RENDŐRSÉG MEGELŐZÉSI FELADATAI

Bűnmegelőzésnek nevezünk *minden olyan intézkedést és beavatkozást, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítása, történjen mindez a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést előidéző okok hatásának mérséklésével vagy a sértetté válás megelőzésével.*²⁰

E megfogalmazással szoros összhangban áll az Európai Tanács 2009/902/IB²¹ számú határozatában olvasható definíció, amely szerint a bűnmegelőzés kiterjed mindazokra az intézkedésekre, amelyek *célja a bűnözésnek és az állampolgárok biztonságérzete hiányának mind mennyiségi, mind minőségi értelemben való csökkentése vagy az ahhoz egyéb módon való hozzájárulás, akár a bűncselekmények elkövetésétől való közvetlen elrettentés, akár a bűnözés lehetőségének és okainak visszaszorítására irányuló szakpolitikák és fellépések révén.*

A bűnmegelőzési tipológiák több megközelítésben tárgyalják a prevenció formáit. Az egyik legismertebb felosztás a bűnmegelőzés háromszintű modellje, amely az egészségügyi analógia alapján, az általánostól az egyedi felé közelítve rendszerezi a prevenció eszközeit.²² A beavatkozás szintjei a modell szerint:

- **elsődleges (primer) megelőzés** – a társadalom egészére kiterjedő, a bűnözésre hatást gyakorló szociális, jogi és gazdasági okok kezelése, befolyásolása,
- **másodlagos (szekunder) megelőzés** – a még nem kriminalizálódott, de már a veszélyeztetett kategóriába tartozó egyének, illetve csoportok megszólítása,
- **harmadlagos (tercier) megelőzés** – a bűnismétlés megelőzését célzó intézkedések együttese.

Egy másik tipológia szerint két alapvető bűnmegelőzési forma különböztethető meg: a **szociatív** és a **sztatív prevenció**.

A **szociatív** bűnmegelőzés a társadalmi okokra kíván reagálni, a bűnmegelőzés általános céljaként megfogalmazott tevékenységeket jelöli, amelyek az elkövetővé, illetve az áldozattá válás megelőzését célozzák. Ez hosszabb távon fejti csak ki a hatását, szemben a sztatív megelőzéssel, amely már azonnali eredményeket hozhat.

A **sztatív** bűnmegelőzés ugyanis a bűnalkalmak csökkentése érdekében kifejtett tevékenységek összessége, amelyre példa a járőrözés, a közvilágítás javítása, a különböző riasztórendszerek stb.

A társadalmi igényeket alapul véve kijelenthető: **a bűnmegelőzési tevékenység nélkülözhetetlen**, mivel az embereknek szüksége van a figyelemfelhívásokra, a veszélyhelyzetek bemutatására, az állami és civil szervezetek részéről történő figyelemre.

²⁰ Biztonságos város - Kézikönyv a városi bűnmegelőzés lehetőségeiről (BM, Budapest, 2011.) 20. oldal

²¹ Az Európa Tanács 2009/902/IB HATÁROZATA (2009. november 30.) - az európai bűnmegelőzési hálózat (EUCPN) létrehozásáról és a 2001/427/IB határozat hatályon kívül helyezéséről (3) bekezdés

²² Borbíró Andrea: Kriminálpolitika és bűnmegelőzés a késő-modernitásban (2011.) 4. oldal

A bűnmegelőzés nem csupán a bűncselekmények elkövetésének megakadályozása érdekében tett intézkedések összessége. A bűnmegelőzés alapvető célja az **áldozattá**, illetve a **bűnelkövetővé** válás megelőzése. Ennek egyik formája, amikor a rendőrség az alapfeladatai ellátása során összegyűjtött információkat feldolgozza, és célcsoportokra bontva programok, média hírek, illetve személyes tájékoztatás keretein belül átadja az állampolgároknak azért, hogy segítse őket abban, hogy képessé váljanak a lehetséges jogsértéseket elkerülni és a biztonságukat megerősíteni. A bűnözés társadalmi jelenség, társadalmi közegben keletkezik, szoros összefüggésben más folyamatokkal. A szociatív bűnmegelőzés és az ebbe beletartozó feladatok (képzések, komplex projektek, figyelemfelhívás, fejlesztő tréningek stb.) éppen ezért nélkülözhetetlenek, akkor is hatást érhetnek el, amikor a büntetőpolitikában használatos eszközök végesnek bizonyulnak. Folyamatosan figyelemmel kell lenni a makro- és mikrotársadalmi folyamatokra, amelyekben fellelhetőek a bűnözés okai, ily módon a befolyásolásuk is tervezhetőbb.

Fontos hangsúlyozni, hogy a bűnmegelőzés a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013-2023) szóló 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat (a továbbiakban: NBS) alapján nem kizárólag a büntetőjogilag is nevesített cselekmények elkerülését célozza, hanem azokat a deviáns magatartásformákat is, amelyeknek gyökerei a kriminális cselekményekével azonosak.

1. A bűnmegelőzés

A Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács és a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia

A kormány a magas szintű közbiztonság megteremtése és fenntartása, a bűnözés visszaszorítása, a bűnözést kiváltó jelenségek, a bűnalkalmak és a bűnelkövetők ellen történő következetes fellépés érdekében tett intézkedéseinek erősítésére, továbbá a bűnmegelőzés új modelljének hatékony működtetésére, valamint a bűnmegelőzés érdekében szükséges cselekvési tervek kidolgozásának és végrehajtásának koordinálására a **Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsról szóló 1087/2011. (IV. 12.) Korm. határozattal** létrehozta a **Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsot** (továbbiakban: NBT). A kormány e határozat elfogadásával tulajdonképpen **önálló szakpolitikává emelte a bűnmegelőzést**, hiszen megteremtette annak feltételeit, hogy a bűnmegelőzési törekvések állami szinten is támogatásra kerüljenek.

Létrehozásra került továbbá az NBT adminisztratív szerve, a **Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács Titkársága**, amely a Belügyminisztérium szervezetébe ágyazottan a Rendészeti Államtitkárságon belül főosztályként látja el az NBT által meghatározott feladatok koordinálását, valamint végrehajtja az NBS-ben, illetve az NBS-hez 2 évente megalkotásra és elfogadásra kerülő intézkedési tervekben²³ megfogalmazott feladatokat. Ezen dokumentumok alapvető célja, hogy a meghatározott feladatok végrehajtása által biztosítsa az ország egységes bűnmegelőzési szakpolitikájának kialakítását.

A Titkárság 2013-as megalakulását követően az NBT legfontosabb feladata az ország bűnmegelőzési stratégiájának újrafogalmazása volt, mivel a prevenció tipikusan az a terület, amely hosszabb időtávokat átölelő, a tudományos eredményekre figyelemmel lévő, végig gondolt stratégiát igényel. Gönczöl Katalin megfogalmazásában „...**a korszerű társadalmi bűnmegelőzési stratégia olyan célkitűzések összessége, amelyek megvalósulása**

²³ A 2014-15-ös intézkedési tervet maga az NBS tartalmazza. A 2016-17-es intézkedési tervet az **NBS 2016-2017. évre szóló intézkedési tervéről** szóló 1166/2016. (IV. 6.) Kormány határozat tartalmazza. Az anyag készítésekor a 2018-19-es intézkedési terv elfogadás előtt áll.

csökkenti a bűnalkalmak számát, mérsékli a bűncselekményeket előidéző okok hatását és a sértetté válás esélyét, növeli a közösség biztonságát, ezáltal javítja az élet minőségét és az emberi jogok érvényesülését. Olyan államilag vezérelt, illetve támogatott szakmai és civil mozgalom, amely hozzájárul a gazdaság fejlődéséhez, a piac biztonságos működéséhez, a bűnözés okozta erkölcsi és anyagi károk csökkentéséhez.”²⁴

Az NBS a kormányzati akarat mellett forrást is biztosít a bűnmegelőzési programok végrehajtására, amikor így fogalmaz: „*céljainak megvalósításhoz biztosított forrás évenkénti összege meg kell egyezzen a tárgyévet megelőző évben a központi költségvetésbe befizetett szabálysértési bírságok és az üzembentartó objektív felelősségén alapuló közigazgatási bírságolási eljárásban megfizetett bírságok összegének négy százalékával akként, hogy az nem lehet kevesebb 700 millió forintnál*”.

Az NBS megalkotásával egyidejűleg hatályon kívül helyezésre került az előző időszakot meghatározó 115/2003 (X. 28.) OGY határozat, amely a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája címet viselte (a továbbiakban: TBNS). A TBNS égisze alatt történt többek közt az Áldozatsegítő Szolgálat, az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat létrehozása, a Pártfogó Felügyelői Szolgálat szervezeti reformja, valamint a távoltartás jogintézményének bevezetése, továbbá a mediáció megteremtése. Eredményei javára voltak a társadalomnak, azonban egy évtized rengeteg tapasztalatot és megváltozott trendeket hozott mind a bűnmegelőzés, mind a bűnözés tekintetében, így a társadalmi elvárások is a megújulást szorgalmazták. Sokan a bűnmegelőzési stratégia országgyűlési határozati szintről kormányhatározati szintre történő helyezését visszalépésként kezelik, hiszen az országgyűlési határozat magasabb szintű. Erre azért volt szükség, mert más stratégiák soha, vagy csak nagyon sokára kerültek elfogadásra, továbbá a közbiztonságra, a bűncselekmények megelőzésére irányuló célkitűzések az országgyűlésben folyó viták elhúzódása miatt nem szenvedhetnek késedelmet.

Az NBS mint középtávú szakpolitikai program a világos helyzetértékelésre és a cselekvési irányok kijelölésére törekszik, ezt jól mutatja, hogy konkrét, részletes cselekvési programot tartalmaz. Megfogalmazása is közérthető, nyelvezete jól érthető, mindez azt a célt szolgálja, hogy mind a bűnmegelőzésben dolgozó szakemberek, mind az együttműködő partnereik, valamint az ország lakossága és a szakpolitikuskok számára is egyértelmű, elfogadható és világos „*olvasmány*” legyen, és végrehajtható intézkedések vázolódjanak fel benne.

Az NBS tekintettel van azokra a szakpolitikákra is, amelyekkel a bűnmegelőzésnek közös kapcsolódási pontjai vannak. Ezek a szakpolitikák: *az egészség-, a család-, az ifjúság-, a sport-, az oktatás-, a szociál-, a foglalkoztatás-, az önkormányzati-, a természetvédelmi-, az építésügyi-, a kulturális politika, a gyermekvédelem, a drog és alkohol elleni fellépés, a társadalmi felzárkóztatás, a szegregációt kezelő programok, a kiberbiztonság, valamint a korrupció és a családon belüli erőszak elleni fellépés*. A fenti szakpolitikák és kormányzati programok több ponton kötődnek egymáshoz, eredményességük záloga az egymásra figyelemmel történő tervezés és a koordinált végrehajtás.

Az NBS alapvetően a hagyományos, illetve a gyakran előforduló bűncselekmények megelőzésére koncentrál. Fókuszába a *településbiztonság* fokozása érdekében megvalósítandó, *a gyermek- és fiatalkori bűnözés* megelőzésével kapcsolatos, az *áldozattá*

²⁴ Belügyi Szemle 2004/10. 52. évfolyam: Gönczöl Katalin: Partnerség a közbiztonság javításáért – Nemzeti Stratégia és cselekvési program a hatékonyabb közösségi bűnmegelőzésért, 6. oldal

válás megelőzését és az áldozatok segítségét előmozdító, valamint a *bűnismétlés* megelőzéséhez szükséges célokat helyezi.

A hagyományos értékeket visszahozva és a történelem által igazolt tapasztalatokra építve az NBS valamennyi prioritásában horizontális szempontként előtérbe helyezi az idők védelmét, segítségét, lehetséges bevonásukat a bűnmegelőzési programokba. Egyrészt a törékenységekre figyelemmel, másrészt a létező tapasztalataikat tisztelve tartja fontosnak a kiemelt támogatást, és épít az általuk adható és kapható életbölcsességekre.

Az NBS egy évtizednyi időtávra tervez, ezért nem követ statikus szemléletet. Támogatja a gyakorlat-centrikusságot, a reflexivitást, az innovatív kezdeményezéseket a lehetőségét megteremtve annak, hogy az időközben felbukkanó, vagy megerősödő közbiztonságot érintő kihívásokra a jövőben adekvát válaszokat lehessen adni. Ennek érdekében, ahogy már korábban említettük, két évente részletes, az aktuális helyzetfelmérésre alapozott feladatterv (Intézkedési Terv) készül, amely egyértelműen tartalmazza a szakma (állami szervek és civil szervezetek) által véleményezett és javasolt intézkedéseket.

Az NBS részletesen körülírja a bűnmegelőzés fogalmát, elvi háttérét, az átfogó célokat, a bűnmegelőzés szereplőit, a beavatkozási területeket. Kitér az előzményekre, az európai és nemzetközi bűnmegelőzési környezetre és részletes bűnügyi helyzetértékelést tartalmaz. Jövőképet is fest, elővetítve azt, hogy egy gyakorlatban megvalósítható dokumentum készült, ami a környezeti hatások megfelelő támogatásával érhet el eredményt végrehajtása során.

Az NBS-ben szereplő prioritások

Településbiztonság

Az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítéséhez nyújt biztonságos környezetet a megfelelő közbiztonság. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a hétköznapi életben senkinek sem kell tartania súlyos veszélyektől. Ha mégis bekövetkezne ilyen eset, akkor viszont a közösség tagja gyors és hatékony segítséget kap az állami szervektől és együttműködő partnereitől, akik a kialakított személyes, valamint kétirányú kapcsolat és kommunikáció eredményeként képesek erre.

Egy település közbiztonsági helyzete a helyi problémák összességéből tevődik össze, ezért hatékony kezelése és a jogsértések megelőzése elsősorban helyi összefogással valósulhat meg. A jogsértések visszaszorítása össztársadalmi igény és feladat, amelyben az állami és civil szervezeteknek, szervezeteknek az összefogására van szükség.

A gyakorlatban rengeteg bűnmegelőzési program foglalkozik ezzel a területtel. Ilyen például a tanyaprogram, amely évről évre több megye összefogásával valósul meg, és komplexen kezeli a tanyavilágban élők problémáit. Ide tartozik a Budapesten, a Teve utcában kialakított Bűnmegelőzési Centrum, és itt érdemes említést tenni a Mobil Bűnmegelőzési Centrumokról is. Utóbbiak az ország három régiójában teszik lehetővé a kivonulást, a mai kor igényeinek megfelelően felszerelt buszok formájában. Maga az a tény, hogy a helyi település különböző rendészeti és önkormányzati szervei, valamint a polgárőrség, a helyi civil szervezetek rendszeres időközönként közösen megbeszélik a problémákat, megismerik egymást és ezáltal gyorsan és hatékonyan tudnak intézkedni, már önmagában védelmet ad egy településnek.

Megindult egy Magyarországon még gyerekcipőben járó terület népszerűsítése is az építészeti bűnmegelőzés, amelynek célja, hogy az épített környezet jól átlátható és tervezett legyen,

ennek segítségével mérhetően csökken az ilyen megoldásokat alkalmazó terek, épületek környékén a bűnözés.

Gyermek és ifjúságvédelem

A gyermekek és a fiatalok kiemelt kockázatú csoportot képeznek bűnmegelőzési szempontból, hiszen hiszékenyséjük, tapasztalatlanságuk, óvatlanságuk és csekély testi erejük miatt könnyű célpontjai (lehetnek) egy-egy bűncselekménynek.

A kortárs csoport nyomására hajlamosak olyan cselekmények gyakran csoportos elkövetésére is, amelynek következményeivel nincsenek tisztában, és ez az információhiány az elkövetővé válásuknak kiemelkedő kockázatát jelenti. Éppen ezért a gyermek- és ifjúságvédelem intézkedései kettős célzatúak, mind az elkövetővé válást, mind az áldozattá válást érintik, valamint a korosztály igényeihez igazodnak. A programok célja a bűnmegelőzési szemléletmód belsővé válása, a felelősségvállalásra nevelés és az együttműködés fontosságának bemutatása azon túl, hogy a fiatalok képessé váljanak a veszélyek felismerésére, meg tudják különböztetni a pozitív és negatív befolyásolókat.

Középpontban saját döntéseik és cselekedeteik állnak, amelyekkel kapcsolatosan képesnek kell lenniük a következmények felmérésére, hogy a felmerülő konfliktushelyzeteiket úgy tudják megoldani, hogy abból kikerülve ne érezzék vesztesnek magukat.

A mindennapi életünket az írott és íratlan szabályok tömege határozza meg. A gyermekeknek meg kell ismerkedniük ezekkel a szabályokkal, és meg kell tanulniuk, hogy ezek nagy része az ő biztonságukat szolgálja.

A gyermekek és a fiatalok a Büntető Törvénykönyv (Btk.) tartalmát nagy valószínűséggel egyáltalán nem ismerik, ha mégis, a nyelvezete számukra nehezen érthető. Vékony a diákcsínyek és a bűncselekmények közötti határmezsgye, amelyet sajnos igen gyakran átlépnek. Ennek pedig a legfőbb oka az, hogy nem tudják, mit szabad és mit nem, és gyakran olyasmiről hiszik, hogy diákcsíny, ami kimeríti a bűncselekmény, illetve a szabálysértés valamely vagy akár több kategóriáját.

A gyermekvédelem és a büntető igazságszolgáltatás területén eltér az eljárások funkciója, azonban az alkalmazott eszközökkel elérni kívánt célok egységes nevezőre hozhatók. Ezen célok:

- a gyermek vagy fiatal szocializációjának elősegítése, sikeres beilleszkedése a társadalomba,
- a bűnismétlés megelőzése minél korábbi szakaszban, és
- a további büntetendő cselekmény elkövetésétől való tartózkodása.

Ezen prioritáshoz tartozó programok többek között:

- a rendőrség biztonságra nevelő óvodai²⁵ és iskolai programjai, a DADA²⁶ és az ELLEN-SZER²⁷ program,
- a kicsiknek szólnak az NBT *Erdőváros meséi 1-2.* című mesekönyvei is, amelyek indirekt módon mutatják be az egyes veszélyeket,

25 OVIZSARU program

26 A DADA program a rendőrség általános iskolai biztonságra nevelő programja.

27 Az ELLEN-SZER program a rendőrség középiskolai biztonságra nevelő programja.

- a RE-AKCIÓ program a középiskolás fiataloknak szóló rendőrségi „roadshow”, ahol „élőben” láthatják a gyerekek az egyes rendészeti szervek munkáját, szituációkat láthatnak az egyes bűncselekményekkel kapcsolatban, és az eseményeket színpadi jellegű műsorvezetés teszi még érdekesebbé.

A kortársképzés is ebbe a prioritásba tartozik, és kiemelt jelentőségű, mert a fiatalok főként egymástól kérnek segítséget vagy tanácsot.

A bűncselekmények áldozatainak segítése, az áldozattá válás megelőzése

Az áldozatsegítés területén integrált és összehangolt megközelítésre van szükség.

A jól működő **áldozatpolitika** nem csak a bűncselekmények áldozatai számára jár előnyökkel, hanem **a társadalom egésze számára is hasznos**, hiszen általa hosszú távon csökkenhet a bűnözés, az egészségügyi és a szociális ellátórendszerre fordított kiadások összege, az áldozattá válás kockázata, nőhet a feljelentési hajlandóság, javulhat az igazságszolgáltatás működésének hatékonysága.

Az áldozattá válás elkerülését szolgáló megoldások az áldozatpolitika lényeges részét képezik. Az NBS kiemelten fókuszál arra, hogyan jut el a lakossághoz a bűncselekmény áldozatává válásának megelőzéséhez szükséges, az állampolgár saját cselekvését, viselkedését formáló információ. Ennek érdekében fontos a bűncselekmények elkövetési módszereinek folyamatos monitorozása és az így nyert információk célzott visszacsatolása.

A rendőrségen ez a terület főként az áldozatvédelmi referensek munkájában követhető nyomon. Sok program foglalkozik időssekkel, több megyében képeznek szép korú, kortárs segítőket, és mindenhol elvárás az idősök tájékoztatása az őket érintő veszélyekről.

Bűnisméltás megelőzése

Az átfogó igazságügyi reform részeként a 2010-es országgyűlési választást követően komoly változást jelentettek a büntetőjog területén bekövetkezett módosítások, valamint a szabálysértési joganyag korszerűsítése. A reform eredményeként a fogvatartottak létszáma a 2011-es év egészét tekintve a korábbi években megfigyelhető tendenciát folytatva tovább emelkedett.

A kormányzat büntetés-végrehajtással kapcsolatos központi célkitűzése a munkáltatás szélesebb fogvatartotti körre való kiterjesztése, amely nem csak a reintegráció elősegítését szolgálja, de jelentősen hozzájárul az önellátó büntetés-végrehajtás eléréséhez. További cél a büntetés-végrehajtási intézetek belső ellátása és a közmunka programokban való részvétel.²⁸

A bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás hagyományos eszközei még mindig csak igen csekély mértékben képesek a bűncselekményekkel okozott károk megtérítésére, amit a jövőben orvosolni szükséges. Ezt a célt szolgálja a resztoratív (helyreállító) szemlélet.

A legfejlettebb eszközt a helyreállító igazságszolgáltatás módszere jelenti, amely optimális esetben az elkövetőt felelősségvállalásra készíti, tehermentesíti az állami igazságszolgáltatási rendszert, és a közösség megerősítésének igényét, az egyéni felelősségvállalás fontosságát hirdeti.

A büntetés-végrehajtási intézetekben sok program indirekt módon közelíti meg a kitűzött célokat, művészetterápiával és kreatív foglalkozásokkal segítik a fogvatartottakat abban, hogy

²⁸ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról.

kitartásuk erősödjön, személyiségük fejlődjön, mindez majd segíti számukra a társadalomba való visszailleszkedést. Több program foglalkozik a munkavállaláshoz szükséges alapkészségek elsajátításával is, valamint lehetőségük van a tanulásra.

A programok arra szolgálnak, hogy a fogvatartottaknál mérsékeljék a börtönártalmakat, erősítsék a hozzátartozókkal való kapcsolatot, bebizonyítsák, hogy akarnak és tudnak is jól cselekedni és a társadalomba való beilleszkedés szándékával térjenek vissza a kinti életbe.

A reintegráció azért fontos, mert a szabaduló fogvatartottak korábbi környezetükbe kerülnek vissza, szomszédok lesznek, szülők, gyermekeinkkel egy iskolába járnak a gyermekeik, azaz minden állampolgár számára jelentőséggel bír az, ha új ismereteket szereznek, amelyekkel megállják a helyüket a munkaerőpiacon és a lakókörnyezetben.

Horizontális intézkedések

Az ország közbiztonsági helyzetének pontosabb megismerése, a bűnmegelőzési munka finanszírozása, vagy a bűnmegelőzésben érintett nemzetközi szervezetek munkájában való részvétel horizontálisan érvényesülő feladatok, átívelnek az egyes prioritásokon, és eredményei lehetővé teszik a bűnmegelőzés továbbfejlesztését, kutatások elvégzését.

A prioritás egyik legfontosabb eleme a minden évben meghirdetésre kerülő bűnmegelőzési pályázati kiírás, amelynek során a Belügyminisztérium és az NBT prevenciós projektek végrehajtását támogatja.

Minderre óriási szükség van, mivel a bűnmegelőzési tevékenységek megvalósításához nem tud forrást biztosítani sem a rendőrség, sem a büntetés-végrehajtás, illetve az önkormányzatok sem. A bűnmegelőzéssel foglalkozó civil szervezeteknek is csak pályázati úton van lehetőségük forrásigényes programokat szervezni, ezek megvalósításához forrást szerezni. **A pályázatadás lehetőségét is az NBS horizontális intézkedései között találhatjuk meg.**

A Belügyminisztérium és a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács minden év áprilisában ír ki bűnmegelőzési témájú pályázatokat, ahol egy jól felépített, gondosan megtervezett programmal forrást lehet nyerni. A kiírás az NBT honlapján (www.bunmegelozes.info), illetve a kormány.hu weboldalon kerül közzétételre. Más szervezetek is írhatnak ki ilyen jellegű pályázatokat, ezért érdemes pályázatfigyelést végezni. A www.pafi.hu például rendszeresen közzé tesz minden pályázatot, amelyek között témakörök alapján lehet keresni.

Az elvárás a benyújtott projektekkel szemben az, hogy interaktívak, strukturáltak legyenek, rendszerszemléletben gondolkozzanak. Célkitűzés legyen, hogy a támogatott programok révén a résztvevők, a bevont személyek attitűdje változzon, akik aztán magukban hordozzák azokat a prevenciós képességeket, amelyek révén képesek lesznek elkerülni, hogy akár áldozattá, akár bűnelkövetővé váljanak. Továbbá még inkább képesek lesznek arra, hogy együttesen olyan közösséget alkossanak, amely erős, szilárd és egységes alapokon nyugvó önvédelmi mechanizmussal bír. Ehhez olyan bűnmegelőzési programok kellenek, amelyek követik, illetve tartják a lépést a technikai fejlődés vívmányaival, az átalakuló társadalmi struktúra változásaival, a megváltozott emberi léttel. Figyelemmel vannak a terület bűnügyi helyzetére, valódi és nem feltételezett problémákra fókuszálnak, s mindezekre a szervezetek közötti összefogás révén kívánnak reagálni.

Önmagában nem elegendő tehát egyetlen személyiség- vagy kompetenciafejlesztő tréning, közösségépítő rendezvény, felvilágosító óra vagy tábor. ***Egy-egy tréning, terápia, rendezvény ne cél, hanem eszköz legyen a pályázati programon belül.***

A pályázatok elbírálása során kiemelten fontos, hogy

- a pályázat szorosan a bűnmegelőzés szakmai elemeit tartalmazza,
- a pályázat egyes részeihez, képzéseihez további lépések is társuljanak, amelyek biztosítják a fenntarthatóságot, illetve a megszerzett tudást hasznosítják,
- a fenntarthatóság módja a projekttervben is szerepeljen.

Azok a programok kerülnek támogatásra, amelyek a mai kor követelményei szerinti elméleti háttereket, módszereket alkalmazzák, mint például az építészeti bűnmegelőzés, a konstruktív pedagógiai módszerek, élménypedagógia, mediáció stb. Komplex, széles látókörű projektek kerülnek támogatásra, amelyeknek nem az elrettentés az alapja, hanem innovációt jelentő, hosszútávra tekintő projektelemek. Alkalmasak arra, hogy olyan folyamatokat indítsanak el a társadalom tagjaiban, amelyek révén képesek lesznek tetteikért felelősséget vállalni, és hajlandók saját, illetve embertársaik érdekében cselekedni.

A pályázatok elbírálásának során nagy hangsúly kerül az indikátorok²⁹ vizsgálatára. A projekteknél előny, ha hosszú távú hatást, szociális kompetencia-fejlődést, attitűd-változást érnek el kimutathatóan, a kapcsolódó indikátorokból, mérési módszerekből pedig jól kivehető ez a kitűzött cél.

Fontos megjegyezni, hogy az NBS egyik legfőbb megvalósítója a rendőrség, egyrészt feladatkörének jellegéből adódóan, másrészt azért, mert maga a szervezet működése alapot szolgáltat arra, hogy koordináló, irányító szerepet is vállaljon szaktudása és állandósága miatt.

A rendőrség bűnmegelőzési feladatai

A rendőrség bűnmegelőzési feladatainak belső normája ***a rendőrség bűnmegelőzési tevékenységéről szóló 20/2010. (OT 10.) ORFK utasítás***, amely 2010. április 4-én lépett hatályba.

Az utasítás kiter a rendőrkapitányságok, a területi szervek, egyes szolgálati ágak, valamint a bűnmegelőzési egységek feladataira.

A bűnmegelőzési egységek évtizedek óta végzik ezt a feladatot. Segítik a többi szolgálati ág munkáját, és jó bűnmegelőzési koncepció és előadók segítségével minőségi változást hozhatnak egy kapitányság munkavégzésében és eredményességében, valamint elfogadottságában.

Történeti visszatekintés

Bár hangsúlyoztuk, hogy bűnmegelőzés nincs stratégia nélkül, azért a történelmi hűséghez hozzátartozik, hogy a rendészeti bűnmegelőzés már jóval korábban létezett, mint az említett stratégiák.

²⁹ A projekt céljainak és várt eredményeinek megvalósulását, teljesülését mérő, mennyiségi vagy minőségi mutatószám, melynek elérését a pályázó a projekt megvalósításának eredményeként vállalja. A programértékelés során a program céljainak teljesülését számszerűen vizsgáló mutató-számok, illetve szakmaspecifikus eredménymutatók, amelyek teljesülése a beszámolókor számonkérésre kerül.

Bár a 60-as évek végétől látszottak olyan szakmai és politikai törekvések, amelyek a bűnmegelőzést a kriminálpolitika szerves részének tekintették, a gyakorlati lépésekre még évtizedeket kellett várni. Apró lépések születtek, például a Btk.-ban és a Büntetőeljárás Törvényben (Be.) megjelent a büntetőjogi prevenció igénye. Létrejött a Budapesti Rendőr-főkapitányságon a Család-, Gyermek-, Ifjúságvédelmi Osztály és Vagyonvédelmi Tanácsadó Iroda, valamint az Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet (OKKrI)³⁰.

A magyar rendőrség szerepe az iskolai nevelésben a 70-es évek elejére datálódik, amikor az ifjúságról szóló 1971. évi IV. törvény kimondta, hogy az ifjúság iskolai nevelésébe be kell vonni a rendőrséget is.

Az első olyan bűnmegelőzési szervezet, amely már letisztult kompetencia határok mentén működött, az 1989. június 20-i miniszteri értekezleten hozott döntést követően jött létre az ORFK-n. 1989. november 1-jével megalakult a Bűnmegelőzési Osztály.

1990 és 1993 között a fővárosi és a megyei rendőr-főkapitányságokon is létrehozták a bűnmegelőzési egységeket. Megszületett az első belső norma (16/1991. ORFK Intézkedés), amely a rendőrség bűnmegelőzési, ezen belül az ifjúságvédelmi tevékenységét szabályozta.

Egyik első partnere volt a megalakuló új szervezetnek az Önvédelmi Szervezetek Országos Szövetsége, később Országos Polgárőr Szövetség (OPSZ), amelynek első elnöke Dr. Kopácsi Sándor volt.

A 2000-es évek még több feladatot hoztak, beépültek a mindennapi munkába az áldozatvédelmi feladatok, a kisebbségi kapcsolatok, a Telefontanú működtetése, a tanya programok, a családon belüli erőszak kezelése, valamint az idősvédelem és a környezetvédelem.

A rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége általánosságban

A bűnmegelőzési tevékenységet végző szervezeti elemek az általános rendőrségi feladatokat ellátó szervezet mindhárom szintjén jelen vannak.

Központi bűnmegelőzési egység: az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztály Bűnmegelőzési Osztály.

Területi bűnmegelőzési egység: a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság bűnmegelőzési osztálya, illetve alosztálya (Heves, Komárom, Nógrád, Tolna, Vas, Zala megyékben).

Helyi szinten: az országban néhány városi rendőrkapitányságon működik bűnmegelőzési osztály vagy alosztály, máshol, függetlenül bűnmegelőzési előadók, illetve kijelölésre kerültek bűnmegelőzési feladatokat csatolt munkakörben ellátó bűnmegelőzési koordinátorok is.

A rendőrségi bűnmegelőzési tevékenységgel szemben támasztott követelményeket 4 alapelv tartalmazza.

³⁰ Az Országos Kriminológiai Intézet 1960-ban jött létre, ugyanakkor 1971-től Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet néven folytatta munkáját, s kezdte meg színvonalas kutató munkáját.

Alapelvek:

1) megalapozottság

A rendőrségi bűnmegelőzésnek valós problémákra kell reagálni. Ehhez ki kell alakítani egy olyan információgyűjtési és értékelési modellt, amely segítségével átfogó és valós képet kaphatunk egy adott földrajzi terület problémáiról. Az intézkedéseket célzottan, a helyi sajátosságoknak megfelelően kell kialakítani. A rendőrségi bűnmegelőzésnek tehát adatokon kell alapulnia, amelyeket a bűnmegelőzési célú elemző-értékelő tevékenység biztosít.

2) tervszerűség

A problémákra vonatkozó információk alapján a bűnmegelőzési tevékenységeket meg kell tervezni. Ehhez ismerni kell a szervezet lehetőségeit: erőforrásokat, hatásköröket, alkalmazható módszereket. Prioritásokat, célokat, célkitűzéseket (eredményeket) és az ezek elérése érdekében végrehajtandó feladatokat (tevékenységeket) kell meghatározni. A gondos tervezés biztosítja, hogy a rendelkezésre álló erőforrások megfelelően kerüljenek felhasználásra, az egyes intézkedések pedig erősítsék, és ne gyengítsék egymás hatását. A tervezés eredményeképpen jön létre a rendőri szerv bűnmegelőzési stratégiája, bűnmegelőzési munkaterve és a bűnmegelőzési tevékenységről szóló jelentés.

3) hatékonyság

Az alkalmazott bűnmegelőzési intézkedéseknek alkalmasnak kell lenniük a kívánt hatás elérésére. Az intézkedéseknek elsősorban a bűncselekmények okaira kell koncentrálni mivel a tüneti kezelések esetén rövid távú eredmények érhetők el, jellemzően, amíg az intézkedések fennmaradnak. Az intézkedések kiválasztásánál mérlegelni kell a ráfordítást és a várható eredményt, és ezek figyelembevételével kell dönteni az alkalmazásukról.

4) együttműködés

Tekintve, hogy a bűnözés társadalmi jelenség, így a rá adott válaszoknak is széleskörűnek kell lenniük. A rendőrség önmagában nem képes megoldani a közbiztonsági problémákat, ezért tevékenységébe be kell vonni azokat a szervezeteket, akiknek a segítségével bővülnek a lehetőségek. A bűnmegelőzés a rendőrségen minden szervezeti egység feladata, így a szervezeti egységeknek is együtt kell működniük.

A rendőrségi bűnmegelőzési szakterületei:

- 1) megelőző vagyon- és gazdaságvédelem,
- 2) család- és gyermekvédelem,
- 3) iskolai bűnmegelőzési programok,
- 4) áldozattá válás szempontjából kiemelten kezelendő csoportok védelme,
- 5) internetbiztonság,
- 6) áldozatvédelem.

A rendőrség bűnmegelőzési tevékenységének áttekintése az NBS első három, a rendőrségre vonatkozó prioritásának mentén

Településbiztonság

Egy település közbiztonsági helyzete a helyi problémák összességéből tevődik össze, ezért kezelése és a jogsértések megelőzése elsősorban helyi összefogással valósulhat meg hatékonyan (pl. rendőrség, önkormányzat, polgárőrség, helyi civil szervezetek, önkéntesek, iskolák, egyházi szervezetek, állami szervezetek, állampolgárok stb.).

A településeken elkövetett jogsértések okai és feltételei között meg kell említeni a **tágabb környezetbe** tartozó szociális ellátottságot, az egészségügyi és közigazgatási fejlettséget, a műveltségi szintet, az igazságszolgáltatás pontosságát, gyorsaságát, a munkanélküliség mértékét és az általa érintett rétegeket, az általános gazdasági helyzetet, a létminimum szintje alatt és annak közelében élők számát, a lakáshelyzetet és a szociális ellátottsághoz szervesen kapcsolódó tényezőket. A közvetlenül befolyásoló **szűkebb környezetben** a család, az iskola, a munkahely, a baráti kapcsolatok, szórakozási lehetőségek és szokások, illetve a lakókörnyezet kialakítása is befolyásolja a bűnözés mértékét és minőségét.

A fentiekre tekintettel a prevenciók tevékenységet elsődlegesen a mikro- és makrokörnyezetben lévő okokra figyelemmel kell végezni.

A kriminológiai szakirodalom szerint a sértetté válásban többek között jelentős szerepe van a lakóhelynek is, a bűnözés elsősorban a városokhoz, kiemelten nagyvárosokhoz kötődő jelenség. Mint a nyugat-európai országok többségében, nálunk is a fővárosban a legmagasabb a bűncselekmények száma, mivel a magyar lakosság 18 %-a ott él. Ugyanakkor területi megoszlás alapján a fővárosban kerül elkövetésre a regisztrált bűncselekmények 24-28 %-a, amely alapján Budapest a lakosság arányát meghaladó mértékben veszélyeztetett bűnügyi szempontból.

Az állampolgárok többsége otthonát a nap jelentős részében felügyelet nélkül hagyja, és sokszor védelmére még a manapság már elvárható minimális anyagi ráfordítást igénylő biztonságtechnikai eszközöket sem alkalmazza. Az emberek között a kapcsolatok is lazábbak a városi környezetben, és gyengébb a közösségi kohézió, mint egy kistelepülésen.

A leggyakoribb elkövetési helyek a városok utcái, elhagyatott parkjai, egyéb félreeső területei, nagyobb bérházak lépcsőházai vagy liftjei, tömegközlekedési eszközök, illetve a forgalmas, fiatalok által tömegesen látogatott találkozási pontok (bevásárlóközpontok, plázák parkolói, játéktermek, pályaudvarok és környéke, metró átszállási csomópontok, földfelszíni tömegközlekedési eszközök megállói).

Egyes közterületen elkövetett bűncselekmények, a rongálások, a garázdaságok, a testi sértések, a rablások jelentős részét szórakozóhelyekről indulva, vagy azok környékén követik el a tettesek.

A településeken folyó gazdasági tevékenységükből adódóan továbbra is a támadások célpontjai a különböző pénzintézetek, posták, pénzváltóhelyek, pénzszállítók, személyszállítók, üzemanyag-töltő-állomások, gyógyszertárak és kiskereskedelmi egységek. E helyszínek többségénél a biztonsági eszközök nem megfelelő színvonala, kezelése, vagy a hiánya szintén elkövetést befolyásoló tényező.

A jogsértések erőszakkal történő megvalósításának tendenciája jól megfigyelhető a forgalmas helyen, napközben elkövetett rablásoknál. A tettesek a büntett minél gyorsabb és „zökkenőmentesebb” lefolyása érdekében alkalmazzák az erőszakot, vagy a valamilyen eszközzel való fenyegetést, nemegyszer súlyos sérülést okozva az áldozatnak.

A városokban gyakran előforduló módszer az útonálló jelleggel idős, 60 év feletti - főleg női - sértettekkel szembeni utcán, lépcsőházban, vagy más elhagyatott helyen elkövetett támadás. Az esetek többségében egyszerűen fellökik a kiszemelt áldozatot, majd a földön fekvőtől elveszik értékeit.

Változatlanul a bűnözők potenciális célpontjait képezik a magánlakásokban egyedül élő, idős személyek. Az elkövetők többnyire éjjel, vagy a hajnali órákban megtévesztéssel vagy fizikai erőszakkal hatolnak be az ingatlanba, ahol gyakran élnek megfélemlítéssel, de egyre inkább próbálkoznak megtévesztéssel is. Ilyen tipikusan az ún. unokázós bűncselekmény, amikor az elkövető magát telefonon az unokának kiadva, balesetre vagy egyéb szerencsétlenségre hivatkozással kér pénzt a nagyszülőtől. A fiktív történet hallatán megijedő idős nagyszülő gondolkodás nélkül adja át a kért pénzt unokája biztonsága érdekében.

A szubjektív életminőséget és a biztonságérzettel kapcsolatos attitűdöket jelentősen meghatározza a közösség összetartó ereje, ennek köszönhetően leginkább a kisebb településeken élők érzik biztonságban magukat, míg a nagyvárosokban élők között fordulnak elő legnagyobb arányban olyanok, akik félnek vagy nagyon félnek a bűnözéstől.

A települések lélekszámának növekedésével megfogalmazható a „*biztonságérzet-lejtő*”, de az is, hogy még a nagyobb városokban is meghatározó a biztonságérzet a helyi szomszédsági környezettel kapcsolatban.

Az emberek közötti bizalom és mindennapi szolidaritás ma is működik, ám egyre szűkebb körre koncentrálódik. Korábban a szomszédságra, a munkatársi kapcsolatokra, a távolabbi rokonságra is kiterjedt, ma azonban csak a szűk családra, esetleg a legközelebbi barátokra figyelnek az emberek leggyakrabban.

A nagyvárosokban inkább a nyílászárókat erősítik különböző technikai eszközökkel (biztonsági- és/vagy hevederzár, ajtó- és ablakrács), a kistelepüléseken viszont inkább házőrző kutyát tartanak.

A szubjektív közbiztonságérzetet a bűnözés jellemzőin (volumenén, struktúráján, dinamikáján) kívül számos más tényező befolyásolja, beleértve a médiakörnyezetet is. Az állampolgárok biztonságérzete nem minden esetben tükrözi a valós bűnügyi, közbiztonsági helyzetet. Ugyanakkor kifejezetten fontos szempont a helyi rendőrkapitányság lakosság számára is látható tevékenysége, tevékenységének megítélése.

A környezet állapota nagyban befolyásolja az állampolgárok hangulatát (például kiégett közvilágítás, graffitis felületek, elhanyagolt, szemetes közterek stb.), ami általános szorongást válthat ki. A rendészeti bűnmegelőzésnek – a társadalom szereplőinek bevonásával – fel kell térképezni a lakosság biztonságát veszélyeztető körülményeket, és azokra gyors és hatékony válaszokat kell kidolgozni.

Amikor településbiztonságról beszélünk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül a klasszikus értelemben vett tanyavilágot sem.

Hazánkban a tanyáknak három típusát különböztetjük meg:

- életvitelszerűen lakott,
- gazdálkodásra használt, vagy
- idényjelleggel, hétvégi házként funkcionáló.

Ilyen településszerkezettel elsősorban Csongrád, Békés és Bács-Kiskun megyékben találkozhatunk. Ezen megyékben jellemző az előzőekben vázolt mindhárom tanyatípus együttes jelenléte is, és negyedikként idesorolhatók a jelentős számban található lakatlan, elhagyott tanyaépületek, volt TSZ majorok. Itt a biztonság megteremtése speciális módszereket igényel.

A lakott tanyák többségében idős, illetve egyedülálló, hátrányos helyzetű személyek, családok élnek. A külterületen, különösen a tanyavilágban élő népesség érzékenyebben reagál a bűnügyi helyzet változásaira, sőt más társadalmi rétegektől eltérően, sajátos helyzetükből fakadóan jobban igényli az állam szolgáltató gondoskodását.

Az idényjelleggel lakott tanyák többsége vagyonosabb tulajdonosaik révén hétvégi házként funkcionál, vagy gazdálkodók használják az ingatlanokat. Ezen tulajdonosok sérelmére elkövetett bűncselekmények többsége nagyobb értékű berendezési tárgyakra elkövetett betöréses lopás, amelyek elkövetési ideje mindig a lakók távollétére esik. A tulajdonosok e csoportjánál érzékelhető a fejlettebb önvédelmi hajlandóság, hiszen számos lakóépületet már vagyonvédelmi eszközökkel szereltek fel.

A jelentős kiterjedésű tanyavilággal bíró területeken eljáró rendőr-főkapitányságok, kapitányságok felismerve a tanyákon élők védtelenségét, fokozott kiszolgáltatottságát, kiemelt figyelmet fordítottak és fordítanak ma is a sérelmükre elkövetett bűncselekmények megelőzésére. Az ott lakók élet- és vagyonbiztonságának megteremtését célzó ügynevezett tanyaprogramot dolgoztak ki, amelyet partnerek bevonásával folyamatosan működtetnek.

Gyermek- és ifjúságvédelem

A gyermek- és fiatalkorú bűnözés a társadalom tükörképe. A gyermekkorú antiszociális vagy deviáns viselkedése mindenképpen jelzés, hogy a családban, az iskolában komoly figyelmet kell fordítani rá, és ez jellemzően társadalom- és szociálpolitikai feladat, a rendőrség támogatást nyújthat ebben.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban Gyvtv.) a gyermekvédelem teljeskörű átgondolása. Célja, hogy minden gyermek a családjában, harmonikus viszonyok között nőjön fel, és ez a nevelés, a gondozás és az ellátás funkcióival valósuljon meg. Ennek során az állam feladata, hogy megfelelő feltételeket biztosítson a saját családjá által előidézett nehéz élethelyzetbe került, vagy egyébként fejlődési és magatartási problémákkal küszködő gyermekeknek. A törvényben került megfogalmazásra a jelzőrendszer és a jelzőrendszeri kötelezettség. **A jelzőrendszer nevesített tagja a rendőrség is. A rendőrség köteles az eljárásai során tudomására jutott veszélyeztetettség esetén a kormányhivatalt, a gyermekjóléti szolgálatot, valamint hatósági eljárás kezdeményezésekor a helyi önkormányzat jegyzőjét, illetve a gyámhivatalt tájékoztatni.**

A gyermekbántalmazás, a veszélyeztetettség felismerése, valamint a gyermeki jogok tudatos érvényesítése elengedhetetlen feladata a jelzőrendszer tagjainak, így a rendőrségnek is.

A rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége során a gyermek- és fiatalkorúak által, illetve sérelmükre elkövetett jogellenes cselekmények, valamint az azok elkövetését lehetővé tevő objektív és szubjektív okok feltárásával folyamatos elemző és értékelő tevékenységet folytat.

2016-ban megtörtént a rendőrség iskolai programjainak egységbe foglalása. 2016. július 22-én lépett hatályba **a gyermek és ifjúságvédelmi programok egységes végrehajtásáról szóló 16/2016. (VII. 21.) ORFK utasítás** (a továbbiakban: iskolai programokról szóló norma). Az új norma komplexen szabályozza az iskolai és az óvodai programokkal kapcsolatos rendőri feladatokat.

A **DADA** program az általános iskolákban, az **ELLEN-SZER** a középiskolákban van jelen. Az **Iskolai Bűnmegelőzési Tanácsadók (IBT)** állandó jelleggel a középiskolákban

tevékenykednek. Az iskolai programok magukban foglalnak különböző témaköröket, aminek feldolgozása folyamatosan történik.

A DADA és ELLEN-SZER programok feladata, hogy az oktatási anyag feldolgozása során a diákok olyan ismereteket szerezzenek és megoldási módokat ismerjenek meg, amelyek segítik őket az elkövetővé és áldozattá válás megelőzésében.

Az Iskolai Büntmegelőzési Tanácsadói programban részt vevő iskolai prevenciós tiszt feladata a középiskolába járó fiatalok bűncselekményekkel szembeni fokozott védelme mind az elkövetői, mind pedig a sértetti oldal tekintetében, kiemelt figyelmet szentelve az erőszakos típusú bűncselekmények, ezen belül is a családon belüli erőszak megismerésének. Az iskolai büntmegelőzési tanácsadó tiszt szolgálati ideje túlnyomó részét az iskolában tölti, folyamatos, élő kapcsolatot tart a diákokkal, pedagógusokkal és a szülőkkel. A tanácsadók munkájukat a tankerületekkel egyeztetett éves munkaterv alapján az iskolák vezetőivel együttműködésben látják el.

A rendőrség szerepe a biztonságos internethasználat elősegítésében is kiemelkedő, nélkülözhetetlen ugyanis a tanulók, pedagógusok és a szülők körében végzett tudatosságnövelés.

A rendőrségi eljárás során felmerülő speciális intézkedések a gyermek- és ifjúságvédelem területén

A rendőrség gyermekvédelmi törvényből adódó jelzőrendszeri feladatait **a hozzátartozók közötti erőszak kezelésével összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtásáról szóló 2/2018. (I.25.) ORFK Utasítás** II. fejezete határozza meg. Ennek alapján, ha a rendőri intézkedés, illetőleg a büntető-, szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárás során kiskorú veszélyeztetettsége állapítható meg, a rendszeresített adatlap megküldésével haladéktalanul jelzést kell adni a gyermekjóléti szolgálatnak [Gyvt. 17. §-a (2) bekezdésének a) pontja].

A rendőrség a kiskorú védelemben vétele [Gyvt. 68. §] érdekében értesíti a települési önkormányzat jegyzőjét, ha a fiatakorú szabálysértést követett el, ha az elkövető büntethetőséget kizáró ok miatt nem büntethető, és ha a fiatakorút bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják.

Az Rtv. 34/A § értelmében 2013. január 1-től a rendőr a nevelési-oktatási intézmény vezetőjéhez kísérheti azt a 14. életévét be nem töltött tanulót, aki tanítási napon, tanítási óráról vagy az iskola által szervezett foglalkozásról engedély nélkül távol marad, vagy onnan engedély nélkül eltávozott.

A rendőrség az Rtv. 1. § (2) bekezdés 18. pontja értelmében, az Alaptörvényben, az Rtv-ben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott büntmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében eljárva a fenntartó kezdeményezésére közreműködik az általános és középiskola rendjének fenntartásában.

A 2018. július 1-jétől hatályos büntetőeljárásról szóló törvény szerint a kiskorúak minden esetben különös bánásmódot igénylő személynek minősülnek (82.§ a) és a törvényben meghatározott kedvezmények illetik meg.

A bűncselekmények áldozatainak segítése

Magyarországon a bűncselekmények áldozataival néhány kisebb civil szervezet (pl. Fehér Gyűrű Egyesület) mellett elsősorban a kormányhivatalok foglalkoznak. Az áldozatsegítés és az állami kárenyhítés feladatait egyaránt az áldozatsegítő szolgálat látja el a kormányhivatalokon belül.

A járási (fővárosi kerületi) áldozatsegítő szolgálatok látják el a közvetlen áldozatsegítő tevékenységet a fővárosi és megyei kormányhivatalokon belül. A megyeszékhelyeken működő áldozatsegítő szolgálatok másodfokú tevékenységet látnak el (valamint a kárenyhítési eljárásokban döntő hatóságként jelennek meg).

Az áldozatsegítő tevékenység keretében (az Igazságügyi Minisztérium fenntartásában) éjjel-nappal ingyenesen hívható Áldozatsegítő Vonal működik (06 80 225 225).

Az áldozatok az esetek döntő többségében a rendőrségtől kapott tájékoztatás alapján keresik fel az áldozatsegítő szolgálatot. **A rendőrség jogszabály alapján köteles minden sértettet szóban és írásban is tájékoztatni erről a lehetőségről.** Az áldozat ez után, a kapott tájékoztatás alapján maga dönthet úgy, hogy igénybe kívánja-e venni a szolgálat segítségét.

Azt, hogy az állami áldozatsegítésben kit tekintünk áldozatnak, az a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. évi törvény (a továbbiakban: Ást.) határozza meg: a bűncselekmény (illetve tulajdon elleni szabálysértés) sértettje mellett ide tartozik az a természetes személy is, aki a bűncselekmény közvetlen következményeként hátrányt (testi vagy lelki sérülést, érzelmi megrázkódtatást, vagyoni kárt) szenvedett el.

A törvény **személyi hatálya** a magyar állampolgárookra és külföldi természetes személyekre (EU-állampolgárok, az EU-ban jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok, Magyarországon jogszerűen tartózkodó hontalanok, az emberkereskedelem áldozataként azonosított személyek, továbbá nemzetközi megállapodás vagy viszonyosság alapján bárki más) is kiterjed. Viszont minden esetben kizárt az eljárásból a büntetőeljárás terheltje, valamint a szabálysértési eljárás alá vont személy, ők nem tartoznak az Ást. hatálya alá.

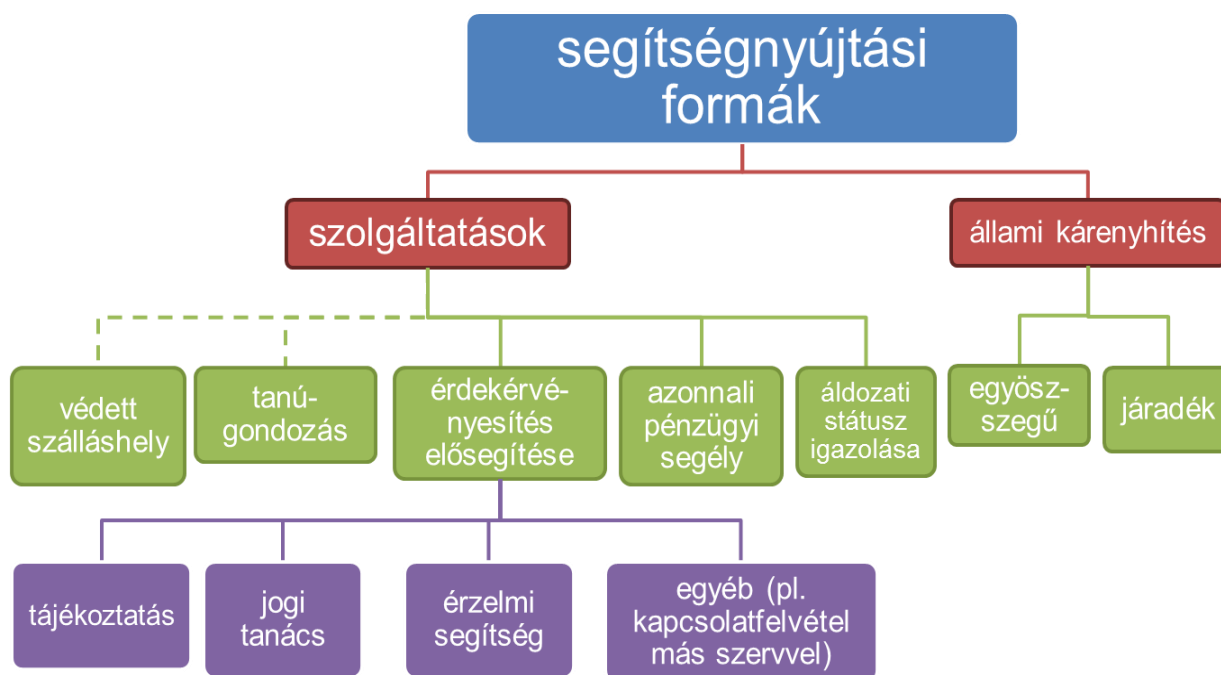
A törvény **területi hatálya** főszabály szerint a Magyarországon elkövetett bűncselekményekre (illetve tulajdon elleni szabálysértésekre) terjed ki. Ezenkívül az Ást. szerint áldozatsegítő szolgáltatásra jogosult az EU bármely tagállamának Magyarországon életvitelszerűen élő állampolgára vagy az a Magyarországon életvitelszerűen élő magyar állampolgár is, aki jogszerű külföldi tartózkodása alatt bűncselekmény áldozatává vált. Ilyen esetekben azonban azonnali pénzügyi segély kizárólag akkor adható, ha az elszenvedett bűncselekmény szándékos, személy elleni erőszakos jellegű.

Az Ást. szerint állami kárenyhítésre az EU-n kívüli államnak az EU-ban jogszerűen tartózkodó állampolgára akkor jogosult, ha az Európai Unió valamely tagállamában lakóhellyel vagy szokásos és jogszerű tartózkodási hellyel rendelkezik. Kárenyhítésben részesíthető az áldozat akkor is, ha Magyarországon tartózkodási vagy bevándorlási engedéllyel rendelkezik.

Kárenyhítéssel kapcsolatos támogatási eljárás igénybevételére jogosult az a Magyarországon szokásos tartózkodási hellyel rendelkező személy, aki az Európai Unió más tagállamában vált szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmény áldozatává.

Az áldozatsegítő szolgálat tevékenységi köre kétirányú. Egyrészt feladata az **áldozati jogok érvényesülésének elősegítése**, másrészt az áldozatok szükségleteire fókuszálva különböző **személyre szabott támogatási formákkal** igyekszik a bűncselekmények okozta helyzetben az áldozatok segítségére lenni. Az adott esetben nyújtandó szolgáltatás típusát tehát a bűncselekmény jellege, a bűncselekménynek az áldozatra gyakorolt hatása és az áldozat személyes körülményei határozzák meg. Ezeket a körülményeket – és a körülmények alapján az áldozat szükségleteit – az áldozatsegítő szolgálat felméri, és ehhez igazítja a felajánlott szolgáltatását, így személyre szabott segítségnyújtás érhető el.

Az állam az áldozatok részére szolgáltatásként elősegíti az érdekeik érvényesítését, azonnali pénzügyi segítyt ad, áldozati státuszt igazol, tanúgondozást és védett szálláshelyet biztosít.

A TÁMOGATÁSI RENDSZER ÁTTEKINTŐ ÁBRÁJA

Néhány fontosabb áldozatvédelmi szolgáltatás

1) Az érdekérvényesítés elősegítése

Érdekérvényesítés elősegítése keretében az áldozatsegítő szolgálat az áldozatot a szükségletének megfelelő módon és mértékben hozzásegíti alapvető jogai érvényesítéséhez, az egészségügyi, egészségbiztosítási ellátások és a szociális ellátások, valamint más állami támogatások igénybevételéhez, ennek érdekében pedig **tájékoztatást, jogi tanácsot, érzelmi segítséget és egyéb segítséget** nyújt. Ezt határidő nélkül, bármilyen formában, megkötések nélkül kérheti az ügyfél.

2) Tájékoztatás

Az érdekérvényesítés elősegítésének egyik nevesített formája, amikor tájékoztatást nyújt az áldozatsegítő szolgálat (ide tartozik az Áldozatsegítő Vonal által nyújtott tájékoztatás is). A tájékoztatás **alacsony küszöbű ellátási forma**, ami azt jelenti, hogy feltétel nélkül bárkinek nyújtható. A tájékoztatáshoz tehát nem kell feljelentést tenni,

nem kell a büntetőeljárásról szóló igazolást beszerezni a rendőrségtől vagy más hatóságtól.

3) Jogi tanácsadás

Érdekérvényesítés elősegítésének szolgáltatása keretében lehetőség van jogi tanácsadás nyújtására egyszerű megítélésű ügyekben. Ide tartozik például az az eset, amikor egy feljelentés megfogalmazásához van szükség segítségre.

4) Érzelmi segítség

Nevesített feladatként került az Ást.-be az érzelmi segítségnyújtás biztosítása. Nem feltétlenül pszichológusi segítséget feltételez, hanem ide értjük azt az esetet is, amikor az áldozatsegítő szolgálat munkatársa ventilációs lehetőséget biztosít az áldozat számára, felzaklatott állapotát sikerül megnyugtattnia. Ideális esetben az ellátás közvetlenül az ügyfélfogadáson biztosított, de közreműködhet az áldozatsegítő szolgálat megbízásából eljáró pszichológus is.

5) Azonnali pénzügyi segély

Az áldozatsegítő szolgálat az áldozati státusz elbírálását követően, kérelemre, **méltányossági döntés alapján**, az áldozatnak a bűncselekmény, illetve a tulajdon elleni szabálysértés következtében kialakult helyzetére figyelemmel, az eset összes körülményeit vizsgálva és mérlegelve azonnali pénzügyi segélyt adhat.

Az azonnali pénzügyi segély méltányossági döntés, és a rászorultság vizsgálata nélkül adható az áldozatoknak. Ugyanakkor az eljárás során vizsgálni kell azt, hogy az áldozatnak a bűncselekmény következtében kialakult személyes körülményei indokolják-e ezt az anyagi támogatást. Az azonnali pénzügyi segély nem kártérítés, célja nem a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése vagy enyhítése.

Az áldozatsegítő szolgálat az Ást.-ben felsorolt hatféle célra adhat azonnali pénzügyi segélyt, így élelmezésre, lakhatásra, utazásra, ruházatra, gyógyászati, valamint rendkívüli kegyeleti kiadásokra.

6) Védett szálláshely biztosítása

Az állam az emberkereskedelem áldozataként azonosított, magyar állampolgárságú vagy a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy számára tekintet nélkül arra, hogy az Ást.-ben meghatározott bűncselekmény miatt büntetőeljárás indult-e, szükség szerint védett szálláshelyet biztosít. Védett szálláshely az emberkereskedelem áldozataként azonosított személyt befogadó és számára jogszabályban meghatározott ellátásokat nyújtó létesítmény.

Az ezzel kapcsolatos eljárás részletes szabályait a 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet tartalmazza. Eszerint az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat útján az áldozatot azonosítónak kell kezdeményeznie a védett szálláshelyen történő elhelyezést. Ezt azonban természetesen az áldozatsegítő szolgálat is megteheti, sőt köteles megtenni, ha erre van szükség.

7) Állami kárenyhítés

Az állami kárenyhítést csak a bűncselekmények meghatározott csoportja, az Ást. szerint a **testi épség, egészség súlyos károsodását eredményező szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmények** alapozzák meg. Állami kárenyhítésben a

szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekményekkel összefüggésben az Ást. 6. § (1) bekezdésében felsoroltak részesülhetnek, így

- a bűncselekmény közvetlen fizikai sértettje, ha a bűncselekmény következtében testi épsége, egészsége súlyosan károsodott,
- a bűncselekmény közvetlen fizikai sértettjének meghatározott státuszú hozzátartozója, ha az elkövetés időpontjában egy háztartásban élt a sértettel; akiknek eltartására a sértett köteles vagy köteles volt; aki a meghalt sértett eltemettetéséről gondoskodott.

Az állami kárenyhítés esetén vizsgálni kell a rászorultságot.

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia által nem érintett, de a bűnmegelőzés témakörébe tartozó feladatok

Az NBS vizsgálata során joggal merülhet fel kérdésként, hogy bizonyos kérdéskörökkel miért nem találkozunk a tervdokumentumban. Ennek egyik oka, hogy bizonyos területek másik tárcához tartoznak és önálló stratégiával bírnak, másik oka pedig az, hogy más intézkedések közvetett módon hatást gyakorolnak a kimaradtnak hitt témakörre is. Kiváló példa a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények kezelése, amely egyrészt saját stratégiával bír, ugyanakkor a gyermek- és ifjúságvédelem vonalán végzett munka, valamint az áldozatok segítésére irányuló prioritás keretében végrehajtott projektek is hatással lehetnek rá.

A rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége a családon belüli erőszak vonatkozásában

A családon belüli erőszak a huszadik század hatvanas évei óta, a gyermekbántalmazás előtérbe kerülésével vált a kriminológia egyik kutatási területévé. A feminista mozgalmak fellépésének hatására a bántalmazott nők helyzete is egyre nagyobb visszhangot kapott. A nők elleni erőszakon kissé túlmutat a családon belüli erőszak fogalma, amely a nők elleni erőszakon túl a gyermekbántalmazást is magába foglalja, valamint a család tagjai részéről egymás sérelmére megvalósuló valamennyi bántalmazás is e fogalmi körbe tartozik. A családi viszonyok, a függőség, a fokozott kiszolgáltatottság azok az elemek, amelyek leginkább alkalmasak arra, hogy a jelenséget meghatározzuk. A családon belüli erőszak „**az együtt élő és egymással fizikai, érzelmi, anyagi, jogi függésben lévő személyek között megvalósuló erőszak, bántalmazás, visszaélés, amely magában foglalja a fizikai, szexuális, érzelmi bántalmazás vagy elhanyagolás valamennyi formáját.**”

Az EU Alapjogi Ügynökségének 2014-ben nyilvánosságra hozott reprezentatív kutatási adatai szerint Magyarországon egymillió nő szenvedett már el testi vagy szexuális erőszakot partnere részéről. A párkapcsolati erőszaknak a bántalmazottal élő gyermekek is áldozatai. Gyakorisága és súlyossága ellenére a párkapcsolati erőszakot általában elhallgatás és tagadás veszi körül. A kívülállók gyakran az áldozatot hibáztatják, ami fenntartja és megerősíti az erőszakot. A figyelemnek az elkövető felelősségre vonására kell irányulnia, hiszen a bántalmazás sokszor szabálysértések és súlyos bűncselekmények sorával valósul meg. **A párkapcsolati erőszak nem magánügy.**

A családon belüli erőszak egyes típusai **a bántalmazás jellege**, illetve a sértettek személye alapján körvonalazhatók. **A bántalmazás lehet:**

- 1) közvetlen vagy közvetett fizikai erőszak,
- 2) elhanyagolás,
- 3) lelki bántalmazás,
- 4) szexuális erőszak,
- 5) gazdasági és/vagy társadalmi elszigetelés.

A sértett személye szerint lehet gyermek (0-18), nő, férfi, aki lehet feleség, férj, volt feleség, volt férj, volt élettárs, élettárs, idős szülő, családtag, valamint egyéb rokon.

A családon belüli erőszak összetett jelenség, soha nem egyszeri, egyedülálló eseményből áll. **A rendőrség első számú feladata az észlelésen és a megfelelő rendőri intézkedésen túl, jelzőrendszer érdemben tenni tudó szereplőinek értesítése, valamint a bántalmazás következményeinek enyhítése.**

A jogalkotó a törvény erejével harcol a kapcsolati erőszak ellen. Ennek első lépése a 2006-ban bevezetésre került **távoltartás** (Be. 138/A-139. §), amely **ideiglenes hatályú kényszerintézkedés**. Távoltartást kizárólag bíróság, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén rendelhet el 10-60 napig terjedő időre. Elrendelése esetén a terhelt köteles a határozatban foglaltakat betartani. Ha a terhelt a távoltartás szabályait szándékosan megszegi – és ezt utólag nem menti ki – előzetes letartóztatása rendelhető el vagy rendbírósággal sújtható.

Második lépésként a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló **2009. évi LXXII. törvényt** alkották meg. A törvény **hozzátartozók³¹ közötti erőszaknak** minősíti a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenységet vagy mulasztást. Hozzátartozók között erőszak esetén **a rendőrség a helyszínen hivatalból (kérés nélkül) ideiglenes megelőző távoltartást rendelhet el, amelynek időtartama 72 óra.**

Az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelését követően a rendőrség kezdeményezi a távoltartás elrendelését a bíróságon.

Harmadik lépésként 2013. július 1-jétől hatályba lépett a Büntető Törvénykönyv 212/A. szakasza, a **kapcsolati erőszak, amely a törvényalkotó akarata szerint a családon belüli erőszak elleni hatékony fellépés eszköze³²**. A kapcsolati erőszak olyan cselekményeket szankcionál, amelyek a Btk. tényállásait nem merítik ki. Feltétele, hogy az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó és erőszakos magatartást, valamint az anyagi javak elvonását a bűncselekmény megvalósulásához rendszeresen kell elkövetni a tényállásban meghatározott hozzátartozó sérelmére.

A Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság 2002 decemberében Liverpooli minta alapján kidolgozta az úgynevezett „Családi összekötő tiszt (továbbiakban CSÖT) projektet”.

Ennek keretében a CSÖT köteles:

- 1) a napi jelentések feldolgozásakor a családon belüli erőszakhoz kapcsolódó események figyelemmel kísérésére,
- 2) a főkapitányság által kialakított adatlapok feldolgozására,
- 3) családlátogatásokon való megjelenésre,

³¹ **Hozzátartozónak** kell tekinteni a Ptk. 685. § b pontja alapján a közeli hozzátartozók: a házastárs, a bejegyzett élettárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és neveltgyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő, valamint a testvér; hozzátartozó továbbá: az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, bejegyzett élettársa, a jegyes, a házastárs, a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa, bejegyzett élettársa;

³² Btk. 2012/A.§ indokolása

- 4) folyamatos munkakapcsolatot tartani a területileg illetékes családsegítő szolgálattal, civil szervezetekkel,
- 5) a családsegítő szolgálatok és a tanintézmények által kezdeményezett esetmegbeszéléseken való részvételre.

A rendőrség a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható ideiglenes megelőző távoltartás rendőrségi feladatainak végrehajtásáról szóló 37/2009. (OT 22.) ORFK utasítással szabályozta, hogy a helyszínre kiérkező rendőrnek mi a feladata, valamint milyen módon és ki rendelheti el a helyszínen az ideiglenes megelőző távoltartást.

A legújabb szabályozás a hozzátartozók közötti erőszak kezelésével összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtásáról szóló 2/2018. (I.25.) ORFK utasítás, amely főként az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésére és a gyermekvédelmi jelzőrendszer, valamint a gyermeki jogok biztosítására fókuszál.

A kábítószerrel kapcsolatos megelőzési feladatok

A kábítószer-problémát kezelni képes intézkedések az Emberi Erőforrások Minisztériumának hatáskörébe tartoznak, s a téma fontosságára tekintettel külön stratégia rendelkezik róluk. A **Nemzeti Drogellenes Stratégiáról 2013-2020 szóló 80/2013. (X.16.) OGY határozat** önálló dokumentumként határozza meg az egyes szereplők számára végrehajtandó feladatokat, amelyeket tovább bontanak a két évente megjelenő, intézkedési terveket tartalmazó kormány határozatok³³.

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az NBS ne foglalkozna az NBS-ben kevésbé hangsúlyozott témakörökkel. Az NBS megalkotói olyan filozófiát vallanak, amely szerint a felsorolt esetekörök által generált problémák egy része közvetett módon, a társadalom egyes tagjainak fejlesztésével, valamint a közösségek létrehozásával orvosolható. A korábban már említett személyiségfejlesztő gyakorlatok, kompetenciákat és énvédelmi mechanizmusokat kialakító módszerek, felvilágosító órák mindegyike érinti a hiányzónak tűnő területeket, köztük a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények megelőzését is. **Amikor ugyanis valakit megtanítunk általánosságban a nemet mondásra, akkor egyúttal megtanul nemet mondani a kábítószer használatára is.**

Amikor valaki a sport révén egy közösség részévé válik, és a mindennapos kemény munka révén kitartást, céltudatosságot, szabálykövetést tanul, akkor egyben elsajátítja annak képességét is, hogy az első kudarc után nem tudatmódosító szerekbe öli bánatát, hanem újra és újra nekifut az elé gördülő akadály megugrásának.

Amennyiben generációk ily módon nőnek fel, úgy bűncselekmény típustól függetlenül nő a társadalom **reziliencia**³⁴ képessége. Természetesen mindig lesznek deviáns cselekmények, mindig akadnak majd olyanok, akik az elfogadott társadalmi normákat megsértve élik az életüket. A bűnmegelőzés művelői ugyanakkor abban kell, hogy higgyenek, hogy áldozatos munkájuk révén a társadalom egyre több és több tagja bír azzal a szilárd, erkölcsi értékrenddel és él azon az életszínvonalon, amely egyre kevésbé generálja majd az elkövetői magatartások tanúsítását. Természetesen a bűnmegelőzés kiszolgáltatott az adott társadalom általános fejlettségi szintjének és a többség által elérhető életszínvonalnak, valamint az ország

³³ A Nemzeti Drogellenes Stratégia 2016. év végéig szóló szakpolitikai programjáról szóló **2010/2015. (XII. 29.) Korm. határozat**, valamint a Nemzeti Drogellenes Stratégia 2017–2018. évekre vonatkozó szakpolitikai programjáról szóló **1669/2017. (IX. 15.) Korm. határozat**.

³⁴ ellenállási képesség

teljesítőképességének is. A bűnmegelőzés önmagában ugyanis nem lehet eredményes, szükség van a szociális háló, valamint a jelzőrendszer fejlettségére és kiterjedtségére, a munkanélküliség minél alacsonyabb szinten tartására, az egészséges és pozitívan gondolkodó társadalomra.

A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények vonatkozásában, általánosságban kijelenthető, hogy az elrettentésen alapuló eszközök alkalmazásának ideje lejárt. Az ún. befor-after jellegű technikák használata idejét múlt, a mai fiatalok nagy része már nem rökönyödik meg egy-egy olyan kép láttán, amelyen valaki néhány év alatt leépül. Számukra fontos az okok megértése, az őszinteség, a felelősség megértetése. Csak így érhető el előrelépés.

A rendőrség rendészeti és bűnügyi szolgálati ágainak bűnmegelőzéssel kapcsolatos feladatai

A bűnmegelőzés szó hallatán sokakban joggal merül fel az utcán szolgálatot teljesítő rendőr képe, aki járőri tevékenysége során jelenlétével képes a bűncselekmények megelőzésére, elkövetésük megakadályozására. Az utcán szolgálatot teljesítő járőr bűnmegelőzési hatékonyságával kapcsolatosan sok kriminológiai kutatás zajlott, egy részük alátámasztotta a feltételezés jogosságát, néhány közülük cáfolta azt, s résztvevői arra a következtetésre jutottak, hogy a járőrök száma nem befolyásolja a bűnözés alakulását.

Valószínűleg a hatékonyság abban az esetben jellemzi a közterületi jelenlétet, ha az erők nemcsak mennyiségi, hanem minőségi szempontokra is figyelemmel kerülnek elosztásra. Ezért fontos, hogy **minden szolgálat tervezésénél előtérbe kerüljenek a bűnmegelőzési szempontok** is. A hatékony és eredményes tervezés kiindulási alapja a naprakész statisztikai felkészültség. Amennyiben tisztában vagyunk az elmúlt 24 óra, az elmúlt napok, hetek, hónap vagy éppen hónapok tendenciáival, akkor tervezett és koncentrált járőrútvonalakkal segíteni tudjuk a bűnmegelőzési törekvéseket. Nemcsak közvetlen módon – megelőzéssel, beavatkozással –, hanem közvetett módon is, azaz az állampolgárok szubjektív biztonságérzetének növelése által. A szubjektív biztonságérzet ugyanis legalább annyira fontos, mint az objektív statisztika. A kettő ráadásul sok esetben nincs is átfedésben, sokszor érzik magukat biztonságban ott, ahol sok a bűncselekmény, és félnek ott, ahol nincs is rá okuk. Éppen ezért fontos, hogy ahol a félelem érzékelhető, nagyobb erőkkel legyen jelen a rendőrség.

A tervezéshez kiváló segítséget nyújt a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács megbízásából, a Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft. által kifejlesztett **Pre-Stat** elnevezésű alkalmazás, amely valamennyi rendőr számára Robotzsaru rendszeren keresztül érhető el. A statisztikai elemzést segítő térinformatikai alkalmazás lehetővé teszi a rendőri szervek bűnmegelőzéshez kapcsolódó feladatainak tervezését, összehangolását, végrehajtását.

Az alkalmazás webes környezetben valósul meg, alapvető funkciója az interaktív térképi és a diagramos megjelenítés. Az alkalmazás alap adattartalmát a RobotZsaru, az ENyÜBS (Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészégi Bűnügyi Statisztika) és a TeIR (Országos Területfejlesztés és Területrendezési Információs Rendszer) adatbázisából kinyerhető adatok biztosítják. A kialakított funkciók a fenti adatok térbeli és időbeli elemzésének, a köztük lévő összefüggések vizsgálatának lehetővé tételét célozzák.

Az alkalmazás két fő modult tartalmaz, az egyik az ENyÜBS és TeIR adatokat tartalmazza, és egészen település szintig biztosítja az adatok feldolgozhatóságát, míg a másik modul a Robotzsaru adatokon alapul, ahol utcaszintű elemzések végrehajtására is lehetőség nyílik.

A különféle elemzések, térképek, grafikonok ezt követően könnyedén importálhatóak kép vagy PDF formátumba, amely biztosítja a könnyebb felhasználhatóságot.

A parancsnok feladata, hogy ezen információk birtokában szervezze és tervezze meg a közterületi szolgálatot. A bűnügyi helyzet pontos és naprakész ismerete, az állampolgárok igényei ideális esetben alapját képezik a mindennapi munkának. Ehhez azonban prevenció-tudatos szemlélet szükséges. Miben nyilvánul meg mindez? Elsőként abban, hogy a parancsnok nem tekinti a bűnmegelőzést haszontalannak. Hisz abban, hogy az állampolgárokkal való kapcsolattartás a különféle rendezvényeken, lakossági fórumokon való aktív és kooperációra irányuló részvétel segíti a rendőrség munkáját. Ennek megfelelően ügyel arra, hogy a járőrök részt vehessenek az imént említett fórumokon, találkozókön, s biztosítja azt is – pl. gyalogos szolgálat fenntartásával –, hogy az állampolgárok és a rendőrök közötti kommunikáció közvetlenebb legyen.

Nem kizárólag a rendészet feladata azonban a bűnmegelőzés-alapú gondolkodás alkalmazása. Mind a bűnügyi szolgálat, mind pedig a szabálysértési ügyeket intéző egységek látják, hallják, tapasztalják a bűnözésben fellelhető jellegzetességeket, összefüggéseket, tendenciákat. Az információk szintetizálása, folyamatos megosztása, szervek közötti áramlása szintén lehetővé teszi a hatékonyság növelését. Elképzelhető ugyanis az, hogy bizonyos jelenség kapcsán nem rendőri intézkedésre, hanem feljelentésre indulnak meg az eljárások. Ebben az esetben a rendészeti szolgálat munkatársai csak akkor tudnak proaktív módon reagálni, ha az információk időben a rendelkezésükre állnak.

Ma még utópisztikusnak tűnhet, de egy bűnügyi, vizsgálati vagy igazgatásrendészeti vezető maga is kezdeményezheti az elszaporodott bűncselekmény vonatkozásában bűnmegelőzési közlemény kiadását. Például, ha észleljük, hogy az elmúlt időszakban több olyan ügy is indult, amelyben az elkövető közműszolgáltató munkatársának adta ki magát, akkor a szükséges jelzéseket megteheti. Írhat a szolgáltatóknak, felkeresheti az önkormányzatot, a helyi újságot, s figyelmeztetheti a jóhiszemű lakosságot a nagyobb körültekintésre.

A felelősség közös, mindez csak **attitűd kérdése,** hogy ebből ki, milyen szerepet vállal.

A helyszíni szemlebizottság tevékenysége során általában a sértett, vagy közvetlen hozzátartozója jelen van. Ennek során a megkérdezett, vagy kihallgatott személyeket is tájékoztathatják az adott bűncselekményt megkönnyítő hiányosságokról, pl. megfelelő nyílászárók, zárszerkezet, riasztóberendezés hiányáról, vagy úgynevezett trükkös lopás esetén az elkövetés módszeréről és a megelőzés lehetőségéről.

Az ügyekben végzett sértetti és más tanúkihallgatások alkalmával kötelező, egyrészt a szóbeli tájékoztatás, másrészt az áldozatsegítő szolgáltatásokat ellátó állami szervek, illetve civil szervezetek (pl. Fehérgyűri Egyesület) kiadványainak átadása. Mivel itt több idő áll rendelkezésére az eljáró nyomozónak a tevékenysége elvégzésére, várhatóan eredményesebb lesz a megelőző munkája.

A nyílt nyomozások és a titkos adat- és információszerző tevékenység során is több olyan adat juthat az eljáró nyomozó birtokába, amit a későbbiek során eredményesebben lehet felhasználni a megelőzés területén. Ezekben az ügyekben új elkövetési módszerek, elkövetői szokások juthatnak tudomására. Ezek megfelelő rendezettséggel beépíthetők a munkafolyamatba, mint például az úgynevezett „alufóliás zárférsülés”, a Média tájékoztatásában és a készülő kiadványokban már feltüntethető az, hogy milyen típusú

zárszerkezetek célszerű beszereltetni a nyílászárókba, amelyekre még nem találtak ki megfelelő módszert.

Gyakorlatban megjelenő másik példa a főként idősek sérelmére elkövetett trükkös lopások területe, ahol az elkövetők gyakran változtatták a „legendájukat”. Az első eseteknél nyugdíjfolyósító ügyintézőnek adták ki magukat és azzal kecsegtették a sértetteket, hogy nyugdíjemelés várható, ezért kell bejutniuk a lakásokba és a nyugdíjszelvények ellenőrzésre kerülnek. Rendkívül gyorsan reagáltak rezsicsökkentés hírére, ettől kezdve már közüzemi dolgozóként jelentkeztek azzal, hogy várhatóan nagyobb összegű visszatérítésre kerül sor, és ehhez le kell ellenőrizniük a fogyasztó-mérők állását.

Az információk alapján a bűnmegelőzési szakember az adott szolgáltatókról mintaigazolványokat tud beszerezni, amit közzé lehet tenni és egyben fel lehet hívni a lakosság figyelmét arra, hogy a megjelenő szakemberek az igazolvány felmutatására kötelezettek, de a helyszínen kézbe történő visszatérítést nem alkalmazzák.

2. Baleset-megelőzés

A baleset-megelőzés a közúti közlekedés biztonságát szolgáló preventív, nevelő, felvilágosító és propaganda tevékenység, amely Magyarországon szervezett keretek között közel négy évtizede működik. Az Országos Közlekedésbiztonsági Tanácsot (OKBT) a gépjárműállomány fejlődése és baleseti kockázatok növekedése miatt még a 2024/1972. minisztertanácsi határozattal hozták létre, amely jelentős sikereket ért el a baleset-megelőzés területén. A rendszerváltás időszakában a jogszabályi változások hatására az OKBT működtetése már nehézségbe ütközött, ezért tevékenysége 1992-ben befejeződött.³⁵ A közúti közlekedésről szóló törvény, az 1988. évi I. törvény, már megalkotásától a közlekedéssel összefüggő állami feladatként határozta meg a közúti közlekedés biztonságát szolgáló nevelő, felvilágosító és propaganda tevékenységet, amelynek végrehajtását a 2002/1992. (HT.2.) Korm. határozat a rendőrség közlekedési szolgálatának hatáskörébe utalta, a közlekedési felügyelet közreműködésével.³⁶ A kormányhatározat előírásaival összhangban jött létre az ORFK-Országos Baleset-megelőzési Bizottság (ORFK-OBB) is, amely az OKBT által megkezdett baleset-megelőzési tevékenységet továbbfejlesztette, új alapokra fektette, jól működő országos hálózatot hozott létre, és a társadalmi kapcsolatok körét is kiszélesítette.³⁷ 2007-ben a közúti közlekedés biztonsága érdekében szigorodott a jogszabályi háttér (pl.: bevezetésre került az objektív felelősség intézménye, zero tolerancia az ittas vezetés körében stb.), illetőleg a közúti közlekedésbiztonság javításával kapcsolatos állami feladatokról kormányzati döntés – a 2261/2007. (XII.29.) Korm. határozat – is született.

A magyar közlekedésbiztonsági programot, a „Magyar Közlekedéspolitika 2003-2015” címmel az Országgyűlés 1994-ben fogadta el.⁵⁰ A program célkitűzése az, hogy „... a 2001. évi személysérüléses balesetszám 2010-re 30%-kal, a balesetben elhunytak száma legalább 30%-kal csökkenjen. 2015-re pedig ugyanezen értékek – a „Fehér Könyv”-ben 2010-ig előírt mértékben – 50%-kal csökkenjenek.”³⁸

³⁵ <http://www.baleset-megelozes.eu/cikk.php?id=671>,

³⁶ <http://www.baleset-megelozes.eu/cikk.php?id=164>

³⁷ Az ORFK-OBB Ügyrendje

³⁸ www.baleset-megelozes.eu/cikk.php?id=858

A bázisévhez viszonyítva 2010-ben a személyi sérüléssel járó balesetek -12%-kal, míg a balesetben elhunytak száma 40%-kal csökkent (2014-es adatok -14%, illetve -49%)³⁹A korábbi európai közlekedésbiztonsági cselekvési program előirányozta 2010-ig a halálos balesetek áldozatainak számának 50%-os csökkentését, amely teljes mértékben nem valósult meg. Az új Fehér Könyv⁴⁰, – amely a 2011-2020-as időszakra szól, azonban 2050-ig határoz meg célokat – a közúti sérülések számát 2020-ig a felére, a baleseti halálozást pedig 2050-re szinte nullára kívánná csökkenteni.

Baleset-megelőzési Bizottságok

Az 1992. november 24-én létrejött **ORFK-OBB** a közlekedés biztonságának javításával összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtására létrehozott olyan – a közlekedésbiztonsági kérdésekben tanácsadó, javaslattevő és véleményező – önálló jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, amely **koordinálja a rendőrség baleset-megelőzéssel összefüggő feladatait, és a közlekedésbiztonsági kommunikációs tevékenységet.**⁴¹ Az OBB irányítását, illetve koordinálását az ORFK Közlekedésrendészeti Főosztály végzi. Az OBB elnöke az ORFK vezetője, társelnöke a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium közlekedésért felelős helyettes államtitkára.

Az ORFK-OBB feladatai sokrétűek, a baleset-megelőzés szinte valamennyi területére kiterjednek.

- 1) A tevékenység egyik legjelentősebb eleme a közlekedők széles rétege felé irányuló tájékoztató és felvilágosító jellegű munka.
- 2) Az ORFK-OBB országos szintű közlekedésbiztonsági kampányokat folytat, amelyek a legveszélyesebb közlekedési magatartások ellen irányulnak, de a védtelen közlekedők biztonságát is kiemelten kezeli.
- 3) Lényeges szerepet tölt be a közlekedésre nevelésben, szervezi a felmenő rendszerű országos gyermek- és ifjúsági (pl.: Kerékpáros Iskola Kupa), és a közlekedés más rétegét érintő vetélkedőket (pl.: Közlekedik a család), valamint a rendőr-szakmai (pl.: baleset-helyszínélők) versenyeket.
- 4) Szervezi továbbá a konferenciákat és egyéb rendezvényeket, részt vesz közlekedésbiztonsági projektekből, felméréseket, kutatásokat, és egyéb tudományos munkát támogat, jogszabály-módosítási javaslatokat fogalmaz meg.

Területi szinten minden megyében, illetve a fővárosban megyei (fővárosi) baleset-megelőzési bizottság működik, amelyek elnökei a megyei rendőrfőkapitányok. A rendőrfőkapitányságokon szintén baleset-megelőzési bizottságok működhetnek. A bizottságok feladata az OBB fentebb említett céljainak, feladatainak területi, helyi szintre történő leképezése.

A baleset-megelőzés komplex társadalmi feladat, amely számos szervezet bevonását indokolja.

Napjainkra részt vesznek benne:

- 1) a rendőrségen kívüli más állami (pl.: Nemzeti Közlekedési Hatóság, a kormányhivatalok közlekedési felügyelőségei), vagy önkormányzati szervek;
- 2) társadalmi, civil szervezetek (pl.: polgárőrség, Magyar Autóklub),

³⁹Közlekedésbiztonság – A Nemzeti Közlekedési Hatóság Szakmai Lapja 2015/2 szám 67. o.

⁴⁰ COM (2011) 144

⁴¹Az ORFK-OBB Ügyrendje

- 3) közhasznú szervezetek (pl.: Közlekedéstudományi Intézet, Magyar Közút Zrt.), az üzleti szféra (pl.: Hungaroring Zrt., autósiskolák, biztosító társaságok, közlekedési társaságok), valamint
- 4) a média (írott és elektronikus).

„Az iskola rendőre” program

Az „Az iskola rendőre” program 2008. szeptember 1-től indult útjára, amelynek alapvető célja a gyermekek, iskolások védelmét elősegítő bűn- és baleset-megelőzési tevékenység kifejtése, a rendőr-gyerek (szülő, tanár) kapcsolat megerősítésével, bizalmi viszony kialakítása a gyermekbalesetek számának visszaszorítása és az iskolások sérelmére elkövetett bűncselekmények megelőzése érdekében. A programban megközelítőleg 2900 oktatási intézményben mintegy 2200 rendőr vesz részt.

Kiemeltebb feladatai:

- 1) az iskolarendőrök még a tanév megkezdése előtt felveszik a kapcsolatot az illetékes oktatási intézmények vezetőivel. Megkeresik azon alap- és középfokú oktatási intézményt, akik még nem csatlakoztak a programhoz, felkérlik őket az együttműködésre, továbbá a sérült, vagy fogyatékkal élő gyerekekkel foglalkozó intézményeket is bevonják a programba,
- 2) a helyi rendőri szervek az iskolarendőr közreműködésével még a tanév megkezdése előtt valamennyi frekvencián levő oktatási intézmény közvetlen környezetének közlekedésbiztonsági helyzetét áttekintik, és az érintett hatóságokkal közösen – bevonva az iskola képviselőjét is – forgalomszervezési és forgalom-technikai bejárásokat tartanak,
- 3) az iskolarendőr a hozzá tartozó oktatási intézményben elhelyezi a tanévi plakátot, állapotát folyamatosan ellenőrzi, rongálódás, illetve eltávolítás esetén azt haladéktalanul pótolja,
- 4) az iskolarendőr folyamatos kapcsolatot tart a tanintézmény vezetőségével, a diákokkal, meghívás esetén jelen van a jelentősebb iskolai rendezvényeken (pl. tanévnitó, tanévzáró, fogadó óra, szülői értekezlet). Részt vesz a baleset-megelőzési bizottságok által szervezett kampányokban, segítséget nyújt a szóróanyagok, kiadványok terjesztésében, a KRESZ oktatás koordinálásában, a bűnmegelőzési tanácsadók munkájában. Amennyiben az iskolában DADA oktatás folyik, az iskolarendőr a „DADA rendőr” munkáját is segíti,
- 5) a tanévkezdéshez kapcsolódóan – elsősorban szeptember hónapban – demonstratív rendőri jelenlét biztosítása baleset megelőzési szempontból.

3. Jó gyakorlatok és együttműködés

Polgárőrség

A polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény teremtette meg az állami garanciát a közbiztonság megszilárdításában fontos szerepet betöltő önkéntes szervezet működésének és megalkotta a polgárőrség tevékenységének kereteit és szabályait.

A polgárőr egyesület alapfeladatként a helyi közrend és közbiztonság védelme, valamint a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében közterületi járőrszolgálatot, figyelőszolgálatot végez a közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenységet lát el.

A polgárőr egyesület az alapfeladatokat akkor kezdheti meg, valamint végezheti, ha a működési területén illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal írásbeli együttműködési megállapodást kötött, valamint az Országos Polgárőr Szövetség tagja.

A polgárőrség a rendőrség stratégiai partnere a bűnmegelőzésben.

„Pusztán hatan – hat megye rendőrségi összefogása az alföldi időskorúak biztonságáért” című projekt

A projektet korábban négy megye hajtotta végre (Békés, Bács-Kiskun, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok), a program két újonnan belépő megyében (Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg) történő bevezetésével szélesítették a külterületen, falvakban elért lakosság létszámát. A négy megyés pályázatban eddig részt vevő területeken a rádiókban közzétett hanganyagokkal, az ingyenes újságokban (szuperinfó) megjelenő hirdetésekkel, a bűnmegelőzési információs pontok további üzemeltetésével, a Pusztázó Hírmondó ismételt eljuttatásával, a kerékpáros balesetek megelőzésére irányuló tevékenységükkel, a weblap fejlesztésével további és folyamatos bűnmegelőzést szolgáló információt tudnak ezeken a veszélyeztetett területen élők számára közvetíteni, ezáltal működtetve, illetve a két megye belépésével szélesítve a tanyaprogramot.

A projekt során többek között sor került lakossági fórumok tartására, bűnmegelőzési információs pontok létrehozására. Igénybe vették a helyi rádió nyújtotta lehetőségeket, és minden olyan csatornát, amelyen keresztül a célcsoport elérhető.

A projektben 14 együttműködő vett részt: Békés Megyei Rendőr-főkapitányság, Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság, Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság, Békés Megyei Polgárőrök Szövetsége, Bács-Kiskun Megyei Polgárőr Szervezetek Szövetsége, Csongrád Megyei Polgárőr Szervezetek Szövetsége, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Polgárőr Szövetség, Hajdú-Bihar Megyei Polgárőr Szövetség, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Polgárőr Szövetség.

„A zene az kell, hogy ne vesszünk el...” című projekt

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság 2014-ben kezdte meg „*A zene az kell, hogy ne vesszünk el, mégse adjuk fel*” című projektjét, amelynek során a Mátészalkán, Tiszadobon, Berkeszen és Nyírbogáton található Gyermekvédelmi Központban lakó gyermekek részére a zenélést középpontba helyező programsorozatot szerveztek. A zene világába történő bevezetéssel olyan szabadidős lehetőséget nyújtottak, amely vonzóvá tette az ott lakók számára az otthont, és ezzel csökkent az intézeti szökések száma.

A projekt eszközbeszerzésen (hangszerek) és a foglalkozások megtartásán túlmenően rendvédelmi nap megtartását, budapesti színházlátogatást és a bevont gyermekvédelmi intézmények közötti vetélkedőt tartalmazott. A program az intézetekben dolgozók számára szakmai konzultációt, motivációs lehetőséget is biztosít évről évre, ami kiemelten fontos a gyermekekre irányuló célkitűzések mellett. A korábbi tevékenység során sokat javult az érintett rendőrkapitányságok és a Gyermekvédelmi Központ munkatársainak munkakapcsolata is.

A szökések mérséklése mellett meghatározó a tevékenység többi hatása is. A zene nagy befolyást gyakorol a lélekre és a szellemre, kimotoz a lehangoltságból, elűzi a stresszt, és orvosolja a koncentrációs zavarokat.

Idegenforgalmi szezon

A projekt keretében minden évben a Balaton környéki négy megye összehangolja bűnmegelőzési tevékenységét, amely az utóbbi években kiterjedt az ország több idegenforgalmi szempontból jelentős helyszínére (Velencei-tó és Tisza-tó) is. Ez lehetővé teszi az egységes és megbízható megjelenést a helyszínek vonzáskörzetében. Elsődleges cél a rendőrség elérhetősége közvetlenül, és a pozitív élményeken alapuló, hiteles tájékoztatás.

A projekt során többek között megszólításra kerül valamennyi korosztály, elsősorban rövid és tömör üzeneteket tartalmazó kiadványokkal és közvetlen, személyes tájékoztatás keretében is. Az érintett megyékben működő rendőrkapitányságok a tevékenységeiket koordináló bizottságot hoztak létre a feladat végrehajtásának irányítására.

A projekt végrehajtásában minden évben bevonásra kerülnek diákok, akik nyári munka keretében látják el a strandok és turisztikai csomópontok „felügyeletét”, a járőrökkel együttműködésben. Nyelvtudásuk révén közvetlenül informálják a strandok külföldi vendégeit.

A projekt eredményessége ezúttal is az összefogásban rejlik.

IX.

AZ ORSZÁGGYŰLÉSI ŐRSÉG SPECIÁLIS FELADATAI

1. Történelmi előzmények

Az Országgyűlési Őrség (a továbbiakban: Őrség) elődjét, a *Képviselőházi Őrséget* az Országgyűlés Képviselőháza belső rendjének fenntartására és őrzésvédelmére hozták létre a múlt században,⁴² mivel az ellenzéki képviselők rendszeresen okoztak (sípokkal, dobokkal, cintányérokkal) olyan hangzavart az ülésteremben, amely lehetetlenné tette a tanácskozást. Megalakítása szempontjából meghatározó volt az 1912. június 7-én történtek, amikor egy szavazás kapcsán tiltakozásul az egész ellenzék kivonult a tanácsteremből, de egyikőjük – Kovács Gyula – a karzatról lerontva „*Van még itt egy ellenzéki!*” felkiáltással háromszor a házelnökre Tisza Istvánra lőtt, majd fegyverét maga ellen fordította.⁴³ A felállított őrszemélyzet a házelnök alárendeltségébe tartozott, így a Kormánytól és a képviselőktől is független volt, s tagjai folyamatosan rendelkezésre álltak, ami biztosította a Képviselőház működését. A szervezet szakmai felügyeletét a *honvédelmi miniszter* látta el,⁴⁴ megalakulását az 1912. december 31-én kiadott 1912. évi LXVII. törvény hirdette ki, tényleges működése 1913-ban kezdődött meg. Az őrség állományát 1949. április 16-án rendőrökkel váltották le, ezzel egyidőben a korábbi szervezetet feloszlatták, a Parlament őrzését ellátó speciális fegyveres testület – melynek a későbbiekben több megnevezése is volt – ettől kezdődően a *Belügyminisztérium* alá tartozott.⁴⁵

A mai keretek között működő Őrség az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ogy. törvény) alapján 2013. január 1-jével alakult meg önálló központi költségvetési szervként.

⁴² A Képviselőházi Őrség.

Forrás: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyarorszag-a-masodik-vilaghaboruban-lexikon-a-zs-F062E/k-F0A98/kepviselohazi-orseg-F0AD6/> Letöltés ideje: 2018. május 17.

⁴³ A golyók célt tévesztettek, nyomuk máig látszik a szónoki emelvény faburkolatán, a képviselő az *öngyilkossági* kísérletet túlélte.

⁴⁴ Eleinte – 1912. május 22. és 1913. május 4. közötti időszakban – a fővárosi rendőrség biztosította a Képviselőház rendjét.

⁴⁵ Orbán András: *A képviselőházi őrség története*. Joghistoria: Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jогtörténeti Tanszék Tudományos Diákkörének folyóirata. XVII. évfolyam 33. szám. Budapest, 2012. november pp. 4-8.

2. Az Országgyűlési Őrség szervezete

A testület felépítése

Az Ogy. törvény 127. § (1) bekezdése alapján az **Őrség fegyveres szerv**. A szervezeten belül vezetőnek minősül a parancsnok, az igazgató, a főosztályvezető, a főosztályvezető-helyettes és az osztályvezető.

Az Őrség szervezeti elemei:

- 1) Személyvédelmi Igazgatóság,
- 2) Objektumvédelmi Igazgatóság,
- 3) Igazgatási és Koordinációs Igazgatóság,
- 4) Parancsnoki Titkárság.

Az Őrség Szolgálati Szabályzatáról kiadott 84/2012. (XII. 28.) BM rendelet 3. § (1) bekezdése alapján feladatainak ellátásában szolgálati ágakra, valamint ügyeleti szolgálatra és a szakszolgálatra tagozódik.

Szolgalati agak:

- 1) a személyvédelmi szolgálati ág,
- 2) a létesítményvédelmi szolgálati ág,
- 3) a protokolláris díszelgési szolgálati ág,
- 4) a tárgyalási rendfenntartói szolgálati ág,
- 5) a tűzoltási és tűzbiztonsági szolgálati ág.

Szakszolgálatok:

- gazdálkodási szakszolgálat,
- biztonságtechnikai szakszolgálat,
- humánigazgatási szakszolgálat, hivatali szakszolgálat.

A testület irányítása

Magyarország Alaptörvénye 5. cikk (9) bekezdése alapján az Őrség működését az Országgyűlés elnöke irányítja, egyes irányítási jogait átruházhatja a háznagyra. Az Őrséget az elnök által kinevezett parancsnok vezeti,⁴⁶ aki a személyi állománya számára közvetlenül utasítást adhat. A parancsnokot távolléte, akadályoztatása esetén az objektumvédelmi igazgató helyettesíti.

A testület gazdálkodása

Az Őrség az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 7. § (1) bekezdése szerint jogi személy, és önállóan működő központi költségvetési szerv, amelynek gazdálkodásával kapcsolatos feladatait az Országgyűlés Hivatala látja el. Az Őrség az Országgyűlés költségvetési fejezetében önálló címet képez.⁴⁷

⁴⁶ Ogy. törvény 132. § (1) bekezdés

⁴⁷ SZMSZ 4. pont

3. Az Országgyűlési Őrség feladata, működése

Jogsabályi háttér

Az Őrség az Ogy. törvényben, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvényben, a közszolgálati tisztségviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvényben, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényben meghatározottak szerint működve látja el feladatait.⁴⁸ Az Őrség tevékenységét szabályozó legfőbb további normák:

- az Országgyűlési Őrség Szolgálati Szabályzatáról kiadott 84/2012. (XII. 28.) BM rendelet,
- az Országgyűlés Elnökének 6/2017. házelnöki rendelkezése az Országgyűlési Őrség Szervezeti és Működési Szabályzatáról,
- az Őrség Alapító Okirata (kelte: 2015. augusztus 24.; száma: OHF/281-1/2015.; alapítás időpontja az Országgyűlési törvény alapján 2013. január 1.).

Feladat és hatáskör

Az Őrség⁴⁹:

- 1) ellátja a házelnök személyi védelmét,
- 2) az Országház, az Országgyűlés Irodaháza, valamint az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületek, valamint az abban tartózkodók biztonsága érdekében létesítménybiztosítási feladatokat lát el,
- 3) biztosítja az Országház, az Országgyűlés Irodaháza, valamint az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületek területére történő belépés és az ott-tartózkodás rendjére vonatkozó szabályok betartását,
- 4) az Országházban, az Országgyűlés Irodaházában, valamint az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületekben gondoskodik a jogszabályokban meghatározott tűzbiztonsági követelmények megtartásáról, valamint a tevékenységi körükkel kapcsolatos veszélyhelyzetek megelőzésének és elhárításának a feltételeiről,
- 5) ellátja a tárgyalási rend fenntartásával kapcsolatban a törvényben meghatározott feladatokat,
- 6) protokolláris díszelgési feladatokat lát el,
- 7) elvégzi a részére törvényben, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő egyéb feladatokat.

Az Őrség országos illetékességgel rendelkező fegyveres szerv, mely feladatait szervezeti elemei útján látja el.

Intézkedési jogok és kötelezettségek

Az Országgyűlési Őrség a feladatai ellátására – többek között az utasítás teljesítésének kötelezettségére, az intézkedési kötelezettségre, a kényszerítő eszközök alkalmazására, a fegyverviselési jogra – a Rendőrségről szóló törvény rendelkezéseit alkalmazza.⁵⁰ Az országgyűlési őr a Rendőrségről szóló törvényben meghatározottak szerint fokozott ellenőrzést hajthat végre, ruházatot, csomagot és járművet átvizsgálhat, felvilágosítást kérhet, biztonsági intézkedést foganatosíthat, magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb

⁴⁸ SZMSZ 5. pont

⁴⁹ Ogy. törvény 125. §

⁵⁰ Ogy. törvény 133. § (1) bekezdés

helyen intézkedhet, helyszínt biztosíthat, valamint személy- és létesítménybiztosítási intézkedést alkalmazhat. Az Őrség nyomozóhatósági jogkört nem gyakorol.

Személyazonosság megállapítása

Az országgyűlési őr a feladata ellátása során az Országház, az Országgyűlés Irodaházában, valamint az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületek területén a személyazonosság megállapítása céljára a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványt elkérheti. Megállapíthatja annak a személyazonosságát, akinek ez a házelnök személyvédelme érdekében, a belépési jogosultság igazolásához, a közbiztonság, az Országházban, illetve az Országgyűlés Irodaházában és az Országgyűlés Hivatala elhelyezésére szolgáló épületekben tartózkodók védelme céljából szükséges.

Elfogás

Az országgyűlési őr elfogja a szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt, továbbá azt, aki a szabálysértés elkövetését az erre irányuló felszólítás ellenére nem hagyja abba. Az elfogásról haladéktalanul értesíti a rendőrséget, az elfogott személyt az országgyűlési őr a rendőr helyszínre érkezéséig tarthatja vissza. Az elfogott személyt előállítás céljából a rendőrségnek adja át. Az előállítás tartamát ilyen esetben az Őrség intézkedésének a kezdetétől kell számítani.

Közlekedésrendészeti Intézkedés

Az országgyűlési őr személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatai céljából a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti, valamint az üzemen tartó, illetve a használó személyazonosító adatainak megállapítása érdekében járművet feltartóztathat, az abban tartózkodók személyazonosságát megállapíthatja.

Intézkedés az Országház és az Országgyűlési Irodaház üléstermében

Az országgyűlési őr az ülést vezető elnök, az országgyűlési bizottság elnöke, vagy a bizottsági ülést levezető alelnök hozzájárulása nélkül az Országházban, vagy az Országgyűlés Irodaházában megtartott bizottsági ülés ideje alatt az ülésterembe, az ülésteremhez tartozó páholyba és karzatra, valamint az üléstermet körülvevő folyosóra nem léphet be és nem intézkedhet. Ha a késedelem veszéllyel jár és a hozzájárulás megadására jogosult akadályoztatva van az országgyűlési őr a meghatározott hozzájárulás nélkül is intézkedhet.

Jogellenes információszerzés elleni védelem

Az országgyűlési őr az Országgyűlés működését, illetve a házelnök tevékenységét érintő adatok és információk jogellenes megszerzésének megakadályozása érdekében technikai átvizsgálást végezhet.

Jogorvoslat

Akinek az Őrség intézkedése, illetve annak elmulasztása, vagy a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette, panasszal fordulhat az Őrség parancsnokához, aki a panaszban foglaltakat közigazgatási hatósági eljárásban bírálja el.

4. Az állomány

Az Őrség személyi állománya a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvényben meghatározott hivatásos állományúakból (országgyűlési őr), köztisztviselőkből, valamint olyan munkavállalókból áll, akikre a közigazgatási szervnél foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Felvételi követelmények

A felvételi eljárás szabályait az Őrség hivatásos állományát érintő humánigazgatási tárgyú szabályokról kiadott 56/2012. (XI. 22) BM rendelet szabályozza. A hivatásos állományba kinevezést a jelentkező kérelme alapján indult felvételi eljárás előzi meg. A kérelmet az Őrség parancsnokához kell benyújtani, meghatározott nyilatkozatokkal, amelyek hiányában a kérelmet el kell utasítani. A megindított felvételi eljárás keretében az egészségi, pszichikai és fizikai alkalmassági feltételek meglétét vizsgálják, továbbá nemzetbiztonsági ellenőrzést végeznek. A felvételi eljárás során beszerzett adatok alapján az Őrség parancsnoka dönt a hivatásos állományba vételről.

A testület arcuata

Az Őrség az Országgyűlés elnökének, az Országháznak, az Országgyűlés munkatársait kiszolgáló létesítményeknek és az ott dolgozóknak a védelmét, professzionális, elhivatott állománnyal, a legmodernebb technikai eszközök alkalmazásával hajtja végre. Tevékenysége során mindvégig szem előtt tartja választott – a történelmi hagyományokat is érzékeltető – jelmondatát: *„Servimus fideliter, honeste. – Szolgálunk hűséggel, becsülettel.”*

Az egyenruha

Az Őrség tagjai feladatukat őrszolgálati öltözetben látják el. A felsőruházat alapszíne a palack zöld, a parlamenti bordó díszítés a nadrágon és a felsőruházaton is megjelenik. A társasági öltözet nyakig-gombolású – szintén palack zöld színű – zubbonyának paroliján található a rendfokozati jelzés.⁵¹ A társasági öltözetet arany színű gombok díszítik, amelyen a Szent Korona látható. A nadrág mindkét öltözetnél fekete, a társasági nadrág esetében bordó oldalcsíkkal.

A rendfokozat

A rendfokozati jelzések – bordó váll-lapon – megegyeznek az egyéb rendvédelmi szervek rendfokozati jelzéseivel, írásban a rendfokozat előtt az „ogy.” jelölést alkalmazzák.

A szolgálati igazolvány és jelvény

Az Őrség szolgálati igazolványa és jelvénye egyedi kialakítású. A műanyag kártyaigazolvány – bordó címsorában aranyfelirat és az arckép található – tartalmazza az „ORSZÁGGYŰLÉSI ŐRSÉG” feliratot. A szolgálati jelvény bordó alapszínű, kör alakú, felgombolható bőr alátéttel ellátott. A jelvénymezőben az Országház sziluettje, az „ORSZÁGGYŰLÉSI ŐRSÉG” és a négy számjegyű egyedi azonosító látható. A jelvényt az őrszolgálati öltözeten kell hordani.

⁵¹SZMSZ 5. pont